

บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร. พิระศักดิ์ ศรีฤๅชา
รองศาสตราจารย์ สุวะพี ศิวะแพทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกวรรณ มะโนรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญยสฤษ อเนกสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยะธิดา นาคะเกษียร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวดี กงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชนัญชี กังคานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นภาพร หงษ์ภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤกษ์ เกาถวิล
อาจารย์ ดร. ม.ร.ว. ภูมินทร์ วรวรรณ
อาจารย์ ดร. กนกพร ศรีญาณลักษณ์
อาจารย์ ดร. ฉวีวรรณ ว่องเจริญกุล
อาจารย์ ดร. สมศรี ชัยวัฒน์ยา
อาจารย์ ดร. อนุชา เล็กสกุลติติก
อาจารย์ ดร. รัม ประสานศักดิ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิษฐ์ กอบบุญ (lovetatam@hotmail.com)

กองบรรณาธิการ

อาจารย์จ๊กเรศ อธิรัตน์	อาจารย์ดวงดาว พันธน์กุล
อาจารย์นริศรา แสงเทียน	อาจารย์ประภาพรณ แก้วอมตวงศ์
อาจารย์ศุภฤกษ์ ชัยรัตน์	อาจารย์เสาวลักษณ์ ทีบแก้ว

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นเวทีสำหรับนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความรู้ โดยเครือข่ายวิชาการทั้งภายในและภายนอก กองบรรณาธิการยินดีรับพิจารณาบทความจากนักวิชาการทุกท่าน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน มิใช่ทัศนะของบรรณาธิการ และคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

จัดพิมพ์โดย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ตำบล เมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี 34190
โทรสาร. 045-288-870 โทรศัพท์. 045-353700 www.la.ubu.ac.th

ผู้จัดการวารสาร นางสาวกชพรรณ บุญฉวย

แบบปก นายฤทธิเดช วงษ์ปัญญา

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โทร. 045-353115

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

- อิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริม
การตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
ชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 1
สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
วิลาสินี บุญยะคร
- CULTURAL HERITAGE AND PRO-POOR TOURISM DEVELOPMENT CASE 17
STUDY: BAN PA AO, MUEANG DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE
Sairoong Dinkoksung
- การสำรวจและศึกษาวิเคราะห์ชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอ 59
เมืองจังหวัดอุบลราชธานี
เมฆฉม สอดส่องกฤษ
- Active and Passive Voices through Concept Attainment Model (CAM) : a 91
Case of Mathayom 1 Students
Chonticha Lekpoonkird
- ARTICLES USED BY ENGLISH AND COMMUNICATION FRESHMEN AND SE- 119
NIORS AT THE FACULTY OF LIBERAL ARTS, UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
Patida Taesungnoen
- ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนการสอน รายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต 145
กิตติพร โขประการ

การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ <i>ภัชราพร มีรสสม</i>	167
การกำเนิดและการล่มสลายของสันนิบาตอันชา <i>ธิติพงศ์ มีทอง</i>	191
การประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ <i>สมควร โมทะจิตร์</i>	219
Ethnopathogenicity, Ethnophysiology and Herbal Medicine A Case Study of a Traditional Healer in Phitsanulok Province <i>Kanvee Viwatpanich</i>	241
กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี <i>นรา พิมพ์พันธ์ พิชญ์ สมพอง</i>	261
การส่งเสริมการรับรู้การจดบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี <i>วรรณีย์ พิมพ์พันธ์ วิเชียร วรพุทธพร</i>	277
ระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า <i>ณัฐพัชญ์ สฤติพรธนชัย</i>	287
หลักเกณฑ์การส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์	310

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2555) นี้ นำเสนอบทความจากนักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่น่าสนใจเช่นเดิม หากพิจารณาเนื้อหาของบทความแล้วจะเห็นได้ว่ามีเนื้อหาที่หลากหลายทั้งด้านการท่องเที่ยว การเรียนการสอน ภาษา และสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการความรู้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนได้อย่างดี

กองบรรณาธิการวารสารขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความและผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจวารสารของเรา และเรายังยินดีรับบทความและงานเขียนทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จากทุกท่าน ทุกสถาบันเพื่อพัฒนาความรู้และส่งเสริมการสร้างงานวิชาการต่อไป

ขอขอบคุณ คุณชวนชัย หวังวิศาล ที่เอื้อเฟื้อภาพจิตรกรรมวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี นำมาใช้เป็นปกของวารสาร

บรรณาธิการ

พิสิทธิ์ กอบบุญญ

อิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร
ของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาด
บริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อ
การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยว
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

The Impact of Relationships between
Thai Tourists' Media Exposure and
Entrepreneurs' Service Marketing
Promotion on Tourists' Travel Decision
Making in the Northern Part of Thailand

รศ.ดร.สุทินันท์ พรหมสุวรรณ¹
ดร.วิลาสินี บุญยะศรี²

1 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ e-mail: suthinan.p@bu.ac.th

2 วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ e-mail: vilasinee.b@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดโดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนได้ค่าเท่ากับ 0.87 และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวไทยจำนวน 400 คน การทดสอบสมมุติฐานเป็นการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่าเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยโดยรวมด้านเพื่อการรับรู้ ด้านเพื่อความหลากหลาย ด้านอรรถประโยชน์ทางสังคม และด้านเพื่อผลออกจากสังคม และการส่งเสริมด้านการตลาดโดยรวม ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร และด้านสิ่งปรากฏทางกายภาพของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีผลต่อการตัดสินใจโดยรวมด้านการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

คำสำคัญ: การเปิดรับข่าวสาร, การตลาดบริการ, การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

The objective of this research was to study the impact of relationships between Thai Tourists' Media Exposure and Entrepreneurs' Service Marketing Promotion on Tourists' Travel Decision Making in the Northern Part of Thailand. The instrument was a closed -end questionnaire, which was verified with the content validity test as well as the reliability test with forty participants. The value of the reliability test was 0.87. This research had four hundred participants answering all prepared questions in the questionnaire. The statistical instrument was Multiple Regression Analysis.

The findings revealed that media exposure, composed of cognition, diversion, social utility and withdrawal factors, and service marketing, composed of product, price, place (channel of distribution), promotion, process, people, and physical evidence and presentation factors influenced decision making with a significance level of 0.05.

Key words: Media Exposure. Service Marketing, Tourists' Travel Decision Making

ความเป็นมาหรือภูมิหลัง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวไทยเป็นจำนวนมาก มีการสื่อสารข่าวประชาสัมพันธ์และมีการส่งเสริมด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ข่าวสาร และให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเปิดรับข้อมูลข่าวสารนั้นให้มากที่สุด เพื่อการพิจารณาตัดสินใจ รวมถึงเป็นการสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวไทยอาจได้รับการกระตุ้นการเปิดรับข่าวสารที่น้อยกว่า ประกอบกับการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการยังขาดความชัดเจนในบางประเด็น ทำให้นักท่องเที่ยวไทยไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการเปิดรับข่าวสารมากนัก การตัดสินใจจึงขาดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และมักพบปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการท่องเที่ยวและมีภาพลักษณ์ที่เป็นลบต่อสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ดังนั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวไทย ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยว สามารถมีความเข้าใจในบริบทของการบูรณาการได้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการในงานวิจัยในบริบทดังกล่าว โดยใช้แหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสถานที่ในการตัดสินใจท่องเที่ยว ซึ่งมีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาของชูสิทธิ์ ชูชาติ (2542) พบว่านักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่ให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยแรงจูงใจจากศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนท้องถิ่นที่มีจิตใจเอื้ออาทรและมีน้ำใจต่อนักท่องเที่ยว รวมทั้งการศึกษาของ ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2535) ระบุว่านักท่องเที่ยวมีความชื่นชมและชอบท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลายเหตุผล เช่น การมีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้นในเกือบทุกจังหวัดตั้งแต่ต้นปีจนถึงปลายปี การได้สัมผัสของที่ระลึกที่มีความสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ และสะท้อนต่อความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงอาหารและขนมที่สามารถซื้อรับประทานและเป็นของฝากให้กับญาติพี่น้องและเพื่อนได้ เป็นต้น

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ระบุไว้เบื้องต้นในการอธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญในการจัดทำวิจัยนี้ โดยมุ่งเน้นในการอธิบายถึงการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจเพื่อการท่องเที่ยวตามข้อมูลที่ซักจูงและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้คิดและพิจารณาตัดสินใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้ตัดสินใจ

ใจหรือมีโอกาสได้เข้ามารับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเพื่อนำไปพิจารณาในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวต่อไป Hunt และ Ruben (1993) กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคล คือ ความต้องการ ทักษะคิดและคุณค่า เป้าหมาย ความสามารถในการใช้ประโยชน์ รูปแบบในการสื่อสาร สภาวะ และประสบการณ์และนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของขวัญเรือน กิตติวัฒน์ (2531) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร รวมถึงการศึกษาของ Schramm (1973) กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสารของบุคคลเป็นเรื่องของประสบการณ์ การประเมินสาระและประโยชน์ของข่าวสาร ภูมิหลังของบุคคล การศึกษาและสภาพแวดล้อม ความสามารถในการรับสาร บุคลิกภาพ อารมณ์ และทักษะคิดและการระบุพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่จะต้องเริ่มต้นจากการแสวงหาข้อมูล การเปิดรับข้อมูล การเปิดรับประสบการณ์ จากการประมวลแนวทางของการเปิดรับข่าวสารดังที่กล่าวมาเบื้องต้นประเด็นของการเปิดรับข่าวสารที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรพึงพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการทำให้การเปิดรับข่าวสารประสบความสำเร็จตามความต้องการ วัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารตามที่ สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2533) กล่าวว่าระดับของการเปิดรับข่าวสารจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสาร ถ้าตรงตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็จะให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้น แต่ถ้าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ก็ควรสร้างแนวทางในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการตัดสินใจให้เป็นไปตามที่องค์กรต้องการ ทั้งนี้ สุรพงษ์ โสชนะเสถียร กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านเพื่อการรับรู้ คือผู้รับสารต้องการสารสนเทศ เพื่อสนองต่อความต้องการและความอยากรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการด้านเพื่อความหลากหลาย เช่นการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความ เร้าใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน รวมทั้งการพักผ่อนด้านเพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม หมายถึง การต้องการสร้างความคุ้นเคยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การใช้ภาษาร่วมสมัย เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยงคนรอบข้าง และด้านการผละสังคมน เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อ เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยงคนรอบข้าง

การส่งเสริมทำให้การเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับความคุ้มค่าในการตัดสินใจ Brady และ Cronin (2001) กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาดบริการเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการที่จะผลักดันทำให้

องค์กรประสบความสำเร็จในการแข่งขันทางธุรกิจ สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวสามารถทำให้นักท่องเที่ยวประเมินการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีว่าควรจะต้องตัดสินใจได้อย่างไรในการตัดสินใจท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปเพื่อแลกกับความสุขในการท่องเที่ยวครั้งนั้น โดย Parasuraman Zeithmal และ Berry (1985) และ Gronroos (1990) และ Kotler (2000) กล่าวว่าองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดการบริการประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้ และ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ ด้านราคา หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของบริการราคาของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น การกำหนดราคาการให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้งและช่องทางในการนำเสนอบริการ ด้านส่งเสริมการตลาด เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการ และเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์ด้านบุคคลหรือพนักงาน ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่างๆ ขององค์กร เจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กร ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้าน การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ ด้านกระบวนการ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการ และงานปฏิบัติในด้านการบริการ ที่นำเสนอให้กับผู้ให้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ให้บริการเกิดความประทับใจ

ด้านแนวคิดและทฤษฎีด้านการตัดสินใจ Monahan (2000) ได้อธิบายแนวทางของการ

ตัดสินใจที่จะต้องอาศัยการพิจารณาจากข้อมูลที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ จากประเด็นที่กำลังพิจารณาอยู่ โดยใช้ความรู้พื้นฐานและข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับ นำมาผสมผสานกับการสรุปอ้างอิง เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย แสดงทิศทางนำไปสู่การตัดสินใจ โดยทางแนวคิดและทฤษฎีสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ทฤษฎีบรรทัดฐาน เป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่คำนึงถึงว่า แนวทางการตัดสินใจ ที่มีความน่าจะเป็น หรือควรจะเป็นเช่นใด พิจารณาว่าแนวทางใดเป็นแนวทางที่น่าจะเป็น หรือควรจะเป็นอย่างนั้นจากวิจรณ์ญาณของบุคคลแต่ละคน ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันก็ได้ ดังนั้น การใช้ทฤษฎีนี้ตัดสินใจในประเด็นปัญหาใดๆ ก็ตาม จึงมีลักษณะที่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะเป็นเครื่องกำหนดว่า มีปัญหานั้นๆ น่าจะหรือควรจะต้องตัดสินใจอย่างไร จึงจะดีที่สุด ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ส่วนทฤษฎีพรรณนา เป็นทฤษฎีการตัดสินใจ ที่มีสาระสำคัญที่ว่า การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหนึ่งๆ จะต้องกระทำอย่างไร จึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ ไม่ว่าผลของการตัดสินใจนั้น จะเป็นที่ชื่นชอบหรือพึงพอใจของผู้ตัดสินใจหรือไม่ก็ตาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจโดยใช้ทฤษฎีนี้ จะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ความรู้สึกนึกคิดใด หรือค่านิยมส่วนตัวของผู้ตัดสินใจมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยมุ่งเน้นให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีเหตุผล มีความถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอน ตลอดจนมีการนำเอาเทคนิคสมัยใหม่ต่างๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจด้วย เพื่อให้การตัดสินใจนั้น มีความถูกต้องเหมาะสมที่สุด ทั้งนี้งานวิจัยนี้เป็นการใช้แนวทฤษฎีนี้และสถานการณ์ หรือสภาวะการณ์การตัดสินใจของ Simon (1978) เพื่ออธิบายการตัดสินใจ ภายใต้สถานการณ์หรือสภาวะการณ์ที่แตกต่างกันในการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของนักทอ่งเที่ยวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสามารถแบ่งการตัดสินใจได้ 3 แบบ คือ การตัดสินใจภายใต้ความแน่นอนเป็นการตัดสินใจที่ทราบผลลัพธ์การตัดสินใจล่วงหน้าอย่างแน่นอนแล้วว่า ถ้าเลือกทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร การตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงเป็นการตัดสินใจที่ทราบผลลัพธ์ของการตัดสินใจน้อยกว่าการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน แต่พอจะคาดคะเนความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่น่าจะเกิดขึ้น การตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอนเป็นการตัดสินใจที่ไม่สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์และโอกาส หรือความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้นได้เลย การศึกษาของ Birdi (2005) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ Birdi กล่าวว่า De Bono (1985) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสีของหมวก 6 ใบที่เป็นการแสดงถึงการตัดสินใจ โดยหมวกสีขาว เป็นการตัดสินใจที่คำนึงถึงประโยชน์ในการวิเคราะห์โดยไม่มีความคิดเห็นเข้ามาเกี่ยวข้อง หมวกสีแดง เป็นการ

ตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ และความรู้สึกต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น หมวกสีดำ เป็นการตัดสินใจที่คำนึงถึงความระมัดระวัง การไตร่ตรองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือล้มเหลวได้ หมวกสีเหลือง เป็นการตัดสินใจที่คำนึงถึงการแสวงหาทางเลือกอย่างมีความหวังและทดลองปฏิบัติ หมวกสีเขียว เป็นการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนา หมวกสีฟ้า เป็นการตัดสินใจที่ คำนึงถึงการควบคุมความคิดทั้งหมด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทย และการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

สมมุติฐาน

อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ข้อมูล

งานวิจัยนี้ศึกษาอิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทย และการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประเภทและรูปแบบวิธีการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยโดยการใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามแบบปลายปิด เป็นเครื่องมือ สำหรับเนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทย ข้อมูลการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีระดับการวัดในข้อมูลข้อมูลการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทย ข้อมูลการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลการ

ตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังนี้
การวัดระดับของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเป็นดังนี้

1.1 การวัดระดับการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยโดยมีระดับที่ 1 ถึง 5 ซึ่งมีความหมายดังนี้ 1 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด 2 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารน้อย 3 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารปานกลาง 4 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารมาก 5 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารมากที่สุด

1.2 การวัดระดับการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีระดับที่ 1 ถึง 5 ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ 1 หมายถึง มีการส่งเสริมการตลาดบริการน้อยที่สุด 2 หมายถึง มีการส่งเสริมการตลาดบริการน้อย 3 หมายถึง มีการส่งเสริมการตลาดบริการปานกลาง 4 หมายถึง มีการส่งเสริมการตลาดบริการมาก 5 หมายถึง มีการส่งเสริมการตลาดบริการมากที่สุด

1.3 การวัดระดับตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยมีระดับที่ 1 ถึง 5 ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ 1 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจ น้อยที่สุด 2 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจการน้อย 3 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจการปานกลาง 4 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจการมาก 5 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจการมากที่สุด

1.4 การแปลผลของระดับของตัวแปรอิสระและ ตัวแปรตามเป็นดังนี้

1.00-1.79 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด 1.80-2.59 หมายถึง มีระดับน้อย 2.60-3.39 หมายถึง มีระดับปานกลาง 3.40-4.19 หมายถึง มีระดับมาก 4.20-5.00 หมายถึง มีระดับมากที่สุด

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

ความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามได้จากการแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัย เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ในเนื้อหาในแบบสอบถามนั้น และความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน และมีการทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยการวิเคราะห์ประมวลผลค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบารค์ ซึ่งได้ค่าระดับความเชื่อเท่ากับ 0.87

3. กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะเป็นกลุ่มของผู้ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาเป็นผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และมีแผนที่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ

ประเทศไทย เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างต่ำคือ 400 ตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ กำหนดวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มต้นด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยทำการจับสลากสุ่มตัวแทนเขต 10 เขต จากทั้งหมด 50 เขต หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา ทำการเก็บข้อมูลตามเขตพื้นที่ทั้ง 10 เขต ที่จับสลากได้ โดยในแต่ละเขตจะใช้กลุ่มตัวอย่างเขตละ 40 คนเท่าๆ กัน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้ที่มิมีแผนที่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในแต่ละเขตที่กำหนดไว้ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนที่ต้องการ โดยกำหนดเวลาในการเก็บกลุ่มตัวอย่างในเดือนพฤศจิกายน 2554

ตารางที่ 1: แสดงรายชื่อเขตในกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อเขตในกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เขตบางรัก เขตห้วยขวาง เขตพระนคร เขตพระโขนง เขตพญาไท เขตยานนาวา เขตจตุจักร เขตปทุมวัน เขตสาทร เขตดุสิต	400

4. วิธีการทางสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วยค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ในการทดสอบสมมุติฐานที่กำหนดไว้ในการวิจัยนี้

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไทยในแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสามารถแสดงเป็นค่าร้อยละ ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานระดับปฏิบัติการได้ดังนี้ ด้านเพศ เพศชาย

จำนวน 231 คน และเพศหญิงจำนวน 169 คน ด้านอายุ ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 79 คน 26-30 ปี จำนวน 155 คน 31-35 ปีจำนวน 85 คน และมากกว่า 36 ปีขึ้นไปจำนวน 81 คน ด้านรายได้ รายได้ต่ำกว่า 1, 0000 บาท จำนวน 126 คน 1, 0000-20, 000 บาท จำนวน 180 คนและมากกว่า 20, 000 บาทขึ้นไปจำนวน 94 คน และด้านระดับการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 31 คน ปริญญาตรีจำนวน 270 คน และปริญญาโทหรือสูงกว่าจำนวน 99 คน สำหรับการทดสอบสมมุติฐานแสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2: แสดงผลของอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทย และการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว

ด้านการเปิดรับข่าวสาร และด้านการตลาดบริการ	สัมประสิทธิ์การ ถดถอย		ค่า T	Sig. (PValue)	ลำดับ สำคัญ
	B	Beta			
1. ด้านการเปิดรับข่าวสาร	0.336	0.351	4.980	0.001***	1
2. ด้านการตลาดบริการ	0.265	0.296	5.137	0.001***	3
3. ด้านการเปิดรับข่าวสาร และด้านการตลาดบริการ	0.250	0.350	4.692	0.001***	2

Adjust R² = 0.788, Standard Error = 0.214, F = 3.568,
F Significance = 0.001***, N = 400

P-Value ≤ 0.001***

จากตารางที่ 2 เป็นการทดสอบสมมุติฐานอิทธิพลของความสัมพัธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไทยและการส่งเสริมการตลาดบริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว พบว่าตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001*** โดยด้านการเปิดรับข่าวสารโดยรวมมีอิทธิพลอันดับ 1 ด้าน

การเปิดรับข่าวสารโดยรวมและด้านการตลาดบริการโดยรวมมีอิทธิพลอันดับ 2 และด้านการตลาดบริการโดยรวมมีอิทธิพลเป็นอันดับ 3 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์พบอิทธิพลประการสำคัญที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือการเปิดรับข่าวสารเพื่อการท่องเที่ยวโดยสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวไทยมีการเลือกเปิดรับข่าวสารเพราะว่าเกิดอิทธิพลมาจากความต้องการ ทัศนคติและคุณค่า เป้าหมาย ความสามารถ การใช้ประโยชน์ รูปแบบในการสื่อสาร สภาวะ และประสบการณ์และนิสัยของนักท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Hunt และ Ruben (1993) และขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531) Schramm (1973) และ สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร (2533) ที่ระบุถึงการเปิดรับข่าวสารจะต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ ด้านเพื่อการรับรู้ ด้านเพื่อความหลากหลาย ด้านเพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม และด้านการผลสัมฤทธิ์ที่จะส่งผลโดยตรงในการตัดสินใจท่องเที่ยว แต่เป็นที่สังเกตได้ว่าการส่งเสริมทำให้การเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึก ว่าตนเองได้รับความคุ้มค่าในการตัดสินใจ Brady และ Cronin (2001) Parasuraman Zeithmal และ Berry (1985) และ Gronroos (1990) และ Kotler (2000) ร่วมกันกล่าวว่าการส่งเสริมการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการที่จะผลักดันทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการแข่งขันทางธุรกิจ สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวสามารถทำให้นักท่องเที่ยวประเมินการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีว่าควรจะตัดสินใจได้อย่างไรในการตัดสินใจท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปเพื่อแลกกับความสุขในการท่องเที่ยวครั้งนั้น ทั้งนี้การดำเนินการเรื่องการส่งเสริมการตลาดบริการควรคำนึงถึงการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวไปด้วยกัน เนื่องจากการตัดสินใจ Monahan (2000) ทฤษฎีบรรทัดฐานเป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่คำนึงถึงว่า แนวทางการตัดสินใจ ที่มีความน่าจะเป็น หรือควรจะเป็นเช่นใด พิจารณาว่าแนวทางใดเป็นแนวทางที่น่าจะเป็น ส่วนทฤษฎีพรรณนาเป็นทฤษฎีการตัดสินใจ ที่มีสาระสำคัญที่ว่า การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหนึ่งๆ จะต้องกระทำอย่างไร จึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ ไม่ว่าจะผลของการตัดสินใจนั้น จะเป็นที่ยินยอมหรือพึงพอใจของผู้ตัดสินใจหรือไม่ก็ตาม (Monahan, 2000) การใช้สภาวะการณ์การตัดสินใจของ Simon (1978) การตัดสินใจภายใต้ความที่แน่นอน การตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง และ

การตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน และการศึกษาของ De Bono (1985) Birdi (2005) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยมีทฤษฎีสี่ของหมวก 6 ใบที่เป็นการแสดงถึงการตัดสินใจ เป็นแนวทางในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. 2531. **พลศาสตร์ของการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2533. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2542. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราวิชาการเฉลิมพระเกียรติ
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. 2553. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Birdi, Kamal S. 2005. No idea? Evaluating the Effectiveness of Creativity Training, *Journal of European Industrial Training*, 29, 2, 102-111.
- Brady, Michael, K., & Cronin, Joseph J. Jr. 2001. Customer Orientation: Effects on Customer Service Perceptions and Outcome Behaviors, *Journal of Service Research*, 3.
- De Bono, E. 1985. **Six Thinking Hats: An Essential Approach to Business Management**. New York: Little, Brown, & Company.
- Gronross, Christian. 1990. **Service Management and Marketing: Managing the Moments of Truth in Service Competition**. Massachusetts, Toronto: D.C. Heath and Company, Lexington.
- Hunt, T., & Ruben, B.D. 1993. **Mass Communication**. New York: Happer Collins College.
- Kotler, Philip. 1997. **Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control** (9th ed.). New Jersey: A Simon & Schuster.

- Kotler, Philip. 2000. **Marketing Management: The Millennium Edition**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Monahan, G. 2000. **Management Decision Making**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Parasuraman, A., V.A. Zeithmal, & Berry, L. 1985. A conceptual Model of Service Quality and its Implications for Research, **Journal of Marketing**, 49, 41-50.
- Schramm, W. 1973. **The Nature of Communication Between Humans**. IL: University of Illinois Press.
- Simon, H. A. 1978. **The New Science Management Decision**. New York: Harper and Row.

CULTURAL HERITAGE AND PRO-POOR TOURISM
DEVELOPMENT CASE STUDY:
BAN PA AO, MUEANG DISTRICT,
UBON RATCHATHANI PROVINCE

มรดกทางวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อ
สนับสนุนคนยากจน กรณีศึกษา บ้านปะอาว ตำบลปะ
อาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี¹

Sairoong Dinkoksung

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา
วิชาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมกับการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

ในขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ผู้วิจัยได้มีความสนใจประชากรคนยากจนในประเด็นที่ว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทอย่างไรต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา โดยเน้นหนักในเรื่องเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของตนเอง การศึกษาระดับของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อคนยากจนเป็นหนึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ โดยได้ทำการติดตามห่วงโซ่เงิน(Money chain) โดยทำการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่เงิน อันจะช่วยให้เห็นพบวิธีการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวแก่คนยากจน วัตถุประสงค์ในการศึกษาต่อมาคือ เพื่อศึกษาบทบาทของมรดกทางวัฒนธรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์สุดท้ายได้แก่ ศึกษาการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนคนยากจน (Pro-poor tourism or PPT) และมรดกทางวัฒนธรรม การศึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนคนยากจนจากสามแหล่งหลักๆ ได้แก่ the Pro-poor tourism partnership, SNV (the Netherland Development Organization) และ the International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) กรณีศึกษาสี่แห่งในทวีปแอฟริกาและในประเทศลาวที่ซึ่งการท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ได้ถูกนำมาเสนอในส่วนของศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยพบว่าห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ได้ถูกพิสูจน์ว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนคนยากจนได้ เนื่องจากมันช่วยให้เราเข้าใจบริบทของการพัฒนาในแง่มุมที่กว้างขึ้น ซึ่งทำให้เราสามารถวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ห่วงโซ่คุณค่ายังเป็นหนึ่งในโลกที่ช่วยให้เราแน่ใจว่ากระบวนการผลิต รายได้และการจ้างงาน สามารถสร้างรายได้โดยตรงแก่คนยากจน นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่ามีอะไรที่ต้องทำอีกมากกับมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่หนึ่งๆ ซึ่งส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับประเด็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ในขณะที่ต้องการส่งเสริมให้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสินค้าหนึ่งของการท่องเที่ยว และสิ่งที่ถูกนำมาอภิปรายมากอีกประเด็นหนึ่งได้แก่การฝึกหัดผู้สื่อความหมาย (Interpreter) และไกด์นำเที่ยวในพื้นที่ เพราะคนเหล่านี้มีผลอย่างมากต่อ

ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่

บ้านปะอ่าว หมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ถูกเลือกให้เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้อภิปรายภูมิหลังรวมถึงประวัติความเป็นมา งานหัตถกรรม ธุรกิจบริการ กิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงป่าชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ศึกษาและติดตามเส้นทางของเงินรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการผลิตและการตลาดของสินค้าทางหัตถกรรม(งานหล่อทองเหลืองและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม) มรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านที่สืบสานต่อกันมาหลายชั่วอายุคน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาต้นทุน รายได้ และรายจ่ายจากการขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การแสดงศิลปะพื้นบ้านและการขนส่ง

จากการศึกษาติดตามเส้นทางของเงินรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว พบว่างานหัตถกรรมการหล่อทองเหลืองและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเป็นแหล่งที่สร้างรายได้หลักให้กับหมู่บ้าน แต่เป็นที่น่าเสียดาย เพราะมากกว่า 50% ของรายได้ได้รั่วไหลออกนอกหมู่บ้านไปยังผู้จัดหา (Suppliers) ซึ่งอยู่ในตัวจังหวัด ในขณะที่หมู่บ้านเองก็ขาดศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างคืนในหมู่บ้านซึ่งทำให้รายได้ส่วนใหญ่รั่วไหลออกจากหมู่บ้านเช่นกัน

คำสำคัญ: มรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนคนยากจน ห่วงโซ่คุณค่า

Abstract

Thailand has a significant tourist business and this plays a major role in the economy of the country. This researcher is interested in the poor citizens of Thailand and how might tourism play a role in their lives. This research covers the role of tourism in a small village that is located in Northeast Thailand. Since this researcher was born and raised in this part of Thailand, one of the goals of this study was to study the level of benefits from tourism to the poor, which will be accomplished by following the money chain, that is to say, through a supply and money chain analysis. This will help us to see if there is something that can be done about how tourism can benefit the poor as well as the not so poor. Another goal was to find out how cultural heritage plays a role in the tourism industry and finally to examine and study how income is distributed within a specific village.

The author covers the history and background of “Pro-Poor Tourism” (PPT) and Cultural Heritage. The conceptual framework of Pro-Poor Tourism was applied in this research and is outlined from three sources: first, the Pro-Poor Tourism partnership, second the SNV (the Netherland Development Organization), and third the principles and guidelines for managing tourism at places of cultural and heritage significance of the International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) International Cultural Tourism Charter.

Four case studies on Pro-Poor Tourism are presented in the literature review, on tourism in Africa and Laos. Here the economic and cultural links between the tourist sites are presented. The value chain approach was examined and has proven an effective way of supporting pro-poor development, because it helps us to understand the wider context of development issues, so that we can design interventions for sustainable tourism development. The value chain approach is also one of the vehicles to ensure that the production,

income and employment can be increased for the direct benefit of the poor. The literature search also deals with cultural heritage which implies the natural environment as well as the cultural heritage. Cultural heritage has a lot to do with the sense of belonging to an area. Programs are discussed to preserve the environment of historical sites as well as how to promote cultural heritage in support of the drawing of visitors to tourist attractions. Discussed are the training of interpreters and guides thus improving the tourist experience and promotion programmes to help promote tourism.

A small village in Northeast Thailand was selected for this study. This researcher discusses the background and history of the Ban Pa-Ao village, which is located in Northeast Thailand, and details the handicrafts that are produced plus the cultural events and environmental forests located nearby. All of these contribute to the income of the villagers.

Finally, this research examines and follows the ‘money trail’ that is involved in producing and marketing the village handicrafts of brass and silk products. In addition to the costs, expenditures and sales produced to support the tourist housing, food, beverages, food catering, cultural entertainment and transportation are examined. The results of this money trail analysis give a clear picture that the two big income producers were the two crafts but that each craft spent more than 50% of their income outside of the village for supplies. It was easily concluded that there was a lack of good housing for tourists leading to the possibility that most tourists stay overnight in the larger city of Ubon Ratchatani (Ubon). Hence much of the tourist related village to this village ‘escapes’ to outside its community - the inescapable implication is that this pattern of ‘income escape’ may apply throughout the poor communities of Thailand.

Keyword: Pro-poor tourism, cultural heritage, value chain

Introduction

This study is concerned with the distribution of the economic benefits of tourism. Many studies of tourism tend to focus on tourism promotion, emphasizing economic values but neglecting to look deeply into the income distribution and poverty alleviation in rural areas. Economic benefits from tourism development may be unequally distributed among members of local communities because revenue from tourism often does not reach local people, but is concentrated among a small number of people with an ever-increasing gap between the rich and the poor. This leads to intergenerational conflicts and may affect gender relationships, increasing inequalities and relative poverty in local communities. In addition, sudden loss of income and jobs can be experienced in times of downturn. But tourism itself is still believed to play a significant role in addressing the poverty issue. This study first aims to increase the knowledge and understanding of pro-poor tourism as well as examining the extent to which tourism development in this case study benefits the poor. It also aims at gaining knowledge and understanding on how developing tourism affects the cultural heritage and the poor both positively and negatively.

The second aim of this study is to examine how cultural resources are employed in attracting tourism, paying particular attention to their potential in a tourism development strategy that emphasises poverty reduction and the equitable sharing of the benefits from tourism. At the same time, these cultural assets have to be maintained for the social and tourism sustainability of the village. Accordingly, the study will consider how cultural assets can be conserved and protected while being employed by a village to provide economic benefits. Ban Pa-Ao is the village that this researcher selected because of its history and full cultural heritage, with brass craftsmanship, silk weaving, a community forest, a museum and folk performances. However, the

main attraction of the community is the ancient brass craftsmanship which has passed from generation to generation and is the outstanding cultural expression of the village.

Aims

The broad aim of the study is to understand who, in a local community, enjoys the benefits from tourism and to explore the structural conditions that underlie this distribution of benefits. By implication, there is a concern with the question of how the benefits stream to a community might be augmented and how the equity of its distribution might be enhanced. This wider interest can be broken down into three more specific objectives or research tasks:

1. To measure the level of benefits from tourism to the poor (to follow the money chain by using the supply chain analysis).
2. To explore the use of cultural heritage as a tourism asset in order to generate income in the village and to investigate the consequent issue of how cultural heritage is being protected.
3. To examine potential strategies for income distribution and to ensure that income generated from tourism is fairly distributed in the village.

Materials and Methods

This study is conducted on the basis of a qualitative research methodology, which employs the literature review; examines a wide range of sources, documents and publications relating to the case study. Included are the field studies such as site visits, site surveys, photography, participant and non-participant observation, including in-depth interviews with key persons in the community. This is designed to investigate the current conditions of the community, together with internal and external factors which influence the livelihood or the way of life of individuals, groups, communities and businesses.

The case study aims to i) understand recent tourism development in the village ii) understand the scope, scale and mechanism of tourism impacts on local communities and people and iii) identify how to help bring benefits to the poor. The research questions specific to the fieldwork are i) what is the current tourism situation in the village? ii) how have the villagers experienced cultural tourism? iii) has tourism in the village benefited the poor? iv) can cultural heritage be used as a tourism asset to generate income in the village while ensuring its protection? v) how can we fairly distribute income from tourism in the village?

In conclusion, the tourism industry is a large sector in the world's economic system. Many are influenced by the development of this industry. Included are a village's cultural heritage and its life. We often see the cultural heritage being commodified to feed the villager's livelihood, and the result is an inequitable sharing in tourism benefits. Truly, the tourist industry has had a rapid growth with its constant development, but local people - especially the poor who live in tourist destinations - are still poor. Why do these problems still remain? Have these problems been taken into the authorities' consideration? Yes, in one sense they have; however, these problems provide continuing challenges for both local and national government to solve. Although poverty elimination in rural areas and cultural heritage conservation by using tourism as a mechanism are at the heart of this study, yet for some limitations such as timing and budgeting, this study will only examine and explain tourism development in the single case study of Ban Pa-Ao, a cultural village in a district of Ubon Ratchathani Province. Hopefully, this village will be a good exemplary case for pro-poor tourism development and the linked issue of cultural heritage conservation in the northeastern part of Thailand.

Results

1. Settlement and Population

Ban Pa-Ao is settled on a plain and there are no mountains around it which suited for growing agricultural crops such as rice and vegetables. This has resulted in many rice paddy fields surrounding the village and rice farming is the basic industry. [1]The village was established around 200 years ago. It is located in Tambon Pa-Ao, Muang district, about 20 kilometers from the provincial town of Ubon Ratchathani. Ban Pa-Ao comprises four sub-districts, namely *Mu* (the local administrative term, subdivided from Tambon), which are Mu 3, Mu 4, Mu 5 and Mu 6. There are 776 households in Ban Pa-Ao. Its population is 3, 007 people divided into 1, 494 male and 1, 513 female

The main occupations of the population are agriculture, government and private enterprise. Almost all of the population is Buddhist. [1]Overall, 75% of the income for the community is derived from the agriculture sector, 20% is derived from selling crafts and hospitality services, while 5% is derived from working in the private sector. There is one primary health care center, one school, two temples, one sacred place and three public ponds in Ban Pa-Ao.

[2]There were two ethnic groups in Ban Pa-Ao. One group was the Laotians who moved from Viengchan of Lao PDR in the age of Phra Wor and Phra Taa during the Thonburi period, in the reign of King Taksin the Great (2310-2325 B.E or 1767-1782 A.D). One can notice that their accent is still very close to Laotian. Another ethnic group is *Kula* (Thai Yai, the minority in Burma who actually tramped for trading purpose in the north-eastern part of Thailand). There is no accurate evidence about this group. It can be assumed that this group came after the establishment of Ban Pa-Ao.

2. Tourist Attraction of the Village

There are five tourist attractions in Pa-Ao village. The first is the making

of brass handicrafts using local raw materials. It is a manifestation of folk wisdom and ancient handicraft, and the main cultural heritage that has been promoted as the tourism attraction of the village. The handicraft is notable nationwide which generates both a good reputation and an income for the village. Brass craftsmanship of Ban Pa-Ao has been a family tradition for five generations; the products they produce are totally developed by the local talent. [3] This is also significant in terms of its history because there is evidence that the design of brass crafts was similar to the bronze bracelets that were excavated in an archeological site of Ban Chiang, the world heritage site in Udonthani province. From this point, it can be assumed that the brass work process has a history dating back more than 4, 000 years and that the people of Ban Pa-Ao were related to Ban Chiang's civilization. The second things that make Ban Pa-Ao well known is its silk products. Originally, silk textiles were produced for only household use. Every household in the village had to weave clothes for their family members. It is still evident that almost all of the households of Ban Pa-Ao have their own silk weaving machines. Just as most regions of Thailand have their own typical silks, so does Ban Pa-Ao. But the elaboration of the typical silk product patterns and designs made it unique. In addition, the use of traditional techniques of weaving, which is produced through local talent as well as the creation of signature designs makes the weaving more outstanding and distinguished. The products are entirely from natural material, where the colors used are made from parts of trees such as bark, lacquer, leaves, the root or heartwood. In addition, the entire production process is a thriving example of true handicraftsmanship using real silk. The third tourist attraction is Don Chee community forest that exhibits the full ecological system of a public forest and had been founded in the same period as the village settlement. Presently, the Don Chee community forest is a botanical diversification forest. There are various kinds of trees and floras, and some parts are used for animal food while

other parts are used for animal shelter. Apart from that, there are a number of animals that have been domesticated, both caged and running wild such as ostriches, wild boars and barking deers. The charm of the forest is a phenomenon that has persisted, with the changing dynamics of the forest, while the coexistence of man and forest in a reciprocal manner is an intangible effect that attracts people who want to study the forest. Now the infrastructure has improved for tourists who want to enjoy the beauty of the tangible products of the forest. Fourth is the performance of *Morlum*, a traditional singing performance, is still in existence and attractive. *Morlum*, part of the Isan performing arts and a traditional form of song, means expert song, or expert singer, referring to the music or artist respectively. The characteristic feature of *lum* singing is the use of a flexible melody which is tailored to the tones of the words in the text. Traditionally, the tune was developed by the singer as an interpretation of *gon* or poems and accompanied primarily by the *khene*, a free reed mouth organ, but the modern form is most often composed and uses electric instruments. Contemporary forms of the *Morlum* are also characterised by quick tempi and rapid delivery, while tempi tend to be slower in traditional forms. Some consistent characteristics include strong rhythmic accompaniment, vocal leaps, and a conversational style of singing that can be compared to American rap. Besides the *Morlum*, the *Serng Pong Lang* is also performing. Actually, *Pong Lang* is the name of a musical instrument from Northeastern Thailand. The instrument is a wooden xylophone used in traditional folk music of the Isan. *Serng* is a type of Isan dance that is unique to this region; it not only depicts the fun-loving nature of the Isan people but also reflects the life of the people in an agriculture-based society, who dance to entertain themselves during the harvest season. The *Serng Pong Lang* of Ban Pa-Aao is usually performed for welcoming tourists, where the performers are school boys and girls. The last tourist attraction of the village is the village museum where many

heritage objects of the village such as the fishing and weaving instruments, ancient jars and other kinds of utensils that were used in the ancient times but are now donated and collected for the museum. Further, the museum has become a cultural learning center because each item tells a story of how their ancestors lived and who they were and had become. Therefore, the significant reason for establishing the museum was to preserve the village's traditional cultural heritage.

Besides the five main tourist attractions above, there are also the twelve months of cultural events throughout the year that play a part in attracting tourists. Since the villagers' way of life is very much related to agriculture and the Buddhist religion, as are other villages in Isan. Unsurprisingly, almost all of the cultural festivals, events and beliefs are part of the faith in Buddhism and related to agricultural cultivation. On the other hand, those yearly cycle festivals are sometimes the by-product of the tourism industry in the village. Although the festival is not categorized as a main tourism asset, it is sometimes employed for tourism activities in the village. However, it does help to encourage the homestay business in the village, since those cultural festival events attract tourists to stay overnight during the festival. The cultural festivals and ceremonies of Ban Pa-Ao are based on Isan culture and have been performed on a yearly cycle. Actually, a yearly cycle is based on the lunar calendar which is 'faster' than the Western calendar by almost a month. This cycle consists of twelve months. Each of those months has its particular cultural festivals and religious events which is called "*Heet Sib Song*". "Heet" is abbreviated from the Thai word "Ja Reet", meaning traditional practice, but northeastern people use the alphabet "H" instead of the "R". Heet Sib song is therefore the set of practices that are traditionally performed in each month of the twelve months cycle ("*Sib Song*" means "twelve").

3. Cultural Significance of Ban Pa-Ao

According to Australia ICOMOS (1999, p2), each site has its own intrinsic values and cultural significance. Each village has aesthetic, historic, scientific, social or spiritual values for past, present and future generations. Cultural significance is embodied in the place itself, its fabrics, settings, land use, associations, meanings, records, related places and related objects, likewise Ban Pa-Ao.

Aesthetic Significance

The aesthetic significance of Ban Pa-Ao consists of both tangible and intangible values. Aesthetic significance in terms of tangible values is related to those elaborate brass and silk products which require local wisdom in the techniques used to produce the crafts. The local techniques used in brass work production are very difficult to imitate because they totally rely on craftsmanship and skill. Further, the Don Chee community forest is one of aesthetic significance. The forest still maintains its ecological fertility and provides good practices in forest foundation and management. This forest is also significant in term of intangible values, resulting from the coexistence between villagers and their community forest. Villagers are now subconsciously guarding the forest because they feel that the forest is an invaluable asset of their community and should be maintained for the next generation. Lastly, the simple life style of the villagers is also aesthetic in term of intangible values. Villagers' characters are hospitable and friendly. In addition, the religious practice of food offerings to the Buddhist monks early every morning is one of the most significant attractions.

Historical Significance

Ban Pa-Ao is an agricultural village with a long history related to the prince of Viengchan or Vientiane in Laos. The brief story about the village is that during the Thonburi period, in the reign of King Taksin the Great (2310-2325 B.E or 1767-1782 A.D.), [4]there was a war in Viengchan which was the capital of Laos. “Phra Wor” or Prince Wor was the older brother of “Phra Taa” or Prince Taa; both were ministers of Sri-Sut-Ta-Na-Ka-Na-Hud State or Viengchan in the reigns of King Chaiyachethathiraj II and King Siribunsan. Later on, those two princes had severe conflicts with King Siribunsan about the position of viceroy of the state, and their conflict became a battle. The result of the battle was that the two princes and a number of people escaped from Viengchan into the Siamese Kingdom. They later founded a new city at Dong U Phueng, close to the Mun River. In 1780 A.D., King Taksin the Great named the city “Ubon Ratchathani”. A number of people who followed Prince Wor and Prince Taa then migrated to the west of Ubon Ratchathani and settled in a small village named Ban Pa-Aao. It can be assumed that the ancestors of this village are Laotians, and one can notice that their accent is much like Laotian. These historical story make the village has the historical significance

Scientific Significance

Brass and silk production are scientifically significant in the context of Ban Pa-Ao. Dating back to about 200 years ago, at that time there was no technology or modern instruments for brass and silk production and all the products were created totally by local talent. We can certainly be left wondering how they produced brass and silk crafts in those ancient times. Some might come up with questions. What methodology or procedures did they use to establish and produce these products? How did they know how to produce brass and what portions of copper and zinc must be used to create the brass

that can be used in functional products such as pots and bowls? How did they come to know what parts of a tree are good for what colours? Further, colour was very important in the production of silk and these are scientific questions that indicate the scientific value of the craft products.

Social Significance

The Don Chee Community Forest:

The forest has been a major resource for the villagers and has been associated with the villagers' livelihood for over a century. From 1811 through to these more recent days, villagers exploited the forest by harvesting the forest crops and, in particular, picking the wild food - vegetables and fruits, cutting timbers for housing, gathering fire wood, using timber for coffin making and finally the forest was a crematorium or graveyard. This over utilization of the forest to create wood products basically caused the destruction of the forest over time.

After 30 years of little environmental control, the villagers realized that the factors stated above had eroded the forest's fertility. They began to find a method to resolve the problem. They set up some ground rules and procedures for the utilization of the forest. After that, most of villagers turned to pooling their efforts in conservation. Included in these efforts was a villagers' core leader, an abbot who dedicated himself to seek conservation approaches in the primary stage. This was strongly supported and the villagers participated and worked with the abbot in the conservation approach. After a while, the primary conservation methods were implemented and included the idea to plant new trees as they consumed older trees.

At present, the Don Chee community forest is a botany diversification forest, where there are various kinds of trees and flora, and some parts are used for animal food while other parts are used for animal shelter. Apart from that,

there are a number of animals that have been domesticated, both caged and running wild. For example, ostriches, wild boars and barking deer are just a few to be mentioned here.

The items discussed above demonstrate that the Don Chee community forest has high social significance within the village. However, outside the village, the forest's major attraction is as a learning centre role for those who would like to study community forests such as researchers, students, tourists and people from the wider community nearby.

4. Conservation Context

Responsibility for Conservation Activities

The responsibility for conservation activities of the village is not structured. Rather, conservation activities have been implied in the form of their cultural festival practices. Villagers have been encouraged to practice their cultural festival events in accordance with the ancient tradition or culture. Meanwhile, the traditional techniques are still used in brass production as there have been no new technologies employed. In addition, the author discovered that the most interesting conservation method of Ban Pa-Ao is that both brass and silk craftsmanship are contained in Pa-Ao school's curriculum, a school of Ban Pa-Ao. It is an elective course provided for students who are the new generation of the village, while the instructors in these courses are the brass and silk artisans from the village. The operational and conservation expenditures such as the cost for hiring the instructors and buying instruments were provided by the local government administrative organization.

Objectives and Standards for Conservation

The conservation method which has been applied in cultural festival performances is to maintain the ancient form of their traditional cultural events.

Villagers are always encouraged to practice the traditional form of the cultural festival event. The main reasons for maintaining the primitive form of the cultural festival are: (a) they would like to conserve their culture for present and future generations and (b) the primitive form of their cultural festival can generate a good reputation and attract the tourists. Some instances of this type of festival may be seen in *Fon Klong Tum* (a local performance that uses only drums as the music instrument) or in the *Boon Bung Fai* festival. At present this *Fon Klong Tum* performance is rarely seen in this festival but it is still active in Ban Pa-Ao.

5. Tourism Value - The Money Chain Analysis

The idea of the value or money chain is used to describe the full range of activities which are required to bring a product or service from conception, through the different phases of purchasing supplies, production, delivery to consumers, and final disposal after use. Value chain analyses focuses on the inter-linkages between elements of the value chain and usually address economic flows between levels. The author follows the money chain by assessing the five sub-chains of Ban Pa-Ao. After studying on the supply chains and the money trails of the five tourism-liked businesses of Ban Pa-Ao, the author then views the yearly income and expenses which tell us how much money is generated from the businesses relative to how much for its expenses, how much money flows outside and how much money remains in the village.

Brass Handicraft

The author discovered that the brass handicraft business of Ban Pa-Ao is organized into groups. There are two groups with twenty-two people involved in the brassware handicraft business. The income generated from selling brass products of the two groups is 102, 400 baht a month. That means a group member will get 2, 914 baht per month or roughly 34, 968 baht per year. The

supply chain analysis shows that the total of 38, 290 baht is spent each month or 459, 460 baht each year in the village for supplies that are needed to produce the brass products. Only 5, 200 baht each month, which are for charcoal (2, 200 baht) and firewood (3, 000 baht), or 62, 400 baht each year remain in the village, while the larger amount of the cost, namely 33, 090 baht per month or 397, 080 baht per year, goes to the suppliers in downtown of Ubon Ratchathani (Ubon). Only a little over 13.5% of the money spent on supplies stays within the village, while the total sales were 1, 228, 800 baht per year which represents 32.3% of all gross income from outside the village.

Silk Handicraft

The silk handicraft business of Ban Pa-Ao is organized into a cooperative. The cooperative comprises 27 members who actually weave silk cloth in their homes. Silk products being sold in the cooperative come from two sources: those made in Ban Pa-Ao and those imported from other provinces of Thailand. Therefore, the monthly cost is split accordingly. The supply chain analysis shows that the monthly total expenses of the cooperative are 111, 900 baht which are for the following; (a) buying the raw materials and supplies for making their own products 35, 950 baht per month, (b) importing the finished silk products outside the village 59, 950 baht per month and (c) hiring labor in the production process 16, 000 baht per month. When considering how much money from the total supply cost monthly remains in the village, the researcher found that only 16, 000 baht for labour and 6, 000 baht for yarn or 22, 000 baht per month, or 19.66 % of the monthly cost for supplies, goes to the villagers while the larger amount of 89, 900 baht per month or 80.34 % of the monthly cost flows outside for purchasing the raw materials and importing finished silk products from other provinces. The head of the silk cooperative reveals that the reason for buying the silk yarns outside the village is because the sericulture of the villagers is not

consistent. The cooperative cannot rely on the silk yarn of the villagers and therefore they have to buy from outside the village. Another reason is that the silk thread from the factory is more elaborate than the one from villagers.

The silk cooperative makes gross sales from selling their products at 139,000 baht per month or 1,668,000 baht per year, while the monthly cost is 111,900 baht or 1,342,800 baht yearly. When we subtract the total monthly cost from the monthly gross sales, we observe that the silk cooperative makes a net profit from selling their products of 27,100 baht a month or 325,200 baht a year. The profit that is generated from selling goods will be divided into two parts; 40% is reserved as the cash flow for maintaining the cooperative while the other 60% will be divided among the members as their net income. Thus 60% of 27,100 baht is 16,260 per month and split by 27 members is about 602 baht per member per month or 7,224 per member per year. However, only 5 of the 27 members who are labouring in the weaving process and who get 2,000 baht as their additional income; in the mean time these five members also get 602 baht a month from the profit made by the silk cooperative, which means that this group of members actually get about 2,602 baht per month while the remaining 22 silk cooperative members get only 602 baht a month.

Excluded from the silk cooperative that was mentioned earlier, the author also found that there are seven households in Ban Pa-Ao that have been producing silk cloths at home individually and they are not the cooperative member. Their products are not available in the silk cooperative but sold only in their home. Their silk cloths are totally handmade since they do all the processing from the sericulture to the weaving. The author found that the income generated from selling silk cloth outside the silk cooperative of Ban Pa-Ao remaining in the village is about 21,000 baht per month or 252,000 baht per year. Total gross income is $3,350 \times 7 \times 12$ or 281,400 baht. Net income is 3,000

x 7 x 12 or 252, 000 baht and this group of people made around 3, 000 baht per month as net profit. However, the total expenditure outside the village for supplies was roughly 7 x 350 baht or 2, 450 baht per month or 29, 400 baht per year and the total sales were 281, 400 baht per year which represents 10.44% of all gross income being spent outside the village.

Homestay

The author found that most of the villagers that join in the homestay business in Ban Pa-Ao are living in Mu 5. There are now ten proprietors who are providing one or more rooms of their house for accommodating tourists; all ten houses are certified by the Ministry of Tourism and Sports of Thailand. A pioneer of the Ban Pa-Ao homestay business indicates that, initially, there were more than ten homes that had been submitted to the office of tourism development in the Ministry of Tourism and Sports for setting the standards of the homestay business in Thailand. But there were just ten homes that have been certified and have received the sign of the Homestay standard of Thailand. Presently (July 27, 2011), a host family usually charges 350 baht per tourist per night. Three meals per day are included in this price. The price can be broken down as follows: the first 200 baht is for bedding, the last 150 baht is for breakfast, lunch and supper (50 baht for each). A housewife of the host family is actually a cook. Meanwhile, the food suppliers are both from downtown and local because only local food that is actually found within the community is provided. Normally local food such as bamboo shoot, mushrooms and fish are favorite foods. The bamboo shoots are very easily found in the rainy season because villagers like to grow bamboo for making their basketries, while mushrooms are easily found in the community forest. Besides the local food, other menu items such as meat, pork, chicken or shrimp are usually bought from the fresh food market in the downtown area of Ubon Ratchathani province. A host family

spends 1,395 baht a month for buying food supplies. We can see that 36.92% of the monthly cost (515 baht) for supplies flows outside the village to the suppliers in downtown Ubon, while 63.08% (880 baht) of the monthly supply cost remains within the village.

The touring activities provided for homestay guests are dependent upon their wishes. Basically, there are five main activities for a tourist to experience. These are:

(1) to participate in religious events by offering food to the monks on the cultural road of the village in the early morning;

(2) to visit the local museum in the late morning. Here the tourist will get to know the history of Ban Pa-Ao and will be pleased with the beautiful paintings that informs them on how the villagers lived in the past as well as their evolution;

(3) to participate in the Don Chee community forest tour. At this point the tourist can become intrigued with the full ecological system of public forests that was founded in the same period as the village settlement itself;

(4) to visit the brass product center. Here again the tourist will have a chance to study the whole process of brass work production and have the chance to shop for the elaborate brass work products of Ban Pa-Ao;

(5) to visit the silk product center. Most tourists will not want to miss the chance to shop for the elaborate silk products from the silk weaving group of Ban Pa-Ao. There are various kinds of local silk products for tourist to purchase, such as shirts, blouses, loincloths, skirts, scarf and other items of clothing including those presented by the bride to her parents-in-law after marriage. The host will be a tourist guide for the guests in their own house. If tourists want to travel to the village nearby, transportation will also be provided at a price of 50 baht per tourist by the host, or if tourists want to cycle around

village, a bicycle will also be provided. Guiding fees and transportation fare rates are not fixed; it can be negotiated, although it is normally 100 baht per tourist per trip.

The price in the touring activities will vary. It depends upon the number of tourists. For instance, if the number of tourists is less than five, each tourist will have to pay 100 baht per person but if the number of tourists is more than five, they will be charged 80 baht per person. Normally, a homestay proprietor generates a net income of 3,005 baht per month or 36,060 per year. Currently, the money that is directed to outside the village is only from the food supply which is 515 baht per month or 6,180 per year.

The gross income on a yearly basis is 54,000 baht while the costs are 17,940 baht per year. The money spent outside the village is 6,180 baht per year and this represent 11.4% of the gross income that is spent outside the village while 89.6% of the gross income remains in the village.

Food and Beverages Catering

When considering the food supply process, the author found that the suppliers are very similar to those in the homestay business. This was because almost all of the customers in this business are local and domestic. So almost all of their favourite dishes are Thai foods and are obtained locally. One of the food and beverages catering business proprietor reveals that her customers are actually from the government sector that come to Ban Pa-Ao to study, visit or have a seminar at the learning center of Ban Pa-Ao. Normally there are around 50-100 people per group. When there is a group of people visiting for a seminar or study tour, she will be informed one day in advance by the local administrative officer to purchase food supplies and plan the steps to cater the food and beverages. Food supplies are actually found in the village, local food such as

bamboo shoots, mushrooms, fish and vegetables are the favorite dishes of her customers. When she received an order, her team will plan the steps involved from the start until the end of the catering process. For instance, if the customer would not like a local dish, they have to go to the fresh food market in town to get food. She will be the cook and the four employees will be her assistants in preparing beverages and dessert. Beverage and dessert ingredients are actually found in their village such as lemon grass, pandanus, taros and potato. After cooking the food, the dishes of food will be placed on serving tables in the courtyard of the temple or in the assembly hall. After the tourists finish their meal, they will all clean up the dishes and cooking utensils. Her employees are paid 200 baht for one catered meal. The supply chain analysis shows that a proprietor of the food and beverage catering business spends 6, 165 baht a month for the food supplies. More than half of the cost that the catering business proprietor spends monthly for supplies goes to the citizen villagers (3, 700 baht or 60.02% of total cost) while the remainder of the monthly costs for supplies is spent outside the village with the suppliers in downtown Ubon (2, 465 baht or 39.98% of total cost).

The author also found that the price of food and beverage per person is around 100-150 baht (beverage and dessert are included), while the average number of clients per month is around two groups or about 80 persons and there are four employees working with a business proprietor, each making 200 baht per month. At this point, we can see that the food and beverage catering business proprietor generates 3, 035 baht a month or 36, 420 baht a year for net income. We can see that 2, 465 baht a month or 29, 580 baht a year from the food supplies cost goes outside the village while the large amount of money that flows in the business stays in the village.

When looking at yearly income, business proprietors have the gross income at 10, 000 baht per month or 120, 000 baht per year. From this, an

amount of 2, 465 baht per month or 29, 580 baht per year is spent outside the village. This represents 24.64 % of the gross income being spent outside the village.

Transportation: Inter City Transportation via Buses

The author discovered that when tourist landed at the Ubon Ratchathani International Airport or arrived by bus at the bus terminal or got off the train at the railway station in downtown Ubon Ratchathani (Ubon), they have the ability to take an inter city bus from downtown Ubon to Ban Pa-Ao. There are two buses that are owned by the villagers of Ban Pa-Ao. These two buses provide a daily shuttle between Ban Pa-Ao and Ubon. The fare is 40 baht per person per one round trip. The fuel they use is diesel oil. When looking at the cost of providing transportation by way of buses. The author found that the cost that the bus owners spend monthly is 6, 500 baht and these costs are completely spent outside the village, with the suppliers in downtown Ubon. The bus owner actually gets around 300 passengers per month. Therefore, income generated from the transportation business could be 5, 500 baht per month or 66, 000 baht per year for its net income. All the expense monies, namely the 6, 500 baht (54% of the gross income) for operating and maintenance of the buses, are completely spent outside of Ban Pa-Ao village. Forty-six percent remains in the village.

Local Travel - when Tourists are already in Ban Pa-Ao

When tourists are already in Ban Pa-Ao, and should they not have their own transportation, they can rent a motorbike or bicycle from the villager. The rental price is not expensive. The rental price for a motorbike is 100 baht per hour and for a bicycle it is 80 baht per hour. However, this mode of transportation is rarely used. One of the villagers of Ban Pa-Ao indicated that, when tourists

come to visit Ban Pa-Ao, they usually come with their own vehicle or rental car from outside the village. Because Ban Pa-Ao is not far from downtown Ubon, many tourists would rather drive their own vehicle or rent a car or van from downtown. Another reason to do this is because the tourist destinations in the village are not far from one to another. This also allows tourists to travel within the village by walking and they choose to do so. Meanwhile, the car rental business in the village is not too apparent. The reason for this is because there is no large demand for automobiles and no one in the village that can provide a large number of cars for rental; therefore they just sacrifice the car that they own in their everyday life for rental.

Performing Arts: Serng Pong Lang and Mor Lum

The Serng Pong Lang Band

You cannot visit Ban Pa-Po without attending one of the performing arts performances. There are special events each year and visiting at least one of these events is a special treat. Here, again, it was my pleasure to talk with one of the performers of the *Serng Pong Lang*, where I discovered that the Serng Pong Lang performers consist of a school band within Ban Pa-Ao School and the band players are the students in the school. The band is led by an arts performing instructor. One of the *Serng Pong Lang* performers indicated that her band comprised ten students. The primary purpose of the school band is to encourage students to spend their free time in art and culture conservation. The band normally performs in the cultural festival events of the village such as the sky rocket festival or in special events such as when there is a very important person from the government sector or when there is a big group of tourists visiting the village. Should you wish to have the band perform for an event or for you personally, the price for the band is 3, 000 baht.

The Mor Lum Cu Performers

There is a set of performers called the Mor Lum Cu. They do special performances of customary dancing and singing for special events for the village of Ban Pa-Ao. There are two performers in this group. They do special events such as welcoming the special guests of the village, welcoming a group of tourists and performing in cultural festival events such as the sky rocket festival. And the price for their performance is 2, 000 baht.

Pinn Khene (the Isan reed mouth organ)

The *Pinn Khene* band of Ban Pa-Ao, comprising some seven performers. All performers are the elderly among the villagers. The *Pinn Khene* band is actually performing in the special events, such as in welcoming the special guests of the village, welcoming a group of tourists if they satisfy the requirements and performing in the cultural festival events such as the sky rocket festival, while the price is about 1, 500 baht.

The monthly cost or expenses of the three performing arts above is 5, 650 baht. The total expense from the *Serng Pong Lang* performance is 3, 050 baht per month, the *Mor Lum Cu* performance is 800 baht per month and the *Pinn Khene* performance is 1, 800 baht per month. That cost is for buying in the supplies such as the makeup, the costumes and the miscellaneous items such as the expense for the maintenance of their music instruments. However, more than half of the total monthly cost or 54% is spent outside the village with the supplier in downtown Ubon. The remainder of the monthly cost which is 46% of the total expenses remains in the village.

The income generation from the arts performing sector is 23, 500 per month or 282, 000 baht per year for its gross income. Total expenses are 5, 650 per month or 67, 800 baht per year. Only 3, 050 baht per month or 36, 600 baht per year of the expenses are spent outside the village. Thus 36, 600 divided by

a total of 282, 000, which is 13% of the income, is spent outside the village and 87% of the gross income remains in the village.

In conclusion, both the silk and brass businesses are fairly profitable. Homestay is the least profitable, which reflects the fact that most tours do not stay in the village. They are probably using other hotels or lodging in close-by Ubon. One should investigate what attracts visitors to stay overnight as this would be one way to expand the homestay business. Sixty-four percent of the silk cooperative's total income is spent outside the village. Here is a place to look for bringing some of these expenses back to the villagers. A good part of expenses consist of the finished silk products being purchased from other provinces for resale and this could be eliminated by increasing the production of the cooperative's silk products. Fifty-five percent of the transportation total income is spent outside the village and we know that this is because they have no service stations to service their vehicles. Whether they can afford a service station is probably out of the question at this time. Here again their total income is not that large to provide the monies needed to develop a service station for cars and trucks. However a government loan or subsidy might be the clue to help someone into a service station business thus employing a few more villagers.

Now that we have a degree of understanding of the money trail, it is time to look at the effect that heritage might play in attracting and developing tourism. Cultural heritage plays a big part in the promotion of tourism and thus the remainder of this article will be dedicated to an understanding of cultural heritage and its effect on tourism.

6. The Use of Cultural Heritage to Generate Income in the Village

One of this researcher's goals is to find out how cultural heritage can be used as a tourism asset to generate income in the village and at the same

time to investigate whether cultural heritage is being protected. To achieve this objective, the author applies the International Cultural Tourism Charter of the International Council on Monuments and Site (ICOMOS) in describing the tourism situation in Ban Pa-Ao. The charter comprises six principles and each principle comprises questions that are used in the discussion.

Encouraging the Public Awareness - Assessing the Significance of the Heritage Site

The first question is how significant is a heritage site and how do we know the significance of each site?

Physically, visitors are able to access the significant features of the village's cultural heritage in person, thus visitors can experience the place themselves and they can have a firsthand experience in the production processes of the brass handicraft and participate in some processes of the silk production process such as weaving. Visitors can also gain experience in the local museum and the community forest with or without an interpreter.

Intellectually, only visitors who go to the village for the purpose of study or to do research or as students and who inform the village head in advance can gain access to the cultural heritage significance intellectually. This is because the visitors will be welcomed by a key person who has been involved in the cultural significance of Ban Pa-Ao. In considering the question of emotive access, the visitors may be in the village just for a one day trip, they will not get much of a feeling for an old village or its historical significance because there is no historical environment for visitors to experience. The homes in this village are in the modern or contemporary architecture style like elsewhere in the town. There is nothing in the architecture to identify the property as being or belonging to an older era. The only identifiers that will be noticeable are the villagers who all have the Laotian accent. When you consider the style of dress by the

villagers, here again the visitor will not much feel the sense of being in a cultural village because the typical villagers such as the new generation are dressed in the modern style with shorts, jeans and t-shirts. Only the elders that select to do so are dressed in the traditional style with Pa-tung (a local skirt). In the meantime, should the visitors stay overnight or participate in cultural events such as the Buddhist events during the lent, they will feel much more a sense of the culture because the event will enrich their understanding that they are in a cultural village.

When considering the equality issues of accessibility, the author found that the access is equitable for both the host community and the visitor, resulting from the fact that if the local villagers would like to study or experience the brass or silk handicrafts, they can directly go to its center which is open daily. In the mean time, visitors can also access the cultural heritage of the village physically, intellectually and emotively. And when considering the forms and techniques used for interpretation of the significant sites in the village, I found that on-site interpretation is fairly poor. The only things available to the visitor are the signs to help you interpret the significance of any heritage site. However, the signs that do present the significance of a heritage site are not made for visitors to understand, especially the foreign visitors, because most of signs are only in Thai. Some of them are not in a good condition and are not easily readable. Another form of interpretation for site heritage is a brochure. One such brochure was found in the silk cooperative but here again it does not enrich the understanding of the heritage site for the visitors since it does not provide adequate information and is published only in Thai.

The visitor will be informed of any differing cultural values that may be ascribed to the place when they go to the village as a researcher or for the purpose of study; the head of the village will act as an interpreter and will provide adequate information that will help you to measure any differences in

the cultural values. That is to say, a typical visitor will not be provided such information or will not be informed of any difference in cultural values. This occurred when the author was participating in one of the Buddhist events. There was a dharma practicing event held in an evening at the ordination hall one day. An abbot was praying in the Laotian language which was standard for the village. The author was informed that only the priests of the Ban Pa-Ao temple can pray in the Laotian language while the priests of other temples actually pray only in the Pali-Sanskrit language. This is because the ancestors of the village are Laotian and the villagers as their descendants must follow the traditional form of practicing dharma. This traditional form of practicing dharma differs in accordance with local cultural values and the typical visitor will not be informed of this.

Managing the Dynamics of the Relationship

Tourism has impacted on the cultural heritage and the lifestyle of the villagers both positively and negatively. Positively, tourism helps to generate income for the village, thus improving the wellbeing of villagers. Tourism helps to broadcast the reputation of the village and this attracts further tourists. Because the local culture is the basis for attracting tourists to the village, it helps to preserve the local traditions and handicrafts. In regards to promoting the tourist industry, all infrastructures such as water, electricity, telephone and roads are well constructed and maintained in a good condition. This also helps and improves a better quality of life for the villagers. Negatively, tourism has accelerated culture distortion and this has resulted in some traditional lifestyles of the villagers being changed along with tourism development.

Tourism plan is based on a comprehensive understanding of the significance of the heritage site. This resulted in the cultural heritage of the village being properly promoted for the tourism business. For instance, the

villagers ignore new technology for producing brass handicrafts because they would like to retain the traditional method of brass production. Silk cooperative people are encouraged to use the natural colors from the tree for dyeing their yarn. The festivals such as Boon Bung Fai (the sky rocket festival) are still maintained in the traditional form. Moreover, the Buddhist activities such as the offering of food to monks in the morning is preserved and well maintained. An abbot of the temple of Ban Pa-Ao is playing a significant role in preserving and maintaining the traditional way of practicing Buddhist ceremonies.

How is a worthwhile visitor experience assured?

The information on the significance of the sites in the village is not presented adequately to optimize the visitors' understanding of the heritage and does not encourage them to respect it. This was verified from the brass handicraft center that provided some information about the history of brass making for the visitors. However, the information displayed is not enough for a visitor to understand the significance of the center. This was again verified on observation in that there is no information presented in other tourism sites of the village such as the community forest, silk cooperative and the cultural events. However, visitors are able to visit the cultural heritage sites of the village at their own pace, if they choose to do so. There are no specific tourist routes for visitors.

If the visitors are welcomed by a key person of the village such as the head of the village or by a local administrator, the encouragement comes from the fact that these persons have interpretation and knowledge skills which provide information about the heritage of the village and thus the visitor gains respect for the values and lifestyle of the villagers of Ban Pa-Ao. On the other hand, if the visitors come to Ban Pa-Ao individually without an advance warning to a key person, they will not be welcomed by the key people and there will

be no guide to interpret the value of the lifestyle or heritage of the villagers. The on-site facilities provided for the visitor such as the lavatory is not hygienic and not in a good condition. This has an adverse affect over the long run in discouraging the tourist business.

Visitors are allowed to participate in a process of the brass production such as molding a mold and wrapping it with wax. This activity helps to conserve the brass handicraft in terms of its automatically reinforcing villagers to conserve their cultural heritage for the tourist. On the other hand, the participation also helps to enrich a tourist's experience.

How are the host communities involved?

The host community, property owners and the typical villager do not get involved in planning for conservation or with the tourism plan of the village. Rather, all plans are launched by the local authority. Only the key persons of the village such as the heads of the brass and silk handicrafts groups, and sometimes the abbot, are invited to express and share their ideas when there is a meeting. However, after the plan is made or completed, it will be published by the local authorities to the villagers. At this time, the villagers will have a chance to express their ideas and comments about the plan. The authorities will amend the plan if necessary.

The tourism plan which is developed by the local authorities satisfied almost all of the villagers. The authorities are very careful not to offend the rights and interest of the citizen villager. The key people of the village such as the village heads, the heads of the silk and brass handicrafts groups and the abbot are always involved in establishing goals, strategies and the tourism program with the local administrator.

Benefits for the Local Community

After studying the tourism value and money chain of the village, I found that an economic benefit from tourism is flowing into the host community. When considering equity, the most part economic benefits are flowing equitably for villagers who are involved in the tourist trade. In the mean time, the number of people involved in the tourism business is very small compared to the total population of Ban Pa-Ao.

The revenue derived from tourism has never allotted to the protection, conservation and presentation of the cultural heritage of the village. All of the financial support for conservation is from the government sector through the local administration. There was once a local guide training program initiated by the local administrator of Ban Pa-Ao. But the program was not so successful because of the lack of financial support. Thus, there is now no new local guide and site interpreter training program. Local people are encouraged to take a direct interest in the care and conservation of their heritage. The abbot is playing a significant role in encouraging local people to take a direct role in conserving their heritage. For instance, villagers are encouraged to strictly practice the *Heet 12* and the *Klong 14*.

Responsibility Promotion Programs

There is no promotion program in the village. Visitors can travel to Ban Pa-Ao every day. Only the Bun Bang Fai Festival (the sky rocket festival) is actually fixed, in the second week of May. This festival is awaited by visitors because it is a festival of fun. However, if you would like to visit the brass center in a group (10 or more people), you are strongly recommended to inform the village head in advance for two or three days as they will be prepared for you to be welcomed by a key person of the brass group.

7. Examining the strategy of income distribution, to ensure income generated from tourism is fairly distributed in the village

The tourism value and money chain analysis show that, financially Ban Pa-Ao derives monetary benefits from the tourism business at the rate of 3, 778, 200 baht per year. The handicrafts sector plays a significant role in generating income for the village. While the brass handicrafts sector promotes the tourist trade for the village and is a star performer that plays a significant role in attracting tourist, nevertheless its income is slightly less than that from the silk crafts. When we look at why the brass crafts generate less income, it is easy to explain since tourist-preferred cloths and clothes are usually cheaper than brass. Further, clothes are one of life's necessities for humans, while brass crafts are a luxury product that are used for decorating and are not necessary for human life.

The technique for income distribution that is being used in the village is now quite simple. The revenue generated from the brass handicrafts is equally split among the members of brass handicrafts group, while the revenue generated from the silk handicraft is fairly divided among the silk cooperative members. Income distribution in the homestay business depends upon the head of homestay group because only he or she is a reservation center and makes the decision on which home the visitor will stay in. The value chain analysis also shows that the villagers who are directly participating in the tourism industry gain the most financially and benefit most from the tourism business. This is rather standard as there must be rewards for people who work hard.

When considering who gains the most in the supply chain, I found that suppliers outside the village gain the most income from the purchasing of supplies in the supply chain. Since 79.6% of all the money that villagers spend for purchasing their supplies goes to the suppliers outside Ban Pa-Ao, while only

the lesser amount of 20.4% goes to local villagers. Brass and silk handicrafts are the star performers that play a significant role in revenue generated to the village. Regrettably, a large amount of money in supply costs flows outside the village to the suppliers in downtown Ubon. This has resulted in 86.4% of the monthly supply cost for brass crafting and 80.3% of the monthly supply cost for the silk cooperative. In addition, 100% of the monthly supply cost of the silk home producers and 100% of the monthly cost for transportation businesses are spent on the suppliers outside Ban Pa-Ao. However, local suppliers gain the larger portion of money from the monthly cost of homestays while the food and beverage catering business resulted in 65.6% and 64.6% respectively.

No one in the village was a loser in both the economic and social aspects of tourism. In the meantime, tourism also helps cultural conservation because tourism encourages villagers to maintain their cultural heritage. The village as a tourist attraction will also bring a lot of pride to the villagers. The main barriers for those who gain the least from tourism are villagers themselves do not like to participate in tourism because they think there is not enough income from making brass or silk products. The profession is not attractive and not consistent in its rewards.

Brass and silk handicrafts appear to be doing well; however, the village needs to encourage these two crafts to expand their business thus increasing employment. This may be accomplished via advertising the crafts on TV or by way of the Internet. The silk cooperative should stop purchasing some of their products from other provinces and make these here in the village. Remember that they spend 64% of their total income outside the village. The village leaders should look at moving toward building a hotel with food service. This will give visitors more options to stay and spend their money in the village. In addition the transportation group spends 55% of their income outside the village. This can be attributed to the maintenance and purchase of oil products

outside the village. Here again some planning needs to be done to move some of this expenditure into a more local gas station and repair facility. The homestay business needs to be expanded. From the income reported, it can be noted that some visitors are staying overnight in downtown Ubon. Why cannot we get a hotel started in the village with dining facilities and thereby bring more jobs and income into the village?

Conclusion and Discussion

The history of Ban Pa-Ao is related to the foundation of its provincial town Ubon Ratchathani (Ubon) in the period of “Phra Wor” (Prince Wor) and “Phra Taa” (PrinceTaa), the founders of Ubon Ratchathani province. [4]The notability of its brass craftsmanship whose production process relies on an ancient methodology is presumably related to the Ban Chaing civilization of the Ban Chaing World Heritage Site in Udonthani province of Thailand. This can be traced through the evidence of the bronze bracelets of Ban Pa-Ao which are designed in the same pattern and use the lost-wax casting method in their production process like the bronze bracelet which was excavated from Ban Chiang archaeological site. The Silk handicraft is also one of the local products that has generated a good reputation and income to Ban Pa-Ao. The silk products are outstanding for the pattern of their design and their natural colors. There are both international and local visitors traveling to Ban Pa-Ao due to the development of their brassware products from around 2535 B.E. or 1992 A.D. However, the village was not officially a site welcoming tourists until 2548 B.E. when it became a cultural tourism village.

In the conservation context, there are no explicit heritage conservation programs produced by the village. Rather, conservation activities have been implied in the form of cultural festival activities. Villagers have been encouraged to practice their cultural festival events in accordance with their ancient

tradition or culture. Meanwhile, the ancient traditional techniques to create brass products are still used in brass production as there have been no new technologies employed. Attracting tourists is one of the reasons that villagers would like to continue the ancient traditions in producing brass handicrafts.

Villagers are encouraged to take a direct interest in the care and conservation of their heritage. The abbot of the village *wat* is playing a significant role in encouraging local people to take a direct role in conserving their heritage. For instance, villagers are encouraged to strictly practice the *Heet 12* and the *Klong 14*. Here we can see the significant role that religion plays in the encouragement and sanctioning of conservation. However, both on-site interpretation and information that need to be provided for the tourist's understanding of the cultural significance is poorly managed and presented, especially in the local museum. There are no local guides or formal interpretation available for the tourist in the form of brochures or signs. Interpretation must be gathered from the key persons of the village and from signs which are not in a good condition. In addition, the on-site rest facilities provided for visitors such as the lavatories are not hygienic and not in a good condition. This has an adverse affect over the long run in discouraging the tourist business.

The main source of income for the citizens of Ban Pa-Ao is still from agriculture while revenue from tourism is a second source. When one looks at who gains the most between local and non-local suppliers this researcher found that suppliers outside the village reap the most income from the purchasing of supplies in the supply chain. As a matter of fact, 79.6% of all the money that villagers spend for purchasing their supplies for tourism purposes goes to the suppliers outside Ban Pa-Ao, while only the lesser amount of 20.4% remains with the local villagers. This is a critical point because money from the tourism trade is flowing outside Ban Pa-Ao every year.

Revenue generated from tourism activities such as from selling crafts, the homestay business, food and beverage catering business and transportation is not distributed throughout the village but is clustered in only one area of the village, namely district Mu 5 which contains about 6.6% of the total population. However, most of people involved in tourism are living in the area of Mu 5 and no one from districts Mu 3, 4 and 6 are reaping any benefits from tourism. In addition, the food stalls, minimarts and grocery shops also benefit from the tourist trade of the village but to a much smaller extent. However, other benefits such as the better infrastructure and village pride are less measurable benefits to villagers in all four districts.

In the mean time, income from the tourism trade is fairly equitably shared within each group of Mu 5. For instance, income generated from selling brass or silk handicrafts is equally divided in among group members. There are about eight laborers in the food and beverage catering business and most of them are women. Income from laboring in the tourist business has satisfied all of these eight women. Meanwhile, income distribution within the homestay group is quite critical because there is no reservation center for visitors to pre-arrange a stay in advance. Almost all of the reservations are directly made with the head of the homestay group (one person); consequently, visitors are basically assigned to stay in his or her home or their relative's home first. Thus, the remainder of the group members loses out on the accommodation rental business.

At present there is virtually no information about the villages and its resources in the public domain. Better advertising via TV or brochures that can be distributed in the larger city hotels and tourist travel agencies would probably attract more tourists; increasingly the Internet is a primary source of such information and this must also be mobilized. In addition, tourism flourishes when all the tourist travel agencies know about Ban Pa-Ao. We need a planning

committee of the local community to come up with some ideas on how to sell Ban Pa-Ao. Everyone in the village must be a salesperson for Ban Pa-Ao. This can only be accomplished if all the citizens have had some training in the history and significance of the ancient sites. Basically all the citizens of Ban Pa-Ao will gain from economic growth if we can increase the number of tourists. The more tourist trade, the more money will be spent and the more crafts will be sold thus bringing in more of the less fortunate villagers to work in the market place.

The biggest problem in communication was that there were no guides or written brochures for visitors to understand the significance of the site they were visiting. Interpretation form such as signage, brochure, printed material, guide and website are strongly recommended.

Discussion

This has been a necessarily limited study, restricted by the researcher's limits of time to only one small, albeit culturally significant village. There has been an attempt here, first, to understand what, in fact, *is* the cultural heritage of the village - what might be its tourism appeal and, conversely, what damage might excessive or poorly managed tourism inflict on the village and thereby on the very assets on which its appeal rests? Second, there has been an admittedly tentative effort to follow both the money and the supply chains - who benefits and who is left behind?

In a sense, the results have been troubling, even depressing. The financial benefits are small, and they are concentrated to a small number of individuals. One could almost claim that tourism in Ban Pa-Ao is a private enterprise of just a few individuals who, however, exploit the entire community as if it is their own asset in their business enterprise. While the guiding interest of this research has been pro-poor tourism, there is little evidence here that the poor are benefiting in any wide sense. Perhaps a few families who might

otherwise have been poor without this tourism activity are now less poor; it is hard to see how the remainder of the village is benefitting. Of course it is possible to argue that everyone in the village gains in pride and self-esteem from the pleasure of seeing their community toured and admired. This, however, is simply conjecture - indeed, on the contrary, they may resent the intrusion on their privacy and their poverty and similarly resent the small financial benefit that some of their neighbours seem to be reaping.

My main claim, in relation to this project, is that its approach needs to be extended to other villages and that money and supply trails must be extended much further in order to understand where the money is going, in relation to the tourism industry more widely. Also, however, we need to understand the mechanisms or processes that enable the benefits of tourism to be captured by just a few individuals and groups. The normal method for redistributing monopolized benefits is via a system of taxation - perhaps very *localized* taxation. However, we are observing here a mostly informal and untaxed economic sector.

In the wider global community, questions of tourism and its benefits are increasingly salient. One of the most significant effects of global tourism is that social injustice, exploitation and poverty are increasingly difficult for regional and national governments to hide. It will be interesting to see, in the near future, how the Thai government and nation will respond to the withering gaze of such critical, sometimes outraged, tourism. The value of the present study has been in opening up this wider question to scrutiny.

Bibliography

สุรียา โชคสวัสดิ์ และ เจริญ ชุมมवल. สืบสานตำนาน หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้าน ปะ
อาว จากบ้าน เขียง...โนนนกทา...สู่... บ้านปะอาว. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท,
2549.

Bunmee Lomwong, interviewed 2011.

Kaewsarn, P. et. al., **Eco-tourism research project Tom Bon Pa-Ao, Muang
district, Ubon Ratchathani Province.** 2549. Supported by the office of
the higher education commission.

Prakru Payon Santajitto, interviewed 2011

Sub district Administrative Organization of Pa Ao, interviewed 2011.

การสำรวจและศึกษาวิเคราะห์ชื่อร้านค้า
ภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน
ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี

A survey and analysis of the trade
name in Chinese Thais merchant shop
and stores in Muang District, Ubon
Ratchathani Province¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดคล้องกุล

¹ งานวิจัยนี้เป็นผลสืบเนื่องจากโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เรื่อง “การจัดทำนามาตรม
ธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2554 (เมฆมและธีรวิทย์:2555)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นรายงานการสำรวจและการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจเกี่ยวกับธุรกิจการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน และวิเคราะห์เกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านของชาวไทยเชื้อสายจีน วิธีการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ การเดินเท้าเข้าสังเกตและสัมภาษณ์ทุกร้านค้า ข้อมูลประชากรที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติร้อยละ ส่วนข้อมูลชื่อร้านนำมาวิเคราะห์ตามแนววรรณศาสตร์ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1.การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมี “แซ่ตั้ง” มากที่สุด ถิ่นฐานเดิมคือพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ระยะเวลาที่มีการก่อตั้งกิจการมากที่สุดในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2516 - 2525 ประกอบกิจการค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ดมากที่สุด

2.การวิเคราะห์ชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้วิเคราะห์สองประเด็นคือ โครงสร้าง และความหมายของชื่อร้าน ผลการศึกษาสามารถสำรวจร้านค้าได้ทั้งหมด 117 ชื่อ โครงสร้างของชื่อร้านแบบที่นิยมมากที่สุด คือ โครงสร้างแบบมีส่วนประกอบเดี่ยว ส่วนการวิเคราะห์ทางความหมายพบว่า ชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้กลวิธีการแปล การทับศัพท์ และการหาค่าที่มีเสียงคล้ายกัน มีความหมายเป็นมงคล

การศึกษาค้นครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าทั้งชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทย สิ่งสำคัญที่ปรากฏในชื่อร้านคือ ความเป็นมงคลต่อการค้าขาย ได้แก่ ความเจริญ รุ่งเรือง เฟื่องฟู ร่ำรวย มั่งมี ยืนยง มั่นคง ราบรื่น และความสำเร็จ

คำสำคัญ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชื่อร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีน ธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีน การตั้งชื่อร้านค้า

Abstract

This research paper is a report on a survey and analysis of Chinese Thais merchants' business in Ubon Ratchathani province. The purposes are to survey and analyze on the business of Chinese Thais merchants and their trade names. A data collection conducted by walking into a store, making an observations and interviews. Demographic data analysis was a statistical percent, and the trade name data analysis was conducted in semantics ways. The results are as follows;

1. A survey on Chinese Thais merchants: The results showed that most of Chinese Thais merchants have the same "TANG" surname. Their original settlement was in the south of China, and then started their business in Thailand during the year 1973-1982 with miscellaneous business commerce in majority.

2. An analysis of Chinese trade name of Chinese Thais merchants: 117 shops and stores were explored, and 2 issues used in the analysis are the structure, and the meaning of trade name. The most popular trade name is considered "a single component structure". While the study of trade name meanings found out Chinese trade name and Thai trade name are related in terms of using techniques of translation, transliteration, and the similarity of sound with auspicious meaning.

The results of study showed that Chinese Thais merchants pay much attention to both Thai and Chinese language used in their trade name which mostly relates or contains the meanings of wealthy, enduring, prosperity, richness, abundant, smooth, consistency,

achievement, and success.

Keywords: Chinese Thais merchants, Chinese Thais merchants' trade name, business of the Chinese Thais merchants, shops and stores naming

บทนำ

ในจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากกลุ่มชนที่อยู่ติดแผ่นดินมาแต่โบราณอย่างกลุ่มไทยและลาวแล้ว ยังมีกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาภายหลังอีกหลายกลุ่ม ได้แก่ บรู กูย เวียดนาม แวกและจีน ในบรรดากลุ่มชนอพยพดังกล่าวข้างต้นนี้ กลุ่มจีนเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด และตั้งถิ่นฐานครอบคลุมอำเภอเมืองอุบลราชธานีมากที่สุด ทั้งยังเป็นกลุ่มที่ประกอบธุรกิจการค้า เป็นเหตุให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนเป็นกลุ่มชนที่กุมเศรษฐกิจในจังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุดเช่นกัน แม้จะผสมกลมกลืนกับชาวไทยลาวพื้นถิ่นด้วยภาษาและศาสนา แต่ด้วยความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดั้งเดิม อำนาจทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ทำให้ชาติพันธุ์จีนที่อพยพเข้ามายังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมของตนไว้อย่างเหนียวแน่น ยิ่งไปกว่านั้นยังแทรกซึม เผยแพร่ และผสมผสาน แม้กระทั่งมีอำนาจเหนือวัฒนธรรมของชนพื้นถิ่นไปเสียแล้ว

วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี เช่น วัดจีน สุสานจีน ศาลเจ้าจีน ร้านธุรกิจการค้า การละเล่น มหรสพ ชาวจีน โรงเรียนจีน และเทศกาลต่างๆ ของจีน มิให้เห็นทั่วไป ประกอบกับนโยบายการกระจายอำนาจทางภาษาที่รัฐบาลจีนพยายามกระตุ้นและส่งเสริม เพื่อให้ภาษาจีนเป็นภาษาสากลที่ครอบคลุมไปทั่วโลก ทำให้วัฒนธรรมทางภาษาของจีนที่ยังรากลึกในวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว ยิ่งทวีความเข้มแข็งมากขึ้นทุกขณะ

วัฒนธรรมทางภาษา ประกอบกับอุปนิสัยที่รักการประกอบธุรกิจการค้าของชาวจีน ปรากฏชัดเจนที่สุดในการตั้งชื่อร้านเป็นภาษาจีน จากการสังเกตในเบื้องต้นพบว่า ป้ายชื่อร้านของชาวไทยเชื้อสายจีนจะประกอบด้วยสองส่วนคือ ชื่อร้านที่เขียนด้วยอักษรจีน และชื่อร้านที่เขียนด้วยภาษาไทย ป้ายชื่อร้านเป็นสิ่งหนึ่งที่เจ้าของธุรกิจให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะชาวจีน เนื่องจากชื่อร้านเป็นสิ่งหลอมรวมปรัชญาความคิดของชาวจีนมากมาย เช่น การสืบทอดเชื้อสายของวงศ์ตระกูล ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ความสัมพันธ์กับเชื้อสายและเผ่าวงศ์พงศ์พันธุ์ นอกจากนี้ ยังต้องสื่อ

ความหมายเกี่ยวกับธุรกิจ การดึงดูดใจ การบรรยายสินค้า การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้ซื้อ และยังต้องคำนึงถึงความเป็นมงคล การอวยพรให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง ทั้งหมดนี้รวมอยู่ในแผ่นป้ายหน้าร้านด้วยตัวหนังสือจีนเพียงไม่กี่ตัวเท่านั้น สิ่งนี้เรียกว่า “นามาธุรกิจ” ดังนั้นการศึกษารหัสทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในนามาธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีน จึงเป็นการศึกษาทางภาษา วัฒนธรรมและ มานุษยวิทยาที่ทรงคุณค่า งานวิจัยนี้ เป็นการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลสองประเด็นสำคัญ คือ 1.การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน และ 2.การวิเคราะห์ชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน

บททวนวรรณกรรม

จากการทบทวนผลงานการศึกษาที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อ พบผลงานการศึกษาหลายประเด็น สามารถจำแนกตามประเภทได้เป็น 1. การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อบุคคล 2. การศึกษาเกี่ยวกับภูมินาม 3.การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสื่อต่างๆ 4. การตั้งชื่อพืช สัตว์ สิ่งของ และ 5. การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อธุรกิจการค้า มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อบุคคล มีความสนใจศึกษาการตั้งชื่อและนามสกุลของบุคคล ทั้งที่เป็นชื่อจริง ชื่อเล่น ชื่อของคนในแต่ละภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ มีการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของชื่อบุคคลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีการศึกษาเปรียบเทียบชื่อของคนไทยกับชื่อของชาวต่างชาติ มีการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของพระสงฆ์ เช่น ผลงานของ**จรรุญศิริ (2535)** เรื่อง การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย ผลงานของ**ชมพูนุช (2541)** เรื่อง การตั้งชื่อของชาวกะเหรี่ยงโป อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ผลงานของ**วิรัช (2544)** เรื่อง การตั้งชื่อของคนไทย ผลงานของ**ปานทิพย์(2545)** เรื่อง นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลงานของ **อำนาจ (2550)** เรื่อง การศึกษาการตั้งนามฉายาของพระสงฆ์ไทย เป็นต้น

2. การศึกษาเกี่ยวกับภูมิภาค มีความสนใจศึกษาชื่อสถานที่ทั้งที่เป็นชื่อภาษาไทย และภาษาท้องถิ่นในภูมิภาคและจังหวัดของประเทศไทย มีการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ทางธรณีศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงของภูมิภาค การศึกษาความหมายของชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในชื่อสถานที่ เช่น ผลงานของ **กรรณิกา ธรรมวัตติ(2534)** เรื่อง วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดศรีสะเกษ ผลงานของ **ปราณี (2535)** เรื่อง ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลงานของ **พนมอร(2537)** เรื่อง วัฒนธรรมที่ปรากฏในประวัติชื่อบ้านในเขตอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลงานของ **อรพินท์ (2538)** เรื่อง ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลงานของ **น้องนุช (2543)** เรื่อง การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

3. การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสื่อต่างๆ มีการศึกษาการตั้งชื่อสื่อบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ เพลง และยังมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับการแปลชื่อของสื่อบันเทิงต่างๆ เช่น ผลงานของ **เดชพัฒน์(2537)** เรื่อง กระบวนการการตั้งชื่อภาษาไทยในภาพยนตร์สหรัฐอเมริกา ผลงานของ **สุภัทร(2546)** เรื่อง การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 1540 - 2545 เป็นต้น

4. การตั้งชื่อพืชและสิ่งของ มีการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของพืช ในด้านความหมาย การเปลี่ยนแปลงของชื่อ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งชื่อ มีการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสิ่งของต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอื่นๆในประเทศไทย เช่น ผลงานของ **สุรางคณา (2535)** เรื่อง การแปรของคำเรียกชื่อพืชกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยถิ่นย่อย. ผลงานของ **เปี่ยมสุข(2543)** เรื่อง การศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี ผลงานของ **วงเดือน (2547)** เรื่อง การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย. ผลงานของ **กาญจนา (2549)** เรื่อง การศึกษาภาษาที่ใช้ในการเรียกชื่อไม้ดอกไม้

ระดับที่ปรากฏในพจนานุกรมและสารานุกรม. ผลงานของ **สุภัทราและอัญชลี (2552)** เรื่อง การแปรของคำเรียกชื่อพืชในเขตพื้นที่รอยต่อ 9 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง เป็นต้น

5. การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อธุรกิจการค้า มีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านที่เป็นธุรกิจการค้าภาษาไทย ภาษาต่างประเทศอื่น และภาษาจีน มีการศึกษาเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในช่วงเวลาที่ต่างกัน ในภูมิภาคพื้นที่เฉพาะ และจังหวัดต่างๆของประเทศไทย เช่น ผลงานของ **วิยะดา (2533)** เรื่อง การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า ผลงานของ **ลัดดาวัลย์ (2541)** เรื่อง แนวนิยมในการตั้งชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลงานของ **รติการณ (2544)** เรื่อง ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า ภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลงานของ **ภคินี (2545)** เรื่อง การศึกษาชื่อร้านค้าธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนตามแนวภาษาศาสตร์ : กรณีศึกษาเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ผลงานของ **จันทร์กมล (2547)** เรื่อง เปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจการค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี สืบค้นพบสองเรื่อง คือ **วิมลรัตน์ (2546)** เรื่อง การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทขององค์กรประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน : ศึกษากรณีองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี และมีผลงานการจัดทำมานุกรมของผู้เขียนเอง คือ **เมฆมและธีรวิทย์ (2555)** เรื่อง นามานุกรมธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี จากการสำรวจทบทวนวรรณกรรม นับถึงปัจจุบันไม่มีการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี

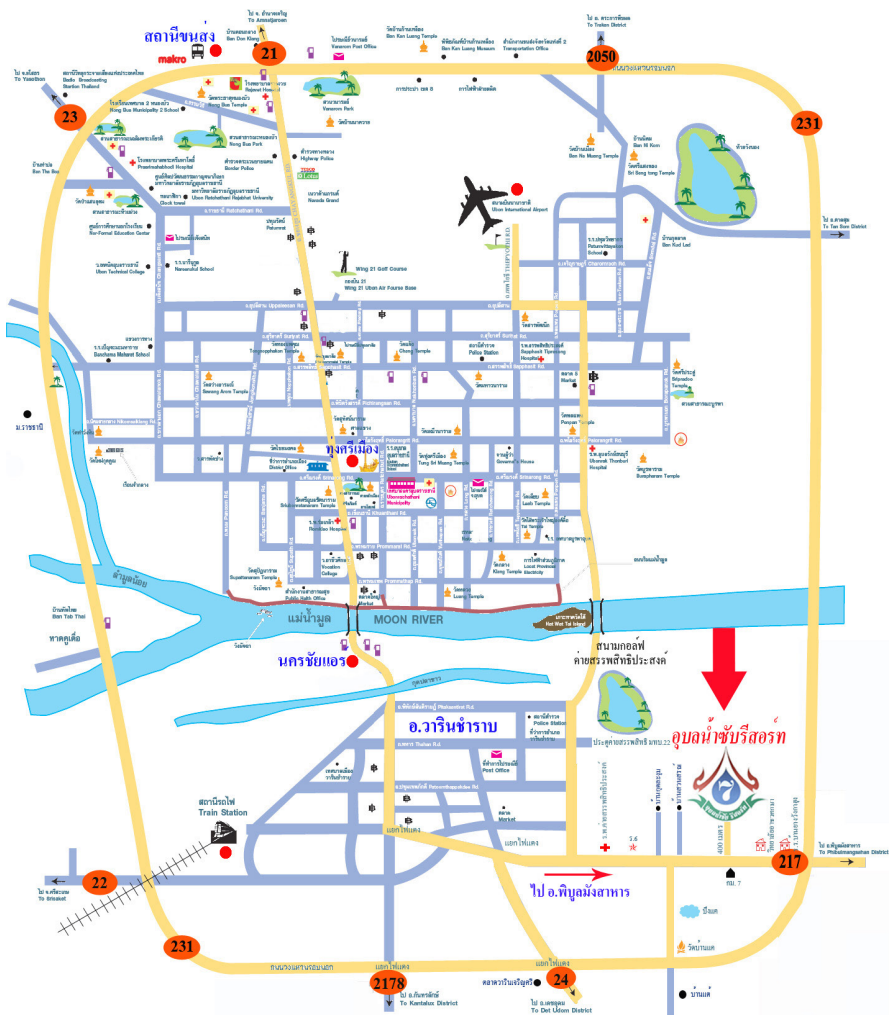
วิธีการศึกษา

1.การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาครั้งนี้ สํารวจและเก็บข้อมูลดังนี้

1.1 การกำหนดพื้นที่และการสำรวจพื้นที่ งานวิจัยนี้กำหนดพื้นที่เก็บข้อมูลคือ

- 1) เขตอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลร้านค้าที่ตั้งอยู่บนถนนทุกสายของอำเภอเมือง โดยยึดถนนชยางกูร (ในภาพ คือ ถนนหมายเลข 21) เป็นถนนเส้นหลักแนวตั้ง แล้วแยกไปตามถนนซ้ายขวาจนครบถนนทุกสาย
- 2) เขตอำเภวารินชำราบ เก็บข้อมูลร้านค้าที่ตั้งอยู่บนถนนทุกสายของอำเภวารินชำราบ

1.2 การเก็บข้อมูล เดินทางตามแผนที่ของอำเภอเมือง และแผนที่อำเภวารินชำราบดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภовารินชำราบ

2. การสังเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดทำเป็นรูปเล่ม “นามานุกรมธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี” (เมฆม และธีรวิทย์ : 2555) มีเนื้อหาประกอบด้วย ภาพป้ายร้าน ชื่อภาษาไทย ชื่อภาษาจีน ชื่อเจ้าของร้าน ถิ่นฐานของบรรพบุรุษ ตระกูลแซ่ ประเภทสินค้า ประวัติการก่อตั้งร้าน ธุรกิจในอดีตและปัจจุบัน และการแปลความหมายของชื่อร้าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ

3.3.1 การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน

3.3.2 การวิเคราะห์ชื่อร้านค้า ของชาวไทยเชื้อสายจีนใน จ.อุบลราชธานี

4. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา

หัวข้อนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหา 2 ประเด็นหลัก คือ

1. การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน
2. การวิเคราะห์ชื่อร้านค้า ของชาวไทยเชื้อสายจีน

1. การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน

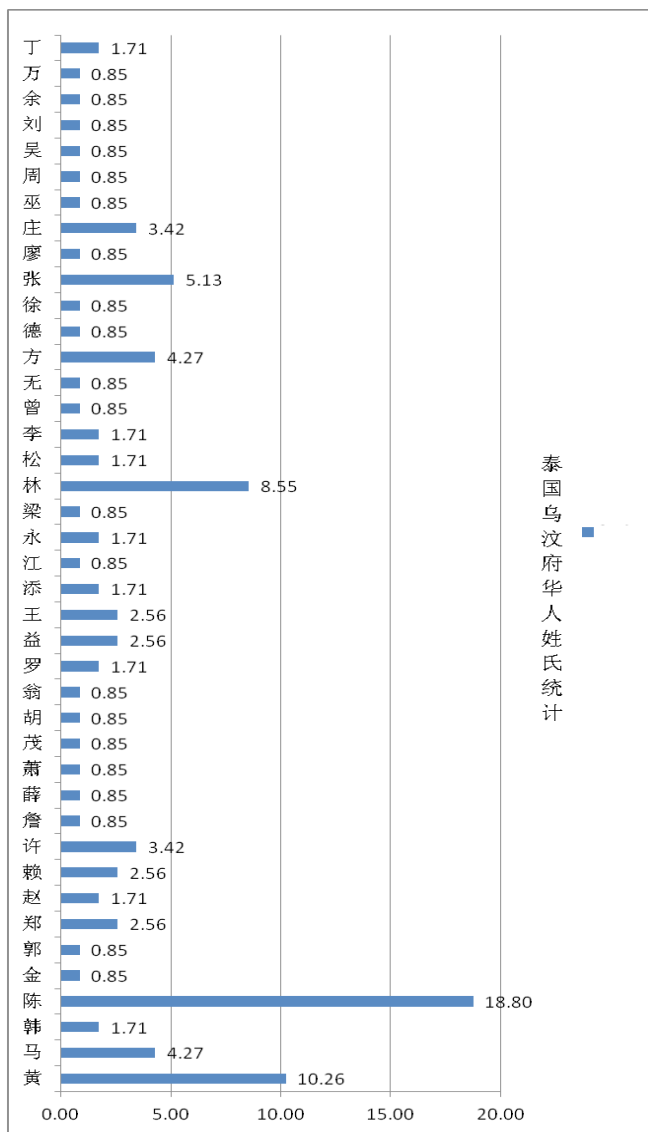
1.1 ตระกูลแซ่ของชาวไทยเชื้อสายจีน ใน จ.อุบลราชธานี

คนไทยมีการใช้นามสกุลมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่หก ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็มีการตั้งนามสกุลอย่างคนไทยเช่นกัน โดยช่วงแรกใช้รูปแบบนามสกุลว่า [แซ่ + สกุล] เช่น แซ่ตั้ง แซ่อึ้ง แซ่ลิ้ม แซ่เตีย เป็นต้น ต่อมาชาวจีนบางส่วนตั้งนามสกุลตามแบบชาวไทย แต่ยังคงชื่อสกุลเดิมของตนไว้ โดยหาคำที่มีเสียงคล้ายกัน วางไว้หน้าชื่อสกุล เช่น ลิ้มปีที่ปรากฏ (แซ่ลิ้ม 林) ตั้งมานะกุล (แซ่ตั้ง 陈) เตชะรุ่งไพศาล (แซ่แต้ 关) หรือใช้วิธีการแปลแซ่ภาษาจีนเป็นภาษาไทย แล้วตั้งชื่อสกุลแบบภาษาไทย เช่น อาชวกุล (แซ่ เป้ 马 แปลว่า ม้า) กาญจนทรัพย์สิน (แซ่กิม 金 แปลว่า ทอง) เหลืองโรจนกุล (แซ่อึ้ง 黄 แปลว่า เหลือง)

เป็นต้น

จากการเก็บข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า แซ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนใน จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 40 แซ่ ได้แก่ 丁 (Dīng) 万 (Wàn) 余 (Yú) 刘 (Liú) 吴 (Wú) 周 (Zhōu) 巫 (Wū) 庄 (Zhuāng) 廖 (Liào) 张 (Zhāng) 徐 (Xú) 德 (Dé) 方 (Fāng) 曾 (Zēng) 李 (Lǐ) 松 (Sōng) 林 (Lín) 梁 (Liáng) 永 (Yǒng) 江 (Jiāng) 添 (Tiān) 王 (Wáng) 益 (Yì) 罗 (Luó) 翁 (Wēng) 胡 (Hú) 茂 (Mào) 萧 (Xiāo) 蔡 (Cài) 詹 (Zhān) 许 (Xǔ) 赖 (Lài) 赵 (Zhào) 郑 (Zhèng) 郭 (Guō) 金 (Jīn) 陈 (Chén) 韩 (Hán) 马 (Mǎ) 黄 (Huáng) แซ่ที่มีจำนวนมากที่สุด 5 อันดับ เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้

แซ่ 陈 (Chén) ภาษาแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า ตั้ง คิดเป็น 18.80% ของทั้งหมด
 แซ่ 黄 (Huáng) ภาษาแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า อั้ง คิดเป็น 10.26% ของทั้งหมด
 แซ่ 林 (Lín) ภาษาแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า ลิม คิดเป็น 8.55% ของทั้งหมด
 แซ่ 张 (Zhāng) ภาษาแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า เตย คิดเป็น 5.13% ของทั้งหมด
 แซ่ 马 (Mǎ) ภาษาแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า เป้ คิดเป็น 4.27% ของทั้งหมด
 ส่วนข้อมูลของแซ่อื่นๆ แสดงในกราฟที่ 1 ต่อไปนี้

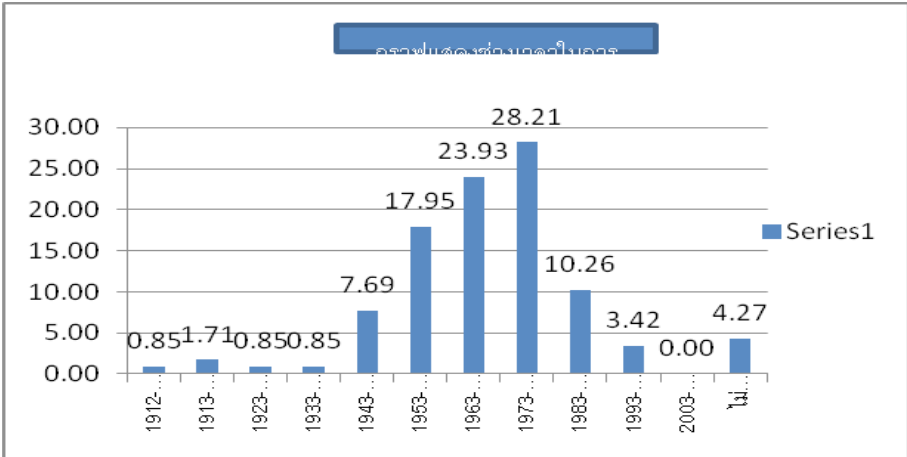

กราฟที่ 1 ตระกูลแซ่ของชาวไทยเชื้อสายจีน ใน จ.อุบลราชธานี

1.2 ระยะเวลาการก่อตั้งกิจการ

ภาวะความวุ่นวายและสงครามภายในของประเทศจีนในยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรมสร้างความลำบากให้กับชาวจีนมาก ชาวจีนไม่น้อยอพยพหลบหนีกระจัดกระจายออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาชีวิตใหม่ ส่วนหนึ่งเดินทางมายังประเทศไทยแบบ “เสื่อผืนหมอนใบ” ชาวจีนที่อพยพมายังจังหวัดอุบลราชธานี ในยุคนั้นก็เช่นเดียวกัน ในช่วงแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ชาวจีนอพยพเหล่านี้ต้องใช้แรงงานรับจ้าง ขอบอาหารประทังชีวิต เมื่อเริ่มเก็บเงินเป็นทุนได้บ้างก็เริ่มประกอบธุรกิจเล็กๆน้อยๆ เช่น ซื้อเกลือไปแลกข้าวสาร แล้วเอาข้าวสารมาขายเอากำไร พอเริ่มมีทุนก็ทำการค้าแบบซื้อมาขายไป เมื่อกิจการใหญ่ขึ้นก็เริ่มซื้อที่สร้างร้านขายของเบ็ดเตล็ด ต่อมาก็เริ่มค้าขายแบบขายส่ง และขยายกิจการจนเป็นศูนย์ค้าส่งขนาดใหญ่ ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของจังหวัด นักธุรกิจชาวไทยซื้อสายเงินบางราย ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจนถึงขึ้นดำรงตำแหน่งทางราชการสำคัญๆ เช่น พาณิชยจังหวัด หอการค้าจังหวัด เป็นต้น

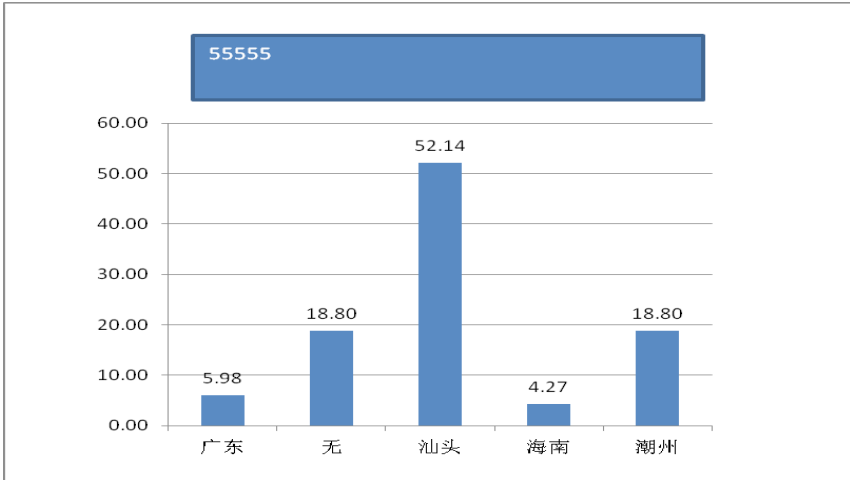
จากการสำรวจพบว่า ในเขตเมืองอุบลราชธานี และอำเภอวารินชำราบ มีร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งสิ้น 117 ร้าน ร้านที่มีอายุมากที่สุดคือ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2455 (ค.ศ.1912) และร้านที่ก่อตั้งหลังสุดคือ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2525 (ค.ศ. 1982) เนื่องจากระยะเวลาที่ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยและในจังหวัดอุบลราชธานีไม่เท่ากัน การก่อตั้งร้านมีระยะเวลาก่อนหลังต่างกัน การศึกษาคั้งนี้ได้ยึดการก่อตั้งร้านแรกสุดเป็นจุดเริ่มต้น และหลังสุดเป็นจุดสุดท้าย แล้วแบ่งช่วงเวลาเป็นช่วงละ 10 ปี จากข้อมูลพบว่า การก่อตั้งร้านของชาวไทยเชื้อสายจีนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ช่วงเวลาแรก คือ ปี พ.ศ. 2516 - 2525 (ค.ศ.1973 - 1982) มีทั้งหมด 33 ร้าน คิดเป็น 28.21% ช่วงเวลาที่สองคือ ปี พ.ศ.2506 - 2515 (ค.ศ.1963 - 1972) มี 28 ร้าน คิดเป็น 23.93% ช่วงเวลาที่สามคือ ปี พ.ศ.2496 - 2505 (ค.ศ.1953 - 1962) มี 21 ร้าน คิดเป็น 17.95% สำหรับข้อมูลในช่วงเวลาอื่นๆ แสดงในกราฟที่ 2 ต่อไปนี้

กราฟที่ 2 แสดงระยะเวลาการก่อตั้งกิจการ

1.3 ถิ่นฐานเดิมของบรรพบุรุษชาวไทยเชื้อสายจีนใน จ.อุบลราชธานี

จากการเก็บข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า บรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนใน จ.อุบลราชธานี อพยพมาจากพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศจีน 4 แห่ง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เมืองซัวเถา (汕头Shàntóu) มณฑลกว่างตุง มีทั้งหมด 61 ร้าน คิดเป็น 52.14% เมืองเฉาโจวหรือแต้จิ๋ว (潮州CháoZhōu) มณฑลกว่างตุง มีทั้งหมด 22 ร้าน คิดเป็น 18.8% พื้นที่อื่นๆของมณฑลกว่างตุง (广东Guǎngdōng) มีทั้งหมด 7 ร้าน คิดเป็น 5.98% และมณฑลไห่หนานหรือไหหลำ (海南Hǎinán) มีทั้งหมด 5 ร้าน คิดเป็น 4.27% นอกจากนี้ มีร้านค้าอีกจำนวนหนึ่ง เนื่องจากสืบทอดกิจการมาสามถึงสี่รุ่นแล้ว รุ่นปัจจุบันไม่ทราบถิ่นฐานเดิมที่แท้จริงของบรรพบุรุษ รู้เพียงว่าอพยพมาจากประเทศจีน ในจำนวนนี้คิดเป็น 18.8% รายละเอียดดังกล่าว แสดงในกราฟที่ 3 ต่อไปนี้

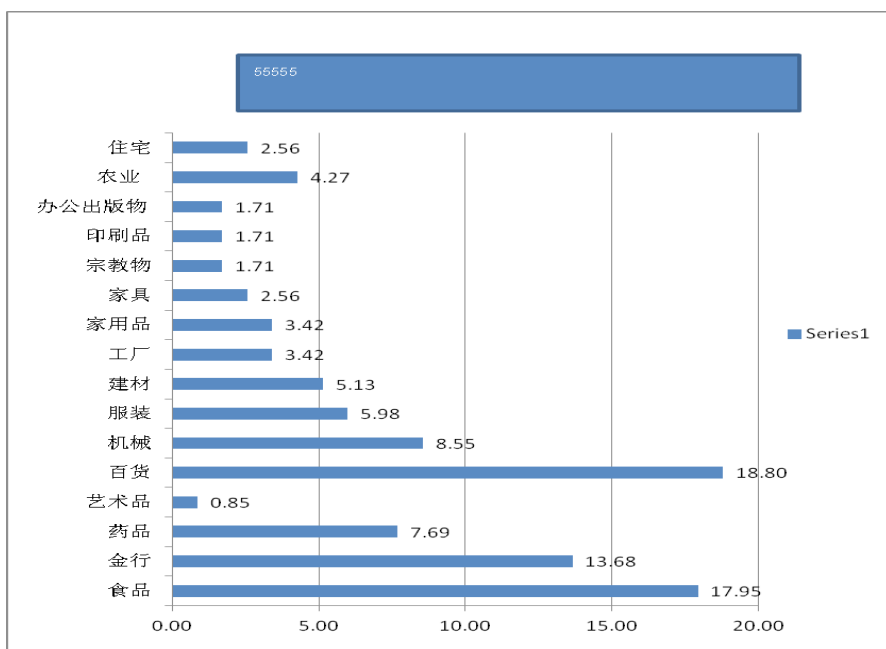

กราฟที่ 3 แสดงถิ่นฐานเดิมของบรรพบุรุษชาวไทยซื้อสายจิ้ง

1.4 ประเภทของกิจการ

กิจการค้าของชาวไทยซื้อสายจิ้งบางร้านสืบทอดมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่ก่อตั้งร้านไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่บางร้านก็ปรับเปลี่ยนไปตามระยะเวลาและความต้องการของตลาด บางร้านประกอบกิจการตามความถนัดส่วนตัวโดยเฉพาะกิจการร้านอาหาร ด้วยเหตุนี้ ประเภทของกิจการร้านค้าของชาวไทยซื้อสายจิ้งจึงมีความหลากหลายมากเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในจำนวนร้านทั้งหมด 117 ร้าน สามารถจัดกลุ่มประเภทกิจการได้ 16 กลุ่ม ได้แก่ อาหาร (食品) ร้านทอง (金行) ยารักษาโรค (药品) ศิลปะหัตถกรรม (艺术品) สินค้าเบ็ดเตล็ด (百货) เครื่องจักรกล (机械) เครื่องแต่งกาย (服装) วัสดุก่อสร้าง (建材) โรงงาน (工厂) ของใช้ในบ้าน (家用品) เครื่องเรือน (家具) ศาสนวัตถุ (宗教物) สิ่งพิมพ์ (印刷品) เครื่องใช้สำนักงาน (办公出版物) อุปกรณ์การเกษตร (农业) และที่พักอาศัย (住宅) ในจำนวนนี้ สามารถเรียงลำดับกิจการจากมากไป

ห้าน้อยสามอันดับ คือ กิจการสินค้าเบ็ดเตล็ด มี 22 ร้าน คิดเป็น 18.8% อันดับสอง คือ กิจการอาหาร 21 ร้าน คิดเป็น 17.95% อันดับสามคือ กิจการร้านทอง 16 ร้าน คิดเป็น 13.68% กิจการอื่นๆ แสดงในกราฟต่อไปนี้

กราฟที่ 4 แสดงประเภทของกิจการ

2. การวิเคราะห์ชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน

2.1 การวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อร้านค้า จากการวิเคราะห์พบว่า ชื่อร้านภาษาจีนที่สำรวจ สามารถแบ่งได้สองแบบ คือ

2.1.1 โครงสร้างเดี่ยว ชื่อร้านค้าประเภทนี้มีส่วนประกอบเพียงอย่างเดียว ได้แก่

(1) ใช้ชื่อคนอย่างเดียว ชื่อของชาวจีนประกอบด้วย แซ่ + ชื่อ

ดังนั้น ชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ใช้ชื่อคนอย่างเดียวเป็นชื่อร้าน จะประกอบด้วย แซ่และชื่อ จากการสำรวจพบว่า มีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีนี้มากที่สุด คิดเป็น 42.8 %

(2) ใช้คำบอกสถานที่อย่างเดียว วิธีการใช้ชื่อสถานที่อย่างเดียว ตั้งชื่อร้านพบไม่มาก เท่าที่พบมีการใช้ชื่อจังหวัดของไทย ชื่อเมืองของต่างประเทศ ชื่อประเทศจีนเป็นต้น จากการสำรวจพบวิธีการตั้งชื่อร้านค้าแบบนี้คิดเป็น 2.56%

(3) ใช้คำมงคลอย่างเดียว ชาวจีนโดยเฉพาะผู้ค้าขายยึดถือความเป็นมงคล เพราะเชื่อว่าจะทำให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง คำมงคลที่นำมาตั้งชื่อร้านมักสื่อถึงการอวยพรให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง เช่น ความเจริญ รุ่งเรือง เฟื่องฟู ร่ำรวย มั่งมี ยืนยง มั่นคง ราบรื่น ความสำเร็จ เป็นต้น จากการสำรวจพบว่า มีการใช้คำมงคลเป็นชื่อร้านค้ามากเป็นอันดับสองรองลงมาจากการใช้ชื่อคน คือ 16.24%

(4) ใช้วิธีการแปลอย่างเดียว การแปลในลักษณะนี้ใช้วิธีการทับศัพท์ เนื่องจากชาวจีนยุคแรกที่อยู่พหุเข้ามาในประเทศไทย ไม่รู้อักษรไทย ต้องฝึกฝนการพูดภาษาไทยเพื่อการดำรงชีพในสังคมไทย เมื่อมีเงินทุนตั้งร้าน และต้องการตั้งชื่อร้านภาษาไทยจึงใช้วิธีการทับศัพท์แบบทับเสียง คือ การเลือกอักษรจีนที่มีเสียงอ่านคล้ายกับเสียงภาษาไทย แต่ไม่มีความหมายใดๆ จากการสำรวจมีการใช้วิธีนี้ไม่มาก คิดเป็น 2.56%

ตัวอย่างชื่อร้านค้าภาษาจีนที่เป็นโครงสร้างเดียว นำเสนอในตารางต่อไปนี้

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน/ ความหมายภาษาไทย	ประเภทของคำ
黄锦昌Huáng Jīn chāng	หวง จินชาง (ชื่อคน)	ใช้ชื่อคนอย่างเดียว
华城Huá Chéng	เมืองจีน	ใช้คำบอกสถานที่อย่างเดียว
繁华Fánhuá	เจริญ รุ่งเรือง	ใช้คำมงคลอย่างเดียว
有巴工亚来Yǒu bā gōng yà lái	เป็นคำทับศัพท์โดยใช้อักษรจีน เขียนเลียนเสียงภาษาไทยว่า อุปกรณ์อะไหล่ ออกเสียงว่า โห่ย ปา กง ย่า หลาย ไม่มีความหมาย	ใช้คำทับศัพท์อย่างเดียว

1.1.1.2 โครงสร้างประกอบ ชื่อร้านค้าประเภทนี้มีมีส่วนประกอบของชื่อตั้งแต่สองส่วนขึ้นไป คือ ส่วนประกอบที่บังคับปรากฏ (+) และ ส่วนประกอบที่ไม่บังคับปรากฏ (±) ซึ่งส่วนประกอบทั้งสองอย่างนี้ หากมีสองส่วนขึ้นไป จะต้องเรียงลำดับตามโครงสร้างต่อไปนี้

±คำโฆษณา ±คำมงคล ±ชื่อสถานที่ ±ชื่อคน ±คำทับศัพท์ภาษาไทย ±ชื่อสินค้า ±รูปแบบของกิจการ ±ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อร้านพบว่า ชื่อร้านที่เป็นโครงสร้างประกอบ จะมีวิธีการประกอบของแต่ละส่วนดังนี้

(1) ชื่อคนเป็นส่วนบังคับปรากฏ(+) และ ส่วนประกอบอื่นที่ไม่บังคับปรากฏ (±) เช่น ±คำโฆษณา ±คำมงคล ± ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน ± คำทับศัพท์ภาษาไทย ±ชื่อสินค้า ±รูปแบบของกิจการ ±ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ามีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีการนี้ คิดเป็น 17.95% ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน/ ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
添成兴金行 Tiān Chéngxìng jīnháng	เทียมเซ่งเฮง + ทอง + ห้าง ห้างทองเทียมเซ่งเฮง	+ ชื่อคน ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะของ สถานที่ประกอบกิจการ
陈顺盛家 私行 Chén Shùshèng jiā sī háng	ตั้งชุ่นเส็ง + เครื่องเรือน + ห้าง ห้างเครื่องเรือนตั้งชุ่นเส็ง	+ ชื่อคน ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะของ สถานที่ประกอบกิจการ
方俊发两合 公司 Fāng Jùnfā liǎnghé gōngsī	ฟางจวินฟา + หุ้นส่วน + บริษัท บริษัทหุ้นส่วนฟางจวินฟา	+ ชื่อคน ± รูปแบบของกิจการ ± ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ

(2) ชื่อสถานที่ เป็นส่วนบังคับปรากฏ(+) และ ส่วนประกอบอื่นที่ไม่บังคับปรากฏ (±) เช่น ± คำโฆษณา ± คำมงคล ± ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน ± คำทับศัพท์ภาษาไทย ± ชื่อสินค้า ± รูปแบบของกิจการ ± ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ามีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีการนี้ คิดเป็น 3.42% ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน/ ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
乌汶巫东林 wūwèn Wū Dōnglín	อุบล+บู๊ตังลิ้ม อุบลบู๊ตังลิ้ม	+ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน
广东面家Guǎng dōngmiàn jiā	กวางตุ้ง+บะหมี่+บ้าน บ้านบะหมี่กวางตุ้ง	+ชื่อสถานที่ ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะ ของสถานที่ประกอบกิจการ
乌汶金万盛两合 公司 Wūwèn Jīn Wànshèng liǎnghé ōngsī	อุบล+จิบเซ่งเฮงหุ้น ส่วน+บริษัท บริษัทหุ้นส่วนจิบเซ่ง เฮงอุบล	+ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน±รูปแบบของ กิจการ ± ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ

(3) คำโฆษณา เป็นส่วนบังคับปรากฏ(+) และ ส่วนประกอบอื่นที่ไม่บังคับปรากฏ (±) เช่น ±คำโฆษณา ±คำมงคล ± ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน ± คำทับศัพท์ภาษาไทย ±ชื่อสินค้า ±รูปแบบของกิจการ ±ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า มีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีการนี้ คิดเป็น 0.85% ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน/ ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
著名红烧猪脚 Zhùmíng hóngshāo zhūjiǎo	เลื่องชื่อ+ขาหมูน้ำแดง ขาหมูน้ำแดงเลื่องชื่อ	+คำโฆษณา± ชื่อสินค้า
群众大药房 Qúnzhòng dà yàofáng	มวลชน+ยา+ห้อง ห้องยาของมวลชน	+คำโฆษณา± ชื่อสินค้า ± ลักษณะ ของสถานที่ประกอบกิจการ

(4) คำทับศัพท์ภาษาไทย เป็นส่วนบังคับปรากฏ(+) และ ส่วนประกอบอื่นที่ไม่บังคับปรากฏ (±) เช่น ±คำโฆษณา ±คำมงคล ± ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน ± คำทับศัพท์ภาษาไทย ±ชื่อสินค้า ±รูปแบบของกิจการ ±ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ามีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีการนี้ไม่มากนัก คิดเป็น 1.71% ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน/ ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
安连山印务局 Ān Liánshān yìn wù jú	อันเหลียนซาน+สิ่งพิมพ์+โรง โรงพิมพ์อำนาจสาร	+คำทับศัพท์ภาษาไทย±ชื่อสินค้า ±ลักษณะของสถานที่ประกอบ กิจการ
有巴工两合公司 Yǒu bā gōng liǎng hé gōng sī	โหย่วปากง+หุ้นส่วน+บริษัท บริษัทหุ้นส่วนอุปรกรณ์	+คำทับศัพท์ภาษาไทย±รูปแบบ ของกิจการ ± ลักษณะของสถานที่ ประกอบกิจการ

(5) คำมงคล เป็นส่วนบังคับปรากฏ(+) และ ส่วนประกอบอื่นที่ไม่บังคับปรากฏ (±) เช่น ±คำโฆษณา ±คำมงคล ± ชื่อสถานที่ ± ชื่อคน ± คำทับศัพท์ภาษาไทย ±ชื่อสินค้า ±รูปแบบของกิจการ ±ลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ามีชื่อร้านที่ตั้งชื่อด้วยวิธีการนี้ คิดเป็น 11.97 % ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน / ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
益丰隆金行 Yì Fēng lóng jīn háng	รุ่งเรืองเฟื่องฟู+ทอง+ห้าง ห้างทองรุ่งเรืองเฟื่องฟู	+คำมงคล ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะ ของสถานที่ประกอบกิจการ

ชื่อร้านค้า	ความหมายภาษาจีน / ความหมายภาษาไทย	โครงสร้างชื่อภาษาจีน
益寿大药房 Yì shòu dà yào fáng	อายุวัฒนะ+ยา+ห้อง ห้องยาอายุวัฒนะ	+คำมงคล ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะ ของสถานที่ประกอบกิจการ
万春药房 Wàn chūn yào fáng	หมื่นปี+ยา+ห้อง ห้องยาหมื่นปี	+คำมงคล ± ชื่อสินค้า ± ลักษณะ ของสถานที่ประกอบกิจการ

4.2.2 การวิเคราะห์ทางความหมายของชื่อร้าน จากการวิเคราะห์ความหมายของชื่อร้านค้าโดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของชื่อร้านภาษาจีนกับภาษาไทยพบว่า ความสัมพันธ์ของชื่อร้านทั้งสองภาษา แบ่งได้ดังนี้

4.2.2.1 เป็นคำเดียวกัน การตั้งชื่อร้านภาษาไทยและภาษาจีนให้ความหมายเหมือนกันหรืออย่างเดียวกัน มีวิธีการสามแบบคือ

(1) ความหมายอย่างเดียวกัน ชื่อร้านทั้งสองภาษาอาจมีเสียงเหมือนกัน หรือต่างกันได้ อาจใช้วิธีการทับศัพท์ หรือหาคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันได้ แต่ที่สำคัญคือ มีการแปลความหมายทั้งสองภาษาให้เหมือนกัน ส่วนใหญ่พบในชื่อร้านที่เป็นชื่อบุคคล เช่น

ชื่อร้านค้าภาษาจีน/ ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายภาษาจีน	อธิบาย
李泰兴 Lǐ Tàixìng ไทยเจริญ	แซ่ + ชื่อ (ไทย - เจริญรุ่งเรือง)	ความหมายของชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทยเหมือนกัน มีบางส่วนออกเสียงเหมือนกัน
隆盛三 Lóng Shèngsān สามชัย	แซ่ + ชื่อ (รุ่งเรือง - สาม)	ความหมายของชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทยสอดคล้องกัน ออกเสียงคล้ายกัน

(2) ใช้อักษรไทยทับศัพท์เสียงอ่านภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว ชื่อร้านมีเสียงเหมือนกัน แต่ชื่อภาษาไทยไม่มีความหมาย เช่น

ชื่อร้านค้าภาษาจีน/ ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายภาษาจีน	อธิบาย
王原记 Wáng Yuánjì เฮงงวนเกี	แซ่ + ชื่อ (แหล่งกำเนิด - จดจำ)	ใช้อักษรไทยทับศัพท์เสียงอ่านภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว
方信昌 Fāng Xìncāng ปังจิงเซียง	แซ่ + ชื่อ (เชื้อ - รุ่งเรือง)	ใช้อักษรไทยทับศัพท์เสียงอ่านภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว

(3) ใช้อักษรจีนทับศัพท์เสียงอ่านภาษาไทย ชื่อร้านมีเสียงเหมือนกัน แต่ชื่อภาษาจีนไม่มีความหมาย

ชื่อร้านค้าภาษาจีน/ ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายภาษาจีน	อธิบาย
有巴工亚来 Yǒu bā gōng yà lái อุปรกรณ์อะไหล	อักษรจีนไม่มีความหมาย	ใช้อักษรจีนทับศัพท์เสียงอ่านภาษาไทย
安连山印务局 Ān Lián shān yìn wù jú อำนวยการพิมพ์	คำทับศัพท์ภาษาไทย + การพิมพ์	ใช้อักษรจีนทับศัพท์เสียงอ่านภาษาไทย แล้วตามด้วยชื่อกิจการ

4.2.2.2 มีเสียงหรือความหมายบางส่วนเกี่ยวข้องกัน ชื่อร้านประเภทนี้ เจ้าของร้านพยายามหาคำภาษาไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับเสียงภาษาจีน และมีความหมายที่เป็นมงคล อาจมีความหมายตรงหรือไม่ตรงกับภาษาจีนก็ได้

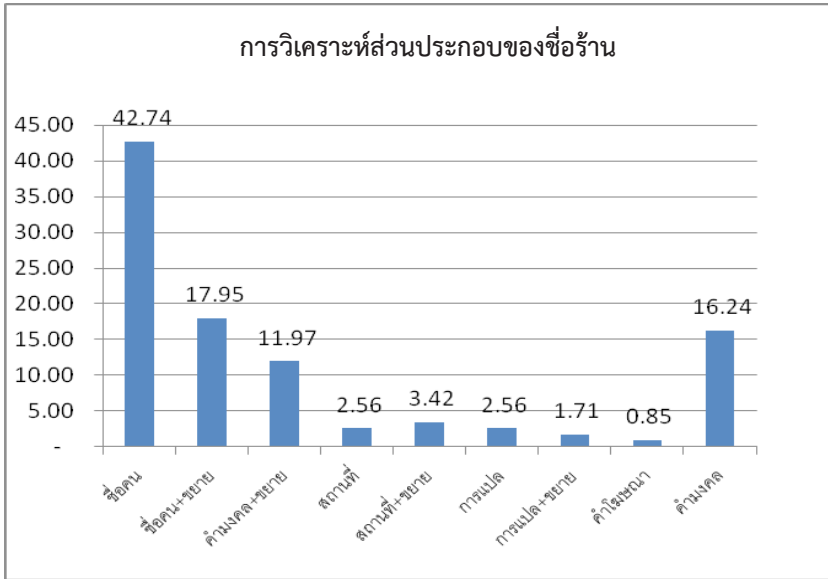
ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้าภาษาจีน/ ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายภาษาจีน	อธิบาย
李成财Li Chéngcái ชัยเสรี	แช่ + ชื่อ (สำเร็จ - ร่ำรวย)	ใช้วิธีการอ่านคำจากขวาไปซ้าย แล้วหาคำภาษาไทยและภาษาจีน ใหม่เสียงคล้ายกัน แต่ความหมาย ไม่ตรงกัน
泰盛Tài Shèng ชัยสิน	ไทย + รุ่งเรือง	เสียงภาษาไทยและภาษาจีน คล้ายกัน แต่ความหมายไม่ตรงกัน

4.2.2.3 ไม่เกี่ยวข้องกัน ชื่อร้านประเภทนี้ ทั้งเสียงและความหมาย
ของชื่อร้านทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีนไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างเช่น

ชื่อร้านค้าภาษาจีน/ ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายภาษาจีน	อธิบาย
环球Huán qiú ปรีดิยนต์	รอบโลก	ชื่อภาษาไทยของเจ้าของร้านคือ ปรีดี ทำกิจการเกี่ยวกับเครื่องยนต์
徐侨明Xú Qiáomíng รวมโชค	แช่ + ชื่อ (ผู้อุปถัมภ์ - สว่าง)	ชื่อภาษาไทยและภาษาจีนทั้งเสียง และความหมายไม่เกี่ยวข้องกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ซื้อร้านค้าในหัวข้อ 4.2 แสดงในกราฟที่ 5 ต่อไปนี้

กราฟที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ซื้อร้านค้า

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลซื้อร้านค้าภาษาจีนในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบทั้งหมด บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ประกอบธุรกิจที่ชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดและมีกิจการที่หลากหลายมากที่สุด โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากสถานที่จริง ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลปฐมภูมิจากคำบอกเล่าของเจ้าของกิจการ จึงเชื่อได้ว่าเป็นข้อมูลที่แท้จริง ทั้งยังครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนข้อมูลที่ไมปรากฏเป็นส่วนที่เจ้าของข้อมูลไม่สะดวกที่จะเปิดเผยหรือไม่ทราบ

ผลการศึกษสามารถสำรวจซื้อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนได้ทั้งหมด

117 ชื่อ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1. การสำรวจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีทั้งหมด 40 ตระกูลแซ่ โดย แซ่ตั้ง (陈Chén) มีจำนวนมากที่สุด ถิ่นฐานเดิมของบรรพบุรุษคือพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศจีนได้แก่ เมืองซัวเถา มณฑลกว่างตุง เมืองเฉาโจวหรือแต้จิ๋ว มณฑลกว่างตุง พื้นที่อื่นๆของมณฑลกว่างตุง และเมืองไห่หนานหรือไหหลำ ระยะเวลาที่มีการก่อตั้งกิจการมากที่สุดในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2525 กิจการค้าขายที่นิยม คือ ร้านค้าสินค้าเบ็ดเตล็ด

2. การวิเคราะห์ชื่อร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้วิเคราะห์สองประเด็น คือ โครงสร้าง และความหมายของชื่อร้าน ผลการศึกษาสามารถสำรวจร้านค้าได้ทั้งหมด 117 ชื่อ โครงสร้างของชื่อร้านแบบที่นิยมมากที่สุด คือ โครงสร้างแบบมีส่วนประกอบเดียว โดยมีการใช้ชื่อบุคคลเป็นชื่อร้านค้ามากที่สุด ส่วนการวิเคราะห์ทางความหมายพบว่า ชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้กลวิธีการแปล การทับศัพท์ และการหาค่าที่มีเสียงคล้ายกัน

การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าทั้งชื่อร้านภาษาจีนและภาษาไทย สิ่งสำคัญที่ปรากฏในชื่อร้านคือ ความเป็นมงคลต่อการค้าขาย ได้แก่ ความเจริญรุ่งเรือง เฟื่องฟู ร่ำรวย มั่งมี ยืนยง มั่นคง ราบรื่น และความสำเร็จ

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ธรรมวัตติ.(2534) วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. การศึกษา (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจนา อุปัญญา.(2549) การศึกษาภาษาที่ใช้ในการเรียกชื่อไม้ดอกไม้ประดับที่ปรากฏในพจนานุกรมและสารานุกรม. ปริญญาานิพนธ์(ศศ.ม.(ภาษาไทย)) มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จรรยาศรี มูลสวัสดิ์. (2535) การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จันทร์กมล สติรวาณิชย์. (2547) เปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจการค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชมพูนุท โพธิ์ทองคำ.(2541) การตั้งชื่อของชาวกะเหรี่ยงโป ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เดชพัฒน์ อรรถสาร.(2537) กระบวนการการตั้งชื่อภาษาไทยในภาพยนตร์สหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. นิเทศศาสตร์ (การสื่อสารมวลชน) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์.(2535) ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปานทิพย์ มหาไตรภพ.(2545) นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

- เปี่ยมสุข ตันวิบูลย์.(2543) การศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์ (จารึกภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- น้องนุช มณีอินทร์.(2543) การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. อักษรศาสตร์ (ภาษาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมฆม สอดส่องกฤษและธีรวิทย์ กาปัญญา.(2555) นามานุกรมธุรกิจชาวไทย เชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี.อุบลราชธานี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- พนมอร บุญคง.(2537) วัฒนธรรมที่ปรากฏในประวัติชื่อบ้านในเขตอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. การศึกษา (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภคินี แสงสว่าง.(2545) การศึกษาชื่อร้านค้าธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนตามแนว ภาษาศาสตร์ : กรณีศึกษาเขต สัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์ (ภาษาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล .
- รัช ศิริวัฒนาวิน.(2544) การตั้งชื่อของคนไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์ มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วงเดือน คัยนันท์.(2547) การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์มหา บัณฑิต. อักษรศาสตร์ (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิยะดา จงบรรจบ. (2533) การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- รติการณ สุขเกษม.(2544) ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาล นครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ลัดดาวัลย์ ศิริเมฆ.(2541) **แนวนิยมในการตั้งชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ ทวีสิทธิ์.(2546) **การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นเงินของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทของ องค์การประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน : ศึกษากรณีองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มานุษยวิทยา (มานุษยวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทร แก้วพัตร.(2546) **การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 1540 - 2545**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. อักษรศาสตร์ (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางคณา แก้วน้ำดี.(2535) **การแปรของคำเรียกชื่อพืชกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยถิ่นย่อย**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. อักษรศาสตร์ (ภาษาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินท์ ศิริพงษ์.(2538) **ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์(ไทยคดีศึกษา-เน้นมนุษยศาสตร์)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Active and Passive Voices through Concept Attainment Model (CAM) : a Case of Mathayom 1 Students

CHONTICHA LEKPOONKIRD¹

¹Student: Master of Arts, Faculty of Liberal Arts, Ubonratchathani University

Abstract

This article investigates whether Concept Attainment Model (CAM) can help Mathayom 1 students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense. The effectiveness of learning grammar through the CAM was examined. In this study, the participants were 26 Mathayom 1 students at Hua Qiao Ubon Ratchathani 2, Ubon Ratchathani. They were divided into three proficiency groups: high, intermediate and low. There were 10, 4 and 12 participants in each group, respectively. The pre-test was administered to the participants in the first period. The following periods were for the treatment which the exemplars were presented to the participants to study in order to specify the concepts. The last period, the participants took the post-test which the scores were used to compare to those of the pre-test using t-test and ANOVA. The results revealed that although CAM did not help the intermediate group learn the passive voice, it could overall help students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense. It was most helpful for the high proficiency level students. CAM is, therefore, a suitable teaching tool for all proficiency levels students, especially the high group.

Keywords: Concept Attainment Model, active voice, passive voice,
Mathayom 1 students

Rationale of the Study

English is used as an international language. People around the world study English in order to use it as a communication tool or for their further studies. Learning English grammar is necessary for gaining the knowledge about English in order to use it as an effective tool. Richards, Gallo, & Renandya (2001) pointed out that most teachers believed in the role of grammar in language teaching. The English grammar is needed at the early stage of language learning. Consequently, how teachers teach English grammar is the key point in teaching.

Active and passive voice is important for students to learn as it is an English grammar feature which is needed in formal written discourse (Hinkel, 2004). Students should be able to form correct structures of voices. However, there are students who cannot use voices correctly especially using passive voice. Li & Thompson (1976) found that EFL learners encountered problems of using active and passive voice. Also some Thai students made a lot of passive voice errors in the basic essays (Abdulsata, 2000).

From several class observations, the researcher has found that a number of students have problems memorizing and understanding the concept of grammar including the structures of tenses and voices, that most of the time they have been taught by lecturing. Most of the observed students have problems in distinguishing the structures of active and passive voices, and in understanding the readings that contain the structures of active and passive voice. The outcome was that only some students could remember and understand the concepts or the structures of sentences they had learned while others did not. Thus teaching active and passive voice for Thai students is necessary; and using appropriate teaching methods is also important.

The causes of the above problem can vary. They may include teachers, students, classroom atmosphere and teaching methods. According to Noisaengsri (1981), poor teaching, uncertainty about teaching methods and shortage of

adequate teaching method were the reasons of students' inability in using English. Some research about teaching models was found interesting and a lot of teaching models can help students learn more effectively (Shamnad, 2005). The researcher is interested in examining a teaching method that can assist EFL students in learning grammar. Concept Attainment Model (CAM) was developed from the work of Jerome S. Bruner and his associates (1956) on the cognitive activity called categorizing. It is a teaching method that helps students learn step by step to build their own concept which can be recalled later. CAM is a teaching model that is designed to help students clarify the attributes of given examples so that they can formulate a concept of the lessons and help them make connections between what they know and what they will be learning.

Students should be able to figure out language structures in order to have a long-term memory, where the information they want becomes completely permanent in brain for subsequent recall. From this, the researcher has been interested in CAM that helps equip a semi permanent memory for students to retain a concept. Scott (2007) stated that strategies or figuring out a problem can be the priorities to be processed first and later transferred into the long-term memory by a component of the working memory. Thus, the students who are engaged in figuring out the structures of sentences would be able to retain the concept of the structures they have learned. Kalani (2009) found that Concept Attainment Model was more effective than conventional method in the retention of concept.

Purpose of the Study

This study investigated whether CAM could help M1 students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense. The effectiveness of learning grammar through the Concept Attainment Model (CAM) would be investigated.

Research Questions

1. Can CAM help students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense?
2. If yes, is CAM equally helpful for all groups of different proficiency level students?

Research Hypotheses

1. CAM helps students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense.
2. CAM is equally helpful for all groups of different proficiency level students.

IMPORTANCE OF LEARNING VOICES

The importance of using voice correctly was emphasized in a number of studies. This is partly because English learners may have to produce written discourse by using tenses and voices. It is especially important to teach the usage of tenses and voices to non-native speaking (NNS) students more intensively than to native speaking (NS) students since even the basic NS writers can much better use tenses and passive voice than the advanced and trained NNS university students (Hinkel, 2004). Hinkel (2002) and Master (1991) as cited in Hinkel (2004) also found that the usage of passive voice in constructing formal written discourse needs to be taught thoroughly because English passive is difficult for non-native speakers. Many researchers (e.g. Michaelis (1994), Nehls (1988, 1992), Pica (1994), Pfaff (1987), Rutherford & Sharwood Smith (1985) and Swales & Feak (2000)) also claimed that, in English academic writing, all NNS university students must be able to use some important grammar features, such as tenses, aspects and specifically passive voice. Moreover, understanding active and passive voices is important as English textbooks contain them (Raimes,

1992, 1999; Swales & Feak, 1994). Learners should be able to change the active to passive voice and vice versa because it is sometimes more appropriate to use the passive voice in sentences (Smally, Ruetten & Kozyrev, 2000).

PROBLEMS IN USE OF ACTIVE AND PASSIVE VOICES

Many research studies (Abdulsata, 2000; Chen Wanxia, 2002; Li & Thompson, 1976; Olson & Nickerson, 1977; Perera, 1987; Somkul, 1995) investigated the problems of using active and passive voice. Li & Thompson (1976), for instance, found that EFL learners may have problems if their L1 is different from English. To these researchers, languages are grouped into topic-prominent and subject-prominent. The two groups influence how the passive construction is learned. First, topic-prominent languages which what the speaker/ writer wants to talk about is important. Besides, the topic does not need to be the subject of the sentence. Second, subject-prominent languages which the subject of a sentence is important and the speaker/ writer needs to fill in subject position.

Thai is a topic prominent language (Jogthong, 2001). For example, in Thai, if we want to talk about the weather condition that it is very hot, we will say, “ร้อนจัง” which can be translated directly into ungrammatical English, “very hot.” Normally, Thais do not say “มันร้อนจัง, ” which can be translated into English as “It is very hot” because the topic is the state of being hot; the subject is not important and the speaker wants to emphasize on the topic. This comparison of Thai and English shows that, in Thai, a description can be made without inserting the subject in the sentence. On the other hand, English is a subject-prominent language. Hence, the subject position must be filled.

Li & Thompson (1976) observed that passive construction is normally found in subject-prominent languages. In topic-prominent languages, passive construction is rarely used. Thus, a problem of using the L2 passive voice results

from the rare use of passive sentence in L1. For example, in Thai, the passive construction is used only when the verb is negative in terms of meaning e.g. hate, punish, hit, blame. For example, in Thai language we can only say “ฉันถูกรังเกียจ” meaning, “I am hated” in English. Unlike the verbs that have positive meaning e.g. love, admire, like etc. In Thai we cannot say “ฉันถูกรักโดยคนหลายคน” or, “I am loved by many people.” Thus, most Thai learners of English may have problems with the use of passive voices.

Other research studies found that learners have problems of using active and passive voices. Chen Wanxia (2002) completed a corpus-based research on the acquisition of English passive by Chinese learners. They investigated the mistakes made by the Chinese learners of different English proficiency levels (senior high school students, non-English majors of intermediate and higher proficiency levels, and English majors of intermediate and higher proficiency levels). The finding showed that the learners of different proficiency levels have a similar problem which is the poor understanding of verb usages.

In Thai students' case, Somkul (1995) studied 236 Mathayom 3 students at secondary schools in Sukhothai province. He hypothesized that their level of grammatical structure awareness (e.g. active and passive voices, question tags, tenses) was very poor. He found that, after checking the students' 3 writing tests, the hypothesis was true. Also, Abdulsata (2000) studied the basic essays of the second-year English major Thai students of Srinakharinwirot University. She found at the sentence level, errors of using passive voice occurred for 80.55% of all passive construction.

Perera (1987) found that primary level students have difficulty in understanding passive voices. Confusion arose when both subject and object of the preposition “by” can possibly perform the verb. For example, in the sentence “Michael was murdered by Christian, ” students have problems identifying the doer, the subject or the object of the preposition “by”. This is

probably because in the real world both Michael and Christian can commit the murder.

Olson & Nickerson (1977) also investigated children's understandings of the relations between active and passive. The researchers found that 5-year-old children understood sentences by assimilating the sentences into their existing knowledge base. That is, children use their background knowledge or what they know to help them understand the sentence.

ACTIVE AND PASSIVE VOICES: *Past Simple Active and Passive Voices*

Grammatically, voice shows whether the subject of a sentence does the action, or is done by the action. Voice is a grammatical category which is used to display the action of a sentence in two ways by remaining the facts reported (Quirk, Greenbaum, Leech, & Svartvik, 1972, pp. 801-811). When we refer to "voice" in a sentence, it is related to verb placement which involves in the action of a transitive verb in the sentence and also the function of the subject which can be either a doer or a receiver. There are two types of voices: active voice and passive voice.

It is the active voice if the subject of the sentence does the action or it is called the doer. A sentence is written in the active form when we give importance to the doer. Passive voice is also used when the doer is unknown or unimportant and when we want to focus on the receiver being acted upon. In other words, the passive is used when the subject of the active voice sentence mentioned is an indefinite or vague pronoun or noun (Wren & Martin, 1990: 70).

CONCEPT ATTAINMENT MODEL (CAM)

CAM is one of the teaching models belonging to the family of Information Processing Model which helps increase students' ability to acquire and organize information by handling inputs from the environment, build and test their own

generated hypotheses.

The book, *A Study of Thinking*, developed by Bruner, Goodnow, and Austin (1956), presents Bruner's theory that after receiving information from which humans scrutinize items to find common attributes, they group the items into categories and name them. A concept, or a cognitive structure, means each category, its name and the shared characteristics of items. Humans can add more similar items to those existing categories and can build up new categories when they are exposed to information items. This is the pattern recognition and categorizing process that is useful for human thoughts. However, it had not been a teaching model until Joyce and Weil transformed it into a teaching model in their book, *Model of Teaching*. They set up a syntax or description of the teaching model used in the classroom from Bruner's theory of concepts.

CAM is an inductive model which was designed to teach concepts and to assist students learn concepts effectively. The method is to present relevant information or attributes of a concept as a number of exemplars to students from which they can analyze to generate a hypothesis of the concept. Then the student will test their concept hypotheses with additional exemplars in order to confirm whether or not their thinking is on the right track. Finally, students testify to concept attainment by giving their own exemplars of the concept and also by explaining what steps they go through to attain the concept.

The Syntaxes of CAM Based on Reception Strategies

Phase 1 Presentation of data and identification of the concept

- Teacher presents labeled exemplars.
- Students consider the attributes of positive and negative exemplars and compare them.
- Students generate and test hypotheses.

- Students specify a definition from the critical attributes of the exemplars.

Phase 2 Testing attainment of the concept

- Teacher presents more unlabeled exemplars for students to identify if they are positive or negative ones by saying ‘yes’ or ‘no’.
- Teacher approves students’ hypotheses.
- Teacher gives the name of the concept.
- Teacher restates the definition.
- Students create their own exemplars.

Phase 3 Analysis of thinking strategies

- Students explain their understanding
- Students report how they generate hypotheses and how they improve or change them when they are not confirmed by teacher.
- Teacher evaluates the strategies.

CAM has been used as a part of several studies conducted to investigate its effectiveness in assisting learning and teaching and to compare it to other teaching methods. Some research studied CAM and other models or approaches about how they assisted learners to learn. It was found that CAM was more effective in helping learners define concepts and supporting teachers to develop their teaching (Ahmed, Gujjar & Ali, 2011; Das, 1986; Gangrade, 1987; Kalani, 2009; Kulachit, 1993; Lamm, 1993; Peters, 1973; Polchai, 2003; Singh, 2011; Sreelekha & Ajitha, 2004; Sushama & Singh, 1987; Tongaht, 2007; Zacharia, 1989).

METHOD

Participants

The participants were 26 different English proficiency level students of Mathayom 1 students at Hua Qiao Ubon Ratchathani School 2, Ubon Ratchathani. In this study, the participants were divided into three proficiency groups: high, intermediate and low. The high proficiency students included students who received 75-100 out of 100 scores in the previous English subject in the first semester. The intermediate proficiency students were the students who received 60-74 out of 100 scores. The low proficiency students were the students who received 0-59 out of 100 scores. There were 10, 4 and 12 participants in each group, respectively.

Materials

The pre- and post-tests were the same test. It had 20 gaps which were composed of 10 gaps for active constructions and 10 for passive ones. The participants had to read the story carefully, and changed the verb given in the parenthesis for each gap into the correct form of either active or passive voice in the simple past tense, and write the form down in the gap. The participants had 50 minutes to finish the test.

There were five sets of exemplars used to teach four concepts. The exemplars were divided into positive and negative ones. The positive exemplars contained all attributes of the concepts which are the characteristics of past forms of verbs and past participle forms of verbs, and structures of affirmative sentences of active and passive voices in the simple past tense. The negative ones contained some or none of the attributes of the concepts. Furthermore, PowerPoint and handouts were made up to present the sets of exemplars to the students.

Procedure

The first period was for the pre-test. In each class, teacher led into the lesson by telling the students the objectives of the study and the characteristics of positive exemplars. Then the teacher presented the exemplars for the students to study so that they could generate hypotheses. After that the teacher had to present unlabeled exemplars for testing the students' attainment of the concepts. The students could see if their hypotheses were correct or not and the teacher stated the name of the concept. Then the teacher asked the students to create their own exemplars and checked them. In the last step of the treatment, the teacher had representative of each group discuss their understanding and explained how they had helped each other in the group to generate hypotheses and change them when they were incorrect. After the instruction, the students took the post-test. They were not allowed to use the dictionary, but they could ask the teacher about the meanings of unknown words, the same as the pre-test.

ANALYSIS

Analysis of Scores of Pre- and Post-Tests

The scores of the pre- and post-tests of the participants were collected. Each item in the test was equaled one point. The scoring criteria were set as follows: 1) 1 score was given to the correct tense, form of voice, and agreement of subject and verb, e.g. she *watched* TV last night; TV *was watched* by her last night. 2) 0.5 score was given to the correct tense, form of voice, but incorrect agreement of subject and verb or spelling, e.g. many rooms *was cleaned* yesterday; the homework *were finished* by her last night. 3) 0 score was given to the wrong tense, form of voice, and agreement of subject and verb, e.g. many rooms *cleans* yesterday; the homework *finished* by her last night.

The pre- and post-tests were scored and statistically compared using t-test and ANOVA. First, the pre-test mean score of each group was compared with that of the post-test using the t-test to see if CAM helped them learn. Then, the gained mean scores of the two tests were compared using the ANOVA to see if the three groups of the participants equally benefited from learning through CAM.

Analysis of Thinking Strategies

The performance of the participants was observed by the researcher and video recorded to see whether the way they discussed their thinking and helped each other in group was consistent with their scores of the pre- and post-tests or not.

RESULTS

The results of whether CAM can help students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense will be presented first. They will be shown in three tables which were calculated using t-test.

Table 1

Pre- and Post-Test Scores of All Groups of Proficiency Levels

Groups of proficiency levels	N	\bar{X}		S.D.	t	p
		Pre-test	Post-test			
High	10	1.35	14.35	3.42	12.007	0.000*
Intermediate	4	0.25	7.50	3.43	4.230	0.012*
Low	12	0.17	8.83	3.17	9.465	0.000*

*Significantly different ($P \leq 0.05$)

Table 1 shows that the post-test mean score of each group was higher than that of the pre-test. There were significant differences between the means of the post- and pre-test scores of the high, intermediate and low groups at $p = 0.000$, 0.012 and 0.000 , respectively. This appears that in general CAM could help the students of three different proficiency levels learn the active and passive voice in the simple past tense.

Table 2

Pre- and Post-Test Scores of Active Voice Items of All Groups of Proficiency Levels

Groups of proficiency levels	N	\bar{X}		S.D.	t	p
		Pre-test	Post-test			
High	10	1.35	9.50	2.81	9.174	0.000*
Intermediate	4	0.25	6.13	2.25	5.222	0.007*
Low	12	0.17	6.92	2.01	11.658	0.000*

*Significantly different ($P \leq 0.05$)

Table 2 shows that the post-test mean score of active voice items of each group was higher than that of the pre-test. There were significant differences between the means of the post- and pre-test scores of the high, intermediate and low groups at $p = 0.000$, 0.007 and 0.000 , respectively. This seems that CAM could help the students of different proficiency levels learn the active voice in the simple past tense.

Table 3

Pre- and Post-Test Scores of Passive Voice Items of All Groups of Proficiency Levels

Groups of proficiency levels	N	\bar{X}		S.D.	t	p
		Pre-test	Post-test			
High	10	0.00	4.85	3.06	5.005	0.001*
Intermediate	4	0.00	1.38	1.70	1.616	0.103
Low	12	0.00	1.92	1.83	3.624	0.002*

*Significantly different ($P \leq 0.05$)

Table 3 shows that the post-test mean score of passive voice items of each group was higher than that of the pre-test. However, the differences between the means of the post- and pre-test scores were statistically significant only for the high and low group ($p = 0.001$ and 0.002 , respectively). There was no significant difference between the post- and pre-test scores of the intermediate group ($p = 0.103$). This appears that CAM could help only the students of high and low proficiency levels learn the passive voice in the simple past tense.

In order to answer the research question regarding whether CAM is equally helpful for all groups of different proficiency level students, ANOVA was used to compare the means of the gained scores of the three subject groups. The data are shown in the table below.

Table 4

Gained Mean Score of Pre- and Post-Tests of All Groups of Proficiency Levels

Groups of proficiency levels	N	\bar{X}		\bar{X} gained score	F	p
		Pre-test	Post-test			
High	10	1.35	14.35	13.00	6.46	0.006**
Intermediate	4	0.25	7.50	7.25		
Low	12	0.17	8.83	8.66		

**Significantly different ($P \leq 0.05$)

Table 4 indicates that the means of the gained scores of the three groups were significantly different at $p = 0.006$. This means that CAM was not equally helpful for all of the groups. According to the means of the gained scores, CAM seems to be most helpful for the high proficiency students, followed by the low and intermediate groups, respectively. However, when the means of the gained scores of the three groups were compared statistically, it was found that the low and the intermediate groups had learned the concepts equally well. (See Table 5.)

Table 5

Comparisons of Gained Mean Scores between Each Pair of All Groups of Proficiency Levels

(I) GROUP	(J) GROUP	Mean Difference (I-J)	Sig.
High	Intermediate	5.75	0.007**
	Low	4.33	0.006**
Intermediate	High	-5.75	0.007**
	Low	-1.42	0.466
Low	High	-4.33	0.006**
	Intermediate	1.42	0.466

**Significantly different ($P \leq 0.05$)

Table 5 shows that the means of the gained scores of the high and intermediate groups and the high and low groups are significantly different at $p = 0.007$ and 0.006 , respectively. This means that CAM was more helpful for the high group than the other two groups. It helped the high proficiency group learn the most. In contrast, there is no significant difference between the intermediate and the low groups ($p = 0.466$); therefore, CAM seemed to help the intermediate and low proficiency level students learn the concepts at the same degree.

From the overall observation of the students' performance on thinking strategies, it was evident that the students of all proficiency levels had similar thinking strategies. However, it was often the high proficiency ones who understand more and took a leading role in group discussions. And this is consistent with their gained scores after the treatment. That is, this teaching method seemed to work best for high proficiency level students. When generating hypotheses, they explained that they started with noticing the presented exemplars and shared their ideas in group about how the positive and negative ones were different.

Furthermore, the intermediate and the low students who were not certain of their thought tried to discuss with the high ones to assure or to check theirs. Sometimes a high proficiency student who took a leading role within group asked each of them what their opinions were, gathered the others' thoughts, created the hypotheses, and finally tested them. The low proficiency ones seldom led the group. Then they discussed and selected only one hypothesis which was from most of the members to define the studied concept and presented it to the class. Finally, when the generated hypotheses were not correct, the high proficiency students usually played a role of helping other students. They would start thinking once again about the incorrect hypothesis and ask for the others' opinions. Some low proficiency students gave their ideas on this after checking it out with the exemplars. Some used the other hypothesis which they had generated from the beginning to explain the exemplars. They did this until they finally could generate the correct hypotheses.

DISCUSSION

The hypothesis that CAM helps students of different proficiency levels learn active and passive voices in the simple past tense is supported by the significant difference between the pre- and post-test scores reported. We can infer that CAM is a choice to help students of all groups of proficiency levels understand how to use the two voices because the participants were clearly able to perform better in their post-test. CAM can be helpful for the students in using active and passive voices. It enables learners to define the studied concepts (Abushihab, El-Omari & Tobat, 2011; Ahmed, Gujjar & Ali, 2011; Das, 1986; Gangrade, 1987; Kalani, 2009; Kulachit, 1993; Lamm, 1993; Peters, 1973; Polchai, 2003; Singh, 2011; Sreelekha & Ajitha, 2004; Sushama & Singh, 1987; Tongaht, 2007; Zacharia, 1989). There are at least two possible reasons to explain why CAM was beneficial for the students. First, it may be because the help that

the students needed was contained in Phase 2 of the syntax of the model, where the teacher had to approve of the students' hypotheses to correct their answers. From this, the students were certain about their hypotheses confirmed by the teacher which helped them in making decisions about using active and passive voices later. Another possible reason may be that the steps of analyzing the concept and preparing examples when planning the CAM lesson (Shamnad, 2005) were so well adjusted that the positive and negative exemplars presented were created accurately. Thus, the students could learn the concepts from these exemplars to generate their own hypotheses.

In addition, group discussion may have helped promote the students' learning of active and passive voices in the simple past tense. This is because the students had to give their ideas when considering the attributes of the exemplars, generate hypotheses, specify concept definitions, and improve or change the unconfirmed hypotheses. Based on the researcher's observation, during the activities, the students performed well. Most of them played active roles in participating with each step of learning. They helped each other in the group figure out the concepts. The high proficiency level ones, in particular, tried to answer the questions from the intermediate and low students. They came to present their understanding, and how they formed hypotheses in front of the classroom. This was beneficial for the students who paid attention to the representative of each group because they could compare what the representatives said to their ideas. Nevertheless, there were some students who did not actively join both group discussion and class activities. Even some high

proficiency level students did not pay enough attention to the activities and some were not confident to present their ideas in front of the classroom. This might be the reason why some low proficiency level students had higher gained scores than some high ones in the post-test.

However, the attainment of the active and passive voice of each group of proficiency level students was different. According to Table 2, it is shown that there is significant difference between the pre- and post-test scores of active voice items of all groups. This shows that the students were better at using active voice. When it comes to the result shown in Table 3, however, the difference between the pre- and post-test scores of passive voice items of the intermediate groups is not statistically significant. It appears that CAM did not effectively help this group of learners learn the target passive voice. As Hinkel (2002) and Master (1991), cited in Hinkel (2004) said, English passive voice is very difficult for non-native speakers to use correctly. Some students did not perform better in their post-test. They still had problems using passive voice. The learning of the subjects of this study may have been affected by their L1, which is a topic-prominent language, in which passive constructions are rarely used (Li & Thompson, 1976). But why did this only happen to the students of intermediate proficiency level? The answer might be about the number of the students in this group which might not be high enough.

The data affirmed that although CAM was beneficial for all groups of learners, it was not equally helpful for all of the groups as the gained mean scores of each group were significantly different (See Table 4). CAM appeared to be most helpful for the high proficiency level students who received the highest gained score in the three groups. In other words, this group benefited from CAM the most. It might be then concluded that when CAM is used, the teachers may need to focus more on helping the other two groups.

From the researcher's class observation, the intermediate and low

proficiency level students paid less attention to and were less engaged in the teaching. They seemed to be passive learners. Also, they were different from the high proficiency level ones who were thoughtful when answering whether the unlabeled exemplars were positive or negative. This resulted in similar performance of both intermediate and low proficiency students in the post-test. As the two groups were not adequately engaged in figuring out the structures of the sentences, they therefore might not be able to retain the concept of the structures they had learned (Scott, 2007). However, CAM appears to be helpful for all groups of different proficiency level students. It can be employed as a teaching method for teaching a new concept in a mixed proficiency levels class. Also, grouping students with different proficiency levels in a second language class is a good way of learning together because the students of high proficiency level can help the lower ones by discussing. This will make the high proficiency group increase their awareness of what they know, and conversely, this will help the low proficiency ones reduce their anxiety and learn from the better ones through the discussion about their thinking (Kessler, 1992). This is evident in this study. The students of all proficiency levels seemed to benefit from class activities. They helped each other learn.

In the aspect of students' thinking strategies, as shown in the results, the different proficiency level students' thinking processes were similar. The students of all groups here compared and contrasted between the positive and negative exemplars. Then they generated hypotheses from what they had studied, and finally tested them by answering if the unlabeled exemplars were 'yes' or 'no'. All groups of students have learned the target grammar through CAM.

Pedagogical Implications

CAM may be a good choice for teachers who teach a multi-proficiency level classroom. However, the teacher should put more emphasis on the passive voice, particularly with the intermediate group. Meanwhile, mixing students of different proficiency levels in a class is good. In this study, it was clear that the students of all groups could gain benefit, and learn. Group discussions also helped low learners reduce learning anxiety, which could increase learning motivation. In addition, when using CAM, the teacher should closely observe students' roles during the activities to see how they discuss and help each other. The teacher should encourage students to give opinions in their own group and inspire students to have confidence to present their hypotheses and to help each other when making presentations. Furthermore, the teacher has to play the key role in facilitating every step and approve the learners' generated hypotheses.

This study has provided variations of strategies, elements of the model, and steps of planning a Concept Attainment Lesson for ones who are interested in using CAM to teach a new concept to arrange a lesson consistently with the determined objectives.

Recommendations for Further Studies

First, the duration of the study should be longer for teaching concepts so that the higher number of presented labeled and unlabeled exemplars will be given to the students to consider and practice, and also the students will have more time to compose active and passive sentences. Especially the time for teaching and practicing passive voice should be longer.

Second, the students should be encouraged to join group activities because their ideas may be useful for their friends to figure out the concepts. The teacher may have the students form their own group to increase their

learning motivation. The teacher should also provide appropriate questions to guide the students in describing their ideas.

Next, the number of participants should be larger. There should be at least five participants in each group of proficiency level.

Finally, a long-term assessment of understanding active and passive voices in the simple past tense is useful to see if the method can help learners learn in the long run.

REFERENCES

- Abdulsata, P. (2000). **An error analysisi of Srinakharinwirot University second year English major students' compositions**. Master's Thesis: Srinakharinwirot University, 2000.
- Ahmed, I., Gujjar, A.A. & Ali, A. (2011). "A comparative study of effectiveness of Concept Attainment Model and Advance Organizer Model in teaching of English in teacher education course", **Strength for Today and Bright Hope for Tomorrow**. 11: 216-231.
- Bruner, J.S., Goodnow, J. J. and Austin, G. A. (1956). **A Study of Thinking**. New York: Wiley.
- Das, B. (1986). "The effectiveness of CAM in terms of teacher competency of pre-school student teachers", In **Trend report and abstract**. Indore: India. Devi Ahilya Visihwavidyalaya.
- Gangrade, A. (1987). "Comparison of combination of CAM and lecture method with traditional method for teaching science to class VIII and VII students", In **Trend report and abstract**. Indore: India. Devi Ahilya Visihwavidyalaya.
- Hinkel, E. (2004). "Tense, aspect and the passive voice in L1 and L2 academic texts", **Language Teaching Research**. 8(1): 5-29.

- Jogthong, C. (2001). **Research article introductions in Thai: Genre Analysis of Academic Writing**. Virginia: West Virginia University.
- Kalani, A. (2009). "A study of the effectiveness of concept attainment model over conventional teaching method for teaching science in relation to achievement and retention", **Shodh, Samiksha aur Mulyankan (International Research Journal)**. 2(5): 436-437.
- Kessler, C. (1992). **Cooperative language learning**. New Jersey: Englewood Cliff, Prentice-Hall.
- Kulachit, N. (1993). **A comparative study of English achievement and retention of prathom suksa V students using the two approaches : Bruner's concept attainment and the conventional approach**. Master's Thesis: Khon Kaen University.
- Lamm, H.A. (1993). **Comparison of two teaching strategies on post-secondary developmental mathematics students**. Dissertation Abstracts Online. <http://proquest.umi.com/pqdweb?>. October 8, 2011.
- Li, C. N. and Thompson, S. A. (1976). "Subject and Topic: A New Typology of Language", In Charles N. Li (ed.), **Subject and Topic**. New York: Academic Press.
- Michaelis, L. (1994). "The ambiguity of the English present perfect", **Journal of Linguistics**. 30(1): 111-57.
- Moolkai, V. (2005). **The development of instructional activities on social studies, religion, and culture by using concept attainment model for Mathayomsuksa two students**. Master's Thesis: Udon Thani Rajabhat University, 2005.
- Nehls, D. (1988). "Modality and the expression of future time in English", **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching**. 26(4): 295-307.

- _____. (1992). "An analysis of verbal aspect", **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching**, 30(4): 255-280.
- Noisaengsri, P. (1981). **Teaching English for Thai students: A transformational Approach**. Bangkok: Thailand. Ramkhamhaeng University.
- Olson, D.R. and Nickerson, N.G. (1977). "The contexts of comprehension: on children's understanding of the relations between active and passive sentences", **Journal of Experimental Child Psychology**, 23(3): 402-414.
- Perera, K. (1987). **Understanding Language**. London: NAAE.
- Peters, C.W. (1973). "A comparison between the Flayer model of concept attainment and the textbook approach to concept attainment", *Dissertation Abstract International*, 34(7): 3390.
- Pfaff, C.W. (1987). "Functional approaches to interlanguage", In Pfaff, C.W., (ed.), **First and second language acquisition processes**. Cambridge, MA: Newbury House.
- Pica, T. (1994). "Questions from the language classroom: research perspectives", **TESOL Quarterly**, 28(1): 49-79.
- Polchai, Y. (2003). **Effects of using the Concept Attainment Model in organizing mathematics instructional activities on mathematics concepts and learning retention of eighth grade students in Udon Thani province**. Master's Thesis: Chulalongkorn University, 2003.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. and Svartvik, J. (1972). **A Grammar of Contemporary English**. London: Longman.
- Raimes, A. (1992). **Exploring through writing**, second edition. New York: St Martin's Press.
- _____. (1999). **Keys for writers: a brief handbook**. Boston: Houghton Mifflin.
- Richards, J. C., Gallo, P. B. and Renandya, W. A. (2001). **Exploring teachers' beliefs and the processes of change**. [http:// www.professorjackrichards.com/pdfs/ explo ring-teacher-change.pdf](http://www.professorjackrichards.com/pdfs/explo ring-teacher-change.pdf). September 25, 2011.

- Rutherford, W. and Sharwood Smith, M. (1985). "Consciousness-raising and universal Grammar", In Rutherford, W. and Sharwood Smith, M., (eds.), **Grammar and second language learning**. New York: Newbury House.
- Scott, G.G. (2007). **Thirty days to a more powerful memory : How your memory works**. New York: AMACOM.
- Shamnad, N. (2005). **Effectiveness of Concept Attainment Model on achievement in Arabic grammar of standard IX students**. Master's Thesis: School of Pedagogical Sciences Mahatma Gandhi University, 2005.
- Singh, T. (2011). "Effectiveness of Concept Attainment Model on Mental Process and Science Ability", **Recent Research in Science and Technology**. 3(6): 22-24.
- Smalley, R., Ruetten, M. and Kozyrev, J. (2000). **Refining composition skills**, fifth edition. Boston: Heinle and Heinle.
- Somkul, S. (1995). **A study of the relationship between grammatical structure awareness, lexical meaning recognition, and English listening ability of grade nine secondary school students in Sukhothai province**. [http:// www.thaiedresearch.org/ thaied/ ?q=thaied_ results&action=list&table=access&op=search&-search=สมเกียรติ%20สมกุล](http://www.thaiedresearch.org/thaied/?q=thaied_results&action=list&table=access&op=search&-search=สมเกียรติ%20สมกุล). September 25, 2011.
- Sreelekha, S. and Ajitha N. (2004). **The effectiveness of concept attainment model (CAM) in learning chemistry at secondary level**. [http:// ncert.nic.in/ sites/ publication/ j3sch_sc_4.htm](http://ncert.nic.in/sites/publication/j3sch_sc_4.htm). October 8, 2011.
- Sushma. (1987). **Effectiveness of Concept Attainment Model and Biological Science Inquiry Model for teaching Biological Science to VIII class students**. Varanasi: India. Banarus Hindu University.
- Swales, J. and Feak, C. (1994). **Academic writing for graduate students**. Ann

Arbor: The University of Michigan Press.

_____. (2000). **English in today's research world**. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Tongaht, C. (2007). **Effects of a Concept Attainment Model on learning achievement of Thai language principles and usage and conceptual thinking ability of eighth grade students**. Master's Thesis: Chulalongkorn University, 2007.

Wanxia, Chen. (2002). "On Acquisition of English Passive Voice from CLEC", **Foreign Language Teaching and Research**. 2002(3): 198-202.

Wren P.C and Martin. (1990). **High School English Grammar and Composition**. New Delhi: S. Chand and Company Ltd.

Zacharia, R. (1989). **Effect of CAM in teaching economics in standard VIII**. Master's Thesis: University of Kerala.

ARTICLES USED BY ENGLISH AND COMMUNICATION FRESHMEN AND SENIORS AT THE FACULTY OF LIBERAL ARTS, UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

Patida Taesungnoen¹

¹ Student: Master of Arts, Faculty of Liberal Arts, Ubonratchathani University
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โครงการห้องเรียนสองภาษา โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ที่อยู่ที่ทำงาน: 150
ถ.ราชบุตร ต.ในเมือง อ.เมือง จ. อุบลราชธานี 34000 เบอร์โทรศัพท์ 087-655-7300
E-mail: red_399@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่านักศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีความรู้เรื่องการใช้คำนำหน้านาม (article) มากน้อยแค่ไหน และนักศึกษาทั้งสองชั้นปีใช้คำนำหน้านามแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ คำนำหน้านาม ในรูปแบบของการเติมคำในประโยคและเรื่อง 2 เรื่อง จำนวน 57 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบสร้างโดยอิงรูปแบบการใช้คำนำหน้านามของ Butler (2002)

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความรู้ในการใช้คำนำหน้านามมากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 กล่าวคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนคิดเป็น 58.19 % ในขณะที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 มีคะแนน 69.88 % นอกจากนี้นักศึกษาทั้งสองชั้นปีใช้คำนำหน้านามแตกต่างกันในแต่ละชนิดของ ชนิดของนามวลีทั้ง 5 ชนิด กล่าวคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้คะแนนมากกว่า 50% ในการใช้คำนำหน้านามกับนามที่ถูกกล่าวถึงโดยทั่วไป นามที่ถูกกล่าวถึงโดยเฉพาะเจาะจง และนามที่ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรก แต่ได้คะแนนต่ำกว่า 50% ในนามที่ถูกกล่าวถึงโดยไม่เฉพาะเจาะจงและสำนวน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนมากกว่า 50% ในนามทั้ง 4 ชนิดข้างต้น ซึ่งนักศึกษาทั้งสองชั้นปี มีคะแนนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ $P = 0.049, 0.002, 0.005$ และ 0.000 ตามลำดับ ทั้งนี้ นักศึกษาทั้งสองชั้นปีได้คะแนนต่ำกว่า 50% ในการใช้คำนำหน้านามกับสำนวน

ศัพท์สำคัญ : คำนำหน้านาม รูปแบบการใช้คำนำหน้านาม นามนับได้และนามนับไม่ได้

Abstract

This study aimed to find out the extent to which the first and the fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University knew how to use the English articles and whether they used the English articles differently. The subjects of the study were 30 freshmen and 30 seniors majored in English at the Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University. The instrument of this study was a fill-in-the-blank test requiring the subjects to complete individual sentences and two passages with appropriate articles, totalling 57 blanks, classified according to Butler's model (2002) of article usage.

The results revealed that the first-year students somewhat knew how to use articles (58.19%) whereas the fourth-year students knew it fairly well (69.88%). Both groups of the subjects used the English articles differently. The first-year students' scores were higher than 50 percent on the NP environments of generics and unspecifiable, the referential definites, the referential indefinites and first mention, but not the non-referentials. On the contrary, the fourth-year English majors could gain scores of higher than 50 percent on all of the four NP environments, which were significantly better than the first-year students' scores at $P = 0.049, 0.002, 0.005$ and 0.000 respectively. However, both groups scored lower than 50 percent on idioms and conventional uses.

Keywords: Article, Butler's model, Noun countability

Introduction

It is known that English is taught as either a second or a foreign language across the world because it is used as an international language for communication (Tawilpakul, 2100). Even though ESL (English as a second language) and EFL (English as a foreign language) learners realize that English plays a role as an international language, most of them are still not competent users. In fact, their English proficiency is far behind English native speakers. One reason is no two languages have equivalent grammatical rules, which may cause grammatical errors (Sattayatham & Honsa, 2007). The most frequent error that the largest number of L2 learners make in the English language concerns English article usage (Butler, 2002) because its use may be confusing and complicated for many L2 learners. Therefore, it is difficult for them to master the article system as English native speakers do.

An English article is a kind of determiner used with a noun to provide some information about it. It is sometimes called a noun marker which affects the meaning of the noun phrase and can allow us to think of nouns in a specific or a generic way, as shown in the following examples (Crystal, 1995):

(1) The / A cat is running. (specific)

(2) A / The cat/ Cats is/ are cute. (generic)

The English articles are of two major types: definite and indefinite. The only definite article is “the”. It is normally used to refer to a particular member of a group.

(3) The car that he bought yesterday is expensive.

Indefinite articles are of three forms: a, an and Ø. They are generally used to refer to any member of a group.

(4) A car is expensive.

The zero article is used when an indefinite plural noun (5),

an uncountable noun with an indefinite referent (6) or a proper noun (7) is referred to (Swan, 1995: 61-69).

(5) Students like playing games.

(6) She does not provide information for us.

(7) Sandy just left.

Articles are essential in the English language and they may also lead to an effective communication (Diez-Bedmar & Pap, 2008: 147) because misusing the English articles in some situations may cause misunderstanding between interlocutors (Yoshii & Milne, 1998).

As mentioned earlier, the English article system is one of the most difficult tasks of English grammar learning for many ESL and EFL learners because cross-linguistic influences may affect their uses (Butler, 2002; Master, 1990; Yoshii & Milne, 1998). For example, in the Thai language, which does not have articles, the concept of definiteness is expressed via demonstratives as shown in the following:

(8) คนคนนี้ได้เป็นหมอ (definite)

khon khon nii maidai pen mor
person Classifier this not be doctor

This person is not a doctor.

(9) หนังสือนั้นมีประโยชน์ (definite)

Nang-sue nan mee prayode

book that have use

That book is useful.

The differences between Thai and English in terms of definiteness and indefiniteness expressions are believed to bring about the misuse of the English articles by most Thai learners of English (Thonglow, 2002). According to Sattayatham and Honsa (2007), English article errors made by Thai learners in

four medical schools were up to 75 percent of the article use. This shows that Thai students do not realize which article should be used in a particular context, which may lead to misunderstanding or stigmatizing speakers (Yoshii & Milne, 1998). In this respect, this study aims to analyze errors in English articles made by first-year and fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University in order to explore the extent to which they know how to correctly use the English article system and whether they use the English articles differently. The study focused on the first-year and fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University. It is expected that the results would probably shed light on the extent to which the latter group is able to use the English articles compared to the former group.

1.1 Research objectives

Two research objectives are as follows:

1.1.1 To find out the extent to which the first-year and fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University know how to use the English articles.

1.1.2 To find out whether they use the English article system differently.

1.2 Research questions

To serve the objectives above, the two research questions are set as below:

1.2.1 To what extent do first-year and fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University know the English article system?

1.2.2 Do they use the English articles differently? If so, how?

1.3 Significance of the study

The results of this study may enable the researcher to know the extent to which the subjects of this study, the first-year and the fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University, know how to use the English article system correctly and whether these two groups of subjects use the articles differently. Also, it may be beneficial for some instructors who teach English to find an alternative approach to language teaching concerning the English article use and program evaluation.

1.4 Definition of key term

Article use in this study means the use of articles based on Butler's model which focuses on noun countability and two features of referentiality: the specific referent [\pm SR] and the hearer's knowledge [\pm HK].

Butler's model (2002)

Including the semantic classification of Huebner (1985), Butler's model (2002) also focuses on the noun countability which is considered as important as the referent specificity and the hearer's knowledge. That is, Butler employed Huebner's (1983 ; 1985) semantic classification and added the countability component in order to make this classification capture all aspects concerned as presented in Table 1 below:

Table 1 Butler's NP environments

Noun Phrase Environments	Examples
Type 1: [-SR +HK], generics and unspecifiable: [a(n)], [the], [∅]	
1.1. [a(n) [+ count] [+sg]] NP	A cat likes mice.
1.2. [<i>the</i> [+ count] [+sg]] NP	The whale is a mammal.
The generic form of [<i>the</i> [+count] [-sg]] NP is possible if the NP is followed by a postpositional modifier (Kuno, 1973)	
1.3. [∅ [+count] [-sg]] NP or [∅ [-count]] NP	∅ Dogs are cute. ∅ Language is a great invention of humankind.
Type 2: [+SR +HK] Referential definites: [<i>the</i>]	
2.1. [<i>the</i>] NP Exophora, Homophora ¹	Pass me the pen.
2.2. [<i>the</i>] NP Cataphora ²	The idea of coming to the US. was....
2.3. [the] NP Anaphoric reference	When I found a red box in front of my house, it was too late. The box blew up with a terrific explosion.
2.4. [<i>the</i>] NP Connotative reference ³	This book did not sell well even though the author was a famous writer.

¹ It is a visible situation where 'the' is used with a noun mentioned the first time to refer to something that both the addresser and addressee can see (e.g. Give me the letter).

² In linguistics, cataphora (from Greek, forward+carry) is used to describe an expression that co-refers with a later expression in the discourse. That is to say, the earlier expression refers to or describes a forward expression.

³ Immediate situation use where the is used to refer to something not visible but is known to the addresser and addressee (e.g. Don't put your hand in the box. The rodent will bite it.).

Noun Phrase Environments	Examples
2.5. [the] NP Extended reference ⁴	I won a million dollar lottery. The news quickly spread all over town.
2.6. [the] NP Unexplanatory modifiers ⁵	The first person to jump into the cold water was my brother.
2.7. [the] NP Unique in all contexts	There are nine planets traveling around the sun.
Type 3: [+SR -HK] Referential indefinites, first mention: [a(n)], [∅]	
3.1. [a(n) [+ count] [+sg]] NP	I saw a strange man standing at the gate.
	I keep sending ∅ messages to him.
Type 4: [-SR -HK] Nonreferentials: [a(n)], [∅]	
4.1. [a(n) [+ count] [+sg]] NP	I'm going to buy a new bicycle; He used to be a lawyer.
4.2. [∅ [+ count] [- sg]] NP	∅ Foreigners would come up with a better solution for this matter.
Type 5: Idioms and other conventional uses (including uses with pronouns): [a(n)], [the], [∅]	
5.1. [a(n) [idiom or other use]]	All of a sudden, he woke up from his coma.
5.2. [the [idiom or other use]]	In the 1960s, there were lots of protests against the Vietnam War.
5.3. [∅ [idiom or other use]]	He has been thrown out of work, and his family is now living ∅ hand to mouth.

⁴Associative anaphoric use, is the same as anaphoric use except that the first mention of the is used with a noun that is related to a previously mentioned noun rather than the same noun (e.g. We attended a party. The host was very gracious.).

⁵ It is similar to the extended reference, the only difference being that the modifier does not provide explanatory information (e.g., My wife and I share the same secrets, where the modifier same does not inform us as to what the secrets are but “only points to an identity between the two sets of secrets, my wife’s and my own”).

The research instruments of this study will be made based on the model proposed by Butler (2002) in which the countability of nouns had been taken to be the aspect for choosing the appropriate articles. So, that it may make this model easy to understand by many ESL and EFL learners because the noun countability is the first aspect that they think about when they make a decision on article use and it also may lead to an appropriate article choice (Butler, 2002).

Research methodology

Subjects

Due to the researcher asked the subjects to do the test during their English class, the researcher needed all of the first-year and the fourth-year English majors to take the test. Then, 30 freshmen and 30 seniors were chosen again by simple random sampling in order to create the equal number of the subjects for the statistic reasons.

Instruments and procedures

The instrument of this study was a fill-in-the-blank test requiring the subjects to complete 16 individual sentences and two passages with appropriate articles, totalling 57 blanks. These items were categorized according to Butler's model (2002): three items for each type of noun phrase environments. For the fifth type, idioms and conventional uses, what was chosen was based on usefulness and frequency. The test was written by the researcher and approved by three qualified native speakers of English who have many years of experiences in language teaching.

Data collection

The data was collected from the scores on the 60 tests. Each item was worth one point, totalling 57. Each item was given one point if the correct article was chosen, or 0 if not.

Data analysis

To answer research question one concerning the extent to which the first-year and the fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University knew the English article system, the mean scores of the two groups were considered.

To answer research question two concerning whether the two groups used the English articles differently, the mean scores of the two groups classified into five types would be compared. Therefore, the statistics used in this study included mean, percentage and independent sample t-test.

Results of the study

The data gathered for this study was analyzed quantitatively. The quantitative analysis focused on differences in the article use by the first year and the fourth year English majors at Ubon Ratchathani University. As mentioned in the research objectives, the purposes of the study drawing on the extent to which the first-year and fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University know how to use the English articles and whether they use the English article system differently. The results are presented below.

The mean scores of both groups of the subjects are shown in the following Table to show how much they know how to use the English articles.

Table 2 The average scores on the article tests of both groups

	The first-years	The fourth-years	Differences
Sum (out of 1710)	1001	1204	200
Median	33.00	41.50	8.50
Mode	27	43	16
Mean (out of 57)	33.37	40.13	6.76
Percentage	58.19	69.88	11.69
SD	6.58359	6.50588	7.33144
t	-4.004		
P	.000		

The data in Table 2 shows that the mean percentage of the correct article use by the first-year English majors was 58.19% while that of the fourth-year students was 69.88 %. This means the first-year students somewhat knew how to use articles whereas the fourth-year students knew it fairly well. Also, the mean score of the first-year English majors (33.37) was statistically lower than that of the fourth-year English majors (40.13) at $P= 0.000$. This shows that the fourth-year English majors had more competence in using the English article system than the first-year students.

In this section concerns whether the two groups differed in their article use. The results show below.

Table 3 Scores for each type of noun phrase environments

Type	The first-years	The fourth-years	Differences	P
1. [-SR +HK], generics and unspesifiable (total= 360)	246 (68.33%)	278 (77.22%)	32	0.049*

Type	The first-years	The fourth-years	Differences	P
2. [+SR +HK] Referential definites (total = 630)	361 (57.30%)	433 (68.73%)	72	0.002*
3. [+SR -HK] Referential indefinites, first mention (total = 270)	195 (72.22%)	242 (89.63%)	47	0.005*
4. [-SR -HK] Nonreferentials (total = 180)	88 (48.89%)	133 (73.89%)	45	0.000*
5. Idioms and other conventional uses (including uses with pronouns) (total = 270)	111 (41.11%)	118 (43.70%)	8	0.552
Total	1001	1204	200	

According to Table 3, the total scores of the first four noun phrase environments of the fourth-year English majors were significantly higher than those of the first-year students at $P = 0.049$, 0.002 , 0.005 and 0.000 respectively, showing that the fourth-year English majors knew better than the first-years about the article usage in the environments of generics and unspecifiable NPs [-SR +HK], referential definites NPs [+SR +HK], referential indefinites and first mentioned NPs [+SR -HK] and nonreferentials NPs [-SR -HK].

However, there was no significant difference in the scores of both groups of the subjects in the fifth type of NP environment concerning idioms and conventional use. This means that both groups could use articles in idioms and for conventional uses to a similar degree as shown in Table 4.

It happened that the orders of scores of both groups of the subjects showed similar patterns as illustrated in Table 4 below:

Table 4 The order of scores on the five NP environments

The first-year English majors		The fourth-year English majors	
1. The third type: [+SR -HK] Referential indefinites, first mention	(72.22%)	1. The third type: [+SR -HK] Referential indefinites, first mention	(89.63%)
2. The first type: [-SR +HK], generics and unspecifiable	(68.33%)	2. The first type: [-SR +HK], generics and unspecifiable	(77.22%)
3. The second type: [+SR +HK] Referential definites	(57.30%)	3. The fourth type: [-SR -HK] Nonreferentials	(73.89%)
4. The fourth type: [-SR -HK] Nonreferentials	(48.89%)	4. The second type: [+SR +HK] Referential definites	(68.73%)
5. The fifth type: Idioms and other conventional uses (including uses with pronouns)	(41.11%)	5. The fifth type: Idioms and other conventional uses (including uses with pronouns)	(43.70%)

Considering the first-year students' total scores, they gained the highest scores on referential indefinites, first mention NPs [+SR -HK] (72.22%), followed by generics and unspecifiable [-SR +HK] (68.33%), referential definites [+SR +HK] (57.30 %), nonreferentials [-SR -HK] (48.89%) and idioms and other conventional uses (41.11%), respectively. It can, therefore, be concluded that the least problematic NP environment for the first-year English majors was the third type of referential indefinites, first mention and the most problematic one was the fifth type that included idioms and conventional uses because their average score was the lowest.

For the fourth-year students, the highest score was also on referential indefinites, first mention [+SR -HK] (89.63%), followed by generics and unspecifiable [-SR +HK] (77.22%), nonreferentials [-SR -HK] (73.89%), referential definites [+SR +HK] (68.73 %) and the idioms and other conventional uses

(43.70%), respectively. This indicates that the fourth-year English majors, like the first-year students, were the best at the third type. On the other hand, they did not perform well in idioms and other conventional uses as evidenced in their scores being lower than 50 percent.

Discussion

Concerning the extent to which the first-year and the fourth-year English majors at Ubon Ratchathani University knew the English articles. The results showed that the fourth-year English majors knew how to use the English articles fairly well while the first-year students' knowledge of article use is at a moderate level. The fact that both groups could not achieve the high level of knowledge is probably due to the following reasons.

One reason is that both groups are English as a foreign language (EFL) learners. Their native language is Thai, which does not possess the article system. That is, no definite nor indefinite articles are used in Thai. Whether a noun is definite or indefinite is usually figured out through context. This may lead to confusion between the known and the unknown (Luksaneeyanawin, 2005) causing the subjects of this study difficulty in the acquisition of articles. It has been found that the concepts of definiteness and indefiniteness are the most problematic for many Thai learners of English and that L2 learners acquire these two concepts rather late (Thonglow, 2002). Therefore, it can be assumed that L1 interference plays a role in their acquisition of articles. Also, Carroll mentioned that the more difficult the structures of the two languages are, the more errors in L2 occur (1964).

Another reason is the English article system is one of the most problematic grammatical elements for ESL and EFL learners (Master, 2002). According to Master (2002), there are several reasons that make the article system difficult for most L2 learners. First, English articles are used as function

words which do not carry the meaning of themselves, making their rule application difficult, resulting in their omission or overuse. Second, function words are normally unstressed, thus being considered unimportant. Third, the article system has multiple functions, which is a big burden for many L2 learners who have not mastered it. Worse, there is no conclusive and reliable explanation of how they are used, as stated by Troike (2006: 216):

“Even though articles are the first word encountered and have the highest frequency in the language, there is still no convincing evidence to account for this phenomenon. The only genuinely valid answer, “Because it is,” appeals to grammaticality judgments that are based on a level of intuition which few L2 learners can be expected to attain”.

Concerning the better performance in the article use of the fourth-year English majors than the first-year English majors, this may be because the latter had less experience in using the English articles. According to Ekiert (2004), the English articles are difficult to teach and can be acquired only through exposures. In this case, the most crucial relevant factors seem to be the educational differences, especially in terms of the length of study of the subjects. In other words, the fourth-year students had more exposures to English texts and thus might have learned more, consciously and unconsciously, about how to use the English articles. Moreover, they might have been given feedback on their article use in the writing classes. This probably helped them acquire more knowledge about the English article usage than the first-year students.

The points mentioned above may create the different performances on the article use among both groups of the subjects.

In terms of the article use, both groups used the English articles differently as they gained statistically different scores on the first four types of noun phrase environments. The fourth-year students' scores on the first three NP environments were higher than 70 percent. On the contrary, the first-year students scored higher than 70 percent on only one NP environment. Their different performances on the English article use are ranked according to their degree of knowledge below.

Table 5 Differences in performance on the article use

Ranks	1 st year students	4 th year students
1	Type 3 [+SR, - HK] (72.22%)	Type 3 [+SR, - HK] (89.63%)
2	Type 1 [-SR, + HK] (68.33%)	Type 1 [-SR, + HK] (77.22%)
3	Type 2 [+SR, +HK] (57.30%)	Type 4 [-SR, - HK] (73.89%)
4	Type 4 [-SR, - HK] (48.89%)	Type 2 [+SR, +HK] (68.73%)

Based on Table 5 above, the results will be discussed in terms of the features and noun countability as below.

Features

From Table 5, it is obviously seen that both groups of the subjects had problems with the two features [SR] and [HK]. It is apparent that they used articles without taking these two features into consideration as there was no systematic pattern found from their article use. Their performances were different from the claim by Ekiert (2004) that the first article acquired by many second language learners was 'a' in nonreferential context (Type 4, -SR, - HK), the second article acquired was 'a' in first mention environment (Type 3, +SR, - HK), followed by zero article for generics (Type 1, -SR, + HK), idioms (Type 5)

and ‘the’ in referential definites (Type 2, +SR, + HK) respectively; furthermore, it seemed that L2 learners could firstly detect [SR] and then [HK]. Therefore, it cannot be concluded which feature the subjects acquired first or gave priority to. In fact, they lacked the knowledge of these two features as this concept had never been introduced to them. Moreover, their article choice was mainly influenced by a set of rules they had read and learned from many grammar books and had been taught by their instructors. For example, when a noun is mentioned for the first time, ‘a’ is used, but when the same noun is mentioned for the second time, ‘the’ is used.

Such a rule is one of the article usage rules normally found in many English grammar books which the subjects of this study made use of. This may be the reason why both groups of the subjects could do best on the third type of noun phrase, referential indefinites and first mention [+SR, - HK] (72.22% for the first-years and 89.63% for the fourth-years).

Concerning the most difficult NP environment, both groups of the subjects gained the lowest scores on the fifth type: idioms and other conventional uses. This is because choosing the appropriate articles for this type of noun phrase required familiarity with the idioms concerned because the use of articles in idioms is generally not subject to the rule due to their unique or special characteristics (Ekiert, 2004). This indicates that both groups of the subjects may not read extensively and thus may not have enough chances to encounter these idioms.

To conclude, the subjects of this study were not aware of the features relevant to the article use. When they chose an article for each noun phrase type, they principally used what they had been taught or had learned from English grammar books.

Noun countability

According to Butler (2002), noun countability is an important component in determining which articles to use. Detecting noun countability of a referent was found to be a major problem for some L2 learners (Butler, 2002). Since noun countability affects the use of indefinite articles ‘a(n)’ & ‘∅’ only, the researcher will discuss only the use of the indefinite articles. Regarding this case, ‘a’ and ‘an’ are included in the same category as ‘an’ is an allomorph of ‘a’ (Hausser, 1999). The performances of both groups of the subjects on different kinds of indefinite articles are shown in Table 6.

Table 6 Different performances in the use of the indefinite articles

Type of nouns	Singular countable nouns [a(n)]		Mass nouns [∅]		Plural countable nouns [∅]	
	a/ an	∅	a/ an	∅	a/ an	∅
The first-years	72.19 %	27.81 %	26.89 %	73.11 %	34.37 %	65.63 %
The fourth-years	86.66 %	13.34 %	11.23 %	88.77 %	11.16 %	88.84 %

From Table 6, the percentage scores on the correct use of the indefinite articles with the first two kinds of nouns, singular countable nouns and mass nouns, for the first-years were more than 70%. This indicates that they did not have serious problems in using the indefinite articles with these kinds of nouns. One reason may be that the nouns used on the test were all familiar ones. The words representing mass nouns are food, bread, water, beer, soup and wine, which are familiar words, so it might be an easy task for them to choose the zero article as determiners. From the personal communication, they have been taught how to recognize mass nouns since they were in high school. Also, nouns chosen for singular countable nouns in this study were dog, bone, box, present, nurse, restaurant, tiger, lion, bear, whale and old car. Some of the subjects

mentioned that these nouns were basic English singular countable nouns which were restricted to be used with the indefinite article 'a(n)'. Another reason is that the indefinite article 'a(n)' is less problematic than other kinds of articles for students who study English as a second language since its use is restricted to singular countable nouns (Miller, 2005). Concerning the use of the correct article for plural countable nouns 'Ø', their percentage score was 65.63 %. This shows that most of the first-year students somewhat knew how to use the zero article with plural countable nouns. However, some of them (34.37%) still chose 'a(n)' as a determiner for plural count nouns which were represented by such regular plural nouns as firecrackers, apples, pineapples, mangoes, products, babies, toys, creatures and worms. These errors were not consistently made by a few students, but sparsely made by a number of them. This was probably because they were careless when taking the test or did not take the test seriously.

For the fourth-year students, their accuracy percentage scores on the indefinite article use were more than 80% in all the three types of noun. Overall, their percentage scores were higher than the first-year students' scores. This may be because the fourth-year students could better detect noun countability through more experience in writing and reading during their four-year study at Ubon Ratchathani University. The first-year students, on the contrary, did not have much knowledge about using the English articles because they might not have been assigned to write a lot or read extensively.

REFERENCES

- Abbott, B. (2004). "Definiteness and Indefiniteness", In Horn, L. R. & Ward, G. eds. **The Handbook of Pragmatics**. Oxford: Blackwell.
- Azar, S, B. (1999). **Understanding and Using English Grammar**. 3rd eds. New York: Pearson Education.
- Bataineh, R.F. (2005). "Jordanian Undergraduate EFL Students' Errors in the Use of the Indefinite Article, " **Asian EFL Journal**. 7(1): 1-20.
- Bedmar, M & Papp, S. (2008). "The Use of the English Article System by Chinese and Spanish Learners", **Linking up Contrastive and Learner Corpus Research**. New York: Rodopi.
- Bickerton, D. (1983). "Creole Languages", **Scientific American**. 249(8): 116-122.
- Butler, Y. G. (2002). **Second Language Learners' Theories on the Use of English Article: An Analysis of the Metalinguistic Knowledge Used by Japanese Students in Acquiring the English Article System**. Graduate School of Education: University of Pennsylvania.
- Carroll, J.B. (1964). **Language and Thought**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall
- Chaudron, C., & Parker, K. (1990). "Discourse Markedness and Structural Markedness: The Acquisition of English Noun Phrases", **Studies in Second Language Acquisition**. 12: 43-64.
- Crystal, D. (1995). **The Cambridge Encyclopedia of the English Language**. Cambridge: University Press.
- Danon, Gabi. (2010). The Definiteness Feature at the Syntax-Semantics Interface. In Kibort, Anna & Greville G. Corbett (eds) **Features: Perspectives on a Key Notion in Linguistics**. Oxford: Oxford University Press.
- Dictionary English Thai. (2010). "Explanatory", **Dictionary Language**. www.etdict.com/index.php?text=explanatory. December 11, 2010.
- Ekiert, M. (2004). "Acquisition of the English Article System by Speakers of Polish

- in ESL and EFL Settings Teachers College”, **Columbia University Working Papers in TESOL and Applied Linguistics**. 4(1): 1-23.
- Fen Chuan, C. (2001). “The Acquisition of English Articles by Chinese Learners”, **Second Language Studies**. 20(1): 43-78.
- Hansen, S. (2005). “English Article Teaching Strategies”, **Research Paper EFL**. Denish Hall: SNHU.
- Hausser, R. (1999). “Three Principled Methods of Automatic Word Form Recognition”, **Proceeding Vextel’99**. Venezia, San Servolo V.I.U.
- Hawkins, John A. (1978). **Definiteness and Indefiniteness: a Study in Reference and Grammaticality Prediction**. London: Croom Helm.
- Huebner, T. (1985). “System and Variability in Interlanguage Syntax”, **Language Learning**. 35(2): 141-163.
- Humphrey, S. J. (2007). “Acquisition of the English Article System: Some Preliminary Findings”, **Indefiniteness**. www.audioenglish.net/dictionary/indefiniteness.htm. May 4, 2010. Ionin, T & Wexler, K. (2003). “The Certain Uses of the in L2-English”, In **Proceedings of the 6th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference (GASLA 2002)**. MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Luksaneeyanawin, S. (2005). **Syntax**. Japan: Waseda University Digital Campus Consortium.
- Lyons, Christopher. (1999). **Definiteness**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Master, P. (1990). “Teaching the English Articles as a Binary System”, **TESOL Quarterly**. 24(3): 461-478.
- _____. (1997). “The English Article System: Acquisition, Function, and Pedagogy”, **System**. 25: 215- 232.
- _____. (2002). “Information Structure and English Article Pedagogy”, **System**. 30: 331- 348.
- Miller, J. (2005). “Most of ESL Students Have Trouble with the articles”,

International Education Journal. 5(5): 80-88.

- Parrish, B. (1987). "A New Look at Methodologies in the Study of Article Acquisition for Learners of ESL", **Language Learning**. 37(3): 361-83.
- Piriyawiboon, N. (2010). **Classifiers and Determiner-Less Languages: The Case of Thai**. Doctoral Dissertation: University of Toronto.
- Rahul Deole. (2006). **English Language & Globalization**. www.shvoong.com/humanities/220623-englishlanguage-globalization/ . April 22, 2010.
- Sattayatham, A & Honsa, S. (2007). **Medical Students' Most Frequent Errors at Mahidol University**. Bangkok: Mahidol University.
- Sil International. (2004). **What is Definiteness?**. www.sil.org/linguistics/GlossaryOfLinguisticTerms/WhatIsIndefiniteness.htm. May 4, 2010.
- Sinclair, J. M. (1991). **Corpus, Concordance, Collocation**. Oxford: Oxford University Press.
- Swan, M. (1995). **Practical English Usage**. 2nd eds. Oxford: Oxford University Press.
- Teepapal, P. (1994). **Mastering your English Grammar**. Bangkok: Se-Ed.
- Thomas, M. (1989). "The Acquisition of English Articles by First- and Second-Language learners", **Applied Psycholinguistics**. 10: 335-355.
- Upsorn Tawilpakul. (2001). **The Use of English Tense by Thai University Students**. Bangkok: Thammasat University.
- Visanyangoon, S. (2000). **Parallelism between noun phrases and clauses in Thai**. Doctoral Dissertation: Michigan State University.
- Wikipedia. (2010). "Anaphora (Linguistics)", **Anaphora**. www.en.wikipedia.org/wiki/Anaphora_%28linguistics%29. February 2, 2011.
- _____ . (2010). **Cataphora**. www.en.wikipedia.org/wiki/Cataphora. December 11, 2010.
- Wong, B. E. (2007). "Acquisition of the English Definite Article by Chinese and Malay ESL Learners", Centre for Language Studies National University

of Singapore: Electronic. **Journal of Foreign Language Teaching**. 4(2): 210-234.

Yoshii, R., Milne, A. (1998). “DaRT: A CALL System to Help Students Practice and Develop Reasoning Skills in Choosing English Articles”, **Calico Journal**. 16(2): 121-156.

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อ
กระบวนการเรียนการสอน รายวิชา
ศิลปะการดำเนินชีวิต

กิติพร โขประการ¹

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิติพร โขประการ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต และ 2) ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนรายวิชาดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวนทั้งสิ้น 78 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความเห็นว่เนื้อหาของทุกหัวข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในระดับมากที่สุด กิจกรรมการเรียนการสอนที่นักศึกษาพอใจมากที่สุด คือ การได้ทำกิจกรรม นอกสถานที่ โดยชอบเรียนจากสื่อประเภท DVD มากที่สุด นักศึกษามากกว่าร้อยละ 85 เห็นด้วย กับรูปแบบและวิธีการวัดและเกณฑ์ประเมินผล โดยที่ การทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ให้ความเป็นกันเอง และการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมการยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาของผู้สอนมีส่วนช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าเรียนสม่ำเสมอ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่จะต้องปรับปรุงตนเองในเรื่องการเข้าชั้นเรียนให้ตรงเวลา กล้าแสดงความคิดเห็นหรือมีความสงสัยและตั้งคำถามให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยสามลำดับแรกของเนื้อหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คือ ความเข้าใจในชีวิต บทบาทหน้าที่ในครอบครัวและ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ดังนั้น การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้สอนทำหน้าที่จัดหาสื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี พร้อมกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่ดึงดูดให้เกิดความน่าสนใจ คือ แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่จะสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตพึงประสงค์ตามปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้

ABSTRACT

This research aimed to 1) examine the attitudes of students towards the learning and teaching process of the Art of Living course and 2) obtain a guideline for developing the learning and teaching process of this course. A questionnaire and interviews were used in the evaluation of the attitudes of the students registering for the Art of Living course in the second semester of the academic year of 2011, the number of the students being 78 in all. The results show that the students' attitudes towards the correspondence between the contents of every topic and the objectives were at the highest levels and the educational activity with which the students were most satisfied was the field trip activity. The mode of learning with which they were most satisfied was the use of DVDs. Their obtaining the knowledge and understanding of the contents of every topic was at the high levels. The primary three contents that could be applied to daily life were the understanding of life, roles and duties in the family, and knowledge on living. Furthermore, more than 85% of the students approved of the mode and the method of evaluation and the evaluation criteria. Being a good example, being friendly, using simple language, together with using examples to accompany the teaching contents contributed to drawing the attention of learners towards learning better. Most of the students attended class regularly and cooperated well in activities but they need to improve themselves in arriving to class on time, having the courage to voice their opinions or having curiosity and posing more questions. Therefore, education with emphasis on inducing learning in learners through doing various activities with the teacher being responsible for providing audio-visual media to promote good education and create an atmosphere that captures students' interest is a guideline for the development of an educational procedure that can promote the character of ideal graduates according to the philosophy of the general education subjects.

Keywords : learning and teaching process, Art of Living course

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

สังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเต็มไปด้วยการแข่งขันทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ที่เป็นทั้งคุณประโยชน์และเป็นโทษต่อมวลมนุษย์ จึงเป็นความจำเป็นที่แต่ละสังคมและประเทศชาติ จะต้องเร่งพัฒนาให้ประชาชนเข้าใจและปรับตัวอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถดำเนินและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ มีความสุขตามอัตภาพของแต่ละบุคคล

แนวทางที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาดังกล่าว คือ การพัฒนาคน โดยการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านที่จะเอื้ออำนวยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ เช่น การได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่สร้างเสริมการเรียนรู้ มีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ การมีส่วนร่วม ในสังคม รวมถึงการได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองตามสิทธิและหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ เป็นต้น

ทั้งนี้ การประเมินสถานภาพการพัฒนาคน สามารถวัดได้จากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index-HAI) ซึ่งเป็นดัชนีรวมและมืองค์ประกอบ 8 ด้านคือ สุขภาพ การศึกษา รายได้ ชีวิตการทำงาน ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2550)

การศึกษานับเป็นองค์ประกอบหนึ่งในแปดของดัชนีวัดความก้าวหน้าของคน อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถทุกด้านของคนเรา ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมคนให้มีความรู้ มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ดังที่ พนม พงษ์โพธิ์ อังโน www.Moe.co.th, 2554 ได้กล่าวว่า “การศึกษา คือการสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพการงานได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม” การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดคุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้คณะและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

และมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาศึกษาทั่วไปใช้เป็นเกณฑ์และเป้าหมายในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อสร้างบัณฑิตให้เป็นสติและปัญญาแก่สังคมบนพื้นฐานความพอเพียงตามปรัชญาของมหาวิทยาลัย ฯ และแนวคิดการจัดการศึกษามหาวชิราวุธศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2548 ที่กำหนดไว้ว่า “วิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี” (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2552)

คณะศิลปศาสตร์เป็นหน่วยงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่นอกเหนือจากการมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แล้ว ยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จัดการเรียนการสอนในมหาวชิราวุธศึกษาทั่วไปทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้กับนักศึกษาทุกคณะของมหาวิทยาลัย

วิชา 1446 101 : ศิลปะการดำเนินชีวิต (Art of Living) เป็นวิชาหนึ่งในมหาวชิราวุธศึกษาทั่วไปทางด้านสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ มุ่งสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาในมหาวชิราวุธศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2548 โดยมีสังเขปรายวิชา (Course description) คือ มุ่งเน้นกับการคิด ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น บุคลิกภาพและมารยาททางสังคม มนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ทั้งนี้ ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกระบวนการเรียนการสอน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหากิจกรรม เอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อสื่อดิจิทัลทุกรูปแบบ รวมถึงการวัดและประเมินผล โดยขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ได้ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบตามขั้นตอนและระบบ จนกระทั่งได้รับการประกาศจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เรื่อง วิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2552 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 เป็นต้นไป (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม รายวิชาดังกล่าวเปิดสอนเป็นครั้งแรกในภาคการศึกษาด้าน ปีการศึกษา 2553 ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสอนรายวิชาดังกล่าวได้ข้อมูลจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนส่วนหนึ่งว่า “ เนื้อหาบางหัวข้อมีความเป็นนามธรรม ทำให้เข้าใจ

ยาก และยังไม่สามารถเชื่อมโยงหรือนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริง” ในขณะที่ผู้เรียนบางคนเสนอให้เพิ่มหัวข้ออื่นๆ ซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น เป็นต้น (สุดาวรรณ, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553)

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการทางวิจัยเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือทางวิชาการมากยิ่งขึ้น จะทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชา 1401 101 : ศิลปะการดำเนินชีวิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์มากขึ้น ต่อผู้เรียนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ผลการวิจัยยังเป็นสามารถใช้แนวทางสำหรับรายวิชาอื่นๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) อันจะช่วยให้นักศึกษาและบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเกิดการพัฒนามีบุคลิกที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม สามารถดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานได้อย่างมีความสุข เกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ วิธีการสอน / กิจกรรมการเรียน- การสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้สอน ผู้เรียน และผลการเรียนรู้
- 2) ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต
- 2) ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงตามความต้องการและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง
- 3) ได้ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับคณาจารย์ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกในประเด็นหรือคำถามในแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการนักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 1446 101 : ศิลปะการดำเนินชีวิต ในภาคการศึกษา ที่ 1 ปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กระบวนการการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับเนื้อหา วิธีการสอน/ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล ผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้วัดได้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

วิชาศิลปะการดำเนินชีวิต หมายถึง วิชารหัส 1446 101 ซึ่งเป็นรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ลงทะเบียนเรียน วิชาศิลปะการดำเนินชีวิต ทั้งหญิงและชาย ทุกชั้นปี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 78 คน เป็นเพศชาย 16 คน เพศหญิง 62 คน เนื่องจากจำนวนนักศึกษาไม่มากนัก ผู้วิจัย จึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือการสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัย ทฤษฎี การเรียนรู้ของ Bloom ((1976, www.surinarea1.go.th/ , 4 กันยายน 2553) เป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือ หลังจากนั้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้ว นำมาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อดูค่าคงที่แน่นอนใน

การวัด ด้วยวิธีสอบซ้ำ (Test - Retest Method) ผลของค่าความเชื่อมั่นได้ค่าเท่ากับ 0.826 ซึ่งเป็นค่าทางสถิติ ที่แสดงว่า เครื่องมือในการวิจัยมีคุณภาพและความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยได้ (α - Coefficient, อ้างใน ครูพยนต์ www.school.obec.go.th, 24 มกราคม 2554) โดย ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอน และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ตั้งแต่ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา

กับวัตถุประสงค์ วิธีการสอน / กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล ผู้สอน ผู้เรียน รวมถึงผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

ทั้งนี้ ให้ผู้ตอบ เลือกตอบประโยชน์ที่ได้รับแต่ละด้านซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

เลือกตอบ 1 หมายถึง ได้ประโยชน์น้อยที่สุด เลือกตอบ 2 หมายถึง ได้ประโยชน์น้อย

เลือกตอบ 3 หมายถึง ได้ประโยชน์ปานกลาง เลือกตอบ 4 หมายถึง ได้ประโยชน์มาก

เลือกตอบ 5 หมายถึง ได้ประโยชน์มากที่สุด

ทั้งนี้ กำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

0.00 - 0.99 หมายถึง ได้ประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด 1.00 - 1.99 หมายถึง ได้ประโยชน์ในระดับน้อย

2.00 - 2.99 หมายถึง ได้ประโยชน์ในระดับปานกลาง 3.00 - 3.99 หมายถึง ได้ประโยชน์ในระดับมาก

4.00 - 5.00 หมายถึง ได้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด

นอกจากนั้น ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการหลังการเรียนการสอนของแต่ละหัวข้อ รวม 10 ครั้ง ใช้กลุ่มตัวอย่างครั้งละ 3 คน (หญิง 2 คน ชาย 1 คน) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน หรือร้อยละ 43.71 ของจำนวนประชากร เมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้น ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติใน 2 รูปแบบ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง และการประเมินความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นแบบ rating scale และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถามที่เป็นลักษณะแบบปลายเปิด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า งานวิจัยชิ้นนี้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อตามที่กำหนด ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาค้นพบว่า ประชากรเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ตามลำดับ

1.2. **ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนการสอน** เพื่อให้ การรายงาน ผลการวิจัย มีความชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความสอดคล้องกัน ช่วยให้เห็นภาพการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอผลการวิจัยโดยจะรวมวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อไปพร้อมกันในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ความสอดคล้องระหว่าง เนื้อหากับวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาค้นพบว่า นักศึกษาเห็นว่า ในภาพรวมหรือทุกหัวข้อของรายวิชาศิลปะ การดำเนินชีวิตมีเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับ “มากที่สุด” (mean = 4.01, S.D.= 0.79)

ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้สอนได้สร้างความเข้าใจและการยอมรับกระบวนการเรียนการสอนร่วมกันให้ชัดเจนตั้งแต่ต้นภาคเรียน โดยในสัปดาห์แรกของการเรียนการสอน มีการอธิบายถึงปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้นักศึกษาเข้าใจ นอกจากนั้นมีการแจกประมวลรายวิชา (Course Syllabus) ให้นักศึกษาสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลรวมทั้งเอกสารอ่านประกอบ ประเด็นที่สำคัญ คือ ผู้สอนได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เช่น รูปแบบการวัดผล เกณฑ์การตัดคะแนน หรือสัดส่วนของคะแนน เป็นต้น นอกจากนี้ ในการเรียนการสอน แต่ละหัวข้อ ผู้สอนได้กล่าวย้ำถึงวัตถุประสงค์ทุกครั้ง เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและเห็นเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันว่าตนเองจะเรียนรู้เรื่องอะไร และ/ หรือจะต้องทำอะไรได้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยตระหนักเสมอว่า การสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาและผู้สอนมีทิศทางและเป้าหมาย ซึ่งส่งผลดีต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องและดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bloom, 1976 ใน www.surinareal.go.th, 4 กันยายน 2553)

ดังนั้น แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด การออกแบบเนื้อหาในรายวิชา ผู้สอนจะต้องไม่ลืมที่จะยึดวัตถุประสงค์ที่ต้องการสร้างเสริมให้ผู้เรียน เป็นหลักสำคัญ

2) วิธีการสอน / กิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 พอใจทุกกิจกรรมที่ใช้ เนื่องจากผู้สอน ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบกว้างๆ ที่หลากหลายเทคนิค เช่น มุ่งการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมแทนการบรรยาย ด้วยการถาม-ตอบ มากกว่าผู้สอนบรรยายอย่างเดียว การมอบหมายให้ผู้เรียนอภิปราย แลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย หรือให้ปัญหาแบบปลายเปิดและปัญหาที่ต้องการความคิด แบบวิเคราะห์ และใช้การเรียนรู้แบบตามความสามารถหรือการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการทำงาน เป็นทีม เป็นต้น ซึ่งการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถเพิ่มแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ เก็บความรู้ไว้ ได้ดีกว่า มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และมีทัศนคติที่ดีขึ้นกับวิชาที่ถูกสอน (Bonwell and Eisen 1991; Johnson Johnson and Smith 1991a, b; Mc Keachie 1986; Meyers and Jones 1993, อ้างใน แสงระวี ประดิษฐานนท์, 2552) นอกจากนี้ กรมวิชาการ, (อ้างในวัฒนา ก้อนเชื้อ รัตน์, 2549) ยังกล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการร่วมกิจกรรมทั้งการทำด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมจากมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมที่นักศึกษาพอใจมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ (ร้อยละ 100) ซึ่งผู้เรียนได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมกลุ่มและต้องดำเนินงานนอกชั้นเรียนบนแนวคิดของ “การให้” โดยมีกรอบว่าอาจเป็นการให้ความรู้ ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความบันเทิง หรือการให้ความช่วยเหลือกับคนหรือองค์กรใดก็ได้ เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอ รายงานผลการจัดกิจกรรมดังกล่าว ทุกกลุ่มรายงานว่ารู้สึกชอบและประทับใจมาก เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมที่ดี ได้ช่วยเหลือและรู้จักแบ่งปันผู้อื่น รู้สึกประทับใจและ รู้สึกมีความสุข สนุกสนาน ได้รู้จักเพื่อน พี่ น้องมากขึ้น ทำให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดี ได้เรียนรู้มากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ยังมีความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กล่าวว่า “.....พวกผมไม่ค่อยได้ออกไปทำกิจกรรมแบบนี้เลยครับ อาจมีบางคนที่ได้ทำกิจกรรมกับชุมชนบ้างแต่จะอยู่ในรูปของการออกค่ายบำเพ็ญประโยชน์มากกว่า ดีครับเพื่อนๆ ในกลุ่มก็ชอบ ผมว่านอกจากได้ความสุขแล้ว ยังเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนข้างนอกอีกด้วย ได้ประสบการณ์การติดต่อประสานงาน ซึ่ง

โชคดีที่พวกเราได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนดีมาก วันจัดกิจกรรม คุณครูยังมาช่วย คงคิดว่าน่าจะ จะวุ่นวายมั่งครับ จริงๆ แล้วยิ่งๆ น่ารัก ตอนแรกๆ ก็ยังไม่กล้าพูดด้วย พอคุ้นกับพี่ๆ ให้ทำอะไรทำ พวกผมยังเดินไม่สู้น้องๆ เลยครับ..... ” (จตุตถา, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2554) นอกจากนั้น การที่ผู้เรียนได้ไปทำกิจกรรมนอกชั้นเรียนด้วยตนเอง ยังทำให้เขาได้นำประสบการณ์ที่ได้นั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ อีกด้วย ถือว่าเป็นกิจกรรมที่พัฒนาและสร้างสรรค์ทางสังคมที่ดีแก่ผู้เรียนอีกวิธีหนึ่ง (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมนอกสถานที่นั้นยังมีจุดอ่อนอยู่บ้าง การป้องกันปัญหาที่เป็นจุดอ่อนในประเด็นนี้ คือ ผู้สอนต้องใช้เทคนิคบางอย่างในการจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายเนื่องจากได้รับข้อมูลทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ที่นักศึกษาบางคนไม่ร่วมมือกับกลุ่มเท่าที่ควร บางคนไม่รับผิดชอบงาน ซึ่ง Johnson et al. 1991, อ้างในแสงระวี ประดิษฐ์านนท์, 2552) เรียกนักศึกษาเหล่านี้ว่า “พวกโดยสารฟรี” (Free-rider) คือได้คะแนนจากผลงานที่ตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง Johnson et al. (1991) เสนอการหลบเลี่ยงหรือจัดอุปสรรคดังกล่าวไว้ว่า “.....ให้สมาชิกแต่ละคนแบ่งคะแนนจากคะแนนที่ได้จากผลงานของกลุ่มแก่สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มกันเองโดยแบ่งตามสัดส่วนของงานที่แต่ละคนทำให้กับงานนี้ นักศึกษาอาจอยากทำดีกับเพื่อนยอมใส่ชื่อให้เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งที่แทบไม่ได้ช่วยทำอะไรเลย แต่เมื่อต้องแบ่งคะแนนให้ นักศึกษาคนที่ไม่ค่อยได้ทำงาน เพื่อนๆ มักไม่แบ่งคะแนนให้พวกนี้สูงขึ้น อีกวิธีหนึ่งคือตอนนำเสนอผลงาน หากผู้สอนสุ่มเลือกสมาชิกกลุ่มให้นำเสนอส่วนของโครงการหรือการแก้ปัญหาบางส่วน โดยทุกคนจะได้เกรดเดียวกันหมดจากคำตอบหรือการนำเสนอของนักศึกษาที่ถูกสุ่มให้ตอบคนนั้น ดังนั้น นักศึกษาที่เก่งของกลุ่มต้องพยายามให้สมาชิกทุกคนเข้าใจงานที่ทำและการแก้ปัญหาอย่างดี และเขามักจะไม่ยอมให้คนที่ชอบโดยสารฟรีใส่ชื่อในผลงานแล้วเสี่ยงที่จะถูกสุ่มเลือกเป็นผู้นำเสนอผลงาน...” เป็นต้น

ดังนั้น แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ วิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบกว้างๆ และมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การชมวิดิทัศน์ การนำเสนองานค้นคว้า ฯลฯ โดยเฉพาะกิจกรรมนอกสถานที่ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่ดีได้เรียนรู้มากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง รู้จักการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตาม การมอบหมายงานกลุ่มอาจมีจุดอ่อนในเรื่องการขาดความรับผิดชอบ เอาเปรียบสมาชิกในกลุ่ม ฯลฯ จากพวกโดยสารฟรี ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้เทคนิคในการจัดการหรือป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์

และความเป็นธรรมชาติแก่ทุกฝ่าย

3) สื่อการเรียนการสอน

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักศึกษามากกว่าร้อยละ 85 พอใจสื่อและวัสดุทัศนูปกรณ์ทุกประเภท ที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ การมีเอกสารประกอบการเรียนการสอน การใช้ Power Point ประกอบการบรรยาย และการใช้สื่อวีดิทัศน์ที่หลากหลายเนื้อหา โดยเฉพาะสื่อประเภทวีดิทัศน์เป็นสิ่งที่นักศึกษาพอใจมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้ดี ทำให้ไม่รู้สึกเบื่อกับการเรียน อีกทั้งยังสร้างการรับรู้ และเข้าใจผู้คนในสังคมได้หลายแง่มุมมากยิ่งขึ้น สามารถทำให้เข้าใจเนื้อหา และกระตุ้นให้นักศึกษานำไปคิดวิเคราะห์และสามารถเป็นบทเรียนในการประยุกต์หรือปรับใช้ในชีวิตรจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสายสุณี สุทธิรักษ์ (2552) ที่พบว่า การใช้กิจกรรมการตั้งปัญหาสามารถเสริมกระบวนการคิดและใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร ตั้งธนาณิช (อ้างแล้ว) ที่พบว่า ในการสอนวิชาคุณค่าชีวิต กิจกรรมที่นักศึกษาชอบมากที่สุดและเห็นว่ามีประโยชน์มากที่สุดเป็นกิจกรรมเดียวกัน คือ กิจกรรมชมวีดิทัศน์

เนื่องจากมีนักศึกษาส่วนหนึ่งสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการว่า “อยากให้มีซีดีที่เปิดในชั้นเรียนสามารถยืม-คืนที่ห้องสมุด...” ถึงแม้ว่าจะมีนักศึกษาบางคนให้ข้อมูลว่า “อาจารย์ให้เวลาดูวีดิทัศน์ นานเกินไป” ในขณะที่บางคนกลับบอกว่า “ระยะเวลาในการดูน้อยเกินไป ทำให้ไม่ค่อยเข้าใจนัก” ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันนี้ สะท้อนว่านักศึกษามีความแตกต่างกันซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติของผู้เรียน ผู้สอนต้องเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน จึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนทุกกลุ่มให้มีความมุ่งมั่นในการศึกษา (อัจฉรา วัฒนาณรงค์, 2551) ดังนั้น หากผู้สอนสามารถจัดให้มีสื่อวีดิทัศน์ไว้ให้บริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาที่ต้องการยืมไปดูนอกชั้นเรียน ย่อมเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การใช้ power point ประกอบการบรรยายนั้น จะต้องปรับปรุงเทคนิคการนำเสนอให้มีความหลากหลาย น่าติดตามและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้มากขึ้น ดังที่สุภาพ ณ นคร (2553) ได้สรุปถึงเทคนิควิธีการสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของ Gagne ว่าสื่อต้องเร้าความสนใจ เช่น มีโปรแกรมที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน โดยอาจเป็นการตั้งคำถามหรือกราฟิกที่ดึงดูดสายตา นอกจากนี้ ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถามต่อไปได้

ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ที่สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน คือ ควรมีสื่อวีดิทัศน์ด้วย เนื่องจากสามารถดึงดูดความสนใจ ผู้เรียนไม่รู้สึกรู้เบื่อกับการเรียน ช่วยความเข้าใจเนื้อหา และกระตุ้นให้นักศึกษานำไปคิดวิเคราะห์และสามารถเป็นบทเรียนในการประยุกต์หรือปรับใช้ในชีวิตจริงได้ดี

นอกจากนี้ สื่อประเภทอื่นๆ ต้องเร้าความสนใจ กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน นำไปสู่การตั้งคำถามของผู้เรียนต่อไปได้

4) การวัดผลและประเมินผล

ผลการศึกษาค้างนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 85 พอใจรูปแบบการวัดผลและเกณฑ์การประเมินทั้งด้านสัดส่วนคะแนน การสอบกลางภาคและปลายภาค ความยาก-ง่ายของข้อสอบ รวมถึงการตัดเกรดแบบอิงเกณฑ์ เนื่องจากการที่ผู้สอนสร้างการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวตั้งแต่สัปดาห์แรกของการเรียนการสอนแล้ว ทำให้มีความชัดเจนในเรื่องนี้ตั้งแต่ต้น

นอกจากนี้ ผู้สอนยังได้สร้างความเป็นกันเองกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนกล้าสอบถาม และหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เช่น การเข้าไปพูดคุยสอบถามระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มย่อย หรือให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสอบกลางภาค เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พบว่าประเด็นการวัดผลซึ่งมีข้อคิดเห็นของนักศึกษาที่สอดคล้องกันค่อนข้างมาก คือ ต้องการให้สัดส่วนคะแนนของการทำรายงานเดี่ยวมากกว่าการทำงานกลุ่ม โดยให้เหตุผลว่า “...สมาชิกบางคนไม่ช่วยเพื่อนทำงานหรือไม่ชอบแสดงความคิดเห็น คะแนนก็ได้เท่ากัน ทำให้ไม่ชอบบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม..” ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการจัดอุปสรรคนักศึกษาประเภท “โดยสารฟรี” ดังที่ Johnson et al. (1991, อังโน แสงระวี ประดิษฐานนท์, อ่างแล้ว) เสนอแนะไว้

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลนั้น ผู้สอนและผู้เรียนต้องสร้างการรับรู้และยอมรับร่วมกัน ทั้งรูปแบบและเกณฑ์ พร้อมทั้งสัดส่วนคะแนนตั้งแต่เริ่มการเรียนการสอน ทั้งนี้ ผู้สอนต้องใช้เทคนิคที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกันความรู้สึกที่ไม่ยอมรับกติกาแต่ไม่กล้าเสนอความเห็นของผู้เรียนบางคนได้

5) ผู้สอน

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักศึกษาร้อยละ 96 พอใจผู้สอน เนื่องจาก ผู้สอนตระหนักว่า การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ จึงให้ความสำคัญกับการแสดงบทบาทของครูที่ดี เช่น ทำให้ผู้เรียน เข้าใจง่าย ตั้งข้อมูลที่นักศึกษาให้ข้อมูลในแบบสอบถามซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินผู้สอนผ่านอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2554) ว่า อาจารย์อธิบายได้ เป็นขั้นเป็นตอน ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย มีการสอดแทรกเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และมีการยกตัวอย่างประกอบที่น่าสนใจ ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีกิจกรรมที่หลากหลายในการเรียนรู้ ซึ่งศักดิ์ดา ดาดวง (2554) กล่าวว่า การทำให้ “เข้าใจง่าย” นับว่าเป็นหัวใจของการสอน ผู้สอนต้องมีความรู้ อย่างแท้จริง แล้วคัดกรองว่าส่วนไหนสำคัญ ส่วนไหนไม่สำคัญ แล้วสกัดหรือตัดทอนส่วนสำคัญเหล่านั้น ทำเป็นบทสรุปให้ง่าย ทั้งยังจะช่วยเพิ่มความอยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ ผู้สอนยังตระหนักในเรื่องของบุคลิกภาพและการเป็นแบบอย่างที่ดี ดังเห็นได้จากข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ว่า “...อาจารย์มีความเป็นกันเอง เอาใจใส่นักศึกษา ตรงต่อเวลาและแต่งกายเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา...” คุณลักษณะและการกระทำดังกล่าว ผู้สอนเห็นว่า จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดเป้าหมายโดยเฉพาะไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรายวิชาที่เป็นหมวดศึกษาทั่วไป ซึ่ง กนก วงษ์ตระหง่าน (มปป.) กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาทั่วไปนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือคือ การสร้างทักษะและคุณธรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างความศรัทธาให้กับผู้เรียน เพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติตาม และต้องเป็นแบบอย่างแห่งการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลที่นักศึกษาเสนอแนะในแบบสอบถามที่น่าสนใจ ทำให้ผู้สอนได้แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป เช่น “...อยากให้อาจารย์สรุปเนื้อหาของแต่ละสัปดาห์...” ทำให้ผู้สอนเห็นว่า หากมีการสรุปเนื้อหาแต่ละหัวข้อแล้วเชื่อมโยงกับเนื้อหาในหัวข้อต่อไป หรือที่เรียกว่า การนำเข้าสู่บทเรียน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังพบข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามอีกว่า “..ควรเข้มงวดกับนักศึกษาที่รบกวนเพื่อนร่วมห้องเรียน...” ทำให้ผู้สอนเห็นว่าควรมีการสร้างกติกาก่อนหรือข้อตกลงระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียน โดยจะต้องมีกติกาก่อนลงโทษที่ให้นักศึกษา

ช่วยกันเป็นผู้กำหนด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จะได้รับความร่วมมือจากผู้เรียนมากกว่าการสร้างกติกามาจากผู้สอนฝ่ายเดียว

ดังนั้น แนวทางการพัฒนากระบวนการด้านผู้สอน คือ ผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องการสรุปเนื้อหาแต่ละหัวข้อแล้วเชื่อมโยงกับเนื้อหาในหัวข้อต่อไป หรือที่เรียกว่า การนำเข้าสู่บทเรียน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ต้องมีความเข้มงวดกับนักศึกษาที่ขาดระเบียบวินัยให้มากขึ้นเพื่อบรรยากาศที่ดีของการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

6) ผู้เรียน

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 85 พอใจด้านผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะและการกระทำที่เอื้อและสร้างบรรยากาศให้การเรียนการสอนราบรื่น ดำเนินไปตามที่ผู้สอนวางแผนไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ตั้งใจเรียน เข้าเรียนสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มด้วยดี ซึ่งกุสุมา ชูศิลป์ (อ้างแล้ว) กล่าวว่า บทบาทหนึ่งที่สำคัญของผู้เรียน คือการมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนร่วมกันจากเพื่อนในกลุ่ม สอดคล้องกับข้อสรุปของสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ, (มปป. อ้างจาก หวน พิณรุพันธ์, 2553) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องมุ่งเน้นกิจกรรมสร้างความร่วมมือที่เป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ซึ่งจะต้องเข้าใจตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมในการดำเนินชีวิตในสังคม นอกจากนี้ กิจกรรมด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงถึงภาวะผู้นำแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังคุณสมบัตินของผู้รับผิดชอบการทำงานด้วยตนเองอีกด้วย (กุสุมา ชูศิลป์, อ้างแล้ว)

นอกจากนี้ พบว่า มีข้อมูลจากแบบสอบถามที่เสนอให้มีการปรับปรุงด้านผู้เรียน ได้แก่ ควรร่วมแสดงความคิดเห็น และซักถามอาจารย์ในชั้นเรียนให้มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีคุณลักษณะดังกล่าว ดังนั้น ผู้สอนต้องใช้เทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นให้มากยิ่งขึ้น โดยใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้น อาจใช้คำถามที่หลากหลาย ตั้งแต่คำถามที่ง่ายไปจนถึงคำถามที่ต้องใช้ความคิดที่สูงขึ้น เพราะคำถามที่ดีจะช่วยให้เกิดพัฒนาทางความคิด คำถามจะช่วยให้ผู้เรียนมีแง่มุมความคิดที่แปลกใหม่ เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางนำไปสู่ความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ Jay McTight (1991, อ้างจาก ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) กล่าวว่า ผู้สอนที่ใช้คำถามการคิดขั้นสูงจะช่วยยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ ควรมีกลวิธีสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความคิดของตนเองมากขึ้น โดยอาจใช้สิ่งของเล็กๆ น้อยๆ เป็นรางวัล หรือให้คะแนนการมีส่วนร่วมกิจกรรม เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอนต้องมี คือ คุณสมบัติของผู้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกล้าซักถามอาจารย์ในชั้นเรียนให้มาก รวมทั้งการมีความรับผิดชอบเข้าชั้นเรียนและตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ

7) ผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ได้รับความรู้ ความเข้าใจในภาพรวมของทุกหัวข้อของรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิตในระดับ “มาก” (mean = 3.90, S.D = 0.79) ยกเว้นหัวข้อ มนุษย์กับการคิด : การคิดแบบเดิม ที่อยู่ในระดับ “ปานกลาง” (mean = 2.93, S.D.=0.98) ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรม ซึ่งทำให้เข้าใจยากกว่าเนื้อหาที่มีความเป็นรูปธรรม ดังที่ให้นักศึกษาให้ข้อมูลกับผู้สอน ว่า “หัวข้อนี้ก็เคยเรียนมาแล้วในวิชา..... เวลาฟังอาจารย์อธิบายและยกตัวอย่าง ก็เหมือนจะเข้าใจ แต่พอมาทำงานในห้องเรียน หรือทำข้อสอบ กลับทำไม่ค่อยได้และไม่มั่นใจว่าที่ทำไปนั้นถูกหรือไม่ หนูรู้สึกว่า มันเป็นนามธรรมมากค่ะ” (สิรินทรา, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2553) นอกจากนี้ อาจเนื่องมาจาก การใช้เวลาทำกิจกรรมกลุ่มย่อยน้อยเกินไป ประกอบกับการที่ผู้เรียนเองก็ไม่ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ดังมีข้อเสนอแนะในแบบสอบถามด้านผู้เรียนที่มีข้อมูลว่า “ถึงไม่เข้าใจ นักศึกษาก็ไม่กล้าถามหรือทัก” และ “... ไม่กล้าถามค่ะ กลัวเสียเวลาคนอื่น.. ” (จามิภรณ์, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2553)

นอกจากนี้ การศึกษาในประเด็นการนำความรู้ ความเข้าใจไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้นั้น ผลการศึกษาพบว่า หัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างเลือกเป็นลำดับแรกคือ ความเข้าใจในชีวิต : รู้เขา รู้เรา เนื่องจาก เป็นหัวข้อที่มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น ผู้สอนให้นักศึกษาเขียนบรรยายบอกเล่าชีวิตของตนเอง นอกจากนั้น ยังได้ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และสรุปข้อคิดที่ได้รับหลังจากที่ชม DVD จากรายการ ชีวิตจริงยิ่งกว่าละคร

ตอน “นักศึกษาเรตรี” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตนักศึกษาที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้เธอต้องทำงานกลางคืน ส่งผลกระทบถึงการเรียน อย่างไรก็ตามเธอยังต่อสู้และพยายามเรียนต่อไป รวมถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน ดังนั้น เนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนได้สะท้อนชีวิตของตนเอง และรับรู้ชีวิตของผู้อื่น ทำให้นักศึกษาเข้าใจและตระหนักในเงื่อนไขและข้อจำกัดของชีวิตผู้คนได้มากยิ่งขึ้น การให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมในลักษณะ Active learning จึงเป็นการเพิ่มประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยตรง ถือเป็นวิธีการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2550)

เมื่อพิจารณาถึงสามลำดับท้ายที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายังนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้น้อย ได้แก่ หัวข้อ การคิด ทั้งการคิดแบบเดิมและการคิดแนวใหม่ ทำให้ผู้สอนเห็นว่ายังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา ข้อ 2 ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผลและนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ได้

ดังนั้น การพัฒนาการเรียนการสอนหัวข้อมนุษย์กับการคิด และการคิดแนวใหม่ นั้น ผู้สอนจะต้องนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนให้ข้อมูลไว้ไปปรับปรุงกิจกรรมในหัวข้อดังกล่าว กล่าวคือ “...ควรให้เวลาในการบรรยายและยกตัวอย่างประกอบให้มาก โดยเฉพาะตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม หรือใกล้ตัวผู้เรียน” นอกจากนี้ การเพิ่มกิจกรรมอื่นๆ ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์มากขึ้น เช่น การอ่านบทความ หรือการแสดงบทบาทสมมติสะท้อนปัญหาสังคม น่าจะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้คิดด้วยตนเองและแสดงออกถึงความเข้าใจที่เกิดจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ รวมถึงการคิดแก้ไขปัญหาได้ ดังเช่น ผลการศึกษาของประภาพร ตั้งธนาณิช (2553) ที่พบว่านักศึกษาชอบกิจกรรมดังกล่าวเป็นอันดับสอง รองจากการชมวีดีทัศน์ เพราะมีความสนุกสนาน และได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาสังคมที่หลากหลายอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถเสนอแนะได้ดังนี้

- 1) ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรสร้างความเข้าใจและการยอมรับกระบวนการเรียนการสอนร่วมกัน ให้ชัดเจนตั้งแต่ต้นภาคเรียน เช่น วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เป็นต้น
- 2) ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีการเรียน การสอนแบบกว้างๆ ที่มีเทคนิคหลากหลาย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมนอกสถานที่
- 3) ผู้สอนควรจัดให้มีสื่อวีดีทัศน์ไว้ให้บริการนอกเวลาเรียน เช่น ที่ห้องสมุดคณะ หรือหอสมุดมหาวิทยาลัย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่ต้องการยืมไปดูนอกชั้นเรียนหรือศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง
- 4) ผู้สอนและผู้เรียนต้องสร้างการรับรู้และยอมรับร่วมกัน ในรูปแบบและเกณฑ์พร้อมสัดส่วนคะแนนตั้งแต่เริ่มการเรียนการสอน
- 5) ผู้สอนต้องสรุปเนื้อหาแต่ละหัวข้อแล้วเชื่อมโยงกับเนื้อหาในหัวข้อต่อไป เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและมีความชัดเจนในการเชื่อมโยงการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น
- 6) ต้องให้ความสำคัญในเรื่องระเบียบวินัยและความรับผิดชอบที่จะสร้างเสริม

คุณลักษณะที่ดี ในการประกอบอาชีพต่อไปแก่ผู้เรียน

7) ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ต้องครอบคลุมทั้งเรื่องของความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติ ได้ในชีวิตจริงโดยยึดหลักของผู้มีคุณธรรม จริยธรรมอันจะช่วยสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง ชุมชนและสังคมตามเป้าหมายของการศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย สิ่งที่คุณวิจัยขอเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษาวิจัยในรายวิชาอื่นๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะการนำรูปแบบการสอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรูปแบบที่มีการผสมผสานไปทดลองใช้ในชั้นเรียน

บรรณานุกรม

- กุสุมา ชูศิลป์. 2553. การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ. เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ วันที่ 23-24 กันยายน 2553 ณ โรงแรมเจริญธานีปรีณเซส ขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2553. เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2532. ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532. เอกสารอัดสำเนา.
- ทศนา แหมมณี. 2554. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์และคณะ. 2522. การศึกษาสภาพของปัญหา และความต้องการในการเรียนการสอนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในหลักสูตรวิทยาศาสตรการแพทย์ ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. เอกสารอัดสำเนา
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. 2549. ทักษะ 5 C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. 2550. หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป : หลักการและวิธีดำเนินการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มกราพันธุ์ จุฑกรสก. 2553. วิธีการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตในองค์กรการศึกษา. เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการวันที่ 23-24 กันยายน 2553 ณ โรงแรมเจริญธานีปรีณเซส ขอนแก่น
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2552. ประกาศมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เรื่องวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552. เอกสารอัดสำเนา. งานพัฒนาหลักสูตร กองบริการการศึกษา.
- _____. 2553. ประมวลรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิต. เอกสารอัดสำเนา. คณะศิลปศาสตร์.
- _____. 2554 . เอกสารการประเมินการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รายวิชา ศิลปะการดำเนินชีวิต ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2553.

วรรณดา สุจริต. 2553. **การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการวันที่ 23-24 กันยายน 2553 ณ โรงแรมเจริญธานีปรีณเซส ขอนแก่น.

วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์. 2549. **รูปแบบการเรียนการสอน**. เอกสารอัดสำเนา.

ศักดิ์ดา ดาดวง (แปล). 2554. **สอนเก่ง สอนเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุลและคณะ. 2543.**การประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2539-2542**.

รายงานการวิจัย โครงการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริอร วิชาวุธ. 2554. **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2550. **รายงานการพัฒนาดนของ ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : คิน พับบลิชซิง ประเทศไทย จำกัด.

อัจฉรา วัฒนามรงค์. 2551. **เอกสารประกอบการอบรมโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการสอน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**.

วารสาร

ประภาพร ตังธนธานี. 2553. **วิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาคุณค่าชีวิตที่นักศึกษาพึงพอใจ**. วารสารศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม- สิงหาคม 2553.

สุภาพ ณ นคร. 2553. **การเรียนรู้รายวิชาศึกษาทั่วไปภายใต้บริบทวัฒนธรรม**. วารสารศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม- สิงหาคม 2553.

แสงระวี ประดิษฐานนท์. 2552. **การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. FDA Brief SUT สำนักพัฒนาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2552)

หวน พันธุ์พันธ์. 2553. **การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญยิ่ง**. วารสารศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม- สิงหาคม 2553.

การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ
ที่มีคุณภาพ

THE QUALITY MANAGEMENT FOR
NON-FORMAL EDUCATION

ภัชราพร มีรสสม¹

¹ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

จากการประเมินคุณภาพภายนอกสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอทั่วประเทศในปี 2552 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่ามี กศน.อำเภอเพียงร้อยละ 12.3 เท่านั้นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ กศน. อำเภอที่ได้รับการประเมินสูงสุด 5 อันดับแรกจาก 500 แห่งในปีงบประมาณ 2552 และได้จำแนกผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการ การวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูลจากหลากหลายวิธี เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ซึ่งได้แก่ การศึกษาเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดตามหลักทฤษฎีพื้นฐาน และทฤษฎีระดับกว้าง ผลของการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ มีตัวแปรที่มีนัยสำคัญจำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนยุทธศาสตร์ 3) การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการ 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคล 6) การบริหารกระบวนการ 7) การประเมินความคุ้มค่า 8) วัฒนธรรมองค์การ 9) หลักสูตรการเรียนการสอน และ 10) เทคโนโลยี

คำสำคัญ : การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การศึกษานอกระบบ

Abstract

From the external quality management in 2009 by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA), only 12.3 percent of **500** District Non-Formal and Informal Education Centers (DNIECs) nationwide were found to be of high quality. This research thus aims to examine and analyze the key factors that contribute to the quality management of non-formal education in Thailand. The samples consisted of the first five highest-ranking DNIECs in 2009. The research informants were composed of three groups, including DNIECs' administrators, operators and customers. For the purpose of methodological triangulation, the data of this research were gathered from various methods, including document analysis, interview, focus group discussion and observation. The collected data were then analyzed based on the framework of the Grounded Theory and the Grand Theory. The results show that there are ten significant factors which contribute to the quality management of non-formal education. They were 1) leadership, 2) strategic planning, 3) customer and market focus, 4) knowledge management, 5) human resource focus, 6) process management, 7) cost-effectiveness analysis, 8) organizational culture, 9) educational curriculum and 10) technology.

KEYWORDS : Quality management, Non-Formal Education

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาของชาติจะเห็นได้จากการบัญญัติเชิงนโยบายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งหวังให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่ทั่วถึง เท่าเทียมอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งนั้น หลักการจัดการศึกษานอกระบบ ยึดหลักการและความมุ่งหมายโดยภาพรวมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กิตติพงษ์ วิเวกานนท์, 2547) ควบคู่กับหลักการการศึกษานอกระบบ หลักความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ กระบวนการเรียนรู้ ความหลากหลาย ความยืดหยุ่นการ บูรณาการ การกระจายอำนาจ เพื่อให้การศึกษานอกระบบเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบส่วนมากเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพดูแลครอบครัวและมีข้อจำกัดมากมายในการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ไม่เหมือนกับเด็ก เพราะมีอะไรที่แตกต่างกันหลายอย่าง เช่น ความคิดอ่าน ประสบการณ์ ความพร้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน(กรมการปกครอง, 2540) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในปีงบประมาณ 2552 สมศ. ได้เข้าประเมินคุณภาพภายนอก กศน. อำเภอทั่วประเทศ จำนวน 500 แห่ง ผลการประเมินจากข้อมูลที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (จันทนา เลาหกุลเวทิต, 2550) (องค์การมหาชน) ผลการประเมินสรุปได้คือ มีระดับดีมากจำนวน 55 แห่งจาก 500 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.3 แสดงให้เห็นว่าการประเมินคุณภาพของ กศน. อำเภออาจยังมีปัญหาในด้านคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากร อาจเกิดจากครูผู้สอนที่ไม่เข้าใจวิธีการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และยังขาดความสามารถในการจัดการนำข้อมูลมาช่วยในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสถานศึกษาอาจไม่เห็นความสำคัญต่อการนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงอาจส่งผลกระทบต่อแผนงานต่างๆ ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดในที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาเฉพาะสถานศึกษา

ที่มีการบริหารการจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบมีสมมติฐาน และมีรูปแบบการวิจัยแบบไม่มีการทดลอง (non-experimental design) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงวิธีการเชิงนิรนัย (deductive) ในการกำหนดสมมติฐานชั่วคราวจากทฤษฎีทางด้านการจัดการ เพื่อเป็นเครื่องมือแนวทางในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีการเชิงอุปนัย (inductive) โดยใช้การศึกษาเฉพาะกรณีหรือเฉพาะสถานการณ์หนึ่งๆ เพื่อสร้างตัวแบบเฉพาะกรณี ที่จะนำไปสู่การพิสูจน์เป็นทฤษฎีที่ใช้ได้เป็นการทั่วไป (generalization) ในภายหลัง ซึ่งเป็นวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไป

สามารถแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ทำการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) เพื่อศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดกรอบความคิด เพื่อนำไปเป็นสมมติฐานชั่วคราว
2. หาข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์รายบุคคล (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตการณ์ (Observation) แล้วทำการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) เพื่อสรุปการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

ภาวะผู้นำที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชวาร์ตน์ สุขศีล, 2551) คือ ภาวะผู้นำที่ทำให้ผู้รับบริการมีความพอใจ ผู้ร่วมงานพึงพอใจ โดยผู้นำมีความอดทน มีการ

ตัดสินใจรวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผล มีความยุติธรรม มีคุณภาพ มีการตัดสินใจเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ และที่สำคัญคือผู้นำต้องไม่โทษเพื่อนร่วมงาน ไม่ตำหนิลูกน้อง ผู้นำต้องสามารถสร้างทีมงานไม่เกี่ยงงาน ให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความสามัคคี และผู้นำต้องสามารถชี้แจงให้ลูกน้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้องานได้ถูกต้องตรงกัน มีใจเป็นผู้นำไม่ขี้หน้าง ไม่ฟ้องนาย สร้างสมานสามัคคี และทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

2. การวางแผนยุทธศาสตร์กับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ คือ การวางแผน การทำงานแบบ PDCA (กฤษสิรี รื่นรัมย์, 2547) โดยการ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบและปรับปรุงงาน นอกจากนั้นการวางแผนยุทธศาสตร์ให้เน้นไปถึงผู้รับบริการ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ การส่งเสริมอาชีพ โดยการสำรวจความต้องการของประชาชนในเรื่องการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพ ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนประกอบที่สำคัญที่เห็นคุณภาพของการบริหารจัดการ คือ การกำหนดแผนงานเมื่อได้ทำงานแล้ว จะต้องมีการติดตามผล เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขทุกขั้นตอน เพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยความมีระบบและรวดเร็ว ส่วนอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงในแผนก็คือ การอบรมวิทยากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจในงานทุกกิจกรรมและมีการกำหนดแผนก่อนปฏิบัติงาน โดยให้มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการศึกษาต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ให้ผู้รับบริการมาร่วมจัดกิจกรรมได้ นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้มีการติดตามผลและการประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด (ธานี ทรงศิริเดช, 2550) มีการจัดกลุ่มการทำงานในรูปกรรมการ และแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบาย ตลอดจนหลักสูตรให้ตรงตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้เหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

3. การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการกับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กานดา ปลั่งอิศวร, 2547) คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ การจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกรวดเร็วไม่ผิดพลาด การจัดกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนโดยมีการสำรวจ

ความต้องการของผู้เรียนก่อนแล้วจึงมีการวางแผนจัดกิจกรรมโดยสามารถให้มีการบูรณาการประยุกต์นำไปใช้ได้ จัดกิจกรรมได้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ประสานงานกับเครือข่ายมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน มีการกระจายงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ทำไม่รวมงานไว้จุดเดียว มีการแบ่งงานตามความสามารถตามความพร้อมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดแผนปฏิบัติงานควรเน้นการเข้าชุมชนให้มากขึ้น และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่วนการจัดระบบงานนั้น ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ให้สามารถทำงานแทนกันได้

4. การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้กับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชฎารัตน์ สุขศีล, 2551) คือ การดำเนินการการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีการวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาในการจัดการความรู้ มีการวัดและติดตามผลนำมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการหาข้อมูลในด้านการบริหารจัดการนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน ทำตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับกิจกรรม วัตถุประสงค์และนโยบาย จะทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ควรมีการกำหนดระบบงาน จัดแผนงาน ฝั่งงานให้เจ้าหน้าที่รับรู้อย่างชัดเจน เพื่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนจะได้ไม่บกพร่อง โดยส่วนสำคัญที่จะต้องเร่งพัฒนาและนำมาวิเคราะห์ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน ควรมีการศึกษาหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง และให้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาครู เจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนว่าต้องมีการอบรมทัศนศึกษา ดูงานจากสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ทุกคนนำความรู้และประสบการณ์มาปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม

5. การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคลกับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคลที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กวีวงศ์พัฒน์, 2535) คือ การทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานมีคุณธรรม มีความตั้งใจในการทำงานอย่างเสียสละ และบุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างขวัญกำลังใจ มีการให้รางวัลกับผู้ที่ทำงานได้ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมจากการแข่งขันกัน

ทำงาน และการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม สัมมนา ดูงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ผลักดันให้มีการบรรจุบุคลากรให้เป็นข้าราชการ เพื่อทำให้เกิดมั่นคงก้าวหน้า มีการจัดสวัสดิการให้บุคลากรอย่างเหมาะสม เงินเดือน ค่าจ้าง ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจจะทำให้บุคลากรทำงานได้ดี ควรให้มีการปรับตำแหน่งให้แก่บุคลากรจะทำให้มีกำลังใจในการ

6. การบริหารกระบวนการกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การบริหารกระบวนการที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (งามจิตต์ อัสรางชัย, 2546) คือ การทำงานเป็นทีม จัดระบบการทำงานโดยการจัดกิจกรรมให้ทีมงานได้รับผิดชอบอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและบุคลากร การจัดทำแผนงาน ปฏิบัติตามแผน และมีผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอน จะทำให้งานมีระบบ มีระเบียบ จะช่วยให้งานมีคุณภาพไม่สับสน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทีมงานให้ครบทุกกิจกรรม และให้มีความถนัดตามหน้าที่ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน โดยให้มีการทำงานร่วมกับชาวบ้านทุกกิจกรรมจากการประเมินผล เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน จัดการบริหารกระบวนการโดยการมีทีมงานที่แข็งแกร่ง การจัดการกระบวนการ ปฏิบัติงานตามแผน ตรวจสอบทุกขั้นตอนจะทำให้งานมีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะให้มีการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นยังเห็นว่าเมื่อกำหนดแผนการทำงานแล้วพบว่ายังไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้ คือให้มีความยืดหยุ่นได้ ควรพัฒนา การจัดทำแผนให้ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจน กำหนดการติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ให้ทันการเพื่อให้มีคุณภาพ ได้ผลงานที่ตรงตามแผนงาน และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นการจัดกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ มีแผนการทำงาน (เกษม วัฒนชัย, 2546) ปฏิบัติการตามแผน ติดตามตรวจสอบ สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ทุกระยะ จะทำให้องค์กรมีคุณค่าได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรู้ถึงความเคลื่อนไหว กำหนดการทำงานให้บริการให้ทราบทุกระยะ ตลอดจนมีการกำหนดผังบริหารบุคลากร กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และประการสุดท้ายคือ เมื่อกำหนดแผนการทำงานและมอบหมายไปแล้ว หากพบข้อบกพร่องก็สามารถปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมเพื่อให้ผลงานดีเป็นที่พอใจของชุมชนยิ่งขึ้นต่อไป

7. การประเมินความคุ้มค่ากับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การประเมินความคุ้มค่าที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กำพล กิจพระภูมิ, 2546) คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คุ้มค่า ได้ผลเป็นที่พึงพอใจ การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน กำหนดการใช้จ่ายเงินที่ประหยัดรัดกุม ไม่ผิดพลาดและโปร่งใส มีผู้รับผิดชอบ สามารถทำงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพ ดำเนินการออกมาตรการประหยัด กำหนดวิธีการประหยัด กำหนดแผนการควบคุมการใช้จ่ายอุปกรณ์ สาธารณูปโภคให้ประหยัด แต่สามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความรู้ความสามารถเนื้องาน ให้เหมาะสมตามความถนัดของแต่ละบุคคล ตลอดจนมีมาตรการในการใช้ อุปกรณ์ เครื่องใช้วัสดุของสำนักงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า และสิ่งที่สำคัญ คือ การมอบหมายงานต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะต้องพิจารณาถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละคนว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด จึงจะคุ้มค่ากับการบริหารจัดการ

8. วัฒนธรรมองค์การกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

เรื่องวัฒนธรรมองค์การที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชาคริต ชาญชิตปรีชา, 2547) คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งงานกันทำตามความถนัด ร่วมมือกันทุกขั้นตอนให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแข่งขันการทำงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง มีความพร้อมเพรียง การทำงานร่วมมือช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อต่อกัน เห็นใจกัน อยู่กับแบบพี่น้อง และการอยู่ร่วมกันในองค์กรต้องให้การเคารพนับถือกัน ทุกเช้าจะมีการทักทายโดยวิธีสวัสดิ์เคารพตามลำดับอายุมีการแสดงเอกลักษณ์ของ กศน. โดยใส่เสื้อสัญลักษณ์ และที่ประชาชนนิยมชมชอบ คือ การให้บริการที่หลากหลายตามความต้องการของประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือเรื่องวัฒนธรรมคิดเป็นทำเป็น คือการปฏิบัติงานใช้กระบวนการคิดเป็น ประกอบด้วยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการก่อนที่จะตัดสินใจ และควรจัดงบประมาณในการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นมาตรฐานของ กศน. ไม่ใช่ไปอาศัยวัดอยู่

9. หลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

หลักสูตรที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2546)

คือ หลักสูตรต้องมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรการเรียนการสอนมีอยู่หลายหลักสูตรของแต่ละพื้นที่ได้ปรับรวมกันใช้มาตรฐานเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนใช้จัดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด กระบวนการการเรียนการสอนของครูแต่ละคน ใช้วิธีการจัดการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความพร้อมและศักยภาพของผู้เรียนทำให้เกิดคุณภาพ มีการจัดการเรียนการสอนที่มีครูตรงกับสาขาที่เปิดสอนและลงทะเลียน การจัดการเรียนการสอนจัดตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน การมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน ตรงตามความต้องการของผู้เรียนทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้ในที่สุด

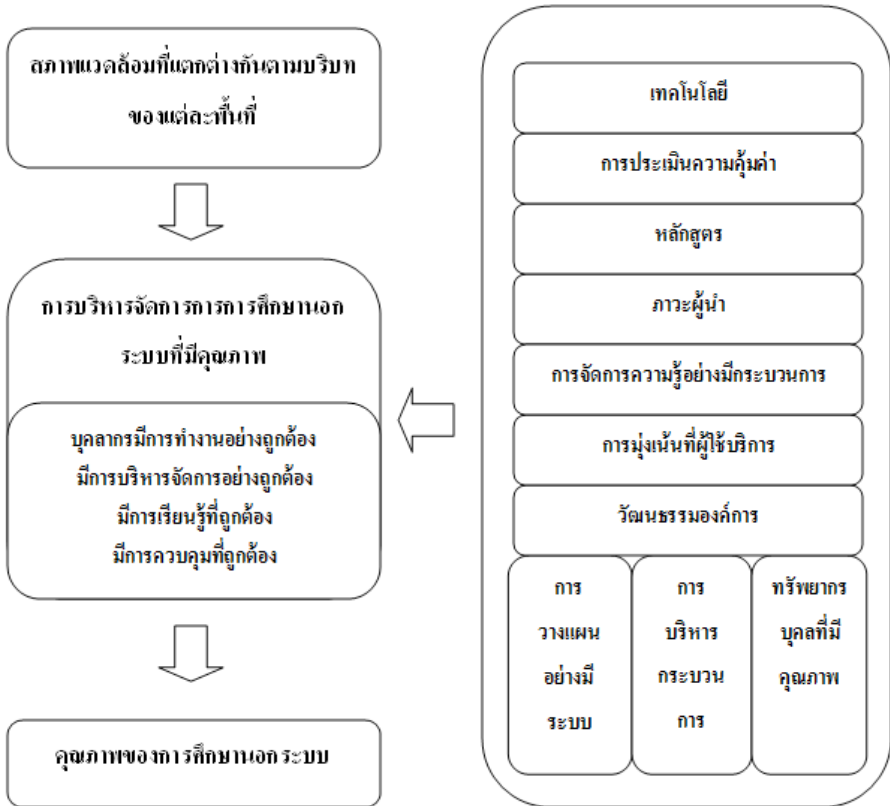
10. เทคโนโลยีกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

เทคโนโลยีกับการบริหารจัดการที่ทำให้การศึกษานอกระบบมีคุณภาพ คือ การมีสื่อที่เพียงพอ การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2534) จะต้องมีสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภูมิปัญญา ปรากฏณ์ชาวบ้าน มีเทคโนโลยีสืบค้นที่ทันสมัย เช่น มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้บริการอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

บูรณาการผลการวิจัย

ในการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ใจความ (Textual analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สาระ (Content analysis) (นันทิยา น้อยจันทร์, 2550) ของตัวแปรสำคัญทั้ง 10 ตัวแปร คือ การวางแผนยุทธศาสตร์ การบริหารกระบวนการ วัฒนธรรมองค์กร ผู้ใช้บริการ การจัดการความรู้ ทรัพยากรบุคคล ภาวะผู้นำ หลักสูตร การประเมินความคุ้มค่า (ประพจน์ แยมทิม, 2550) และเทคโนโลยี มาบูรณาการเป็นปัจจัยหลักความถูกต้อง และสร้างข้อสรุป (Conclusions) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ ได้เป็น 4 ประการ คือ

บุคลากรมีการทำงานอย่างถูกต้อง (ณพล ดำรงชนชัย, 2550) มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีการควบคุมที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้ดังต่อไปนี้

รูป กระบวนการบริหารจัดการการศึกษาระบบที่มีคุณภาพ (บุญทัน ดอกไธสง, 2523)

บุคลากรมีการทำงานอย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมคือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยมีการวางแผนในการทำงานทุกครั้ง ให้มีการทำงานแบบ PDCA จัดให้มีการการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำการดำเนินงาน
2. การบริหารกระบวนการ โดยให้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
3. การจัดการความรู้ โดยการฝึกอบรมในเรื่องการจัดการความรู้ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง มีการการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน มีการทำงานให้เป็นระบบ มีการอบรมพัฒนาครูทุกคนอย่างถ้วนทั่ว ทุกคนที่อยู่ในกระบวนการต้องมีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

4. ทรัพยากรบุคคลต้องดำเนินการทุกวิถีทางที่จะทำให้ มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงาน การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (ประพจน์ แยม ทิม, 2550) คือ การวางแผนในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์การดำเนินการ การเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงานไว้สำหรับวิเคราะห์ในภายหลัง และรวมถึงมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานด้วย โดยกระบวนการที่จะทำให้อุคลากรมีการทำงานอย่างถูกต้องนั้น ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้
 1. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการ
 2. จัดทำแผนงาน/ โครงการพัฒนาบุคลากรประจำปี ให้ชัดเจนว่า จะอบรม สัมมนา ทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในสถานที่ใด เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์มาปรับปรุงงาน มีคุณธรรม เสียสละ ตั้งใจในการทำงาน
 3. กำหนดระบบงาน แผนงาน ผังงาน ให้บุคลากรรับรู้อย่างชัดเจน
 4. ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบประเมินผล และร่วมกันปรับปรุงในทุกกิจกรรม/ โครงการ
 5. จัดให้บุคลากรทุกประเภท ทั้งวิทยากรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อบรมพัฒนา ครูในวิชาที่สอน อย่างสม่ำเสมอ คนละไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง/ ปี
 6. มีการวิเคราะห์เพื่อการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ

มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม (กิตติญาภรณ์ ชุขลา, 2548) คือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการวางนโยบายในการทำงานร่วมกัน
2. การบริหารกระบวนการ โดยใช้วิธีการบริหารแบ่งเฉพาะตามสายของงาน มีการทำงานเป็นทีม ทำงานต้องมีหลักการเป็นขั้นตอน มีทีมบริหารจัดการที่เป็นมืออาชีพ มีทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความยืดหยุ่นมีการกระจายงานกระจายความรับผิดชอบ ทำงานให้เป็นระบบ
3. วัฒนธรรมองค์การ โดยการใส่เสื้อทีม อยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือกัน และการมีส่วนร่วม

4. การจัดการความรู้ โดยมีการหาข้อมูลอย่างถูกต้อง
5. ภาวะผู้นำ โดยผู้นำต้องมีลักษณะผู้นำ มีความเข้มแข็ง นำไปในทิศทางที่ดี สามารถชี้แนะได้ มีใจเป็นผู้นำ ไม่ขำน่อง ไม่ฟุ้งาย
6. การประเมินความคุ้มค่า โดยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ออกมาตรการประหยัด ใช้บุคลากรให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด ใช้อุปกรณ์สำนักงานให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (ประเวศ วะสี, 2541) คือ มีความยุติธรรม มีความเป็นธรรม มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น เน้นจริยธรรมและคุณธรรม

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องนั้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักงานตรวจสอบภายใน, 2551) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. กำหนดผังบริหารบุคคล กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ให้สามารถทำงานแทนกันได้
2. เน้นจัดกลุ่มการทำงานในรูปกรรมการ และแบ่งงานตามความรู้ความถนัดความพร้อมของแต่ละบุคคล
3. จัดระบบการทำงานเป็นทีม สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกกิจกรรม ไม่รวมงานไว้จุดเดียว ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เคารพในงานที่ทำซึ่งกันและกัน โดยจัดทีมบุคลากรให้เหมาะสมกับกิจกรรม
4. ในการจัดทำแผนงาน/ โครงการ ให้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน และกำหนดผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอน
5. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด กำหนดการใช้จ่ายเงินในแผนงาน/ โครงการ ให้ประหยัดรัดกุมโปร่งใสไม่ผิดพลาด มีผู้รับผิดชอบ แสดงบัญชีรายรับรายจ่ายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมโครงการ
6. กำหนดมาตรการประหยัด กำหนดการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ สาธารณูปโภค กำหนดมาตรการในการใช้เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า
7. ตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทุกขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยสามารถปรับปรุงแก้ไขโครงการใหม่ได้
8. ผู้นำต้องอดทน ตัดสินใจรวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์ เชื่อมั่นในตนเอง มองสภาพ

แวดล้อมไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผล

9. ผู้นำต้องเข้าประชุมศึกษาเรียนรู้เรื่องงานต่างๆ ด้วยตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ สามารถชี้แจงให้ลูกน้องมีความรู้ความเข้าใจในงานได้ถูกต้องตรงกัน
10. ผู้นำต้องเป็นกลาง ยุติธรรม
11. ผู้นำต้องกล้ารับผิดชอบเมื่องานมีความบกพร่องหรือลูกน้องทำงานผิดพลาด ไม่ตำหนิลูกน้อง ไม่โทษเพื่อนร่วมงาน
12. จัดเสื่อทิมของหน่วยงานให้บุคลากรใส่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงและแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคลากรหน่วยงานใด
13. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เช่น รมรณรงค์ชักชวนให้บุคลากรสวัสดีทักทาย เคารพกันตามลำดับอายุ ทุกเช้า

มีการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม (มุสตี สัตยมานะและสุพัตรา เพชรmani, 2521) คือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการเน้นให้ผู้มารับบริการ การส่งเสริมอาชีพ และรูปแบบการศึกษา
2. วัฒนธรรมองค์กร โดยเน้นให้ผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์กรคิดเป็น
3. ผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง โดยดำเนินการให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้ใช้บริการ มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย เน้นเรื่องการศึกษาที่ต่อเนื่อง
4. การจัดการความรู้ โดยการจัดการให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน
5. หลักสูตร โดยการจัดการหลักสูตรให้มีมาตรฐานเดียวกัน ครูที่ทำการสอนต้องตรงกับสาขาที่สอน มีรูปแบบของวิชาเลือกที่ชัดเจน
6. เทคโนโลยี โดยมีการจัดสื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมคือ มีการแสวงหาความรู้อย่างวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเรียนทุกรูปแบบ ยกย่องผู้มีความรู้ และให้มีคุณธรรมคู่กับการเรียนรู้

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการเรียนรู้อย่างถูกต้องนั้น (พนา วิริยะเจริญกิจ, 2548) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้
2. จัดเวทีชาวบ้าน (ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์, 2549) เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนในเรื่องที่จะเรียน เช่นเรื่องการประกอบอาชีพ และวางแผนจัดกิจกรรมให้ตรงตามความต้องการ เช่นจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ หรือส่งเสริมอาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง
3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ใบศรี พันเทศ, 2543) โดยยึดมาตรฐานกลาง
4. จัดให้มีวิชาเลือกที่ตรงตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน
5. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และจัดกระบวนการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
6. เน้นรูปแบบการเรียนรู้/ จัดกิจกรรม ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบท ความพร้อม และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมาร่วมกิจกรรมได้
7. พยายามจัดซื้อจัดหาหนังสือเรียนให้ผู้เรียนครบทุกคนทุกวิชา และจัดซื้อจัดหารวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (พินิตา พานิชกุล, 2548) ภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้านไว้ที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอและ กศน.ตำบล
8. จัดให้มีคอมพิวเตอร์ที่สืบค้นข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตไว้ที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอและ กศน.ตำบล ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
9. ฝึกให้บุคลากรใช้กระบวนการ “คิดเป็น” (ใช้ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ ประกอบการตัดสินใจ)
10. ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่ ต้องประสานงาน ประชุมหารือร่วมกันกับเครือข่าย เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน
11. จัดทีมครูผู้สอน วิทยากร และวิทยากรสอนเสริม หมุนเวียนจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับสาขา

มีการควบคุมที่ถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมคือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการรักษาคุณภาพของการบริหารจัดการ (บวรศักดิ์ อุ

วรรณโณ, 2542) มีการประเมิน มีการสร้างมาตรฐานการศึกษาตามบริบทของท้องถิ่น

2. การบริหารกระบวนการ (พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547) โดยพิจารณาจากกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจนซึ่งจะได้งานที่ออกมาดีตามที่ตั้งเป้าไว้ สร้างองค์กรให้มีคุณค่า มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน
3. วัฒนธรรมองค์การ (พระภูมิพิพัฒน์ รักพรหมคง, 2551) โดยสร้างวัฒนธรรมการแข่งขันการทำงาน มีเอกลักษณ์ตามบริบทของท้องถิ่น มีอาคารสถานที่ที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน มีกิจกรรมสอดคล้องกับวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจ สร้างความเข้าใจทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
4. ผู้ใช้บริการ (พละพล อ่องล่อ, 2545) ต้องทำให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ มีการให้บริการที่มีความเหมาะสมตามบริบทของชุมชน มุ่งเน้นการเข้าหาชุมชน
5. การจัดการความรู้ (พันธูเทพ ใจคำ, 2546) โดยการทำตัวชี้วัดถึงผลของการดำเนินการจัดการความรู้ พร้อมทั้งปรับแก้ให้ตรงกับบริบทของชุมชน
6. ทฤษฎีการบุคคล โดยการการสร้างขวัญกำลังใจ และให้มีสวัสดิการที่เพียงพอ การปรับตำแหน่งให้เหมาะสมเพื่อที่จะได้เกิดกำลังใจในการทำงาน

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (พิทักษ์ รัตนธิดา, 2548) คือ ความเป็นมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ มีการใช้กลยุทธ์ในการควบคุม มีการวัดที่โปร่งใส ใช้ระบบคุณธรรมเป็นตัวควบคุมในทุกขั้นตอน

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการควบคุมอย่างถูกต้องนั้น (ภาวิตา ธาราศรีสุทธิและวิบูลย์ ไตวณะบุตร, 2542) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ระหว่างการจัดกิจกรรม/ โครงการ จะต้องมีการนิเทศติดตามผลประเมินผล เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขทุกขั้นตอน ให้งานดำเนินไปได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิผล เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามนโยบายที่กำหนด และมีคุณภาพ
2. กำหนดแผน กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้นสังกัดและ สมศ.กำหนด
3. กำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับกิจกรรม วัตถุประสงค์ และนโยบาย ให้สามารถนำผลมาวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม

4. จัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจน มอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจน และกำหนดให้มีการติดตามตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแผนงาน/โครงการ ได้ทุกระยะ อย่างน้อยไตรมาสละ 1 ครั้ง
5. มีการประชาสัมพันธ์งานให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรู้ถึงความเคลื่อนไหวและกำหนดการให้บริการ ทุกระยะ ในที่ประชุมอำเภอ/ ตำบล/ หมู่บ้าน และทางวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว
6. มีการกระตุ้นให้บุคลากรแข่งขันกันทำงาน และทำงานเป็นทีม ด้วยการให้กำลังใจให้รางวัล/ ประกาศเกียรติคุณด้านต่างๆ รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้บุคลากรเช่นทำสัญญาจ้างระยะยาวเท่าที่จะทำได้ จัดให้ได้รับเงินเดือนค่าจ้างค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจเท่าที่จะทำได้ สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้ปรับเปลี่ยนตำแหน่ง
7. ให้บริการที่หลากหลาย ถูกต้อง สะดวกรวดเร็ว ตามความต้องการของประชาชน ผู้รับบริการ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
8. จัดหางบประมาณสร้างอาคารสถานที่ กศน.ตำบล ตามมาตรฐานของ กศน.
9. การจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
10. มีการสื่อสารที่มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการเข้าใจเนื้อหาหรือข้อมูลร่วมกันอย่างถูกต้อง
11. เน้นการเข้าชุมชนให้มาก และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
12. ในการทำงานร่วมกับชาวบ้านทุกกิจกรรม (พุทธทาส ภิกขุ, 2520) ต้องประเมินความพึงพอใจของชาวบ้าน
13. มีการติดตามผลและวัดผล นำมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

- 1.1 ก่อนนำไปใช้งานจะต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยการสัมมนาชี้แจงให้เข้าใจถึงกระบวนการในการใช้งานวิธีการที่นำเสนอนี้
- 1.2 ต้องมีการตรวจวัดผลการดำเนินการว่าตรงไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร
- 1.3 ก่อนนำเสนอผลงานเพื่อการประเมิน ควรสรุปเปรียบเทียบผลการดำเนินการ กับปีที่แล้วๆมาว่าดีขึ้นหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อที่จะได้มีความต่อเนื่องของข้อมูล และผลการวิจัย เพื่อจะได้ปรับแก้ให้สมบูรณ์ ชัดเจนมากขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในแง่มุมด้านลบด้วย โดยศึกษาในกลุ่มที่ประเมินไม่ผ่านว่า มีอุปสรรคใด สามารถแก้ไขได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับระบบการศึกษาอื่นๆด้วยว่าความแตกต่างเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2540). **วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่นที่สนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- กวี วงศ์พุด. (2535). **ภาวะผู้นำ**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กิตติญาภรณ์ ชูยลา.(2548). **การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเทศบาลตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กิตติพงษ์ วิเวกานนท์. (2547). **การจัดการกระบวนการ : หนทางสร้างคุณภาพ การเพิ่มผลผลิต และศักยภาพเพื่อการแข่งขัน**.กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- กานดา ปลั่งอิศวร. (2547).**บริหารจัดการที่ดี (Good Practices): การมุ่งเน้นบริหารทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษาปัจจัยสนับสนุนการสร้างความสำเร็จและพึงพอใจในการทำงาน เรื่องการให้การสนับสนุนและสร้างความพึงพอใจของพนักงาน บริษัทโซนี่เทคโนโลยี ประเทศไทย (จำกัด) ชลบุรี เทคโนโลยี เซ็นเตอร์**. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กำพล กิจชะระภูมิ. (2546). **ลดต้นทุน ไม่ลดคุณภาพ = Cost of quality**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- กฤษณสิทธิ์ ธีรธรรมย์ . (2547). **การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาดสร้างองค์กรให้แตกต่างอย่างเหนือชั้น**. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟ พิกส์.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). **ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- งามจิตต์ อัสรางชัย. (2546).**วิธีการบริหารจัดการที่ดี (Good Practices): กรณีศึกษาการบริหารกระบวนการที่สร้างคุณค่า ในบริษัท ทีไอพีเอส จำกัด**. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทนา เลหากุลเวทิต.(2550). **การศึกษาปัจจัยพื้นฐานสู่ความสำเร็จในด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและตลาด จากองค์การระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ**. การ

คั่นคว่ำอิสรระมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชฎารัตน์ สุขศิลป์.(2551).ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความรู้กับผลการดำเนินงานของธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเขตจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาคริต ชาญชิตปรีชา. (2547). องค์การและการจัดการ. สกลนคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณพล ดำรงธนชัย. (2550). แบบปฏิบัติการที่ดีของกระบวนการขายและบริการวิสาหกิจขนาดย่อม: ศึกษากรณีร้านท็อป เทเลคอม.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์. (2549). คู่มือสำรวจความพึงพอใจลูกค้า = Customer satisfaction survey Handbook(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ธานี ทรงศิริเดช.(2550). การศึกษาปัจจัยพื้นฐานสู่ความสำเร็จในด้านการจัดการกระบวนการทางธุรกิจจากองค์การระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2550). วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บุญทัน ดอกโรสง. (2523). ทฤษฎี: การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

_____. (2535). การจัดการองค์การ = Organization management. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีชนบท.

ไบศรี พันเทศ. (2543). การบริหารงบประมาณเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประพจน์ แยมทิม. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการจัดการ

ศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล: ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพฯ: มติชน.

_____. (2542). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.

ผุสสดี สัตย์มานะ และสุพัตรา เพชรมนี่.(2521). ระบบบริหารและระเบียบวิธีปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ: ประชาชน.

พนา วิริยะเจริญกิจ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านอากาศ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พนิดา พานิชกุล. (2548). เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมน์แอนด์ คอนซัลท์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.

_____. (2540). คนไทยสู่ยุคไอที. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก.

_____. (2540). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2542). มองสันติภาพผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร.

พระภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล.(2551). สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547. (2552). วันที่ค้นข้อมูล 29 ธันวาคม 2553, เข้าถึงได้จาก[http:// www.sonfree.com/ detail_ download.php?id= 38](http://www.sonfree.com/detail_download.php?id=38)

พลพล อ่องละออ.(2545). ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของฝ่ายวิศวกรรมการผลิต บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พันธุ์เทพ ใจคำ.(2546). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พิทักษ์ รัตติยา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พุทธทาส ภิกขุ. (2520). **ธัมมิกสังคมนิยม**. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์ธรรมทาน.

พริตจ็อล์ฟ คาปรั้า. (2539). **จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย** (ประชา หุตานูวัตรและคณะ, แปล). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2539.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิและวิบูลย์ ไทฉะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักงานตรวจสอบภายใน. (2551). **ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล**. วันที่ค้นข้อมูล 29 ธันวาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.chandra.ac.th/audit/Good%20Governance2.html>

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กนก วงษ์ตระหง่าน. 2551. การศึกษาทั่วไป : การสร้างทักษะและการปลูกฝังคุณธรรมให้นักศึกษา.

เอกสารสรุปการบรรยายพิเศษ ใน www.ubu.ac.th/~eddev/E_book.php. วันสืบค้น 5 กันยายน 2553.

ครูพนต์. มปป. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม. ใน www.school.obec.go.th, วันสืบค้น 24 มกราคม 2554.

พนม พงษ์ไพบูลย์. 2000. การศึกษา คือ ปัจจัยที่ 5 ของชีวิต. ใน www.Moe.co.th วันสืบค้น 17 พฤษภาคม 2554.

สุราษฎร์ พรหมจันทร์. มปป. พฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอน. ใน www.vrdp.net. วันสืบค้น 18 มกราคม 2555.

Benjamin Bloom. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom ใน www.surinarea1.go.th . วันสืบค้น 4 กันยายน 2553.

สัมภาษณ์

จามีกรณ์, (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553

ดุดดาว (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2554

สิรินทรา (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553

สุดาวรรณ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 2 กันยายน 2553

การกำเนิดและการล่มสลายของสันนิบาตฮั่นชา

อิติพงค์ มีทอง¹

¹ อาจารย์ประจำโปรแกรมสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพของสันนิบาตอันซาซึ่งเป็นองค์กรเศรษฐกิจที่สำคัญของยุโรปในสมัยยุคกลางอันรุ่งโรจน์ ผลของการศึกษาพบว่านับตั้งแต่การก่อตั้งสันนิบาตเป็นต้นมาสันนิบาตมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตอนเหนือของยุโรปเป็นอันมาก ภายหลังจากยุโรปต้องประสบปัญหาเศรษฐกิจถดถอยหลังจากการรุกรานของอนารยชนเยอรมันที่โจมตีอาณาจักรโรมันใน ค.ศ. 476 ต่อมาสันนิบาตอันซาเริ่มฟื้นฟูการค้าโดยรวมตัวหัวเมืองที่สำคัญทางตอนเหนือของเยอรมันเข้าด้วยกันจวบจนกระทั่งต่อมาได้มีเมืองต่างๆ ทางตอนเหนือของยุโรปเข้าร่วมกับสันนิบาตมากขึ้นจนกลายเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและทรงอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งในช่วงยุคกลาง

คำสำคัญ: สันนิบาตอันซา, คอนตอร์, ลูเบ็ค, สนธิสัญญา

Abstract

This research aims to study Hansa league's status which was prominent economic foundation in the high middle ages. The result of this study showed that from the beginning Hansa league became the crucial institution to develop the regional economy in northern Europe after that Roman empire had collapsed from Germanic's invasion in 476 A.D. and that Europe encountered with the economic stagnations. This institution had recovered economy by means of joining some harbor- states near northern coastal German. Until later many of cities from northern coastal regions entered the membership with league and that this Hansa league was the most influent, strongest foundation in the middle ages.

Key words: Hansa league, Kontor, Lubeck, treaty

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ภาพสันนิบาตฮันซานับตั้งแต่การก่อตั้งเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจจนกระทั่งถึงการยุบตัวของสันนิบาต
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางด้านมิติเศรษฐกิจระหว่างสันนิบาตฮันซากับภูมิภาคต่างๆ ทางยุโรปตอนเหนือ

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาบทความเรื่องนี้อาศัยหลักฐานชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือภาษาต่างประเทศ เป็นสำคัญเนื่องจากยังไม่มีหนังสือภาษาไทยที่เพียงพอต่อการศึกษาประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม การศึกษาบทความเรื่องนี้ผู้เขียนศึกษานับตั้งแต่สาเหตุของการจัดตั้งรวมตัวของเหล่าสมาชิกเมืองท่าในเยอรมันจวบจนกระทั่งการสถาปนาสถานการณ์การค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สันนิบาตเข้มแข็งอย่างมากและส่งผลกระทบต่อมาสันนิบาตฮันซาลายเป็นองค์กรสถาบันทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งสูงสุดในยุโรปทางตอนเหนือ ทั้งยังมีอำนาจควบคุมตั้งแต่ทะเลบอลติกและทะเลเหนือ ผู้เขียนนำข้อมูลจากเอกสารต่างประเทศมาศึกษาอย่างละเอียดรวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาเรียบเรียงพรรณนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจทางประวัติศาสตร์

บทนำ

สันนิบาตฮันซาหรือฮันเซียติกเป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากการรวมตัวของเมืองท่าสำคัญต่างๆ ในแคว้นแค้วนเยอรมันทางตอนเหนือ สันนิบาตมีอิทธิพลทางการค้าครอบคลุมเส้นทางทะเลทางตอนเหนือของยุโรปนับตั้งแต่ทะเลบอลติกและทะเลเหนือ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของบทความเรื่องนี้คือการศึกษาความสัมพันธ์ของสันนิบาตกับภูมิภาคต่างๆ ทางยุโรปตอนเหนือเป็นสำคัญ สันนิบาตฮันซายังเป็นองค์กรเครือข่ายเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสมาชิกพ่อค้าเยอรมันในการดำเนินการค้าเศรษฐกิจ การจัดระบบการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการค้าระหว่างสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันรวมทั้งการขอสัมปทานสิทธิพิเศษจากเจ้าผู้ปกครองต่างแดนที่พ่อค้าเยอรมันเดินทางไปค้าขาย นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 จนถึงศตวรรษที่ 16 พ่อค้าฮันซาสามารถขยายอิทธิพลการค้าต่างแดนอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 15 ซึ่งถือเป็นยุคทองของสันนิบาตที่มีเมืองต่างๆ ในยุโรปตอนเหนือเข้าร่วมเป็นสมาชิกก่อให้เกิดความเจริญเติบโตและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแก่ดินแดนเยอรมันเป็นอย่างมาก จวบจนกระทั่งในเวลาต่อมาสันนิบาตต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ที่เข้ามารุมเร้าอย่างต่อเนื่องทั้งจากภายในและภายนอกและทำให้สันนิบาตต้องยุติบทบาทลงซึ่งผู้เขียนได้นำประเด็นต่างๆ มาศึกษาและอธิบายอย่างเป็นระบบ

การก่อตัวของสันนิบาตฮันซา

สันนิบาตฮันซาหรือสันนิบาตฮันเซียติก (Hanseatic League) เป็นการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ ของพ่อค้าเยอรมันทางตอนเหนือซึ่งมีชื่อในภาษาเยอรมันว่า Hansa Teutonorum กลุ่มพ่อค้าฮันซามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจยุโรปทางตอนเหนือของยุคกลางนับตั้งแต่ทะเลบอลติกซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจยุโรปตะวันออกจนถึงทะเลเหนือซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจยุโรปตะวันตก การรวมตัวของกลุ่มเมืองต่างๆ ในแคว้นแค้วนเยอรมันทางตอนเหนือนั้นนอกจากเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างเศรษฐกิจแล้ว การรวมตัวของกลุ่มพ่อค้าเหล่านี้ยังมีเหตุผลหลักมาจากในสมัยยุคกลางการเดินทางการค้าเต็มไปด้วยอันตรายนานปีการขณะเดียวกันเมืองต่างๆ ในเยอรมันยังขาดเสถียรภาพที่มั่นคงเนื่องจากเจ้าผู้ครองนครมักทำสงครามระหว่างกันอยู่บ่อยครั้ง หรือแม้กระทั่งการเดินทางการค้าขายทางทะเลก็ยังคงถูกคุกคามจากพวกเดนส์และไวกิงส์ที่มีอิทธิพลในทะเลเหนือและคอยดักปล้นขบวนเรือสินค้าอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุ

นี้พ่อค้าเยอรมันจึงมีดำริประสานความร่วมมือเพื่อประกันความมั่นคงแก่สินค้าพวกตนยามเดินทางไปต่างแดน ต่อมาพ่อค้าฮันซาได้จัดตั้งสถานีการค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ (Kontore) ขึ้นเพื่อควบคุมการจัดซื้อขายสินค้าท้องถิ่นนับตั้งแต่ลอนดอนในฝั่งตะวันตกจนถึงนอฟโกรอดซึ่งเป็นคอนตอร์ทางยุโรปตะวันออก

สันนิบาตฮันซาก่อตัวขึ้นเป็นรูปร่างในราวศตวรรษที่ 12 จากพ่อค้าเมืองลูเบ็ค (Lubeck) ซึ่งเป็นเมืองท่าชายฝั่งสำคัญของการทำอุตสาหกรรมการประมงขนาดใหญ่ทางตอนเหนือของเยอรมัน เนื่องจากพื้นที่แถบนี้มีปลาเฮอริงจำนวนมากวางไข่อยู่บริเวณทะเลสกานีเย ปลาเฮอริงถือเป็นมื้ออาหารหลักที่ชาวยุโรปในยุคกลางบริโภคเนื่องจากมีราคาถูกอีกทั้งชั้นชั้นล่างของสังคมยังสามารถหาซื้อได้ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลสำคัญอีกประการเนื่องจากทุกวันศุกร์ซึ่งเป็นวันสำคัญทางคริสตศาสนา ชาวยุโรปจำนวนมากต่างบริโภคปลาเฮอริงเพราะในยุคกลางมีกฎข้อห้ามทางศาสนาห้ามทานเนื้อสัตว์ทุกชนิดในวันดังกล่าวเว้นแต่เนื้อปลาที่อนุญาตให้ทานได้ในวันถือศีลตลอด ดังนั้นลูเบ็คจึงกลายเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจสำคัญในฐานะตลาดค้าปลาเฮอริงขนาดใหญ่ของยุโรป

ลูเบ็คยังมีความเกี่ยวข้องกับฮัมบูร์กในฐานะที่เป็นเมืองค้าเกลือขนาดใหญ่ของเยอรมัน ทั้งนี้เพราะปลาเฮอริงจำนวนมากถูกนำมาแปรรูปเป็นปลาเค็มเพื่อใช้ถนอมอาหารและส่งออกทั่วดินแดนรอบข้างทำให้ทั้งสองเมืองต่างมีความเกี่ยวข้องต่อกัน ต่อมาจึงเกิดการรวมตัวขึ้นของกลุ่มพ่อค้าเมืองลูเบ็คกับเมืองฮัมบูร์ก โดยในระยะแรกก่อตัวขึ้นเป็น “สมาพันธ์พ่อค้าแห่งฮันซา” (Hansa of Merchans) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อค้าทั้งสองเมืองเป็นหลักโดยมีจุดมุ่งหมายประสานผลประโยชน์การซื้อขายปลาเฮอริงกับเกลือ ครั้น ค.ศ. 1241 พ่อค้าลูเบ็คกับพ่อค้าฮัมบูร์กได้รวมตัวเพื่อควบคุมการผูกขาดเส้นทางการค้าเกลือที่เมืองลูเนบูร์ก (Lunenburg) ซึ่งเป็นเมืองสำคัญอีกแห่งในการผลิตเกลือทะเล¹ การรวมตัวเป็นพันธมิตรการค้าของเมืองทั้งสองสร้างผลประโยชน์และอิทธิพลการค้าของพ่อค้าทั้งสองเมืองเป็นอย่างมากจนกระทั่งต่อมาพ่อค้าเมืองโคโลญจ์และดานซิกซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งซุเดอร์ซี (Zuiderzee coast) ก็เข้าร่วมประกอบกิจการการค้าในเวลาต่อมา เนื่องจากโคโลญจ์และดานซิกเป็นชุมทางท่าเรือใหญ่จอดแวะพักของพ่อค้าเรือก่อนที่ขบวนเรือสินค้าจะเดินทางไปสู่ยังทะเลเหนือ² การรวมตัวของกลุ่มพ่อค้าทั้งสี่เมืองหลักทางตอนเหนือกลายเป็นสันนิบาตฮันซาซึ่งในเวลาต่อมา

¹ Philippe Dollinger, *The German Hansa*, (Stanford: Stanford University Press, 1964), p. 37.

² *Ibid.*, pp. 5-6.

สันนิบาตมีการจัดระเบียบองค์กรภายในเพื่อรองรับสมาชิกที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งต่อมาพ่อค้าฮันซาทั้งสี่เมืองใหญ่ได้พัฒนาเมืองแคมเปอร์ (Kemper) ดีเวินเทอร์ (Deventer) ซึ่งเป็นเมืองใกล้เคียงที่อยู่ติดกับชายฝั่งชุยเคอซีเป็นเมืองท่ารองรับความเจริญติดต่อกับพ่อค้ายุโรปต่างแดน

สันนิบาตฮันซาขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เมื่อกลุ่มพ่อค้าเยอรมันในแคว้นเวินด์ (Wend) รวมทั้งเมืองตามแนวชายฝั่งปอมเมอเรเนียได้รวมตัวเข้ากับสมาชิกสันนิบาตฮันซาอีกสี่เมืองใหญ่ ได้แก่ วิสมาร์ (Wismar) สตรัลซุนด์ (Stralsund) สเต็ตติน (Stettin) กริฟสวัลด์ (Greifswald) จากนั้นพ่อค้าเยอรมันตามเมืองเหล่านี้ได้ร่วมกันสร้างเมืองท่าสำคัญเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ในราวปลายศตวรรษที่ 12 พ่อค้าฮัมบูร์กได้พัฒนาเบรเมน (Bremen) เป็นเมืองท่าเรือศูนย์กลางสำคัญอีกแห่งทางตอนเหนือเพื่อใช้ติดต่อยังทะเลบอลติกกับทะเลเหนือ หลังจากที่เมืองหลายแห่งในแคว้นเวินด์เข้าร่วมเป็นสมาชิกแล้วนั้นเมืองโซเอส (Soest) ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของแคว้นเวสฟาเลีย (Westphalia) ในเยอรมันก็เข้าร่วมกับสันนิบาตฮันซาในเวลาต่อมา และเมื่อก้าวเข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 13 สันนิบาตฮันซาก่อตัวเป็นปีกแผ่ชัดเจนยิ่งขึ้น เมืองท่าและเมืองสำคัญทางตอนเหนือของเยอรมันได้ร่วมมือกันทำการค้าทางทะเลอย่างจริงจังและยังมีส่วนสำคัญกระตุ้นพ่อค้าเยอรมันรอบข้างในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น เมื่อสันนิบาตมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจึงเกิดความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่กัน

สมาชิกเมืองต่างๆ ของสันนิบาตได้สร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางการค้าทางทะเลบอลติกกับทะเลเหนือที่สมาชิกต่างเมืองต้องให้ความสะดวกแก่กัน นอกจากนี้สมาชิกบางเมืองอาจมีการจัดสร้างระบบคมนาคมทั้งถนนและแม่น้ำเพื่อใช้ผลประโยชน์ร่วมกัน ถนนกับแม่น้ำเหล่านี้ถือเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าเพื่อส่งต่อไปยังเมืองท่าทางตอนเหนือของสันนิบาตทำให้hubเปิดกลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของสันนิบาตในการติดต่อกับเหล่าสมาชิก ในระยะแรกสินค้าสำคัญส่งออกของสันนิบาตคือปลาเฮอริง ธัญพืชและเกลือ ต่อมาเมื่อการค้าของเยอรมันขยายตัวเพิ่มขึ้น พ่อค้าฮันซาเริ่มบุกเบิกทำการค้ากับยุโรปตะวันตกในแคว้นแฟลนเดอร์และเกาะอังกฤษจึงทำให้มีสินค้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ เสื้อผ้า ขนสัตว์ เครื่องเทศ ไวน์ ธัญพืช รวมทั้งสินแร่ชนิดต่างๆ กลุ่มพ่อค้าบางส่วนยังบุกเบิกติดต่อกับการค้ากับพ่อค้าในแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งมีสินแร่เป็นจำนวนมากทั้งเหล็ก ทองแดง ซี้ผึ้ง หนังสัตว์ ขนสัตว์ ขณะที่ยุโรปตะวันออกนั้น พ่อค้าฮันซาเริ่มดำเนินธุรกิจค้าขายกับโปแลนด์ รัสเซียซึ่งมีสินค้าจำพวกไม้ซุง ป่าน เส้นใยทอผ้า พ่อค้าฮันซาจึงกลายเป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นการค้าเศรษฐกิจท้องถิ่นยุโรปตอนเหนือเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี นอกจากพ่อค้าเยอรมันจะใช้เมืองท่าทางตอนเหนือเป็นท่าเรือสำคัญในการดำเนินธุรกิจทางการค้าแล้ว ในระยะแรกเริ่มพ่อค้าฮันซาใช้เกาะก้อทแลนด์ (Gotland) ซึ่งตั้งอยู่บริเวณกลางทะเลบอลติกทางตอนเหนือ ในอดีตก้อทแลนด์เคยเป็นศูนย์กลางสำคัญทางการค้าในทะเลบอลติกของพวกไวกิงส์ที่เดินทางยึดครองเกาะนี้ ครั้นต่อมาในศตวรรษที่ 11 พ่อค้าเยอรมันตั้งถิ่นฐานการค้าที่เกาะแห่งนี้โดยติดต่อกับพ่อค้าชาวก้อทแลนด์³ จากนั้นไม่นานพ่อค้าเยอรมันเข้ามาค้าขายมากขึ้นจึงเกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ เมืองสำคัญซึ่งตั้งอยู่บนเกาะแห่งนี้คือวิสบี (Visby) ตามหลักฐานกล่าวว่าเมืองนี้ถูกก่อตั้งขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าเฮนรีราชสีห์ (Henry the Lion ค.ศ. 1129 - 1195) พระองค์ทรงทำข้อตกลงกับพ่อค้าก้อทแลนด์เพื่อจัดตั้งสถานีการค้าเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พ่อค้าเยอรมัน ในเวลาต่อมาวิสบีจึงเป็นศูนย์กลางของกองเรือสินค้าพ่อค้าเยอรมันและก้อทแลนด์จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจสำคัญที่เชื่อมโยงติดต่อระหว่างพ่อค้าฮันซา สแกนดิเนเวียรวมทั้งยุโรปตะวันออกอีกด้วย ในปลายศตวรรษที่ 12 พ่อค้าเยอรมันเข้ามาตั้งถิ่นฐานในวิสบีเพิ่มมากขึ้น พ่อค้าเหล่านี้ได้สร้างคลังเก็บสินค้า โบสถ์ ตลอดจนย่านที่พักอาศัยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พ่อค้าเยอรมัน ทำให้ต่อมาพ่อค้าพื้นเมืองบนเกาะอพยพมาสร้างชุมชนรอบเมืองวิสบีมากขึ้น จนในที่สุดพ่อค้าเยอรมันได้สร้างกำแพงล้อมรอบเมืองและทำให้เมืองวิสบีกลายเป็นเมืองที่มีสถานะเป็นเอกเทศไปโดยปริยาย

สันนิบาตฮันซาประสบความสำเร็จในการก่อตั้งสถานีการค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ (Kontor) โดยใช้เป็นจุดแวะพักการขนถ่ายลำเลียงสินค้ารวมทั้งการจัดหาสินค้าท้องถิ่นนั้นๆ คอนตอร์เหล่านี้เป็นเมืองท่าขนาดใหญ่อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางสำคัญระหว่างภูมิภาคทางตอนเหนือของเยอรมันนับแต่คอนตอร์วิสบีที่ถูกสร้างขึ้น นอกจากนี้ยังมีคอนตอร์บรูจส์ในเขตแฟลนเดอร์ คอนตอร์เบอร์เก็นในนอร์เวย์ คอนตอร์รอนฟโกรอดในรัสเซียรวมทั้งคอนตอร์ลอนดอนในเกาะอังกฤษ คอนตอร์เหล่านี้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นชุมชนทางคมนาคมทางทะเลและยังมีบทบาทสำคัญกระตุ้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจทางยุโรปเหนือโดยเฉพาะการติดต่อการค้าของชาวเมืองในแต่ละท้องถิ่นกับพ่อค้าเยอรมัน พ่อค้าฮันซายังได้สร้างโบสถ์ ชุมชน คลังสินค้า ที่พักภายในของคอนตอร์แต่ละแห่ง นอกจากการสร้างคอนตอร์ซึ่งเป็นสถานีการค้าใหญ่ของเยอรมันแล้ว พ่อค้าฮันซายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจทางตอนเหนือของยุโรปอีกมากเช่นที่อังกฤษ พ่อค้าฮันซาได้รับพระราชานุญาตจัดตั้งสถานีการค้าย่อยที่เมืองบอสตัน (Boston) บริสตอล (Bristol)

³ Helen Zimmern, *The Hansa Towns*, (Michigan: University of Michigan, 1969), p.24.

ลินน์ (Lynn) ฮัลล์ (Hull) อิปส์วิช (Ipswich) นอร์วิช (Norwich) ยาร์เมาธ์ (Yarmouth) และ ยอร์ก (York) เป็นต้น ผลของการจัดตั้งสถานีการค้าย่อยเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้อังกฤษเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมากนับแต่ปลายยุคกลาง

โครงสร้างการปกครองและการขยายตัวของสันนิบาต

เมื่อสันนิบาตมีสมาชิกเมืองต่างๆ ทั้งจากดินแดนเยอรมันรวมทั้งพ่อค้าเมืองต่างแดนทางยุโรปเหนือเข้าร่วมมากขึ้นจึงทำให้มีการจัดระบบโครงสร้างการปกครองเพื่อความเป็นเอกภาพ สมาชิกสันนิบาตดำเนินนโยบายโดยอาศัยเสียงส่วนใหญ่จากมติที่ประชุม นอกจากนี้หากมีวาระการประชุมใดเร่งด่วนตัวแทนสมาชิกในแต่ละเมืองจะต้องเข้าประชุมพร้อมกัน⁴ สมาชิกที่ประชุมสันนิบาตจะมีตัวแทนสมาชิกพ่อค้าในเมืองต่างๆ เข้าร่วมการประชุมในแต่ละครั้ง โดยเมืองที่เข้าร่วมสันนิบาตต้องใช้กฎหมายของลูเบ็ครวมทั้งใช้ภาษาเยอรมันในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ที่ประชุมของสภาฮันซาหรือสภาไดเอ็ทฮันซา (Hanseatic Diet) จะมีการประชุมนัดพบระหว่างผู้แทนสมาชิกเมืองต่างๆ ในกลุ่มสันนิบาตแต่ละแห่ง ที่ประชุมสันนิบาตจะมีการวางแผนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญรวมทั้งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างเหล่าสมาชิก⁵

ศูนย์กลางสำคัญของสันนิบาตคือเมืองลูเบ็คซึ่งตั้งอยู่บริเวณทางตอนล่างของคาบสมุทรจัทแลนด์ (เดนมาร์กในปัจจุบัน) ตามประวัติศาสตร์ลูเบ็คถูกก่อตั้งขึ้นราว ค.ศ. 1159 โดยเฮนรีดยุกแห่งแซกโซนีที่ยึดเมืองแห่งนี้จากอดอล์ฟที่ 2 เค้านท์แห่งซาเชินบูร์กและโฮลสไตน์ (Count of Schauenburg and Holstein) ต่อมาใน ค.ศ. 1226 พระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 ทรงยกสถานะเมืองแห่งนี้ขึ้นเป็นเสรีรัฐนครซึ่งอยู่ใต้การปกครองโดยตรงของจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ลูเบ็คตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเทรฟ (Trave River) ซึ่งเอื้อให้ลูเบ็คมีชัยภูมิการค้าที่ดี พ่อค้าลูเบ็คยังสามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญทั้งแม่น้ำเอลเบกับแม่น้ำสเต็ดท์นิทส์ (Stecknits) อีกด้วย เมืองลูเบ็คยังอยู่ใกล้บริเวณทะเลสกาเนียซึ่งเป็นเขตพื้นที่การทำประมงปลาเฮอริงที่สำคัญของยุโรป กล่าวได้ว่าลูเบ็คเป็นเมืองการค้าที่สำคัญยิ่งทางตอนเหนือของเยอรมันและยังเป็นเมืองอิสระจากการแทรกแซงของเจ้าผู้ปกครองท้องถิ่นจึงทำให้ลูเบ็คเป็นศูนย์กลางทางการค้าของฮัน

⁴ Johannes Schildhauer, *The Hansa: History and Culture*, (Leipzig: Leipzig Press, 1985), p. 216.

⁵ Helen Zimmern, (1969), pp. 202-203.

ชาติที่เชื่อมต่อไปยังคาบสมุทรสแกนดิเนเวียรวมทั้งยุโรปตะวันออกและตะวันตกเช่นกัน ในศตวรรษที่ 14 ลูเบ็คได้รับการขานนามว่าเป็นราชินีแห่งฮันซา (Queen of the Hansa) เพราะเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดและมีความสำคัญสูงสุดของสันนิบาต แม้กระทั่งพระเจ้าชาร์ลที่ 4 ยังทรงยกย่องลูเบ็คเป็นหนึ่งในห้าเมืองที่ยิ่งใหญ่ของยุโรปอีกด้วย

ในระยะแรกนับแต่ศตวรรษที่ 13-14 สันนิบาตฮันซาแบ่งโครงสร้างการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ต่างๆ ของเยอรมันเป็นสามกลุ่ม⁶ กลุ่มแรกคือบิรวารเมืองแคว้นเวินด์กับแคว้นแซกซอน (Wendish and Pomeranian Circle) ซึ่งมีศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่เมืองลูเบ็ค กลุ่มที่สองคือบิรวารเมืองแคว้นเวสฟาเลียกับแคว้นปรัสเซีย (Westphalian and Prussian Circle) ซึ่งมีศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่เมืองโคโลญจ์กับเมืองดอร์ทมุนด์ และกลุ่มที่สามคือบิรวารเมืองแคว้นก็อทแลนด์ ลิโวเนีย และสวีเดน (Gotland Livonian and Swedish Circle) ซึ่งมีศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่เมืองวิสบีกับเมืองริกา โดยแต่ละกลุ่มจะมีการเลือกเอลเดอร์แมน (eldermen) จำนวน 2 คนและสมาชิกปกครองร่วมอีก 6 คนเพื่อทำหน้าที่ควบคุมสมาชิกในกลุ่มเมืองต่างๆ ภายในแคว้นในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน

ทุกปีเอลเดอร์แมนและสมาชิกปกครองทั้งสามกลุ่มจะต้องมาประชุมพร้อมกันที่ลูเบ็ค ซึ่งเป็นเมืองหลวงของสันนิบาตเพื่อรับทราบนโยบายและวางแผนด้านเศรษฐกิจร่วมกัน อย่างไรก็ตามก็ดีเมื่อสันนิบาตขยายตัวมากขึ้นโดยมีสมาชิกเข้าร่วมทั้งในเยอรมันและต่างแดนทำให้ที่ประชุมของสันนิบาตจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเพื่อรองรับความเติบโตทางเศรษฐกิจ กระทั่งใน ค.ศ. 1554 สันนิบาตได้ปรับโครงสร้างการบริหารใหม่อีกครั้งตั้งนี้ กลุ่มแรกคือกลุ่มเวินด์ซึ่งมีบิรวารเมืองในแคว้นเวินด์กับปอมเมอราเนีย (Wendish and Pomeranian Circle) ศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่ลูเบ็ค กลุ่มที่สองคือกลุ่มแซกซอน เฮอร์ลิงเกียและบรันเดนบูร์ก (Saxon Thuringian and Brandenburg Circle) ศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่บรันสวิกกับมัทเดบูร์ก กลุ่มที่สามคือกลุ่มบอลติก มีบิรวารเมืองในแคว้นปรัสเซีย ลิโวเนีย สวีเดน รวมทั้งเมืองบิรวารในฝั่งทะเลบอลติกตะวันออก (Prussian Livonian Swedish and Baltic Circle) ศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่เมืองตานซิก กลุ่มที่สี่คือกลุ่มเวสฟาเลียมีบิรวารเมืองในแคว้นไรน์ เวสฟาเลียและเนเธอร์แลนด์ (Rhine Westphalian and Netherland Circle) ศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่เมืองโคโลญจ์ และกลุ่มที่ห้าคือสถานีการค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ (Kontors) ที่พ่อค้าเยอรมันร่วมกันจัดตั้งขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการปกครองที่เป็นเอกเทศแต่เมืองต่างๆ เหล่านี้ยังคงมีสถานะเป็นवासเชิลของจักรพรรดิโรมัน

⁶ Philippe Dollinger, (1964), p. 47.

อันศักดิ์สิทธิ์ กล่าวได้ว่านับแต่ศตวรรษที่ 15 เรื่อยมา สันนิบาตฮันซาเป็นสถาบันองค์กรทางเศรษฐกิจที่เติบโตและเข้มแข็งอย่างมากอีกทั้งยังมีส่วนผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของยุโรปตอนเหนืออย่างต่อเนื่อง

แผนที่แสดงตำแหน่งคอนตอร์ทั่วภูมิภาคของสันนิบาตฮันซา

ที่มา: www.bergenfjords.com

นอกจากนี้สันนิบาตฮันซายังมีตำแหน่งบริหารที่เรียกว่า “เคาท์เตอร์” (counters) ซึ่งมีสถานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกการค้าสันนิบาตต่างแดน ตำแหน่งเคาท์เตอร์มีทั้งสิ้นหาคคนโดยประจำอยู่ที่คอนตอร์ใหญ่ทั้งห้าได้แก่เคาท์เตอร์แห่งวิสบี้ นอฟโกรอด เบอร์เกิน บรูจส์ และลอนดอน เคาท์เตอร์เหล่านี้ทำหน้าที่ประสานงานให้ความช่วยเหลือแก่พ่อค้าฮันซาที่เดินทางมาค้าขายในท้องถิ่นตนรวมทั้งทำหน้าที่ติดต่อกับพ่อค้าชาวพื้นเมือง คอนตอร์เหล่านี้ถือเป็นเขตพื้นที่พิเศษที่พ่อค้าเยอรมันได้รับอนุญาตจากเจ้าผู้ครองนครในดินแดนนั้น แม้ว่าคอนตอร์จะมีลักษณะเป็นเมืองกึ่งเสรีซึ่งได้รับสิทธิจากผู้ปกครองในดินแดนดังกล่าวแต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าของดินแดนอย่างเคร่งครัด

นับตั้งแต่การก่อตั้งคอนตอร์ตามภูมิภาคต่างๆ ทางตอนเหนือของยุโรปทั้งที่นอฟโกรอด เบอร์กีน ลอนดอน บรูจส์ และลอนดอน โดยมีลูเบ็คเป็นศูนย์กลางใหญ่สำคัญของสันนิบาต สถานีการค้าใหญ่ต่างแดนเหล่านี้จึงกลายเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงเศรษฐกิจที่สำคัญแก่เยอรมัน เป็นอย่างยิ่ง คอนตอร์ยังทำหน้าที่รวบรวมสินค้าท้องถิ่นพื้นเมืองรวมทั้งเป็นคลังสินค้าขนาดใหญ่ และยังทำหน้าที่ประสานงานให้ความช่วยเหลือทางการเงิน สินเชื่อบริหารระหว่างพ่อค้าฮันซากับพ่อค้าพื้นเมือง ด้วยเหตุนี้คอนตอร์จึงกลายเป็นลักษณะพิเศษของสันนิบาตฮันซาเป็นอย่างมาก คอนตอร์แต่ละแห่งยังมีสถานะเป็นศูนย์กลางสำคัญกระจายสินค้าของพ่อค้าเยอรมันแก่พ่อค้าพื้นเมืองเพื่อนำสินค้าไปขายต่อยังท้องถิ่นทางไกลรวมทั้งยังเป็นตลาดกลางค้าส่งสินค้าท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ดังเช่น คอนตอร์แห่งเบอร์เกินซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของสแกนดิเนเวียเป็นศูนย์กลางการผลิตปลาคอดตากแห้งและน้ำมันปลาซึ่งรวบรวมมาจากดินแดนรอบข้างสแกนดิเนเวีย คอนตอร์แห่งลอนดอนเป็นศูนย์กลางผ้าขนสัตว์ เหล็ก ชุดเกราะ หรือคอนตอร์แห่งบรูจส์ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าเกลือที่มาจากฝรั่งเศสและคาบสมุทรไอบีเรีย เป็นต้น

ความรุ่งเรืองของสันนิบาตฮันซากับการพัฒนาเศรษฐกิจยุโรปตอนเหนือ

ในศตวรรษที่ 15 สันนิบาตฮันซารุ่งเรืองถึงขีดสุด ในเวลานี้มีสมาชิกทั้งจากเยอรมัน รวมทั้งดินแดนต่างๆ ทางตอนเหนือของยุโรปเข้าร่วมดำเนินการค้ากว่าสองร้อยเมือง เมืองสำคัญส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมมักตั้งอยู่บริเวณทางออกของทะเลรวมทั้งบริเวณริมแม่น้ำสำคัญที่ใช้คมนาคมในยุโรปทำให้สันนิบาตเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลทางการค้าอย่างยิ่งเนื่องจากควบคุมบริเวณภูมิศาสตร์ที่สำคัญไว้ อิทธิพลของกลุ่มพ่อค้าฮันซาครอบคลุมนับตั้งแต่ฝั่งตะวันตกจนถึงฝั่งตะวันออกรวมทั้งตอนเหนือของยุโรปโดยแบ่งเขตเศรษฐกิจออกเป็นดังนี้

ในยุโรปตะวันตก สันนิบาตฮันซาเริ่มต้นจัดตั้งสถานีการค้าแห่งแรกที่อังกฤษ โดยราวศตวรรษที่ 12 พ่อค้าฮันซาได้รับสิทธิการค้าจากพระเจ้าริชาร์ดที่ 1 ทั้งนี้เพราะใน ค.ศ. 1149 ขณะที่พระองค์ทรงร่วมทำสงครามครูเสดซึ่งเป็นสงครามศาสนาระหว่างชาวคริสต์กับชาวมุสลิม พระองค์ทรงขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากกลุ่มพ่อค้าฮันซาที่เข้ามาค้าขายยังอังกฤษ กลุ่มพ่อค้าฮันซาเองนั้นก็ให้ความช่วยเหลือแก่พระองค์เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้พ่อค้าฮันซาจึงได้รับสิทธิยกเว้นภาษีบางประการ นอกจากนี้พระเจ้าริชาร์ดยังทรงมอบสิทธิการจัดงานแสดงสินค้าที่อังกฤษแก่พ่อค้าฮันซาด้วย

ใน ค.ศ. 1157 พ่อค้าฮันซาจากเมืองโคโลญจ์ได้รับพระราชานุญาตดำเนินการการค้าในกรุงลอนดอน ทำให้ต่อมาพ่อค้าโคโลญจ์สามารถจัดตั้งสถานีการค้าอยู่ที่เมืองลินน์ ฮัลล์

ยาร์เมอร์ บอสตัน ต่อมาใน ค.ศ. 1266 พระเจ้าเฮนรีที่ 2 ทรงพระราชทานกฎบัตรให้พ่อค้าฮันซา⁷ โดยให้สามารถเดินทางซื้อขายสินค้าอย่างเสรีทั่วเกาะอังกฤษทำให้มีพ่อค้าเยอรมันหลายเมืองต่างทยอยเดินทางเข้ามาประกอบกิจการการค้าตามเมืองสำคัญของอังกฤษและยังควบคุมเหมืองแร่ดีบุกซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของอังกฤษไว้อีกด้วย ใน ค.ศ. 1281 พ่อค้าเมืองดอร์ทมนต์ได้ยกสถานะลอนดอนเป็นคอนตอร์ซึ่งเป็นสถานการค้าใหญ่ที่สุดบนเกาะอังกฤษ⁸ เมื่ออังกฤษเจริญเติบโตทางการค้ามากขึ้นสมาชิกพ่อค้าในเมืองต่างๆ ก็เข้ามาค้าขายกับพ่อค้าอังกฤษเพิ่มขึ้นเช่นกัน เช่น พ่อค้าโคโลญจ์ดำเนินการค้าที่ลอนดอน พ่อค้าฮัมบูร์กดำเนินการค้าที่ยาร์เมอร์ พ่อค้าปรัสเซียดำเนินการค้าที่ลินันกับฮัลล์และพ่อค้าลูเบ็คดำเนินการค้าที่บอสตันเป็นต้น การค้าของพ่อค้าฮันซายังมีส่วนสำคัญที่ทำให้อังกฤษพัฒนาเศรษฐกิจในปลายยุคกลางอย่างมาก

หลังประสบความสำเร็จในการจัดตั้งสถานีการค้าต่างๆ ทั่วอังกฤษแล้ว พ่อค้าฮันซายังบุกเบิกขยายเส้นทางการค้าในฝั่งตะวันตกอย่างต่อเนื่อง ในต้นศตวรรษที่ 13 พ่อค้าฮันซาได้ตั้งสถานีการค้าขึ้นที่เมือง บรูกจ์ (Bruges) ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่แห่งหนึ่งในแคว้นแฟลนเดอร์ ทั้งนี้เนื่องจากสมัยก่อนช่วงยุคกลางบรูกจ์เคยมีพ่อค้าเดินทางค้าขายสินค้าใกล้กับปราสาทขุนนาง พ่อค้าฮันซาจึงพินฟู่อรรอยการค้าเก่าของเมืองนี้ทำให้ต่อมาเมืองบรูกจ์เริ่มขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 14-15 บรูกจ์เป็นศูนย์กลางการค้าผ้าขนสัตว์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ศูนย์กลางนำเข้าไวน์และเกลือทะเลจากฝรั่งเศสและอิตาลี อีกทั้งยังกลายเป็นตลาดนัดศูนย์กลางของพ่อค้าในกลุ่มดินแดนต่ำต่อมาด้วย⁹ บรูกจ์ถูกยกสถานะเป็นคอนตอร์ของสันนิบาตทำให้สินค้าของคอนตอร์บรูกจ์จำนวนมากแพร่ขยายไปไกลจนถึงบริเวณคาบสมุทรไอบีเรียแม้กระทั่งพ่อค้าอิตาลียังต้องเดินทางทำการค้าขายกับพ่อค้าฮันซาที่เมืองแห่งนี้เพื่อรับสินค้าไปขายต่อยังบริเวณยุโรปตอนล่าง ความสำเร็จของการจัดตั้งสถานีการค้าย่อยรวมทั้งสถานีการค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ในยุโรปตะวันตกของสันนิบาตฮันซายังมีผลให้พ่อค้าเยอรมันสามารถควบคุมเส้นทางการค้าบริเวณทะเลเหนือไว้จนสิ้น เนื่องจากทะเลดังกล่าวเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้านานาชนิดที่นำเข้ามาและส่งออกจากยุโรปตะวันตกมายังลูเบ็คในฐานะศูนย์กลางสำคัญของตลาดฮันซา

⁷ Elizabeth Gee Nash, *The Hansa: Its History and Romance*, (California: University of California, 1929), p. 8.

⁸ Philippe Dollinger, (1964), p. 5.

⁹ Jean H. O. L. M. Pirenne, *Economic and Social History of Medieval Europe*, (London: Routledge & Kegan Paul, 1961), p. 124.

ในยุโรปตะวันออก แรกเริ่มพ่อค้าฮันซาจากแคว้นเวสฟาเลียดำเนินการติดต่อกับพ่อค้ารัสเซียมาเป็นเวลานาน ในระยะแรกพ่อค้าฮันซาสร้างสถานีการค้าขึ้นที่บริเวณเซนต์ปีเตอร์ซ็อฟ (St. Petersburg) หรือเมืองนอฟโกร็อดซึ่งเป็นเมืองเก่าที่พ่อค้าเกาะก๊อทแลนด์เคยตั้งเป็นศูนย์กลางท่าเรือติดต่อระหว่างก๊อทแลนด์กับรัสเซีย¹⁰ ต่อมาภายหลังพ่อค้าเยอรมันเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานการค้ามากขึ้นเรื่อยๆ นอฟโกร็อดถูกยกสถานะเป็นสถานีการค้าใหญ่ขึ้นในราว ค.ศ. 1207 โดยทำหน้าที่ควบคุมจัดเก็บสินค้ารวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พ่อค้าฮันซาที่เดินทางติดต่อกับชายฝั่งบอลติก¹¹ ต่อมาพ่อค้าเยอรมันยังสร้างเมืองชเลสวิก (Schleswig) เป็นเมืองท่าอีกแห่งต่อจากนอฟโกร็อด นอกจากนี้พ่อค้าฮันซายังจัดตั้งสถานีการค้าย่อยที่สำคัญอีกแห่งคือเมืองริกาซึ่งเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงทางการทำประมงปลาเฮอริง ธุรกิจการซื้อขายปลาเฮอริงในเมืองนี้มีเพียงกลุ่มพ่อค้าฮันซาเท่านั้นที่สามารถทำได้เนื่องจากกลุ่มพ่อค้าฮันซาได้ขอสัมปทานการผูกขาดปลาชนิดนี้จากผู้ครองนคร

ขณะที่ยุโรปตอนเหนือ พ่อค้าฮันซาเริ่มติดต่อกับพ่อค้าสแกนดิเนเวียภายหลังจากที่พระเจ้าคnutที่ 1 (Knut I ค.ศ. 1150-1197) แห่งสวีเดนกับพระเจ้าเฮนรีที่ 8 แห่งอังกฤษทำสนธิสัญญาข้อตกลงทางการค้าระหว่างกันเมื่อ ค.ศ. 1173 โดยอนุญาตให้พ่อค้าทั้งสองชาติดำเนินการค้าได้อย่างเสรี¹² (Dollinger, 1964: 35) ใน ค.ศ. 1251 พ่อค้าเยอรมันสร้างเมืองสต็อกโฮล์ม (Stockholm) เป็นสถานีการค้าย่อย เมืองแห่งนี้ใช้ติดต่อระหว่างพ่อค้าฮันซากับพ่อค้าสวีเดนรวมทั้งพ่อค้าพื้นเมืองในคาบสมุทรสแกนดิเนเวียทั้งนอร์เวย์และฟินแลนด์ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การค้าของสันนิบาตขยายตัวอย่างรวดเร็ว¹³ ต่อมาพ่อค้าฮันซาได้สร้างเมืองเบอร์เก็น (Bergen) เพื่อเป็นสถานีการค้าใหญ่อีกแห่งติดต่อกับพ่อค้านอร์เวย์โดยตรง ใน ค.ศ. 1294 พระเจ้าอีริกที่ 2 แห่งนอร์เวย์ทรงประทานคริสต์มาสแก่พ่อค้าฮันซาเป็นกรณีพิเศษเนื่องจากพ่อค้าฮันซาสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจแก่นอร์เวย์ พ่อค้าเยอรมันยังได้รับพระราชานุญาตจากกษัตริย์นอร์เวย์ในการดำเนินการซื้อขายสินค้านานาชนิด ได้แก่ ข่ง ซีผึ้ง อำพัน งุ่นตากแห้ง ขนสัตว์ เพื่อนำไปจำหน่ายต่อยังสถานีการค้าต่างๆ จนทำให้ต่อมาพ่อค้าฮันซาควบคุมเส้นทางการค้าในทะเลบอลติกรวมทั้งรัสเซียตอนในได้สำเร็จ ต่อมาเมืองเบอร์เก็นได้ถูกยกสถานะเป็นคอนตอร์เพื่อควบคุมเส้นทางการติดต่อและการค้าขายในสแกนดิเนเวียโดยเฉพาะ

¹⁰ Elizabeth Gee Nash, (1929), p. 124.

¹¹ Johannes Schildhauer, (1985), p.38.

¹² Philippe Dollinger, (1964), p. 35.

¹³ Philippe Dollinger, (1964), p. 36.

กล่าวได้ว่าพ่อค้าฮันซาทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการซื้อขายสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายยังยุโรปตะวันตกกับยุโรปตะวันออก สินค้าที่สำคัญของยุโรปตะวันออกซึ่งได้แก่ ขนสัตว์ ผลไม้ตากแห้ง เส้นใยป่าน ข้าวสาลี ชุง ไม้แปรรูปมีสถานียการค้าใหญ่ที่นอฟโกรอด ขณะที่สินค้าสำคัญของยุโรปตอนเหนือหรือสแกนดิเนเวียได้แก่ ชุง ขี้ผึ้ง อำพัน ขนสัตว์ น้ำมันดิน น้ำมันปลา มีสถานียการค้าใหญ่ที่เบอร์เกิน สินค้าจำนวนมากจากคอนตอร์เหล่านี้จะถูกลำเลียงมายังเมืองท่าสำคัญของสันนิบาตเพื่อทำหน้าที่ส่งไปจำหน่ายยังยุโรปตะวันตกทั้งที่แฟลนเดอร์กับอังกฤษ จากนั้นพ่อค้าฮันซาจะนำสินค้าจากยุโรปตะวันตกโดยเฉพาะเสื้อผ้าขนสัตว์สำเร็จรูป เกลือรวมทั้งสินค้าแปรรูปนานาชนิดกลับมายังสถานียการค้าใหญ่ในลูเบ็คก่อนที่จะถูกส่งต่อหวนเวียนไปจำหน่ายตามสถานียการค้าภูมิภาคต่างๆ ทั้งยุโรปตะวันออกและยุโรปเหนือ ด้วยเหตุนี้พ่อค้าฮันซาจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวกลางฟันเฟืองในการกระจายสินค้าท้องถิ่นไปตามภูมิภาคต่างๆ โดยมีเมืองลูเบ็คเป็นศูนย์กลางสำคัญ ในราวศตวรรษที่ 15 พ่อค้าฮันซาได้สร้างเมืองท่ารองรับขบวนเรือสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เมืองเอลบิง(Elbing) ธอร์น(Thorn) ราวัล(Raval) ดอร์พัท(Dorpat) เพอนาว(Pernau) และโคนิกส์เบอร์ก(Konigsberg) ซึ่งตั้งอยู่ในแคว้นลิโวเนียเป็นเมืองท่าเพื่อใช้รองรับสินค้าที่มีเป็นจำนวนมากจากคอนตอร์ทั่วภูมิภาค

ในช่วงศตวรรษที่ 15-16 สินค้าส่งออกหลักสำคัญมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยสินค้าที่สร้างกำไรมหาศาลแก่พ่อค้าประกอบด้วย ัญพิช ฝ้ายลินิน เบียร์ ไวน์ เกลือ ปลา เหล็ก ขี้ผึ้ง ไม้ ชุง ซึ่งเป็นสินค้าที่นำมาจากทั้งสามภูมิภาคใหญ่ทางตอนเหนือ สินค้าเหล่านี้จะถูกลำเลียงต่อมายังลูเบ็คซึ่งเป็นศูนย์กลางตลาดใหญ่หรือเมืองท่าใกล้เคียงทั้งฮัมบูร์ก เบรเมน โคโลญจ์ จากนั้นพ่อค้าเยอรมันจะลำเลียงสินค้าเหล่านี้ส่งต่อไปยังเส้นทางคมนาคมต่างๆ ทั้งถนน แม่น้ำเพื่อจำหน่ายสินค้าให้กับพ่อค้าพื้นเมืองตอนในของยุโรป จากนั้นพ่อค้าเหล่านี้จะนำสินค้าไปขายต่อยังพื้นที่ที่ห่างไกล¹⁴ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สันนิบาตฮันซามีอิทธิพลควบคุมพื้นที่ทะเลเหนือกับทะเลบอลติกเนื่องจากสันนิบาตมีกองเรือประจำการเป็นจำนวนมาก เรือสินค้าเหล่านี้มาจากการร่วมมือระหว่างเหล่าสมาชิกที่ต้องส่งกองเรือประจำการแก่สันนิบาตตามข้อตกลงทำให้กองเรือฮันซาปรากฏอยู่ทั่วน่านน้ำกว่าหนึ่งพันลำ เรือของพ่อค้าฮันซาถือเป็นแบบลักษณะเฉพาะในยุคกลางตอนปลายที่เรียกว่าเรือค็อก (cog boat) โดยดัดแปลงมาจากเรือไวคิงของชาวสแกนดิเนเวีย เรือค็อกของพ่อค้าฮันซาได้ไม้ซุงที่มาจากเมืองนอฟโกรอดจึงทำให้มีการต่อเรือขึ้นอย่างกว้างขวาง

¹⁴ Helen Zimmern, (1969), pp. 95-97.

ขบวนเรือสินค้าที่ลำเลียงโดยเรือค็อก

ที่มา: www.cornerstonesworld.com

ลูเบ็คและดานซิกเป็นศูนย์กลางสำคัญของการทำอุตสาหกรรมการต่อเรือยุโรปตอนเหนือเนื่องจากช่างต่อเรือเยอรมันมีความรู้และทักษะเป็นอย่างมาก สันนิบาตสามารถส่งออกเรือสินค้าจำหน่ายไปทั่วยุโรปแม้กระทั่งพ่อค้าอิตาลียังส่งเรือค็อกเยอรมันจากทั้งสองเมืองใหญ่แห่งนี้ แม้ว่าพ่อค้าดัตช์พยายามจะยกสถานะอัมสเตอร์ดัมเป็นศูนย์กลางการต่อเรือทัดเทียมกับสันนิบาตฮันซาแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากช่างต่อเรือดัตช์ยังไม่มีทักษะเทียบเท่ากับช่างเยอรมัน

นอกเหนือจากความเข้มแข็งทางกองเรือของฮันซาที่ทำให้สันนิบาตควบคุมน่านน้ำทะเลได้แล้ว สันนิบาตฮันซายังมีอำนาจควบคุมดินแดนตอนในของเยอรมันเช่นกันทั้งนี้สืบเนื่องจากขบวนสินค้าพ่อค้าเยอรมันได้รับความคุ้มครองจากอัศวินทิวทัน (Teutonic Knights) สำนักอัศวินทิวทันเกิดขึ้นจากการที่พ่อค้าลูเบ็คให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่อัศวินเหล่านั้นนับแต่สมัยสงครามครูเสด ทำให้สันนิบาตฮันซากับสำนักอัศวินทิวทันต่างมีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นทาง

ประวัติศาสตร์ร่วมกัน¹⁵ อีกทั้งต่อมาพ่อค้าฮันชาวยังให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่อัศวินโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามขยายพรหมแดนพิชิตแคว้นปรัสเซียในราวศตวรรษที่ 13 รวมทั้งการจัดซื้ออาวุธและชุดเกราะให้กับอัศวิน ผลประโยชน์ที่เกื้อหนุนพึ่งพาหะหว่างกันนี้เองทำให้พ่อค้าเยอรมันได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยจากกลุ่มอัศวินขณะที่อัศวินได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินเป็นการตอบแทน ต่อมาอัศวินตีตัวตันทิ้งขยายเส้นทางพรหมแดนสู่ฝั่งทะเลบอลติกซึ่งมีทรัพยากรจำนวนมาก ดินแดนเหล่านี้เป็นพื้นที่ของพวกนอกรีตศาสนาที่ไม่ประสงค์ติดต่อกับบุคคลภายนอก เมื่ออัศวินตีตัวตันทิ้งการทำลู่รบขยายแนวพรหมแดนสำเร็จพ่อค้าฮันชาก็จะเข้าไปบุกเบิกทรัพยากรรวมทั้งการจัดตั้งสถานีทางการค้าต่างแดนขึ้น

สันนิบาตฮันชากับสถานะความเป็นผู้นำอำนาจทางทะเล

ในยุครุ่งเรืองของสันนิบาตฮันชา ลูเบ็คกลายเป็นสถานีการค้าใหญ่ของสันนิบาตทั้งยังได้รับการยกย่องเป็นเมืองชั้นนำของโลก ณ ขณะนั้น ลูเบ็คควบคุมเส้นทางการค้านับจากทะเลเหนือจนถึงทะเลบอลติกโดยมีคอนตอร์ตามพื้นที่ต่างๆ เชื่อมโยงเครือข่ายการค้าระหว่างดินแดนทางยุโรปเหนือเข้าด้วยกัน ในศตวรรษที่ 15 สันนิบาตฮันชาเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดสิ่งสำคัญที่ทำให้สันนิบาตฮันชารุ่งเรืองทางการค้าเป็นผลมาจากการสร้างเรือค็อกซึ่งเป็นเรือนวัตกรรมแบบใหม่ที่ใช้ขนส่งลำเลียงสินค้าในทะเลทางตอนเหนือของยุโรป เรือค็อกจำนวนมากถูกใช้เป็นขบวนเรือคาราวาลขนส่งสินค้าโดยดัดแปลงปรับปรุงมาจากเรือไวกิงส์ของชาวสแกนดิเนเวียเพื่อใช้บรรทุกสินค้าโดยเฉพาะ เรือค็อกมีความแข็งแรงและทนต่อคลื่นทะเล รูปแบบของเรือมีเพียงเสาบังคับทิศทางลมเพียงลำเดียวและใบเรือรูปสี่เหลี่ยม สันนิบาตเรือมีลักษณะเรียกว่าว้างซึ่งเหมาะแก่การเล่นเรือในแหล่งน้ำที่ไม่ลึกโดยเฉพาะบริเวณทะเลบอลติกและทะเลเหนือ ทว่าเรือชนิดนี้ยังมีข้อจำกัดในการบรรทุกสินค้า ด้วยเหตุนี้การเดินทางแต่ละครั้งของพ่อค้าฮันชาจึงจำเป็นต้องใช้เรือค็อกจำนวนหลายลำเดินทางเกาะกลุ่มเป็นขบวนเรือสินค้าขนาดใหญ่ ลักษณะพิเศษของขบวนเรือค็อกฮันชานั้นจะมีเรือค็อกลำหนึ่งแล่นนำขบวนเรือโดยใช้ธงเรือรูปสามเหลี่ยมที่มีแถบข้างบนสีขาวและข้างล่างนั้นสีแดงเป็นธงสัญลักษณ์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสันนิบาต¹⁶ ต่อมาในปลายศตวรรษที่ 14 เรือชนิดนี้ถูกดัดแปลงเพื่อทำเป็นเรือรบติดอาวุธคุ้มครองขบวนสินค้าทำให้กองเรือฮันชามีอิทธิพลอย่างมาก

ความยิ่งใหญ่ของกองเรือสันนิบาตแข็งแกร่งยิ่งขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งกองกำลังทหารเรือรบโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองกองเรือสินค้าที่เดินทางค้าขายต่างแดน นับแต่ทศวรรษที่ 1360 เป็นต้น

¹⁵ Ibid., pp.158-159.

¹⁶ Johannes Schildhauer, (1985), pp. 152-153.

มากองเรือรบสันนิบาตอันซามีอิทธิพลควบคุมพื้นที่ทั่วทะเลเหนือรวมทั้งทะเลบอลติกและไกลจนถึงทะเลนอร์วีเจียน สิ่งสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้กองเรือรบอันซามีความเกรียงไกรในสมัยนั้นเป็นผลมาจากการได้รับชัยชนะเหนือพระเจ้าวัลดิมาร์แห่งอาณาจักรเดนมาร์ก ชัยชนะครั้งนี้ทำให้สันนิบาตสามารถยึดครองน่านน้ำอย่างเบ็ดเสร็จและสร้างความครั้นคร้ามต่อดินแดนรอบข้างเป็นอย่างยิ่ง

การทำสงครามระหว่างเดนมาร์กกับสันนิบาตอันซาเริ่มต้นขึ้นเมื่อพระเจ้าวัลดิมาร์ อัทเทอร์แด็ก (Waldemar Atterdag ค.ศ.1321-1375) ทรงริษยาถึงความมั่งคั่งของสันนิบาตอิกทั้งไม่พอพระทัยที่พ่อค้าฮันซารุกกล้าเขตอำนาจการทำการประมงของชาวเดนมาร์ก ดังนั้นพระองค์จึงทรงนำกองทัพเรือรบเดนมาร์กยึดทะเลสกาเนียและถือสิทธิครอบครองทะเลดิงกล่าว¹⁷ ต่อมาใน ค.ศ. 1361 พระเจ้าวัลดิมาร์ยังทรงนำทัพเรือเข้าโจมตีสวีเดนซึ่งเป็นฐานที่มั่นทางการค้าใหญ่ของสันนิบาตบนเกาะก้อทแลนด์รวมทั้งยึดเกาะโอแลนด์ (Oland) ซึ่งอยู่บริเวณใกล้สวีเดนอีกด้วย กล่าวกันว่าสาเหตุสำคัญที่พระองค์ทรงนำกองทัพโจมตีก้อทแลนด์เนื่องจากทรงเจ็บแค้นพระทัยที่ชาวเมืองก้อทแลนด์ร้องเพลงพื้นเมืองอันมีท่วงทำนองเยาะเย้ยพระองค์ เมื่อทรงทำสงครามชนะชาวก้อทแลนด์และยังประหารชีวิตชาวเมืองบนเกาะกว่า 1,800 คน พระเจ้าวัลดิมาร์ยังมีรับสั่งให้เรือถอนทำลายกำแพงเมืองทั้งหมดที่พ่อค้าฮันซาสร้างขึ้นทั้งยังบังคับให้ชาวเมืองนำทรัพย์สินจำนวนมากจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามแก่พระองค์ในครั้งนั้น

ด้วยเหตุนี้เคาท์เตอร์แห่งวิสบีจึงประกาศสงครามต่อพระองค์ ขณะเดียวกันเขายังร้องขอความช่วยเหลือทางกองทหารจากสันนิบาตกลุ่มเวินด์รวมทั้งสมาชิกสันนิบาตกลุ่มต่างๆ เพื่อทำสงครามกับเดนมาร์กครั้งนี้ อย่างไรก็ตามก็มีเพียงสันนิบาตกลุ่มเวินด์เท่านั้นที่ประกาศทำสงครามกับเดนมาร์ก ขณะที่สมาชิกสันนิบาตทั้งกลุ่มเวสฟาเลียกับปรัสเซียต่างไม่ยกทัพพันสงครามเนื่องจากเกรงว่าพ่อค้าในเมืองต่างๆของตนอาจได้รับผลกระทบทางการค้า ในที่สุดที่ประชุมสภาอันซามีมติเลือกโจฮันน์ วิตเตินบอร์ก (Johann Wittenborg) เป็นผู้ดำเนินการทำสงครามกับเดนมาร์กครั้งนี้ กองทัพเรือสันนิบาตเข้าโจมตีกรุงโคเปนเฮเกนเมืองหลวงเดนมาร์กและยังทำลายป้อมปราการตามแนวชายฝั่งบริเวณทะเลสกาเนีย แต่อย่างไรก็ดีต่อมาใน ค.ศ. 1362 วิตเตินบอร์กกลับเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต่อกองเรือเดนมาร์กที่เมืองเฮลซิงบอร์ก (Helsingborg) ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการรบอิกทั้งสันนิบาตหมยมั่นว่ากองเรือรบของอันซาน่าจะยึดครองเมืองนี้ได้สำเร็จ ทำให้กองเรือรบสันนิบาตเสียหายอย่างมาก¹⁸ สาเหตุหลักความพ่ายแพ้

¹⁷ Helen Zimmern, (1969), p. 53.

¹⁸ Johannes Schildhauer, (1985), pp. 46-48.

ครั้งนี้เป็นผลมาจากการวางแผนที่ผิดพลาดในการจัดกำลังพลต่อสู้ทั้งทางบกและทางทะเลและทำให้สันนิบาตต้องสูญเสียเรือคือกเป็นจำนวนมาก ในที่สุดสันนิบาตอันชาจำต้องยินยอมทำสัญญาวอร์ดิงบอร์ก (treaty of Vordingborg) ในค.ศ. 1365 โดยยอมรับความพ่ายแพ้ สันนิบาตอันชาหมดอำนาจอย่างสิ้นเชิงในเมืองเฮลซิงบอร์กและยังต้องคืนเมืองโคเปนเฮเก้นรวมทั้งทะเลสาบเนียให้กับเดนมาร์กตามเดิม ผลของสนธิสัญญาฉบับนี้สร้างความอภัยแก่กองทัพเรือสันนิบาตที่ได้ชื่อว่าเข้มแข็งที่สุดในทะเลเหนือของยุโรป ขณะเดียวกันวิตเดินบอร์กซึ่งเป็นผู้นำศึกของสันนิบาตยังถูกตัดสินประหารชีวิตอีกด้วย

อย่างไรก็ดีสถานการณ์เริ่มเปลี่ยนไปเมื่อดยุกอัลเบิร์ตแห่งเม็คเลินบูร์ก (Duke Albrecht of Mecklenburg) ได้รับการแต่งตั้งเป็นกษัตริย์องค์ใหม่แห่งสวีเดนเมื่อ ค.ศ. 1364 เนื่องจากบรรพบุรุษมีสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อกับราชบัลลังก์สวีเดน อีกทั้งก่อนหน้านี้นขุนนางจำนวนมากในสวีเดนต่างไม่พอใจที่พระเจ้าวัลดิมาร์แทรกแซงกิจการภายในของสวีเดน เมื่อพระเจ้าอัลเบิร์ตทรงครองราชย์และยังทรงเป็นชาวเยอรมันมาก่อน พระองค์ทรงประกาศทำสงครามกับเดนมาร์กรวมทั้งยึดเส้นทางการค้าทางทะเลจนสิ้น พระเจ้าอัลเบิร์ตทรงโน้มน้าวสันนิบาตอันชาให้ความช่วยเหลือแก่พระองค์ในครั้งนี้ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงขอความสนับสนุนจากนอร์เวย์ในการทำสงครามกับเดนมาร์กด้วยเช่นกัน สงครามอุบัติขึ้นอีกครั้งใน ค.ศ. 1367 เมื่อสันนิบาตอันชาซึ่งนำโดยกองเรือรบสมาพันธ์แห่งโคโลญจ์ (confederation of Cologne) สวีเดนและนอร์เวย์รวมตัวผนึกกันทำสงครามกับเดนมาร์ก กองเรือรบอันชาสามารถยึดเมืองท่าชายฝั่งรวมทั้งกรุงโคเปนเฮเก้นและสกานี (Skane) ได้อีกครั้ง¹⁹ นอกจากนี้ขุนนางในราชสำนักเดนมาร์กยังก่อกบฏต่อพระองค์ ทำให้ในที่สุดพระองค์ต้องทรงลี้ภัยออกนอกดินแดนใน ค.ศ. 1368 ความพ่ายแพ้ของพระองค์ในครั้งนี้ทำให้กองเรือรบอันชากลับมาผงาดอย่างอย่างยิ่งใหญ่ในทะเลเหนือได้อีกครั้ง

สองปีต่อมาพระเจ้าวัลดิมาร์ทรงยินยอมตกลงทำสนธิสัญญาสตราลซุนด์ (treaty of Stralsund ค.ศ. 1370) โดยมีการเจรจาระหว่างเดนมาร์กกับสันนิบาตอันชา สนธิสัญญาระบุว่าคอนตอร์วิสส์ต้องเป็นเมืองอิสระจากการแทรกแซงของเดนมาร์ก และเดนมาร์กจะต้องไม่คุกคามเส้นทางการค้าทางทะเลของอันชาในทะเลบอลติกทั้งหมด ข้อตกลงยังกำหนดด้วยว่าสันนิบาตอันชามีสิทธิควบคุมเมืองชายฝั่งสำคัญของเดนมาร์กทั้งเมืองสกานีและเมืองเฮลซิงบอร์กเป็นระยะเวลา 15 ปีรวมทั้งยังให้อำนาจที่ประชุมสันนิบาตอันชามีสิทธิเข้าแทรกแซงในการแต่งตั้ง

¹⁹ Philippe Dollinger, (1964), p. 67.

รัชทายาทปกครองต่อจากพระเจ้าวัลดิมาร์ด้วย²⁰ หลังสงครามระหว่างสันนิบาตฮันซา กับเดนมาร์กสิ้นสุดลง สันนิบาตฮันซากลายเป็นผู้มีอำนาจทางทะเลสูงสุดโดยปริยาย การล่มสลายของสันนิบาตฮันซา

ความเสื่อมของสันนิบาตมีสาเหตุหลักมาจากความเข้มแข็งของรัฐชาติในดินแดนต่างๆ นับตั้งแต่สแกนดิเนเวีย เดนมาร์ก สวีเดน อังกฤษ รัสเซียและฮอลแลนด์ตามลำดับ ดินแดนเหล่านี้ล้วนมีความเข้มแข็งทางด้านกองเรือเป็นอย่างมากอีกทั้งต่อมายังทำลายอำนาจสันนิบาตฮันซาด้วยเช่นกัน นอกจากนี้สถานการณ์ของสันนิบาตเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะหลังจากที่สันนิบาตฮันซาได้รับชัยชนะเหนือเดนมาร์กทำให้เวลานี้สันนิบาตกลายเป็นสถาบันองค์กรที่มีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและการทหารความเข้มแข็งของสันนิบาตฮันซาสร้างความหวุ่นวิตกแก่บรรดาเจ้าผู้ปกครองดินแดนรอบข้างเป็นอย่างมากยิ่ง และเมื่อก้าวสู่ศตวรรษที่ 16 สันนิบาตฮันซาเผชิญกับปัญหาที่รุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสถานการณ์การค้าสำคัญในภูมิภาคต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการตื่นตัวของเจ้าผู้ปกครองดินแดน ความเสื่อมของสันนิบาตปรากฏขึ้นตามภูมิภาคดังนี้

ในยุโรปตะวันตก พ่อค้าฮันซาเผชิญหน้ากับพ่อค้าดัตช์ซึ่งพัฒนากองเรืออย่างเข้มแข็ง การเดินเรือของพ่อค้าดัตช์ยังบันทึกชื่อเสียงพ่อค้าเยอรมันอย่างยิ่ง อีกทั้งต่อมาพ่อค้าดัตช์ยังได้รวมตัวจัดตั้งเป็นสมาพันธ์เพื่อแข่งขันการค้ากับพ่อค้าฮันซาโดยตรง ในปลายศตวรรษที่ 15 บรรดาเจ้าผู้ครองนครในเยอรมันต่างปฏิเสธข้อเรียกร้องของพ่อค้าฮันซามากขึ้นเนื่องจากเจ้าผู้ครองนครเหล่านั้นต้องการทำการค้าเอง ดังเช่น อิเล็กเตอร์เฟรเดอริกที่ 2 พระทนต์เหล็ก (Frederick II the iron teeth ค.ศ. 1413 - 1471) แห่งบรันเดินบูร์กทรงขับไล่พ่อค้าฮันซาออกจากเมืองเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันอัศวินทิวทันที่เคยมีบทบาทสำคัญในการบุกเบิกดินแดนให้กับสันนิบาตรวมทั้งคุ้มครองขบวนสินค้าของพ่อค้าฮันซาก็ถูกกษัตริย์แห่งอาณาจักรโปแลนด์กวาดล้างใน ค.ศ. 1466 ทำให้สันนิบาตต้องสิ้นสุดอำนาจลงในยุโรปตอนใน²¹ เจ้าผู้ครองนครหลายแห่งในยุโรปต่างหันมาติดต่อกับพ่อค้าดัตช์แทนพ่อค้าเยอรมันเนื่องจากได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่า

ความขัดแย้งระหว่างพ่อค้าดัตช์กับสันนิบาตนำไปสู่สงครามดัตช์-ฮันซา (Dutch-Hanseatic war ค.ศ. 1438-1441) ขึ้น เมื่อกองเรือดัตช์จากอัมสเตอร์ดัมต้องการเดินทางค้าขาย

²⁰ Helen Zimmern, (1969), pp. 65-67.

²¹ Elizabeth Gee Nash, (1929), pp.186-188.

อย่างเสรีในทะเลเหนือ อย่างไรก็ตามเส้นทางการค้าในทะเลเหนือถูกผูกขาดจากพ่อค้าฮันซาไว้ ดังนั้นการทำสงครามระหว่างทั้งสองชาติจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สงครามครั้งนี้ดยุคฟิลิปแห่งดัตช์กับเบอร์กันดีซึ่งมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับดัตช์ให้ความช่วยเหลือแก่พ่อค้าดัตช์เนื่องจากต้องการลดอำนาจพ่อค้าฮันซาในบริเวณทะเลเหนือ ในที่สุด ค.ศ. 1441 กองเรือดัตช์ได้รับชัยชนะเหนือพ่อค้าเยอรมันทำให้ที่ประชุมสันนิบาตฮันซาจำต้องตกลงทำสนธิสัญญาโคเปนเฮเก้น (Treaty of Copenhagen) ในปีเดียวกัน พ่อค้าฮันซาต้องสูญเสียกรรมสิทธิการค้าอัญพิชในยุโรปฝั่งตะวันตก นอกจากนี้ยังต้องยกสัมปทานผูกขาดการค้าปลาเฮอริงและเกลือในฝรั่งเศสแก่พ่อค้าดัตช์อีกด้วย ในเงื่อนไขตามสนธิสัญญาสันนิบาตฮันซายังต้องให้กองเรือสินค้าเอกชนของดัตช์เดินเรืออย่างเสรีนับตั้งแต่เมืองลูเบ็ค ฮัมบูร์ก สตีทติน ลูเนบูร์ก ชัยชนะของดัตช์ครั้งนี้ยังบั่นทอนอำนาจด้านเศรษฐกิจของพ่อค้าเยอรมันเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันบรูจส์ซึ่งเป็นคอนตอร์ใหญ่สำคัญอีกแห่งของฮันซายังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเนื่องจากพ่อค้าดัตช์ต่างหันมาทำธุรกิจที่เมืองแอนท์เวิร์ปกับอัมสเตอร์ดัมซึ่งเป็นเมืองการค้าแห่งใหม่ของดัตช์โดยตรงโดยที่มียอมค้าขายกับพ่อค้าคอนตอร์บรูจส์เหมือนเช่นเคย บรูจส์สูญเสียความเป็นผู้นำคอนตอร์ในแคว้นแฟรนเดอริในเวลาต่อมา²²

นับแต่ศตวรรษที่ 16 กองเรือดัตช์ก้าวขึ้นสู่มหาอำนาจทางทะเลแทนที่สันนิบาตฮันซาที่กำลังล่มสลาย

²² Helen Zimmern, (1969), p. 311.

ที่มา: aesthetic.gregcookland.com

นอกจากนี้ผลส่วนหนึ่งที่ทำให้สันนิบาตฮันซาไม่อาจสู้อิทธิพลการค้าของพ่อค้าดัทช์ได้ เนื่องจากระบบความล่าช้าหลังทางการเงินของสันนิบาตทั้งนี้เพราะพ่อค้าดัทช์นั้นเริ่มนำระบบสินเชื่อเข้ามาใช้ในการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ซึ่งสามารถลดความยุ่งยากในการติดต่อการค้ากับพ่อค้าท้องถิ่น จนต่อมาอัมสเตอร์ดัมกลายเป็นศูนย์กลางธนาคารที่ยิ่งใหญ่ทางตอนเหนือของยุโรปแทนเมืองลูเบ็ค นอกจากนี้ที่แฟลนเดอร์ที่ได้รับความผลกระทบแล้ว แม้กระทั่งที่อังกฤษ ใน ค.ศ. 1597 รัชสมัยสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ทรงประกาศโองการห้ามพ่อค้าเยอรมันเดินทางทำการค้าขายยังอังกฤษและยังประกาศยกเลิกสถานการค้าใหญ่ที่คอนตอร์ลอนดอนรวมทั้งสถานีการค้าย่อยที่สตีลยาร์ด (Steelyard) ด้วยทำให้สันนิบาตฮันซาได้รับผลกระทบและต้องปิดตัวลงในเวลาต่อมา²³

ในยุโรปตอนเหนือ พ่อค้าฮันซาต้องเผชิญหน้ากับการคุกคามของพระเจ้ากุสตาฟที่ 1 (Gustav I ค.ศ. 1496-1560) แห่งสวีเดนที่ทรงขยายอำนาจรอบนอกคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย พระองค์ทรงนำกองทัพเรือสวีเดนควบคุมบริเวณทะเลบอลติกทางตอนเหนือรวมทั้งทะเลนอร์วีเจียน ทรงทำสงครามยึดเมืองสำคัญของสันนิบาตฮันซา นับตั้งแต่ริกา รีเวล นาร์วารวมทั้ง

²³ Ibid., p. 336.

เมืองวีบอร์กในฟินแลนด์ที่ยังทรงยึดเมืองท่าเรือสำคัญของสันนิบาตในแคว้นลิโวเนีย ด้วยเหตุนี้พ่อค้าสวีเดนจึงเริ่มแข่งขันการค้าทางทะเลกับพ่อค้าเยอรมันโดยมุ่งทำการค้ากับพ่อค้ารัสเซียและโปแลนด์ซึ่งทำให้ธุรกิจการค้าไม่แปรรูปที่ถูกผูกขาดมายาวนานได้รับผลกระทบเป็นอันมาก ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าเอริกที่ 14 (Eric XIV ค.ศ. 1604-1611) แห่งสวีเดนทรงปิดล้อมทะเลบอลติกซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญในการติดต่อระหว่างพ่อค้าฮันซากับพ่อค้าสแกนดิเนเวียและยุโรป ตะวันออกจนนำไปสู่การเกิดสงครามนอร์ดิก (Nordic war ค.ศ. 1563-1569) ขึ้นระหว่างสันนิบาตฮันซากับสวีเดน ในที่สุดสันนิบาตฮันซาพ่ายแพ้และต้องยอมเจรจาสงบศึกทำให้สันนิบาตต้องสิ้นอำนาจลงอย่างสิ้นเชิงในทะเลบอลติก

กล่าวได้ว่าผลของสงครามครั้งใหญ่ระหว่างสันนิบาตฮันซากับดัชชีและสวีเดนส่งผลกระทบต่อสถานภาพของสันนิบาตอย่างยิ่ง ความพ่ายแพ้สงครามต่อดัชชีทำให้สันนิบาตต้องสูญเสียอำนาจการควบคุมพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณทะเลเหนือ ขณะที่ความพ่ายแพ้ต่อสวีเดนทำให้สันนิบาตต้องสูญเสียอำนาจการควบคุมพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณทะเลบอลติกตามลำดับ แม้แต่ยุโรปทางฝั่งตะวันออกก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน รัชสมัยพระเจ้าอีวานที่ 3 (Evan III ค.ศ. 1440 - 1505) แห่งรัสเซียทรงยึดคอนตอร์แห่งนอฟโกรอดเมื่อ ค.ศ. 1478 ทั้งยังปฏิเสธมิให้พ่อค้าฮันซากลับบำค้าขายยังเมืองแห่งนี้ นอกจากนี้แล้วเมืองต่างๆ ที่พ่อค้าเยอรมันได้ร่วมกันสร้างขึ้นในต่างแดนล้วนถูกเจ้าผู้ครองนครกีดกันและจำกัดสิทธิมากขึ้นซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อพ่อค้าเยอรมันเป็นอย่างมาก

ขณะเดียวกันคอนตอร์แห่งวิสปีภายหลังจากการถูกรุกรานโดยพระเจ้าวัลดิมาร์แล้ว คอนตอร์แห่งวิสปีก็เสื่อมลงตามลำดับโดยเฉพาะเมื่อเกิดโรคระบาดกาฬโรคครั้งใหญ่ในเมืองเมื่อ ค.ศ. 1350 ทำให้ในที่สุดสถานการณ์ค้าแห่งนี้จำต้องปิดตัวลง เช่นเดียวกับที่เมืองลูเบ็คซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางที่ยิ่งใหญ่ของสันนิบาตต้องประสบสงครามกลางเมืองระหว่างเคาท์ (Count's feud) เพื่อแย่งชิงเมืองแห่งนี้นับตั้งแต่ ค.ศ. 1534-1536 ปัญหาเหล่านี้ล้วนคลอนความเข้มแข็งของสันนิบาตเป็นอย่างมากอย่างไรก็ดีในปลายศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สันนิบาตฮันซาอ่อนแอลงอย่างมาก สภาที่ประชุมแห่งลูเบ็คจึงมีการประชุมเพื่อปรับโครงสร้างใหม่ของสันนิบาต ณ ช่วงเวลานี้เหลือสมาชิกอยู่เพียง 63 เมืองเท่านั้นโดยที่ประชุมมีการแต่งตั้งผู้บริหารแห่งสันนิบาตหรือตำแหน่งซินดิค (Syndic) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกที่ยังคงอยู่ร่วมกับสันนิบาต ที่ประชุมสภาฮันซามีมติเลือกไฮน์ริช ซูเดอร์มานน์ (Heinrich Sudermann) เป็นผู้บริหารสันนิบาต²⁴ ใน ค.ศ. 1576 ทำให้เวลานี้ศูนย์กลางสำคัญเหลืออยู่เพียงสี่เมืองหลักเท่านั้นคือลูเบ็ค โคโลญจ์ บรัส

²⁴ Philippe Dollinger, (1964), p. 335.

วิก และดานซิก อีกทั้งพ่อค้าฮันซาดำเนินการค้าในดินแดนของตนเท่านั้นและแทบไม่ได้ดำเนินการค้าต่างแดนเหมือนครั้งแต่ก่อน

สันนิบาตฮันซาต้องยุติบทบาทลงเมื่อเกิดสงครามสามสิบปี (Thirty Years' War ค.ศ. 1618-1648) ขึ้นในเยอรมันอันเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวการปฏิรูปศาสนาของสาธุคุณมาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther ค.ศ. 1483-1546) นักบวชชาวเยอรมัน ดินแดนเยอรมันกลายเป็นสมรภูมิรบของสงครามความขัดแย้งในครั้งนี้อย่างรุนแรง สงครามที่ดำเนินยาวนานเกือบสามทศวรรษได้ทำลายเศรษฐกิจเยอรมันอย่างย่อยยับรวมทั้งพ่อค้าฮันซาในเมืองต่างของเยอรมันที่ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนในที่สุดสันนิบาตฮันซาจำต้องยุบตัวลงอย่างสิ้นเชิง²⁵ พร้อมกับยุโรปได้เกิดเขตเศรษฐกิจแห่งใหม่ระหว่างทวีปยุโรปกับอเมริกาโดยย้ายศูนย์กลางไปอยู่ที่ลิสบอน บริเวณคาบสมุทรไอบีเรียแทน

อย่างไรก็ดี แนวคิดในการรื้อฟื้นสันนิบาตฮันซาบังเกิดขึ้นอีกครั้งใน ค.ศ. 1980 โดยเมืองต่างๆ ที่เคยเป็นสมาชิกของสันนิบาตฮันซาที่มีความประสงค์ที่จะรวมตัวกันอีกครั้งเพื่อสร้างความเข้มแข็งโดยมีเมืองซวอลเล (Zwolle) ซึ่งอยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำสำคัญในการรวบรวมอดีตเมืองสมาชิกสันนิบาตฮันซา โดยติดต่อผ่านความร่วมมือกับเมืองในประเทศเยอรมันทางตอนเหนือเพื่อรวมกลุ่มอีกครั้งด้วยการจัดงานเทศกาลฮันซา (Hansa festival) เพื่อใช้ป็นงานรวมตัวเหล่าสมาชิกสันนิบาตฮันซาในอดีตรวมทั้งยังมีการจัดตั้งสภาฮันซาขึ้นเพื่อใช้เป็นเวทีที่ประชุมของเหล่าสมาชิกในแต่ละเมืองโดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การให้ความร่วมมือทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน

²⁵ Ibid., pp. 362-363.

สรุป

สันนิบาตฮันซาเป็นองค์กรสำคัญที่สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตอนเหนือของยุโรปในสมัยยุคกลาง อิทธิพลของสันนิบาตฮันซาครอบคลุมตั้งแต่ทะเลเหนือจนถึงทะเลบอลติก ทั้งยังผูกขาดอำนาจการค้าบริเวณนี้เอาไว้ ความเข้มแข็งของสันนิบาตเกิดขึ้นจากการตั้งสถานีการค้าใหญ่ต่างแดนหรือคอนตอร์ตามภูมิภาคต่างๆ ทางตอนเหนือของทวีปยุโรป คอนตอร์เหล่านี้กลายเป็นเครือข่ายเศรษฐกิจที่สร้างความเข้มแข็งต่อสันนิบาตเป็นอย่างมาก ความเสื่อมของสันนิบาตฮันซามีปัจจัยหลายด้านด้วยกัน แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สันนิบาตอ่อนแอลงมาจากการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าผู้ปกครองรวมทั้งความพ่ายแพ้ทางสงครามยุทธนาวีระหว่างดัชช์กับสวีเดนซึ่งทำให้อำนาจทางทะเลเหนือและทะเลบอลติกต้องสูญสิ้นลงตามลำดับ สันนิบาตต้องยุติบทบาทลงอย่างสิ้นเชิงเมื่อเกิดสงครามสามสิบปีซึ่งเป็นสงครามศาสนาที่ยืดเยื้อยาวนานและสร้างความพินาศย่อยยับแก่ดินแดนเยอรมันซึ่งเป็นสมรภูมิของสงครามรบครั้งนี้รวมทั้งเมืองต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสันนิบาตฮันซาที่ต้องปิดตัวลง ในเวลาเดียวกันความสำคัญของระบบเศรษฐกิจได้ย้ายศูนย์กลางจากทางเหนือมาสู่ดินแดนคาบสมุทรไอบีเรียกับโลกใหม่หรือทวีปอเมริกาซึ่งเป็นผลมาจากการค้นพบโลกใหม่ของโคลัมบัสซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นทางประวัติศาสตร์ในยุคใหม่ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Dollinger, Philipe. (1964). **The German Hansa**. Stanford: Stanford University Press.
- Fulbrook, Mary. (1991). **A Concise History of German**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Miehl, William Harvey. (1979). **German in Western Civilisation**. Alabama: University of Alabama.
- Nash, Elizabeth Gee. (1929). **The Hansa: Its History and Romance**. California: University of California.
- Tierney, Brian. (1999). **The Middle Ages**. New York: McGraw-Hill.
- Pirenne, Jean Henri Otto Lucien Marie.(1961). **Economic and Social History of Medieval Europe**. London: Routledge & Kegan Paul.
- Schildhauer, Johannes. (1985). **The Hansa: History and Culture**. Leipzig: Leipzig Press.
- Zimmern, Helen. (1969). **The Hansa Towns**. Michigan: University of Michigan.

การประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐาน
ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
ADMINISTRATIVE EVALUATION OF BASIC
EDUCATION SCHOOLS
OF SOUTHERN ISAAAN ALONG
THE THAI-CAMBODIA BORDER

สมควร โมทะจิตร¹
SOMKUAN MOTHAJIT²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์
ชวลิตกุล

² Ph.D.(Candidate) Educational Administration. Faculty of Education.
Vongchavalitkul University.

บทคัดย่อ

การประเมินนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินบริบทของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (3) เพื่อประเมินกระบวนการ การบริหารของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (4) เพื่อประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (5) เพื่อประเมินผลผลิตของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

วิธีการประเมินมี 2 วิธี คือ (1) การประเมินรูปแบบ CIPP ประชากร คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 133 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียนที่เลือกแบบสุ่ม เครื่องมือในการประเมินใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1, 414 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ จำนวน 2 โรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจงเป็นกรณีศึกษา ผู้ประเมินเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการสังเกตและสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสร้างข้อสรุป

ผลการประเมินพบว่า

1. ด้านบริบท ผู้ปกครองส่วนมากยากจน ชุมชนใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยในการสื่อสาร มีขนบธรรมเนียมประเพณีเฉพาะกลุ่ม มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ในด้านความปลอดภัยของชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินระดับปานกลาง ร้อยละ 56.30 มีแหล่งอบายมุขที่เป็นที่พนันอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.30 มีผู้ติดยาเสพติด ร้อยละ 34.60 ให้ความเคารพผู้อาวุโส ระดับการศึกษาต่ำ ให้ความสนใจการศึกษาน้อย ไม่ส่งเสริมให้บุตรธิดาได้ศึกษาต่อให้สูงขึ้น แต่มีน้ำใจในการให้ความร่วมมือโรงเรียนเป็นอย่างดี

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนเป็นเพศชาย ส่วนมากจบปริญญาโท จบประมาณในการบริหารได้จากรัฐประมาณ 300, 000 บาทต่อปีได้รับจากแหล่งอื่นๆประมาณ 100, 000 บาทต่อปี ครูสายผู้สอนส่วนมากจบปริญญาตรี สอนไม่ตรงวิชาเอก สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่เป็น

วัฒนธรรมแบบครอบครัว ร้อยละ 35

3. ด้านกระบวนการการบริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจร เดมิ่ง (PDCA) และใช้การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) คุณภาพการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่วนด้านบุคคลมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมากร้อยละ 47.50 สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมากร้อยละ 52.50 โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรได้เหมาะสม ครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอน ครูร้อยละ 81.10 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.30 การวัดผลประเมินผลของครูสายผู้สอน ร้อยละ 65.00 ใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย ร้อยละ 47.90 ใช้การวัดผลประเมินผลจากผลงานที่ปฏิบัติจริง และครูร้อยละ 100 ได้แจ้งผลการสอบหรือผลการวัดและประเมินต่อผู้เรียน

5. ด้านผลผลิต ผลการทดสอบ O-NET และ NT ส่วนใหญ่มีผลการทดสอบเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติ

ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 23 ไม่พอใจผลการทดสอบ ครูสายผู้สอน ร้อยละ 47.10 ไม่พอใจผลการทดสอบ ผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 โรงเรียนร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนพอใจต่อผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ผลผลิตที่เป็นผลกระทบ นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเฉลี่ย 16 คนต่อปี ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดา จำนวน 2 คนให้ได้ศึกษาต่อในระดับสูง บางครอบครัวแต่มีส่วนน้อยที่ส่งลูก จำนวน 1 คน และ 3 คน ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้น มีสมาชิกในบางครอบครัวติดอาบยาพิษประเภทการพนัน ร้อยละ 23.10 และติดยาเสพติด ร้อยละ 36.30

ผลการประเมินดังกล่าวนี้ เมื่อทำการประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ก็มีผลการประเมินสอดคล้องกับผลการประเมินด้วยรูปแบบ CIPP ทุกประการ

คำสำคัญ: การประเมิน, การบริหาร, โรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

Abstract

The purposes of this evaluation were 1) to evaluate the context of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 2) to evaluate the input of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 3) to evaluate the administrative procedure of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 4) to evaluate the curriculum and teaching of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, and 5) to evaluate the output of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border.

The Evaluation procedure. There were 2 methods of evaluation. (1) CIPP Evaluation. The population consisted of 133 Basic Educational Schools in education level of Grade 1 and Grade 2 of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border under the Basic Education Commission. The sample consisted of randomly selected 40 schools. The questionnaires were used for this evaluation tool distributed to administrators, teachers, and parents of student, totally 1, 414 person. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation. (2) Naturalistic Evaluation. Two schools were selected as a case study. The researcher collected the data by observing and interviewing from administrators, teachers, and parents of student. The contents were analyzed to make conclusion.

The evaluation findings were as follows:

1) In the aspect of “context”, it was shown that most of the parents were poor. The local dialects and Thai language were used in communication. People were very strict to the customs, and believed in the black magic. The community was safe at a moderate level (56.30%) . There were the gambling places at a moderate level (38.30%) . There were drug-addicted people in some

community (34.60%) . Most of the people respected in the elderly people. They had low educational background, and were not interested in studying. They did not encourage their children to continue studying in the higher level; however, they were really willing to cooperate with the school.

2) In the aspect of “input”, it was found that all the school administrators were male, and most of them graduated the Master degree. The administrative budget was gotten from the government, in the amount of 300, 000 baht per year, and from the other sources about 100, 000 baht per year. Most of the instructors graduated the Bachelor degree, but they did not teach the subjects that related to their majors. The teaching materials were not enough and up to date. The cultural organization of the schools along the border was the family culture (35%) .

3) In the aspect of “administrative procedure”, it was shown that most of the schools administrators used the participative management. Some school administrators used the Deming Cycle (PDCA) , and school-based management (SBM) . The quality of management of the school administrators, in the aspects of general management, budgeting, and academic were at a high level, whereas, the aspect of personnel was at a moderate level.

4) In the aspect of “curriculum and teaching”, it was revealed that the curriculum was accordant with the requirements of the local at a high level (47.50%) , and it was also accordant with the requirements of the students at a high level (52.50%) . The schools (47.10%) had developed the curriculum rightfully. The teachers (97.50%) had the lesson plans. The teachers (81.10%) used the student-center teaching method. Teachers used the teaching materials at a moderate level (54.30) . The instructors (65%) used the multiple-choices test for the measurement and evaluation, whereas, 47.90 % of instructors used the authentic practices for the measurement and evaluation. All the instructors (100%) had announced the test results, or the evaluation results to the students.

5) In the aspect of “output”, it was shown that most of the students got the O-NET, and NT test scores under the average score. The school administrators (23%) were not satisfied with the test scores. The instructors (47.10%) were not satisfied with the test scores. The schools (75%) passed the second external quality assessment by the Office for National Education Standards and Quality Assessment. The school administrators and instructors were satisfied with the result of quality assessment at a high level, the parents satisfied the school administration at a high level, The students continue studying at a higher level, in the amount of 16 students per year. Most of the parents encouraged two children to continue studying at a higher level, whereas, a few parents encouraged one or three children to continue studying at a higher level. The family members in some families addicted to the gambling (23.10%) , and were drug-addicted (36.30%) .

When the researcher used the Naturalistic Evaluation by observing and interviewing, the findings were shown accordantly with the CIPP Evaluation, in all of the aspects.

Keyword: Administrative Evaluation, Basis Education Schools, Southern Isaan Along The Thai-Cambodia Border

บทนำ

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญ, 2550) และการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ การจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และยังกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547) แต่คุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทย ยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: Online)

ในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงเล็งเห็นปัญหาของราษฎรในถิ่นทุรกันดาร พระองค์ทรงเห็นสภาพของประชาชน ที่แร้นแค้นมีความขาดแคลน พระราชดำริของพระองค์ทรงเห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานั้นการศึกษาเท่านั้นที่จะแก้ไขได้ พระองค์จึงทรงให้มีการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น (มูลนิธิ พอ.สว, 2551: Online)

กล่าวเฉพาะการจัดการศึกษาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีข้อจำกัดมากมายไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการที่มีฐานะยากจน ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ (ลลทริมา วาปีทะ, 2549) นักเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเด็กด้อยโอกาสกว่าเด็กในตัวเมือง (จรัญ พุ่มเพชร, 2549) นอกจากนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูยังมีงานอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต่อนักเรียน (สันติ นนท์ศิลา, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ภาระงานของครูซึ่ง พบว่า ครูไทยจำนวนมากต้องทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการเป็นครูสายผู้สอน (วิทยากร เชียงกุล, 2552) ทำให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีคุณภาพต่ำ จากผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (องค์การมหาชน) ได้ทำการทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 มีระดับต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (องค์การมหาชน) , 2551: Online)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบแรก พ.ศ.2544 - 2548 จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 30, 010 แห่ง พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 65 ไม่ได้มาตรฐานหลายด้าน เช่น ด้านความรู้และ

ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ส่วนมากเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2548: Online) ปัญหาคุณภาพการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (วิทยากร เชียงกุล, 2552) สำหรับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย กัมพูชานั้น ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นโรงเรียนขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ทำให้ประสบปัญหาด้านการบริหารโรงเรียน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552) จากข้อจำกัดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา นั้นมีปัญหาเป็นอย่างยิ่ง การที่จะแก้ปัญหการบริหารโรงเรียนเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง จำเป็นต้องมีการประเมินการบริหารโรงเรียนตามแนวชายแดนอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็น ด้วยเหตุนี้ผู้ประเมินจึงต้องการประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินบริบทของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
 2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
 3. เพื่อประเมินกระบวนการการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
 4. เพื่อประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
 5. เพื่อประเมินผลผลิตของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
- วิธีการศึกษา ใช้วิธีการประเมิน 2 วิธี

1) การประเมินโดยรูปแบบ CIPP ของสตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ประกอบด้วย การประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 133 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-

กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 30 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ได้จำนวน 40 โรงเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Sudman, 1976) เมื่อสุ่มได้โรงเรียนใดแล้วให้ถือว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนนั้นๆ เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมผู้ให้ข้อมูล 1, 414 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (พิสนุ พองศรี, 2551) เป็นกรณีศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นเฉพาะกรณี ศึกษา 2 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษา

1. การประเมินโดยรูปแบบ CIPP

1.1 ผลการประเมินบริบท

จากข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลแบบสามเส้า สามารถพรรณนา ได้ดังนี้

ผู้ปกครองตั้งบ้านเรือนหลังเล็กๆ รวมกันเป็นหมู่บ้าน มีอาชีพเกษตรกรรม และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่พูดสองภาษา เช่น ภาษาเขมรและภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาไทย ภาษาส่วยและภาษาไทย เป็นต้น การคมนาคมในชุมชน ส่วนใหญ่มีความสะดวกปานกลาง ร้อยละ 60.50 มีความสะดวกมาก ร้อยละ 23.30 มีความสะดวกมากที่สุด ร้อยละ 9.80 มีความสะดวกน้อย ร้อยละ 5.30 มีความสะดวกน้อยที่สุด ร้อยละ 1.10 น้ำดื่มน้ำใช้มีพอใช้ปานกลาง ร้อยละ 51.40 มีพอใช้อย่างมาก ร้อยละ 28.10 มีพอใช้อย่างมากที่สุด ร้อยละ 14.40 มีพอน้อย ร้อยละ 5.90 มีพอน้อยที่สุด ร้อยละ 0.30 ประชาชนส่วนมากมีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 90.80 มีไฟฟ้าไม่พอใช้ ร้อยละ 7 ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 2.20

สภาพสังคมและชุมชนของผู้ปกครองเป็นสังคมชนบท เครื่องครัดในขนบธรรมเนียม ประเพณี และนับถือ แชนโดนตา เรือมตรตา รำแม่มด (ผีฟ้า) หรือ หมอธรรมผีฟ้า หรือ ลำช่วง ภายในหมู่บ้านและหน่วยงานของทางราชการที่อยู่ในหมู่บ้าน เช่น โรงเรียน สถานเอนามัย จะมี

การสร้างหลุมหลบภัยไว้ทุกแห่ง เอาไว้หลบภัยในขณะเกิดการสู้รบตามแนวชายแดน ในชุมชนมีการลักขโมยสิ่งของ เช่น ขโมยสายไฟฟ้าในหมู่บ้าน ขโมยแผ่นยางพารา ขโมยข้าวในยุ้งฉางของชาวบ้าน อะไรพอที่จะขโมยได้พวกมันฉลาดซื้จะขโมย พวกขโมยเหล่านี้ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้ก็แค่ปรับ แล้วปล่อยตัวออกมา เมื่อออกมาแล้วก็ลักขโมยอีก ในบางชุมชนมียาเสพติดระบาดหนัก เพราะมีวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาชักชวนเด็กนักเรียนตัวโตๆเสพยาเสพติด ผู้ปกครองบางชุมชนมีความสามัคคีกันดี สังคมส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยว บางครอบครัวขาดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพราะอยู่อยู่กับการทำมาหากิน

ผู้ปกครองตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา ส่วนมากจะยากจน อาชีพส่วนใหญ่ทำนา ทำการเกษตร รับจ้างพอกินไปวันๆ ไม่มีเงินเก็บ เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธก.ส.) ส่วนหนึ่งไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ก็มีบางครอบครัวมีฐานะดีเพราะผลผลิตด้านการเกษตรมีราคาสูงขึ้น ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ย 6,000 บาทต่อเดือนเป็นรายได้ที่ต่ำมาก ความยากจนของผู้ปกครองมีโอกาสเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะวาบุดรหลานที่เลี้ยงมาจนโตส่วนหนึ่งจะทำตามสังคมเมือง เช่น ผู้ปกครองต้องซื้อโทรศัพท์มือถือ และซื้อจักรยานยนต์ให้

ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน เป็นเพศชาย ร้อยละ 27.30 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.70 มีการศึกษาต่ำส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา บางคนไม่จบชั้นประถม เพราะตอนเป็นเด็กต้องติดตามผู้ปกครองที่ต้องเดินทางไปทำงานในต่างพื้นที่ ผู้ปกครองส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.50 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.30 ไม่จบประถมศึกษา ร้อยละ 11.50 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 7.30 ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 6.20

ผู้ปกครองส่วนมากให้เกียรติครูอาจารย์ เมื่อมีกิจกรรมจึงให้ความช่วยเหลือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี บางคนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดีทั้งด้านแรงงานและแรงทรัพย์ ยกเว้นผู้ปกครองที่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด ผู้ปกครองบางคนไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน แม้กรรมการสถานศึกษายังมาประชุมไม่ครบองค์ประชุมสักครั้ง ในบางพื้นที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนบริหารโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ โรงเรียนไม่มีชื่อเสียง ชุมชนก็จะเบื่อหน่ายไม่ยอมให้ความร่วมมือ

1.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า

ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา ทั้ง 40 โรงเรียน เป็นเพศชาย ร้อยละ 100 จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 80 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 20 มี

ประสบการณ์ในการบริหารโดย เฉลี่ย 17 ปี มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย กัมพูชา เฉลี่ย 190 คน งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเฉลี่ย 300, 000 บาทต่อปี และได้รับจากแหล่งอื่นๆเฉลี่ย 100, 000 บาทต่อปี

ครูสายผู้สอนที่อยู่โรงเรียนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เป็นเพศชาย ร้อยละ 38.60 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.40 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 80 จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 15 จบการศึกษานุปริญญา ร้อยละ 4.60 จบการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา ร้อยละ 0.40 มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วเฉลี่ย 18 ปี ครูสายผู้สอน ที่สอนตรงวิชาเอกที่เรียนมา ร้อยละ 42.50 สอนไม่ตรงวิชาเอกที่เรียนมา ร้อยละ 57.50 สื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีจำนวนเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 43.20 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 8.20 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 3.60 สื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีสภาพพร้อมใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.60 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 31.10 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.20 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.10 สื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีความทันสมัยต่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.10 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 35.70 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 11.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 6.10 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 0.40

วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อิสานใต้ นั้นครูมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบพี่แบบน้อง ครูผู้น้อยจะให้ความเคารพต่อครูที่มีอายุมากกว่าหรือมีตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่สูงกว่า คณะครูต้องการให้โรงเรียนที่ตนทำหน้าที่อยู่มีความโดดเด่นในเชิงวิชาการ

1.3 ผลการประเมินกระบวนการการบริหารของโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนมีกระบวนการบริหารโรงเรียนอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทำให้มีผลสัมฤทธิ์จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น บริหารยึดหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพคือวงจรเดมมิง (Deming Cycle) 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) 2) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) 3) ขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) 4) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ระดับคุณภาพการบริหารของผู้อำนวยการโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูสายผู้สอน พบว่า ระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านวิชาการ อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.53$, S.D=.37) ด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$, S.D=.25) ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.71$, S.D=.27) ด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.75$, S.D=.24)

1.4 ผลการประเมินหลักสูตร และการเรียนการสอน

หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพราะก่อนทำหลักสูตรมีการประชุมร่วมกันหลายฝ่าย จึงทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.50 โรงเรียนส่วนมากได้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นอย่างดี หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 52.50 เมื่อโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้วระยะหนึ่ง ก็มีการประเมินหลักสูตร เมื่อทราบข้อดีข้อด้อยทางโรงเรียนจะมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ดีหรือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โรงเรียนร้อยละ 33.60 มีการใช้สื่อในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.30 การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่ปฏิบัติจริงของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.90

ในการสอนครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอน ครูร้อยละ 2.50 ไม่มีแผนการสอน ครูสายผู้สอนร้อยละ 100 ได้นำผลการสอบหรือผลการวัดผลประเมินผลแจ้งต่อนักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ครูใช้แบบทดสอบปรนัย ร้อยละ 65 ใช้โครงการและวิธีอื่น ๆ ในการวัดผลประเมินผล ร้อยละ 22.90 ใช้แบบทดสอบอัตนัย การสังเกต ตรวจสอบผลงานตามสภาพจริง ร้อยละ 9.30 และการสอบถามนักเรียน ร้อยละ 2.90 ส่วนการปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน ใช้การสอนซ่อมเสริม สอบแก้ตัว การทำรายงานส่ง ร้อยละ 94.60

1.5 ผลการประเมินผลผลิต

1.5.1 ผลการสอบระดับชาติ

1) ผลการสอบ O-NET.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 38.58 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน

พบว่า วิชาภาษาไทย นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 37 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 92.50 ผลการสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 35.88 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 37 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 92.50 การสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 38.67 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 35 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.50 การสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 31.75 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 36 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 90

2) ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2552

ในปี พ.ศ. 2552 สำนักทดสอบการศึกษาระดับชาติ ไม่ได้ประมวลผลค่าเฉลี่ยในระดับชาติไว้ คำนวณแต่ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 51.60 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาภาษาไทย นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 36 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 90 ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 48.39 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 34 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85 ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 47.90 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบ

ว่า วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 2.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 39 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 97.50

3) ผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 พบว่า โรงเรียนมีผลการประเมิน ภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 และ โรงเรียนมีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 10 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 25

1.5.2 ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอน

1) ความพึงพอใจในผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2552 นั้นทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นใกล้เคียงกันมาก ส่วนมากไม่พอใจ ร้องลงไปพอใจ และมีจำนวนน้อยพอใจมาก

2) ความพึงพอใจในผลการสอบ NT ของนักเรียนชั้น ป.3 ปีการศึกษา 2552 นั้น ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นแตกต่างกันมาก ผู้บริหารร้อยละ47.50 พอใจผลการสอบ มาก ร้อยละ27.50 พอใจแต่ต้องปรับปรุง และร้อยละ23 ไม่พอใจ ส่วนครูผู้สอนร้อยละ41.40 ไม่พอใจผลการสอบ ร้อยละ35.40 พอใจมาก ร้อยละ23.20 พอใจแต่ต้องปรับปรุง

3) ความพึงพอใจในผลการประเมินของ สมศ.รอบที่ 2 การประเมินจาก สมศ. นั้น ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นไปในแนวทางเดียว กล่าวคือ ผู้บริหารร้อยละ95 พอใจ มาก ครูผู้สอนร้อยละ70 พอใจมาก

1.5.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวชายแดน อีสานใต้

เมื่อศึกษาผลกระทบ พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 42.90 มีบุตรธิดา 2 คน การศึกษา ต่อในรอบปีที่แล้วมาของนักเรียนที่จบชั้น ป.6 ในปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนได้ศึกษา ต่อเฉลี่ย จำนวน 16 คนต่อปี ทุกคนได้เข้าศึกษาต่อในการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี คือตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เข้าศึกษาต่อเพราะว่ามีโรงเรียนขยายโอกาสใน แต่ละกลุ่มโรงเรียนอยู่แล้ว เมื่อบุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 แล้วสามารถช่วยเหลืองานภายใน ครอบครัวได้ตามสมควร ด้านบุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 ร้อยละ 88.90 สามารถช่วยเหลือ ครอบครัวได้ บุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 ร้อยละ 11.10 ไม่ได้ช่วยเหลือครอบครัว จำนวนผู้ไม่

ติดอบายมุขในครอบครัวที่เป็นการพนัน ร้อยละ 76.90 และมีจำนวนผู้ติดอบายมุขในครอบครัวที่เป็นการพนัน ร้อยละ 23.10 ด้านจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน พบว่า มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ร้อยละ 36.30 และไม่มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ร้อยละ 63.70

2. การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ ผลประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกับการประเมินโดยรูปแบบ CIPP ทุกประการ เช่น ผู้ปกครองส่วนมากยากจน ส่วนใหญ่พูดสองภาษา มีภาษาเขมรและภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาไทย ครูสายผู้สอนสอนไม่ตรงวิชาเอก

อภิปรายผลการประเมิน

ผู้ประเมินได้อภิปรายผลการประเมิน การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ ใน 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

(1) อภิปรายผลการประเมินบริบท

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบสูง ขาดแคลนน้ำสำหรับการบริโภคและอุปโภค ไฟฟ้ามีใช้เกือบทุกครัวเรือน ใช้ภาษาถิ่นสองภาษาในการสื่อสาร เช่น ภาษาเขมรและภาษาไทย เป็นสังคมชนบท เศรษฐกิจในชนบทมีแนวโน้มประณีต มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชุมชนมีพื้นที่ติดกับชายแดนไทย-กัมพูชา ถือเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงภัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีปานกลาง และมีแหล่งอบายมุขที่อยู่ในชุมชนปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552: 186) ที่พบว่า สภาพพื้นที่ชายแดนของไทย-กัมพูชาเป็นพื้นที่ชายแดนส่วนหนึ่งของประเทศที่มีลักษณะของคนชายขอบมาจากหลายชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ขาดแคลนน้ำและไฟฟ้า การคมนาคมก็ไม่สะดวก

ในชุมชนมีการลักขโมย สาเหตุมาจากคนในชุมชนหลายคนติดการพนันและติดสิ่งเสพติด จึงต้องการทรัพย์สินเงินทองไปเล่นการพนันและไปซื้อยามาเสพ หน่วยงานทางราชการไม่สามารถกำจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปได้อย่างถาวร ด้วยเหตุนี้จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนพวกนี้มีฐานะยากจน

ผู้ปกครองมีการศึกษาต่ำจากระดับประถมศึกษา และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงไม่สนับสนุนให้บุตรธิดาได้ศึกษาต่อ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอยู่ในระดับดี จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ยินดีให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญและให้มีคุณภาพทัดเทียมกับสถานศึกษาในต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552: 210) ที่วิจัยพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการศึกษาคือ ความเสียสละของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ความรู้ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองบางคนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ทั้งเสียสละด้านแรงงานและด้านกำลังทรัพย์ เพื่อทำให้บุตรธิดามีความรู้ความสามารถ จะได้นำพาชุมชนไปสู่ความเจริญ

(2) อภิปรายผลการประเมินปัจจัยนำเข้า

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 17 ปี จำนวนนักเรียนในโรงเรียนโดยเฉลี่ย 190 คน โรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเฉลี่ย 300, 000 บาทต่อปี และได้รับจากแหล่งอื่นเฉลี่ย 100, 000 บาทต่อปี ครูสายผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครูร้อยละ 57.50 สอนไม่ตรงวิชาเอก มีประสบการณ์ในการสอนเฉลี่ย 18 ปี สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมแบบครอบครัว ร้อยละ 35.00 บริเวณตามแนวชายแดนเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น รายงานข่าวที่รายงานในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2554: 1) เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 ระบุว่า กลางดึกเสียงปืนดังที่ภูมูเขากว่า 30 นาที ชาวบ้านภูมูซออล อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ วิ่งเข้าหลุมหลบภัยกันวุ่น วันที่ 28 เมษายน 2554 โฆษกกองทัพบก เปิดเผยว่า เชมรยิงปืนใหญ่ปะทะทั้งคืน พยายามจะรุกล้ำเข้ามาในเขตประเทศไทย คนไทยอพยพกันวุ่น วันที่ 29 เมษายน 2554 แม่ทัพภาค 2 แถลงข่าวว่า ปะทะกันตลอดคืน ทหารไทยตาย 1 บาดเจ็บ 3 นาย วันที่ 24 พฤษภาคม 2554 แม่ทัพภาค 2 รายงานว่า สถานการณ์ดีขึ้น มียิงกันประปรายและในวันเดียวกันนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์สั่งปิดค่ายอพยพ ให้กลับไปบ้านหลังเหตุปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา สงบลง” ด้านการศึกษาผู้ชายจะมีโอกาสได้ศึกษาสูงกว่าเพราะสะดวกในการเดินทางเข้าไปศึกษาต่อมากกว่า จึงทำให้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า ผู้บริหารบางคนมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 3-4 ปี มาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารใหม่ๆ เมื่อครบวาระก็รีบขอย้ายออกไป จึงทำให้บางพื้นที่มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้งบางโรงเรียนตำแหน่งผู้บริหารยังว่างอยู่

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอนและผู้ปกครอง ทำให้ทราบว่า เหตุที่โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีครูสายผู้สอนที่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เป็น

เพราะว่า ปัจจุบันการสอบบรรจุส่วนใหญ่มีจำนวนผู้หญิงที่สอบขึ้นบัญชีได้มากกว่าผู้ชาย

วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นวัฒนธรรมแบบครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง เมื่อได้อาศัยเกื้อกูลกัน นานวันเข้า ทุกคนจึงสามัคคีกัน

(3) อภิปรายผลการประเมินกระบวนการการบริหารโรงเรียน

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ยึดหลักธรรมาภิบาล บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจรเดมมิง (Deming cycle) ใช้การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีความยืดหยุ่น คุณภาพการดำเนินงานของผู้บริหารด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.75$) ด้านงบประมาณมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.71$) ด้านวิชาการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.53$) และด้านบุคคลมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) การบริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ใช้กระบวนการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการ คำนึงอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการประเมินการบริหารมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งตรงกับ สุวิมล ว่องวานิช (2546: 45) ที่ได้ทำการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542: พุทธภูมิศึกษา และพบว่า คุณภาพและความสามารถของผู้บริหารในหลายโรงเรียน เกิดจาก การบริหารโรงเรียนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และสอดคล้องผลการวิจัยของ อรรถ ปราบรูปุตลง (2553: 40) ที่พบว่า ระดับคุณภาพการดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียน อยู่ในระดับดี เพราะว่าคุณอำนวยการโรงเรียนส่วนมากจบการศึกษาในระดับสูงและมีประสบการณ์ในการทำงานหลายปี

(4) อภิปรายผลการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน

ผลการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรให้ดีและเหมาะสม ครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอน ครูสายผู้สอนร้อยละ 81.10 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลของครูสายผู้สอนใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยเป็นส่วนมาก และครูสายผู้สอน ร้อยละ 100 ได้แจ้งผลการสอบหรือผลการวัดและประเมินต่อผู้เรียน จากผลการประเมินที่พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการกับท้องถิ่นถือว่าทำได้ดีมาก

เพราะว่าเป็นความต้องการของหลักสูตรแกนกลางที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากใกล้ตัวก่อน

(5) อภิปรายผลการประเมินผลผลิต

จากผลการประเมิน พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 6 ปีการศึกษา 2552 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในระดับชาติ เป็นสาเหตุให้โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเรียน แล้วถูกชักจูงเพื่อไปเสพยาเสพติดและเล่นการพนัน ประกอบกับอุปกรณ์การเรียนการสอนและงบประมาณก็ขาดแคลน แต่แม้กระนั้นครูก็ยังตั้งใจสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและครูสายผู้สอน ไม่พอใจต่อผลการสอบดังกล่าว ส่วนผลการทดสอบ NT ปี 3 ปีการศึกษา 2552 (เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยปีการศึกษา 2551) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในระดับชาติเช่นกัน จึงเป็นสาเหตุให้โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน จากผลการทดสอบทำให้ผู้บริหาร ร้อยละ 23 ไม่พอใจผลการทดสอบ และครูสายผู้สอน ร้อยละ 47.10 ไม่พอใจผลการทดสอบ ส่วนผลการประเมินภายนอกของ สมศ. รอบ 2 มีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 จากกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน ผู้บริหารร้อยละ 95 มีความพอใจ และครูสายผู้สอนร้อยละ 70 มีความพอใจผลการประเมินของ สมศ.ดังกล่าว ส่วนผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ต่อการบริหารโรงเรียน ด้านผลผลิตที่เป็นผลกระทบ พบว่าการศึกษาต่อของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนที่ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเฉลี่ย 16 คนต่อปี จำนวนนักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อและมีงานทำ เฉลี่ย 0.35 คนต่อปี แสดงว่าจำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อมีมากกว่า เพราะมีโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน การส่งบุตรธิดาให้ศึกษาต่อสูงขึ้น พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดา จำนวน 2 คน ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่วนบุตรธิดาที่จบการศึกษาในชั้น ป.6 แล้วสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ มีร้อยละ 88.90 สมาชิกในครอบครัวที่ติดอบายมุขประเภทการพนัน มีร้อยละ 23.1 และติดยาเสพติด มีร้อยละ 36.30

ผลการทดสอบ (O-NET) และผลการทดสอบ NT โรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เนื่องมาจาก ครูไม่ครบ ครูย้ายบ่อย โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณในการพัฒนามีน้อยหรือไม่มีเลย ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552: 211) วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คือ ครูขาดแคลน ครูสอนไม่ครบชั้น ครูสายผู้สอนย้ายออกบ่อยๆ งบประมาณไม่เพียงพอ ความพึงพอใจในผลการทดสอบ ผู้บริหารและ

ครูสายผู้สอนไม่พอใจต่อผลการทดสอบดังกล่าว เพราะว่า เมื่อการทดสอบออกมาไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

ผลการประเมินภายนอกของ สมศ. รอบ 2 มีโรงเรียน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 จากกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะว่าขาดแคลนครู ครูสอนไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงวิชาเอกที่เรียนมา ไม่มีความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ผู้ปกครองส่วนมากมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ทั้งนี้ก็เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ปกครองส่วนมากจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือ

ด้านผลผลิตที่เป็นผลกระทบ จำนวนบุตรธิดาที่ได้ศึกษาต่อเฉลี่ย 16 คนต่อปี ถือว่ามากขึ้นเพราะมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชุมชน จากการสอบถามเรื่องการส่งบุตรธิดาให้ศึกษาต่อสูงขึ้นในแต่ละครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดาจำนวน 2 คน ให้ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ถือว่ามากและเป็นปกติเพราะว่าในครอบครัวปัจจุบันจะเป็นครอบครัวเล็ก มีลูกประมาณ 2 คนต่อครอบครัว จากข้อมูลเด็กนักเรียนส่วนหนึ่งได้ช่วยเหลือครอบครัวในลักษณะของการทำงานบ้าน หรืองานเล็กน้อยอื่นๆที่อยู่ภายในครอบครัว ด้านอบายมุขที่เป็นการพนัน พบว่า มีมากถึงร้อยละ 23.1 การขโมยสิ่งของที่เกิดขึ้นในชุมชนก็มีมากคงเป็นพวกติดการพนันเหล่านี้เข้ามาขโมยสิ่งของ ส่วนยาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนตามแนวชายแดนนั้นมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาได้เพราะเกิดจากความเห็นแก่ตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งตรงกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552: 214) ได้กล่าวถึงข้อเสนอทางนโยบายว่า คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ฉะนั้นการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาให้มีคุณภาพ ต้องพัฒนาปัจจัยล้อมอื่นๆให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาด้วย ภาคส่วนต่างๆทั้งของรัฐและเอกชนจึงต้องร่วมมือกัน หน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ประสาน ส่งเสริมหน่วยงานจากภาคส่วนอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- จรัส พุ่มเพชร. (2549) . **สภาพการประกันคุณภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ไทยรัฐ. “เสียงปืนชายแดนไทยเขมร.” (1 ก.พ.254, 28-29 เม.ย.2554, 24 พ.ค.2554) หน้า 1.
- พิสนุ พองศรี. (2551) . เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- มูลนิธิ พอ.สว. “พระราชมรดกแห่งปณิธาน”. (2551) [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2551. จาก <http://www.oknation.net/blog/llu/2008/01/07/entry-1>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550) . **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1.
- ลัทธริมา วาปีทะ. (2549) . **การศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ชายแดนไทยกัมพูชา: กรณีศึกษาอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552) . **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาค และคุณภาพของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2552) . **สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา**. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) . (2551) . [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2551. จาก www.niets.or.th.
- สันติ นนทศิลา. (2549) . **พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2547) . **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2551. จาก <http://www.Otepc.net/webtcs/>.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549) . **กรอบและแนวความคิดการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2551. จาก http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139_
- สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ) . (2548) . **สรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบแรก พ.ศ. 2544 - 2548)** . [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2551. จาก http://www.onesqa.or.th_
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546) . **การประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542: พหุกรณีศึกษา**. ภาควิชาวิจัยการศึกษา (การวิจัยการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถ ปราบรูปุตลุง. (2553) . **ตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- Stufflebeam, D.L. (1971) . **Educational Evaluation and Decision-making**. Illinois: Peacock Publishers.
- Sudman, Seymour. (1976) . **Applied Sampling**. New York: Academic Press.

Ethnopathogenicity, Ethnophysiology and Herbal Medicine

A Case Study of a Traditional Healer in Phitsanulok Province

แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคแบบพื้นบ้าน
แนวคิดเกี่ยวกับกายวิภาคและสรีระวิทยาพื้นบ้าน
และยาสมุนไพร: กรณีศึกษาหมอพื้นบ้านคนหนึ่ง
ในจังหวัดพิษณุโลก

กัณท์วีร์ วิวัฒน์พานิชย์
Kanvee Viwatpanich²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² Assistant Professor, Faculty of Medicine, Thammasat University.

Abstract

For this research, a purposive qualitative ethnopathogenicity and ethnophysiology of a long experienced Thai traditional healer in Phisanulok province was carried out. The Ethnopathogenicity which explained the concepts of illness could be divided into two groups (1) The illness caused by the supernatural power and (2) from natural power. For the concept of Ethnophysiology illness caused by imbalance of 6 body systems which could not be separated from each other, and contain stomach, heart, gastrointestinal tract, blood, feet and blood vessels.

The recipes of herbal medicine commonly used were (1) tonic (2) drug for gastrointestinal tract (3) drug for diseases of the prostate gland (4) drug for the chronic illness of the testes (5) drug for chest discomfort (6) anti cough, antipyretic, anti sore throat (7) anti malarial drug (8) anti herpes zoster, herpes simplex (9) constipation and (10) immune stimulant. Medical ingredients which were used for these recipes could be divided into three groups i.e.- plants, animal and minerals. Herbs were found in 47 kinds from 34 species.

Herb which used for these recipes could be divided into 3 groups i.e.- plants, animal and minerals. The most common used were GRAMINEAE 6, ZINGIBERACEAE, PIPERACEAE and RUTACEAE 3, all the rest were 1-2 kinds in various species. Using animal was one species, and mineral were two kinds.

Keywords: ethnopathogenicity, ethnophysiology, herbal medicine, Phitsanulok

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคและแนวคิดกายวิภาคและสรีระวิทยาพื้นบ้านครั้งนี้เก็บข้อมูลจากหมอพื้นบ้านท่านหนึ่งที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคมาอย่างยาวนาน สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคแบบพื้นบ้าน พบว่า ความเจ็บป่วยเกิดขึ้นใน 2 มิติใหญ่ๆ คือ (1) การเกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากอำนาจเหนือธรรมชาติ และ (2) การเกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากอำนาจตามธรรมชาติ สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับกายวิภาคและสรีระวิทยาพื้นบ้าน พบว่า ความเจ็บป่วยเกิดขึ้นจากการขาดความสมดุลของระบบอวัยวะที่สำคัญ 6 ประการ คือ กระทบอาหาร หัวใจ ลำไส้ เลือด เท้า และเส้นเลือด ส่วนประกอบของร่างกายทั้ง 6 มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

การรักษาด้วยยาสมุนไพรส่วนใหญ่นิยมจ่ายยาตำรับ ตำรับยาที่สั่งจ่ายบ่อย ประกอบด้วยยาในกลุ่ม(1) ยาบำรุง (ยาอายุวัฒนะ) (2) ยาโรคกระเพาะ (3) ยารักษาต่อมลูกหมาก (4) ยาแก้ชัณถอ (5) ยารักษาโรคสันนิบาตกระดูกในอก (6) ยาแก้ไอ แก้ไข้และกวาดคอเด็ก (7) ยารักษาโรคไข้มาลาเรีย (8) ยาแก้งูสวัด ไฟลามทุ่ง เริม (9) ยาแก้ท้องผูก (10) ยาสร้างภูมิต้านทาน

สมุนไพรในภาพรวมที่ใช้ในปรุงยารักษาโรคสามารถแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม ประกอบด้วยพืชวิวัฒนาการสูงและธาตุวิวัฒนาการต่ำ สมุนไพรที่เป็นพืชวิวัฒนาการสูงทั้งสิ้น 47 ชนิด จาก 34 วงศ์ สมุนไพรที่ใช้มากที่สุดจัดอยู่ในวงศ์ GRAMINEAE พบทั้งสิ้น 6 ชนิด, ZINGIBERACEAE, PIPERACEAE และ RUTACEAE พบทั้งสิ้นอย่างละ 3 ชนิด นอกนั้นเป็นวงศ์ปลีกย่อยต่างๆ อย่างละ 1-2 ชนิด สมุนไพรที่เป็นสัตว์วิวัฒนาการต่ำ 1 ชนิด และสมุนไพรที่เป็นธาตุวิวัฒนาการต่ำ 2 ชนิด

คำสำคัญ: แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคแบบพื้นบ้าน, แนวคิดเกี่ยวกับกายวิภาคและสรีระวิทยาพื้นบ้าน, ยาสมุนไพร, พิษณุโลก

Introduction

Traditional medicine has existed since ancient times in Thailand, played a significant role in the health care system, and was transformed and largely supplemented after the introduction of Western medicine (Sangvichien, 1978; Howe, Keiwkarnka & Khan, 2004; Charulxananan & Chentanez, 2007). However, traditional medicine was not absolutely obliterated from the Thai cultural context and is still being used and providing considerable care in rural communities, especially among ethnic minorities and elderly groups. Due to its holistic approach, traditional medicine has become popular again. The reasons have to do with the limitations, medical side effects, suffering from the intrusive, high technology of the Western medical system and the rising costs of health care (Riewpailoon, Pansang, & Sooksriwong, 2005)

During the past two decades, several studies in the area of ethnomedicine, ethnobotany, and ethnopharmacology had been carried out in different population groups (Anderson, 1986; Chiramongkolgam & Paisooksantivatana, 2002; Itharat et al, 2002; Upho, Trisonthi & Chayamarit, 2004; Simsek et al, 2004; Tovanaronte & Chukeatirote, 2005; Tongdonae & Paisooksantivatana, 2006). The goals were to explore local medical practices, to seek ways to conserve traditional medicine, to identify problems in the existing situation, and to provide indigenous information and recipes for pharmaceutical development. These studies were done by different scholars from a wide range of academic disciplines such as: medicine, public health, pharmacology, botany, agriculture, anthropology, and folklore studies. The research methodologies were designed in survey, quantitative, qualitative, or designed as a combination of research methods (Chuakul, Saralump & Boonpleng 2001; Chiramongkolgam & Paisooksantivatana, 2002).

Numerous studies documented that traditional knowledge of medicinal compounds from *materia medica* is still one of the most important resources for the discovery of hitherto unknown biotic drug sources (Oldfield, 1989). The

exploration of traditional medicine has proved a valuable tool in developing the art of bioprospecting for pharmaceutical compounds (Gaston, 1996). In Thailand, for example, two species of “Hua-Khao-Yen” (*Smilax corbularia* and *Dioscorea membranacea*) have been proved and developed an increase of the quality of life of HIV/ AIDS patients (Tewtrakul, Itharat & Rattanasuwan, 2006). For this reason, herbal medicines involving traditional remedies and practices should be among the highest priorities for investigation and development.

The objective of this study was twofold. One was to understand the medical concepts in ethnopathogenicity and ethnophysiology of a traditional healer. The other was to study herbal medicine and recipes which normally are used and applied for treatments.

Research Methodology

This research was carried out in Phitsanulok province in the form of In-depth interviews with an experienced Thai traditional medicinal healer. The key informant was asked about his way of life, traditional medical theory, use of medicinal plants, places of collection, which parts were used, and the method of drug preparation. Herbal specimens were also collected, identified, and displayed in the library of the Department of Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine, Thammasat University. Moreover, the practical guidelines on the product quality standard, especially the knowledge of Good Agricultural Practice (GAP) and Good Harvesting Practice (GHP) were shared with the traditional healer in the way of knowledge exchange.

Results

1. Life history of the healer

The traditional medicinal healer was born on the 20th of June 1918 in Uthai Thani province. He used to be a novice, monk and left the priesthood at the age of 21 and married then. After his wife passed away in 1979, he moved and settled down in Phitsanulok province and stays till now with his son and daughter-in-law.

He received traditional medical knowledge from his ancestors and is able to read and write fluently in the ancient alphabet of Pali and Sanskrit. Traditional medical ethics play a significant part in his life. Making merit, offering food to the monks, praying, and observing religious precepts, are strongly practiced. Compassion to patients and not using his medical knowledge for wrong purposes are also very important in his daily life. Additionally, medical taboos such as: do not walk under a washing line or bridge; do not eat the food which has been donated to the ancestors; do not eat snakes or dogs; do not have sex with one's wife during her menstrual cycle, are strongly followed. Otherwise, the spirit and soul of his masters and his medical efficiency can deteriorate or dissolve.

Treatment can be performed in different ways: treatment at the healer's or patient's house, or through an encounter initiated by a third person. For the new patient, seven steps are regularly performed including: establishing a doctor-patient relationship, setting up the rice bowl (sacrifice), paying respect to the master, pledging to the master, diagnosis, treatment, and removing the rice bowl.

2. Traditional Medical Theory

2.1 *Ethnopathogenecity*

In the study of any medical system, the concept of disease causation

and a traditional pathology-oriented perspective should be emphasized for understanding local diagnosis and treatment. In-depth interviews indicate that there are two levels of causation for illnesses which can be caused by supernatural and natural powers.

(1) Illness or sickness caused by supernatural powers can be the result of negative feelings or as a punishment from ghost (*Phee*), black magic (*Khun Sai*), spirit (*Khwan*), ancestors (*Bunpaburut*), destiny (*Chook Cha Taa*), violation of a taboo (*Ka lum*), and physical location (*Feng Shui or Huang Jui*). In these situations, healing maybe be performed through praying, begging, or from treatment of a traditional healer.

(2) Illness caused by natural powers can be caused by the interaction between an individual and the physical environment, for instance, a change of climate or an infectious disease. Eating habits and types of food also play an important factor in health. Weakness can occur when breaking a food taboo or consuming unwholesome food. Physical activities and accidents were also included as natural causes of illness.

2.2 Ethophysiology

From an anatomical perspective, the human body has six significant organ systems including: stomach, heart, intestine, blood, feet and blood vessels. The details are shown below.

1) *Stomach*: In a traditional perspective, the stomach is the first main organ to receive good water, food, but also poisons through daily consumption. For the good condition of the stomach, it only should get food and water. A basic sign of an unhealthy stomach can be identified when there is too much gas inside.

2) *Intestine*: This organ connects with stomach and can be divided into two parts, duodenum and ileum. The duodenum plays a significant function for

food digestion, while the ileum functions by squeezing and dividing valuable and non valuable liquids out of the duodenum. The valuable liquid from the digestive process becomes bile (*Nam Dee*), whereas the non valuable liquid will be transmuted into urine and feces. Parts which are unable to be discharged from the body will be transformed into lymph or serum (*Num Lueng*). A healthy intestine should not have much gas inside. Too much farting means an intestinal problem.

3) *Blood*: Is the combination of water, bile, and lymph. Drinking water plays an important factor for blood quality. In the traditional healer's interpretation, insufficient water intake results in thick blood. Too much water can cause anemia. Thus, an appropriate amount of drinking water is important for good blood quality. Bile is a valuable liquid which controls the function of the lymph and the body's immune's system. If the lymph is not being discharged from the body it will have a negative effect on the body. Thus, the healer feels that to have good blood quality the body should have an equilibrium between water, bile, and low or no lymph.

4) *Feet*: The healer believes that the feet consist of 108 tendons. The most important tendon is the hamstring that directly connects with all blood vessels inside the body. The hamstring plays a significant role in motion control and is a blood circulation distributor. Feet can also be used as an indicator to show healthy and weak conditions. Healthy feet should have an appropriate temperature and not make any noise when walking or moving.

5) *Blood vessels*: there are also 108 blood vessels inside the body. The function of these vessels is to carry blood throughout the body. The original point of blood circulation starts from the center point of the feet and pumps up to the heart and brain, respectively. Good blood vessels control the efficiency of blood circulation. For instance, varicose veins indicate a blood vessel problem. Moreover, insomnia or frequent fainting also indicates a blood vessel problem.

6) *Heart*: This important organ receives blood from all body parts through the 108 blood vessels. Symptoms such as headaches, dizziness, fainting, or heart palpitations are basic signs of heart problems, which are related to the blood vessels, and the feet.

3. Herbal medicine for treatment

Medicinal herbs can be produced in four ways including: bolus (*Ya-Look-Klon*), boil (*Ya-Tom*), mandl's paint (*Ya-Kwad-Kor*), and poultice (*Ya-Pok*). In this research, the recipes for herbal medicines commonly used were tonics, drugs for gastrointestinal tract, drugs for diseases of the prostate gland, drugs for the chronic illness of the testes, drugs for chest discomfort, anti cough, antipyretic, anti sore throat, anti malarial drug, anti herpes zoster, herpes simplex, constipation and immune stimulants.

The herbs which were used for these recipes can be divided into three groups of origin from plants, animals and minerals. There were 47 kinds of herbs from 34 species. The most commonly used were GRAMINEAE, ZINGIBERACEAE, PIPERACEAE and RUTACEAE. Insect use was one species (honey bee), minerals were of two kinds (Aluminium alimini sulfat and Sodium Chloride). Ten recipes for herbal medicines are explained in table 1. The information of the 47 herbs (34 species) is explained and consists of the scientific name, family, preparation, and dosage.

Discussion

Even though Western medicine plays an important part in health care in Thailand, the use of natural plants for primary care still remains an important area of study. Ethnopathogenecity was found to be the same as those found by Chuakul and Queiroz where the illness can be caused by both natural and/or supernatural powers (Queiroz, 1984; Howe, Keiwkarnka & Khan, 2004), while the ethnophysiology and anatomical perspective of the traditional healer has not been reported or mentioned in any academic research (i.e. the human body has six organ systems). This traditional perspective may be one that only the healer and his ancestors have used for the diagnosis and treatment of illnesses.

The herbal medicines found in this study have been proved by the experiences of the healer and clients that they can cure basic symptoms (fever, constipation, coughing, herpes, etc.), chronic illness (GI, prostate grand, hernia, etc.), and infectious diseases (malaria). There are many examples of modern pharmaceutical preparations which have been derived from plants used by traditional practitioners (Arseculeratne, 2002). More scientific research by means of drug development is needed to prove the efficiency of herbal medicine.

Table 1 Medicinal plants commonly used by the key informant

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Tonic	<i>Derris scandens</i> (Roxb.) Benth. <i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don <i>Cyperus rotundus</i> Linn. <i>Citrus hystrix</i> DC. <i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson <i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd. <i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf. <i>Piper nigrum</i> Linn.	LEGUMINOSAE- PAPILIONOIDEAE DIPTEROCARPACEAE CYPERACEAE RUTACEAE MENISPERMACEAE ZINGIBERACEAE ZINGIBERACEAE PIPERACEAE	All herbal ingredients, in the same proportions, are dried and ground into a powder form. Six egg yolks are added and the mixture is left until it is absolutely dry. At the end of the process, honey or rice whisky is mixed as an aqueous adjuvant and the mixture is shaped into small balls. Taking one tablet a day, after dinner, is increasing the appetite and improves blood circulation. Moreover, it also can be used to cure muscle pain, as a laxative, and for hemorrhoids.
Gastrointestinal tract (GI)	<i>Musa sapientum</i> Linn. <i>Cyperus rotundus</i> Linn. <i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson	MUSACEAE CYPERACEAE MENISPERMACEAE	In the same proportions, herbs are thinly sliced, laid in the hot sun until it is completely dried out, and blended in a powder form. Honey is added and then shaped into small balls. Take one tablet per day, either before meals or before bed.

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Prostate grand and hernia	<i>Ginsu oppositifolius</i> (L.) A.DC. <i>Smilax china</i> Linn.	MOLLUGINACEAE SMILACACEAE	Fresh herbs, in the same proportions, are boiled. Normal water or tap water can be used, but rainwater provides the highest herbal efficiency. Before drinking, the boiled herbs should be filtered. Drinking approximately one coffee cup, two times a day in the morning and evening can cure the prostate grand and hernia problem.
Groin swelling	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr. Aluminium alimini sulfate	BROMELIACEAE (A12 (SO14 24H2O)	Heat water in a pot until boiling. Sliced pineapple (with peel) is added and after waiting for a while it will be boiled again. Turn off the heat and wait until it is warm. Then, a tea spoon of grounded Aluminium alimini sulfate is added. Filtering before drinking, one coffee cup two times a day in the morning and evening is suitable for treating groin swelling. Moreover, this recipe also can restore sexual dysfunction and hernia problems.

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Constipation	<p><i>Bridelia ovata</i> Decne.</p> <p><i>Tamarindus indica</i> Linn.</p> <p><i>Cassia fistula</i> Linn.</p> <p><i>B a m b u s a</i> <i>b l u m e a n a</i> Schultf.</p> <p><i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss</p>	<p>EUPHORBIACEAE</p> <p>CAESALPINICEAE</p> <p>L E G U M I N O S A E -</p> <p>CAESALPINIOIDEAE</p> <p>GRAMINEAE</p> <p>GRAMINEAE</p>	<p>All ingredients are prepared in the pot with water and wait until it is boiling. Drink as tea approximately 1/2 coffee cup per day to recover from constipation.</p>

Table 1 (continued) Medicinal plants commonly used by the key informant

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Chest discomfort and coughing	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	OLEACEAE	All ingredients, in the same proportions, are prepared in a dried form. Blend together as a powder and bring into the sun for drying. Either honey or rice whisky are applied as an aqueous adjuvant and shaped into small balls. To cure the symptom of chest discomfort and coughing, the patient should take only one tablet after a meal per day.
	<i>Mimusops elengi</i> Linn.	SAPOTACEAE	
	<i>Mesua ferrea</i> Linn.	GUTTIFERAE	
	<i>Mammea siamensis</i> Kosterm.	GUTTIFERAE	
	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	NELUMBONACEAE	
	<i>Dracaena loureiri</i> Gagnep.	DRACAENACEAE	
	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	EBENACEAE	
	<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	GRAMINEAE	
	<i>Coriandrum sativum</i> Linn.	UMBELLIFERAE	
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Miels ex Hook.f. & Thomson	MENISPERMACEAE	
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> Linn.	LABIATAE	
	<i>Zea mays</i> Linn.	GRAMINEAE	
	<i>Cocos nucifera</i> Linn. var. <i>nucifera</i>	PALMAE	
	Coughing, fever, convulsion in children, and upper respiratory tract infection	<i>Capitum frutescens</i> Linn var. <i>frutescens</i>	
<i>Piper chaba</i> Hunt.		PIPERACEAE	
<i>Piper nigrum</i> Linn.		PIPERACEAE	
<i>Cymbopogon citratus</i> Stapf		GRAMINEAE	
<i>Allium sativum</i> Linn.		ALLIACEAE	
<i>Acorus calamus</i> Linn. Aluminium alimini sulfate.		ARACEAE (Al ₂ (SO ₄) ₂ 4H ₂ O)	

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Immune stimulant	<i>Ipomoea obscura</i> (Linn.) Ker-Gawl. <i>Rhinacanthus nasutus</i> (L.) Kurz <i>Aegle marmelos</i> (L.) Correa ex Roxb. <i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax <i>Streblus asper</i> Lour. <i>Derris scandens</i> (Roxb.) Benth.	CONVOLVULACEAE ACANTHACEAE RUTACEAE CAPPARACEAE MORACEAE LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE	Place all ingredients in a pot of water and wait until it is boiling. Drink approximately 1/2 cup per day to increase immunity.

Table 1 (continued) Medicinal plants commonly used by the key informant

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Herpes zoster and herpes simplex	<i>Achyranthes aspera</i> Linn. <i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	AMARANTHACEAE FLACOURTIACEAE	All ingredients are mixed together with the clay and used as an anti-herpes paste until the symptoms are moderated.
Immune stimulant	<i>Ipomoea obscura</i> (Linn.) Ker-Gawl. <i>Rhinacanthus nasutus</i> (L.) Kurz <i>Aegle marmelos</i> (L.) Correa ex Roxb. <i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax <i>Streblus asper</i> Lour. <i>Derris scandens</i> (Roxb.) Benth.	CONVOLVULACEAE ACANTHACEAE RUTACEAE CAPPARACEAE MORACEAE LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE	Place all ingredients in a pot of water and wait until it is boiling. Drink 1/2 cup per day to increase immunity.

Treatment	Scientific name	Family	Preparation
Malaria	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) P.Beauv. <i>Piper chaba</i> Hunt. <i>Piper nigrum</i> Linn. <i>Sida rhombifolia</i> Linn. <i>Zingiber officinale</i> Roscoe. <i>Citrus aurantifolia</i> (Christm. Et Panz.) Swingle <i>Piper sarmentosum</i> Roxb. <i>Erythring fusca</i> Lour. <i>Cyperus rotundus</i> Linn.	GRAMINEAE PIPERACEAE PIPERACEAE MALVACEAE ZINGIBERACEAE RUTACEAE PIPERACEAE LEGUMINOSAE- PAPILIONOIDEAE CYPERACEAE	All herbs in the same proportion are boiled. Drink approximately one coffee cup, two times a day, in the morning and evening, until the fever has gone.

REFERENCES

- Anderson, E. F. (1986). Ethnobotany of hill tribes of northern Thailand. I. **Medicinal plants of Akha**. *Economic Botany*, 40: 38-53
- Arseculeratne, S.N. (2002). Interactions between Traditional Medicine and ‘Western’ Medicine in Sri Lanka. **Social Scientist**; 30, (5/ 6): 4-17.
- Charulxananan, S. & Chentanez, V. (2007). History and evolution of western medicine in Thailand. **Asian Biomedicine** 1 (1), 97-101.
- Chiramongkolgarn, U. & Paisooksantivatana, Y. (2002) Medicinal Plants in Tao Dam Forest, Wangkrajae Village, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. **Thai Journal of Phytopharmacy**, 9(2), 47-56.
- Chuakul W, Saralump P, Boonpleng A. (2001). Medicinal plants used by Hmong hill tribe at Maneephruet village, Pua district, Nan province. **Thai Journal of Phytopharmacy**; 8(1): 31-41.
- Gaston, K. J. (ed.) (1996), **Biodiversity: A Biology of Numbers and Differences**, Blackwell Science, Oxford, pp. 283-308.
- Howe, E., Keiwkarnka, B., Khan, M.I. (2004). Traditional Medicine and Medicinal Plants: Utilization, Policy and Research in Thailand. **Journal of Public Health and Development**, 2(1); 101-118.
- Itharat, A. Singchungchai, P., Supavita, T., Ratanasuwan, P., Chongchirasiri, N., Saengphun, J., Jeaubong, V. & Sarankavin, S. (2002). Folk wisdom of traditional doctors in the lower South of Thailand on utilization of herbal medicine, **Songklanagarind Medical Journal**, 20(2); 121-136.
- Oldfield, M. L. (1989). The Value of Conserving Genetic Resources, **National Park Service**, Washington.
- Queiroz, M.S. (1984). Hot and cold classification in traditional Iguape medicine. **Ethnology**; 23 (1): 63-72.
- Riewpaiboon, A., Pansang, N. & Sooksriwong, C. (2005). Efficiency evaluation of herbal

- production in community hospital: a case study of U-thong hospital, Suphan Buri province. **Journal of Health Science**, 14(4). 631-639.
- Sangvichien S, (1978). Ending of traditional medicine and emerging of modern medicine in Thailand, **Journal of Medical Social Sciences**, 1(2), 22.
- Simsek I, Aytekin, F., Yesilada, E. & Yildirimli, S. (2004). An ethnobotanical survey of the Beupazari, Ayas and Gudul district towns of Ankara province (Turkey). **Economic Botany**, 58(4), 705-720.
- Tewtrakul, S., Itharat, A., & Rattanasuwan, P. (2006). Anti-HIV-1 protease- and HIV-1 integrase activities of Thai medicinal plants known as Hua-Khao-Yen. **Journal of Ethnopharmacology** 105 (2006) 312-315.
- Tongdonae, S. & Paisooksantivatana, Y. (2006). Ethnobotany of Thaisongdum Community in Changwat Kanchaburi and Changwat Nakhon Pathom **44th Annual conference of Kasetsart University 2006** [online]. Available at http://kucon.lib.ku.ac.th/Fulltext/KC4405_018.pdf.
- Tovaranonte, J. & Chukeatirote, E. (2005). Ethnobotanical survey of indigenous plants used by Tai Lue community at Wiang Kaen, Chiang Rai. **31st Congress on Science and Technology of Thailand at Suranaree University of Technology**, 18 - 20 October 2005 [Online]. Available at http://www.scisoc.or.th/stt/31/sec_b/paper/stt31_B0112.pdf.
- Upho, U., Trisonthi, C. & Chayamarit, K. (2004). Ethnobotanical Studies in Muslim Thai Communities Located Around Toh-Daeng Peat Swamp Forest in Thailand. **Chiang Mai J. Sci.** 2004; 31(2): 157-170

กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์
ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
STRATEGIES FOR NETWORKING CREATION OF
PRINTED MATTERS
BETWEEN LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS
AND UBON RATCHATHANI UNIVERSITY PRESS

นรา พิมพ์พันธ์¹
พิชญ์ สมพงษ์²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การผลิตสิ่งพิมพ์ และเพื่อศึกษาและเสนอแนะกลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ร่วมกัน มีแนวความคิดการรับรู้ที่ไม่เหมือนกัน ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ แนวคิด วิธีการ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดประชุม ฝึกอบรมเครือข่าย หรือการทำ MOU ร่วมกัน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมีการระดมแนวคิด เป้าหมายร่วมกัน โดยการทำแผนพัฒนาองค์กร ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ยังไม่มีการดำเนินงานด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ควรเชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมประชุมเกี่ยวกับการมีผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง สมาชิกยังไม่เข้าใจบทบาทของด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกทุกระดับ ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ยังไม่มีการวางแผนด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ควรกำหนดกลยุทธ์การสร้าง ความเข้มแข็งให้กันและกัน มีการประชุมแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน สมาชิกมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน ควรกำหนดกลยุทธ์การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน ระหว่างกัน และด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน สมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสบการณ์และไม่มีความต่อเนื่องในการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ควรมีการจัดกิจกรรมประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือจัดกิจกรรมกีฬาสนันทนาการร่วมกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่าย

ABSTRACT

THIS RESEARCH HAD THE OBJECTIVE TO STUDY THE POTENTIAL FOR A NETWORKING STRATEGY FOR PRINT MATERIAL BETWEEN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS (LAO) AND THE UBON RATCHATHANI UNIVERSITY PRESS.

THIS STUDY FOUND THAT THERE IS UNEVEN LEARNING. THERE SHOULD BE ALIGNMENT OF STRATEGIES, CONCEPTS AND METHODS SO THAT THEY GO IN THE SAME DIRECTION. THIS CAN BE DONE THROUGH MEETINGS AND TRAININGS IN NETWORKING, OR THROUGH AN MOU PROCESS. THERE IS STILL NO JOINT VISION AMONG THE STAKEHOLDERS. THERE SHOULD BE SOME BRAINSTORMING TO DEFINE CONCEPTS AND TARGETS COLLABORATIVELY. THERE NEEDS TO BE AN ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT PLAN. THERE IS LIMITED JOINT BENEFIT OR MUTUAL INTEREST. THE STAKEHOLDERS SHOULD BE INVITED TO A MEETING TO EXPLAIN THE POTENTIAL FINANCIAL AND NON-FINANCIAL BENEFITS OF NETWORKING. THE MEMBERS OF THE NETWORK STILL DO NOT UNDERSTAND THEIR ROLES. THERE SHOULD BE ACTIVITIES TO EXCHANGE EXPERIENCE AND KNOWLEDGE AND LEARNING TO ACCEPT THE IDEAS OF OTHERS. THERE HAS NOT YET BEEN PLANNING FOR THE PROCESS OF MUTUAL SUPPORT. THERE SHOULD BE A STRATEGY TO STRENGTHEN NETWORK MEMBERS AND TECHNICAL EXCHANGE AMONG AGENCIES. THERE ARE LIMITATIONS OF TECHNOLOGY, KNOWLEDGE, BUDGET AND PERSONNEL FOR MUTUAL SUPPORT. THERE SHOULD BE A STRATEGY TO SUPPORT THESE AREAS. THE NETWORK MEMBERS ARE NOT EXPERIENCED OR SKILLFUL IN EXCHANGE RELATIONSHIPS. THERE SHOULD BE MEETINGS AND SEMINARS TO IMPROVE EXCHANGE OF IDEAS, OR JOINT SPORTING EVENTS.

KEYWORD : STRATEGIES FOR NETWORKING CREATION

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีมติเห็นชอบอนุมัติหลักการให้จัดทำโครงการจัดตั้งโรงพิมพ์ในการประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 7/2542 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร ตำราประกอบ การเรียนการสอนให้มีคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับมหาวิทยาลัย โดยมอบหมายให้สำนักวิทยบริการเป็นผู้จัดทำโครงการในการจัดตั้งโรงพิมพ์ พร้อมทั้งแผนการดำเนินงาน อีกทั้งให้ศึกษาความพร้อมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการในการจัดตั้งโรงพิมพ์ โดยได้นำเสนอร่างระเบียบข้อบังคับต่อที่ประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อนำเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย ซึ่งได้อนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2544 โดยได้ดำเนินการในรูปแบบของหน่วยงานในกำกับของมหาวิทยาลัย ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหารโรงพิมพ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ย้ายที่ทำงานมาปฏิบัติงานที่อาคารกิจกรรมนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการและได้ทำการต่อเติมอาคารด้านล่างของอาคารกิจกรรมเพื่อปรับปรุงเป็นสำนักงานโรงพิมพ์ โดยจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นห้องสำนักงาน ห้องกราฟิก และต่อมาได้ขออนุมัติในการต่อเติมอาคารด้านข้างตึกกิจกรรมนักศึกษาเพื่อจัดทำเป็นห้องอัดสำเนาด้วยระบบดิจิทัล และห้องพิมพ์ออฟเซต โดยต่อเติมเป็นอาคารชั้นเดียว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องจักรทางการพิมพ์ให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพื่อผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการพิมพ์ด้วยระบบดิจิทัล และการพิมพ์มาตรฐานด้วยระบบออฟเซต 4 สี ภายใต้กรอบแนวคิดที่จะให้บริการในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้ครอบคลุม มีศักยภาพ และราคาประหยัด เพื่อลดต้นทุนแก่ผู้ให้บริการภายในมหาวิทยาลัย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการและทางด้านการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์แก่บุคลากรและหน่วยงานภายนอก

ในยุคปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นกระบวนการพิมพ์ ที่ใช้ในการโฆษณา การเผยแพร่ความรู้ การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารและได้ศึกษาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนางานอาชีพให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีความเข้าใจจนบรรณนิยมประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนทักษะความรู้ในด้านต่างๆ นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์ยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงอัตราการรู้หนังสือของประชากรและพื้นฐานการศึกษาในสังคมอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผมนวกกับภารกิจในด้านการจัดหารายได้ของโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 แต่ยังไม่เคยมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น หากมีการขยายเครือข่ายกลุ่มลูกค้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการสร้างเครือข่ายและการกำหนดกลยุทธ์ที่ดี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษาไปใช้กำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การพัฒนาคุณภาพ และการวางแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและเกิดความพึงพอใจในการเข้ารับบริการของโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาและเสนอแนะกลยุทธ์ การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาจากประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 แนวคิดการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์
 - 2.2 แนวคิดการสร้างเครือข่าย
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ มีระยะเวลาดำเนินการ 4 เดือน คือ ระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2555

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานที่สุดในทุกสื่อมวลชน กล่าวเฉพาะสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ในไทยนั้นมีประวัติที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการรับเทคโนโลยีการพิมพ์จากมิชชันนารีชาวตะวันตกที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนา การต่อสู้ต่ออำนาจเผด็จการทหารเพื่อสิทธิการรับรู้ของคนในสังคมไทย “การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์” เล่มนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจ และให้เห็นทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา จึงให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

1.1 ความหมายของสิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่มีภาพ ลวดลาย สัญลักษณ์ ข้อความ ตัวอักษร หรือสีสันปรากฏอยู่บนพื้นผิวโดยผ่านกระบวนการพิมพ์ที่ต้องมีแม่พิมพ์เป็นตัวกลาง ถ่ายทอดภาพ ลวดลาย ตัวอักษร หรือสีสันอันเป็นต้นแบบ ผ่านหมึกพิมพ์ต่อไปยังวัสดุซึ่งรองรับการพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยแรงกด แรงดัน ฉายแสงหรือทำปฏิกิริยาใดๆทำละลายให้หมึกพิมพ์ไปเกาะติดผิววัสดุ เกิดองค์ประกอบเหมือนกับแบบทุกประการ (ประชิด ทิถบุตร, 2539: 14)

สิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นเพื่อการบันทึกการเผยแพร่ความคิดข่าวสาร ความบันเทิงหรือจุดมุ่งหมายเฉพาะอื่นๆ สิ่งพิมพ์เป็นผลงานอันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง จากการพิมพ์จำนวนน้อยใช้เฉพาะกลุ่มเพื่อบันทึกการสอนทางศาสนา ตำรายา หรือตำราพืชยาสงคราม กลายเป็นการพิมพ์ที่ขยายวงกว้างขึ้นเพื่อการเผยแพร่ข่าวสาร ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการพิมพ์ก็เพื่อมุ่งหวังให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้ด้วยการอ่านหรือรับรู้จากภาพที่เห็นแล้วเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสาร

1.2 รูปแบบการนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ

การนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวิชาการ สื่อสาร เริงรมย์ สารคดี ประชาสัมพันธ์ โฆษณา หรือเอกสารเผยแพร่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เป็นสิ่งพิมพ์สำหรับผู้หญิงหรือผู้ชาย การศึกษาระดับใด สำหรับบุคคลวัยใด เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์เป็นอย่างมาก สิ่งพิมพ์มีการนำเสนอรูปแบบที่แตกต่างกันเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์โดยตรงและสิ่งพิมพ์โดยอ้อม (โกสุม สายใจ, 2537: 25-42)

2. แนวคิดการสร้างเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน 7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

นันทิยา หุตานวัตร (2546 :73-81) จำแนกประเภทของเครือข่ายได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทของเครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของงาน สามารถแบ่งเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่เหมือนกัน หรือคล้ายกัน เครือข่ายประเภทนี้อาจจะครอบคลุมพื้นที่หลายหมู่บ้าน หลายตำบล หลายอำเภอ หรือ หลายจังหวัด ตัวอย่างของเครือข่ายประเภทนี้ มีดังนี้

1.1.1 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในภาคอีสาน มีอย่างน้อย 7 เครือข่าย คือ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายหัตถกรรมสตรี เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายด้านเอดส์ เครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน และเครือข่ายชุมชนแออัด

1.1.2 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในภาคเหนือ เช่น เครือข่ายชาวเขา เครือข่ายการรณรงค์ด้าน อบต. เครือข่ายการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำ เป็นต้น

1.1.3 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยหน่วยงานรัฐ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การประมง กลุ่มเกษตรกรทำนาระดับตำบล เป็นต้น

1.2 เครือข่ายพื้นที่ เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมแตกต่างกันแต่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เครือข่ายประเภทนี้มักจะครอบคลุมพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพเหมือนกัน เช่น อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน อยู่ในตำบลเดียวกัน อยู่ในลุ่มน้ำเดียวกัน ตัวอย่างของเครือข่ายประเภทนี้ มีดังนี้

1.2.1 เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นพิมายและชุมชนองค์กรพัฒนาชุมชนขอนแก่น 1.2.2 เครือข่ายใหญ่ไทรสกล จังหวัดสกลนคร มีกิจกรรมออมทรัพย์เป็นกิจกรรมหลักร่วมกัน และมีกิจกรรมย่อยๆแตกต่างกันไป

1.2.3 สหข่ายในอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่รวมเครือข่ายหลายเครือข่ายในพื้นที่เข้าด้วยกัน ซึ่งได้แก่ เครือข่ายชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เครือข่าย

ชุมชนพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายเครดิตยูเนียน และเครือข่ายเยาวชนพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม

2. ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามความเป็นนิติบุคคล อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เครือข่ายนิติบุคคล เป็นเครือข่ายที่จัดทะเบียนตามกฎหมายหรือตามระเบียบของส่วนราชการ เช่น กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

2.2 เครือข่ายไม่เป็นนิติบุคคลเป็นเครือข่ายที่มีการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ชมรมต่างๆ เป็นต้น

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 18-50) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้

1) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความ เป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

2) จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะหากว่าบุคคล กลุ่มองค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่า เป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “ การรวมกันอย่างมีจุดหมาย ” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวมกันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

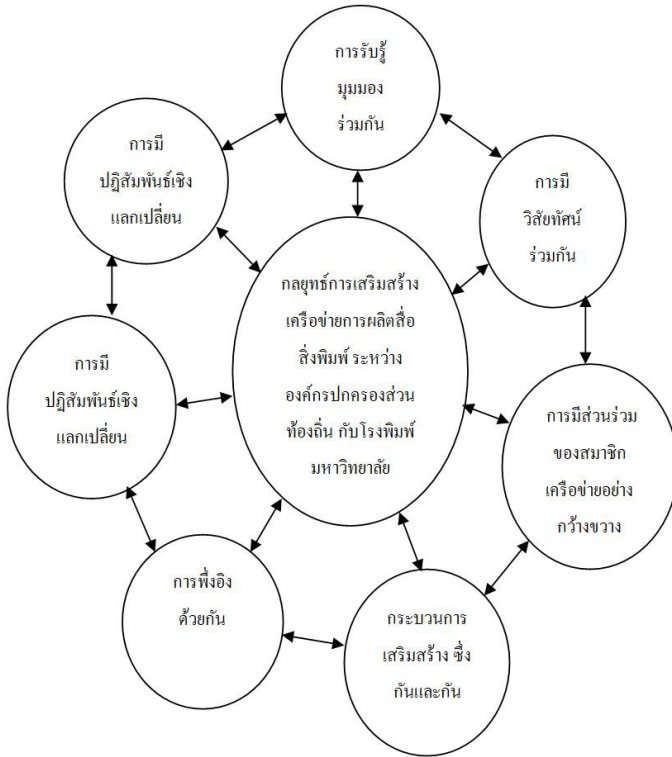
4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน โดยองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันมากขึ้น นอกจากนี้ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความ

สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นแนวคิด กระบวนการ และวิธีการของการจัดการเครือข่าย

5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยกันแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ 7 ประการดังนี้ 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน 7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **รูปแบบวิธีการวิจัย** การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นรายบุคคล

2. **ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย** ที่ใช้ในการศึกษาปัญหาและแนวทางการกำหนด กลยุทธการเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 17 คน และผู้บริหารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 4 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา** เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview schedule)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ศึกษาได้นำคำตอบมาจัดหมวดหมู่เพื่อศึกษาแบบแผนโครงสร้าง และสาระของเนื้อหาคำตอบ โดยจัดให้มีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี

ผลการศึกษา

1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า ยังขาดความร่วมมือ และการรับรู้ร่วมกัน เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในด้านเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และขณะที่องค์กรยังไม่รู้ว่ารายละเอียดข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ที่จะนำเสนอในรูปแบบอย่างไร เพื่อจะนำไปสู่เครือข่ายที่เพิ่มมากขึ้นและนึกคิดไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งจากภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน อาจจะมีแนวคิดที่ไม่เหมือนกันตามบทบาทหน้าที่

2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังไม่ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ละฝ่ายมีวิสัยทัศน์ของตนเอง อีกทั้งในการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่ายยังมีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่แตกต่างกัน แนวทางแก้ไขการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะสามารถร่วมกันดำเนินการในด้านวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายในอนาคตที่จะรวมเป็นภาพเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เช่น การจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

3) ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังขาดความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการด้านผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน แนวทางแก้ไข การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายจะสามารถสนองตอบความต้องการหรือการมีประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกทั้งสองฝ่าย และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้งสมาชิกเครือข่ายร่วมมือกันในการพิจารณาถึงลักษณะและรูปแบบของผลประโยชน์ที่สมาชิกควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมและเพียงพอ

4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายังขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในปัจจุบันสมาชิกยังไม่เข้าใจบทบาทของด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย แนวทางแก้ไข ควร

จัดให้มีการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายและจัดกระบวนการตัดสินใจโดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม พยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้มีการเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ควรแบ่งกันเป็นผู้นำตามความถนัด ทำการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกกลุ่มก่อนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะนำผลการตัดสินใจของสมาชิกเครือข่ายไปปฏิบัติ

5) **ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังไม่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ แนวทางแก้ไข สมาชิกของเครือข่ายต่างต้องสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เกิดพลังของเครือข่าย โดยการเน้นวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อลดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งในการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

6) **ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน เสมือนปัจจุบัน อาจทำให้ไม่สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากเครือข่าย แนวทางแก้ไข สมาชิกเครือข่ายต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้สมาชิกในเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จะส่งผลให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนทำให้งานประสบผลสำเร็จได้อย่างดี

7) **ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสบการณ์ ทำให้มีการดำเนินงานด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนน้อย แนวทางแก้ไข ขยายกลุ่มเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดอบรม ประชุม สัมมนา กับสมาชิกเครือข่าย ต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จัดให้มีการพบปะพูดคุย และลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือผู้รับอย่างเดียว

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปและอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษากลยุทธ์การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สรุปได้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า มีปัญหาในการประสานงาน ขาดความร่วมมือ และการรับรู้ร่วมกัน เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในด้านเครือข่าย 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่ามีปัญหาในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เนื่องจากยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ยังเป็นวิสัยทัศน์และพันธกิจของแต่ละฝ่าย 3) ด้านการมีผล

ประโยชน์และความสนใจร่วมกัน พบว่ามีปัญหาในการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบว่ามีปัญหาเรื่องความเข้าใจบทบาทของการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย และขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประกายทิพย์ วงศ์หอม (2543) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายจัดการเรียนการสอน คือ ขาดการประสานความร่วมมือไปยังองค์กรเอกชนในวงกว้าง และในระดับนโยบาย อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมไม่มีเวลาในการประสานหรือการจัดสรรในการทำงานกับเครือข่าย 5) ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน พบว่ามีปัญหาเนื่องจากยังไม่มีกรวางแผนด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ 6) ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน พบว่ายังมีปัญหาในการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายยังมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำหนดคน 7) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน พบว่ามีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ยังไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

2. การศึกษานวทางด้าน การกำหนดกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ เห็นว่า 1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์ แนวคิด วิธีการ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเริ่มจากการพบปะ พูดคุย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีดา ประพฤติชอบ และคณะ (2549) ที่พบว่าแนวทาง การพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประสบความสำเร็จได้จากกระบวนการในการดำเนินงานของเครือข่ายต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจและความร่วมมือกับกิจกรรมขององค์กร 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ควรให้สมาชิกเครือข่ายได้แสดงความคิดเห็น แนวทางปฏิบัติ โดยระดมแนวคิดร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของแต่ละองค์กร 3) ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนให้สมาชิกเครือข่ายที่มีอยู่เกิดความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเครือข่าย 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์การมีส่วนร่วม การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย 5) ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยจัดกิจกรรมพบปะ พูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความช่วย

เหลือสมาชิกเครือข่าย สร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อมโยงในเครือข่าย 6) ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์ในการเกื้อหนุนพึ่งพากัน การเห็นถึงความสำคัญของสมาชิกเครือข่าย และการสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน โดยใช้หลัก 4 M (Man - Money - Method - Material/ Machine) 7) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ควรให้สมาชิกได้พบปะ แลกเปลี่ยน โดยการจัดประชุม สัมมนา ระหว่างเครือข่าย เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส จำกัด, 2543.
- โกสุม สายใจ. การออกแบบนิเทศศิลป์ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537.
- นันทิยา หุตานูวัตรและณรงค์ หุตานูวัตร. การพัฒนาองค์กรชุมชน. คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี, 2546.
- ประชิด ทิณบุตร. ความหมายและประเภทของสิ่งพิมพ์. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์. (หน้า 14-16). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- ปรีดา ประพฤติชอบ. โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ . ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มีนาคม) : 147 - 161, 2549.
- สุทธิทย์ อากาศโร (อบอ่อน). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.
- สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์. เรื่องการพัฒนาเครือข่ายชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค, 2545.

การส่งเสริมการรับรู้การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน
ของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองกุง อำเภอतालसुम จังหวัดอุบลราชธานี

THE KNOWLEDGE TO ENCOURAGE
OF THE FAMILIES ACCOUNT OF
NONGUNG DUTY TANSUM DISTRICT
UBONRATCHATANI PROVINCE

วรรณิ พิมพ์พันธ์¹

วิเชียร วรพุทธพร²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัย
การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อศึกษาชนชั้นในแนวทางการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ของประชาชน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสอบถาม กลุ่มเป้าหมาย (80 คน) และสนทนากลุ่มภาคีเครือข่าย (5 ราย) จากการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี ทำหน้าที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนของครอบครัว ขนาดของครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้/ เดือน 6, 001 บาท ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีภาระหนี้อยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน จากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม จนมีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน จนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและรับการสนับสนุนสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน จาก อบต. ใช้ที่บ้านเป็นที่จัดบันทึกบัญชีในช่วงเวลาเย็น มีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ 1 ครั้ง/สัปดาห์ ทศนคติของประชาชนต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน แต่ก็ยังไม่ทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนมีภารกิจมากอีกทั้งไม่มีรายรับเข้ามาทุกวัน ทำให้ไม่สามารถจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้

จากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่และภาคีเครือข่าย พบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนในด้านประชาสัมพันธ์การจดบันทึกบัญชีครัวเรือนและมีการแจกสมุดบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายครัวเรือน พร้อมทั้งมีการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ในระดับหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนนั้น เกิดจากปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย ครัวเรือนผู้ให้ข้อมูล ผู้เก็บข้อมูล รูปแบบของสมุดบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายครัวเรือน ซึ่งอาจจะทำให้ ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนสับสนไม่เข้าใจและยากแก่การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนด้านปริมาณ สะท้อนผลสัมฤทธิ์ด้านรายได้ของประชาชนโดยพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างรู้จักวิธีการบริหารการเงินการบัญชีของตนเอง

Abstract

The action research aimed to study the knowledge and problem of an accounting for people, to induce for the means of Nongkung Subdistrict Administrative Organization, to guide for the development to an accounting for people to another office Ask by Sampling group 80 persons and network group 5 persons by the instance. Almost of Sampling groups are women. Their age about 41 - 50 years. They are write down for an accounting for people for their family. Most of their family about 4 persons. Their graduated about junior high school and their earning more about 6, 001 baht per month. Most of their dept in Bank for Agriculture and Agricultural co - operatives. They have the knowledge of an accounting for people from Nongkung Subdistrict Administrative Organization. Most of them can do the correct an accounting because they are ever train the course They are receive the accounting notebook from Nongkung Subdistrict Administrative Organization. They are always write down on the evening every week. The attitude of most of people are agree with an accounting for people. Most of sampling groups are changing their behavior to pay. Although they are account but they don't have enough money. The problem of an development an accounting for people is a writer is busy and can't write down an accounting.

The result of The network group and the competent' talk. A role of Sbdistrict Administrative Organization and the government service are promote and develop an accounting for people give an accounting notebook, training and share an idea about an account for people every month. The problem of an accounting are the family's data, keeper data, form of an accounting for people is difficult. The writers are not sure to write down. So that an account is not correct. A quantity successful of an accounting for people plan is show an earning of people. Most of sampling groups can manage their money and accounting

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อำเภอตาลสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด มีอำนาจหน้าที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น คือปัญหารายรับของประชาชนในพื้นที่ไม่พอจ่าย จำต้องอพยพแรงงานย้ายถิ่นเข้าไปทำงานตามเมืองใหญ่ๆ ของประเทศ อันจะทำให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมา จึงได้ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนให้รู้รายรับ รายจ่าย รู้ต้นทุน และหาวิธีป้องกันจุดรั่วไหล และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลตามโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่และการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามโครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบ ABC (Area Based Collaborative Research)

เนื่องจากในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประชาชนบางราย บางหมู่บ้านยังไม่มีความรู้หรือมีความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่มีการรับรู้และการปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง ได้สนับสนุน ด้วยเหตุผลและหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความคิด ที่จะศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนว่าประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและได้นำไปปฏิบัติ ได้อย่างถูกต้อง ตามขั้นตอนหรือไม่ หากรับรู้และมีการปฏิบัติแล้ว มีการรับรู้และการปฏิบัติในระดับใด และเพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาการรับรู้และปัญหา ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
2. เพื่อศึกษาชนเชื่อในแนวทางการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ของประชาชน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสำรวจ การสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ มีประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant: KI) ครั้งนี้ จำนวน 80 ครั้วเรือน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (Casual Informant: CI) ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายระดับตำบล ฝ่ายอำนวยการ จำนวน 5 ราย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ร้อยละ (Percentage) มาอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

ผลการศึกษาและสรุปผลการวิจัย

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี ทำหน้าที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนของครอบครัว ขนาดของครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้/ เดือน 6, 001 บาท ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีภาระหนี้อยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน จากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนตำบล ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม จนมีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน จนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและได้รับการสนับสนุนสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน จาก อบต. ใช้ที่บ้านเป็นที่จัดบันทึกบัญชีในช่วงเวลาเย็น มีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน แต่ก็ยังไม่ทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนมีการงอกงวมอีกทั้งไม่มีรายรับเข้ามาทุกวัน ทำให้ไม่สามารถจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้

จากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่และภาคีเครือข่าย พบว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน ในด้านประชาสัมพันธ์การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนและ มีการแจกสมุดบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายครัวเรือน พร้อมทั้งมีการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน ในระดับหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนนั้น เกิดจากปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย ครัวเรือนผู้ให้ข้อมูล ผู้เก็บข้อมูล รูปแบบของสมุดบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายครัวเรือน ซึ่งอาจจะทำให้ ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนสับสนไม่

เข้าใจและยากแก่การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านปริมาณ สะท้อนผลสัมฤทธิ์ด้านรายได้ของประชาชนโดยพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างรู้จักวิธีการบริหารการเงินการบัญชีของตนเอง

อภิปรายผล

การศึกษาการรับรู้การจดบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลการศึกษาในด้านทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการทำบัญชีครัวเรือน คือ มีการจดบันทึกรายรับ - รายจ่ายภายในครัวเรือน ลงในสมุดบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลมากจากการได้รับการอบรมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ อบต. จนสามารถจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนได้ ทำให้ทราบรายได้-รายจ่าย ของตนเองในแต่ละเดือน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้จ่ายในครัวเรือน มีการจำแนกรายจ่ายที่จำเป็น รายจ่ายที่ไม่ค่อยจำเป็นและรายจ่ายที่ ทำให้สามารถปฏิบัติตัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ แต่ในด้านการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนแล้วทำให้มีเงินออมมากขึ้น กลับพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลับไม่เห็นด้วย ซึ่ง กองติดตามและประเมินผล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2548) และกานต์รวี (2550) ได้ทำการศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรรูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่าการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนทำให้มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในส่วนนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า การเก็บข้อมูลจากการบันทึกบัญชีครัวเรือนของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลมาจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลบัญชีครัวเรือน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนขาดประสบการณ์ในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และต้องมีการึกมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กานต์รวี (2550) ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกบัญชีครัวเรือน ครัวเรือน คือ ไม่ค่อยมีเวลาจดบันทึกบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรรูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่ ต้องทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น ทำให้ไม่มีเวลาในการเขียนหนังสือหรือเกิดความเหน็ดเหนื่อย จึงไม่ค่อยสนใจที่จะบันทึกรายรับ-รายจ่าย อีกทั้งรายรับของเกษตรกรไม่ได้มีรายรับทุกวันจึงทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะจดบันทึกบัญชีครัวเรือน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อตัวผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือน

- ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนควรปฏิบัติตามการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนต่อเนื่องให้เป็นกิจวัตร โดยจดบันทึกทุกครั้งที่มีการรับเงินและจ่ายเงิน เพื่อป้องกันการลืมเมื่อมีการรับเงินและจ่ายเงิน ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนควรใช้สมุดพกเล่มเล็กเพื่อจดรายการรับจ่าย
- ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนควรมีการออมเงินในรูปแบบต่างๆ เช่น ซื้อประกันสุขภาพ ทำประกันชีวิต ฝากธนาคาร หรือกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในชุมชน เพื่อไว้ใช้ยามจำเป็นหรือฉุกเฉินในอนาคต
- ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนควรต้องช่วยเหลือตนเองโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนมาเป็นเครื่องมือวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาหนี้สินเพื่อให้เกิดการรับรู้ รู้จ่าย และรู้จักประมาณตน

ข้อเสนอแนะต่อ อบต.

- อบต. ควรส่งเสริมองค์ความรู้อันเกิดจากการฐานข้อมูลบัญชีครัวเรือน ที่ได้จากการวิเคราะห์บัญชีครัวเรือนเพื่อนำข้อมูลที่จัดบันทึกไว้มาใช้ประโยชน์ให้เกิดความ ร่วมมือระหว่างชุมชน อบต. และภาคีความร่วมมือทั้งภาครัฐราชการและเอกชน จัดทำแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา โดยใช้ฐานข้อมูลที่จัดเก็บมาประกอบการจัดทำแผนงาน และโครงการ
- เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาอบรมในเรื่องของการทำบัญชีครัวเรือนให้แก่ผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะทำให้ผู้จัดบันทึกมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น
- เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ และมีการรณรงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างจริงจัง เพื่อที่ประชาชนจะได้รับรู้ และมีความกระตือรือร้นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนกันมากขึ้นและยั่งยืน
- อบต. ควรมีโครงการจัดประกวดหมู่บ้านบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนทุกเดือน โดยวัดผลจากจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งมีรางวัลเชิดชูเกียรติให้แก่หมู่บ้านที่ชนะเลิศการประกวด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนที่เป็นเกษตรกร

เท่านั้น ยังไม่ได้ศึกษาถึงประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากบัญชีครัวเรือน ฉะนั้น ถ้ามีการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีครัวเรือนในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือนด้วย

- การศึกษาในครั้งนี้มุ่งกลุ่มตัวอย่างไปที่กลุ่มอาชีพเกษตรกรเท่านั้น ทำให้ได้ผลการศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมประชากรที่หลากหลายอาชีพ ฉะนั้น ถ้าจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกับการทำบัญชีครัวเรือนในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างในอาชีพต่างๆ เพื่อที่จะได้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ธีรเดช นรัตร์รักษา. **อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล**, 2545
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. **จิตวิทยาทั่วไป**. ภาควิชาจิตวิทยา. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.
- เทพนม เมืองแมน และสวีส สุวรรณ. **พฤติกรรมองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540
- วินิตยา สมบุญ. **การรับสารสนเทศด้านบัญชีครัวเรือนผ่านสื่อ ประชาสัมพันธ์ กรมตรวจสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล**. สารนิพนธ์ ศศม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์อรทัย วารีสอาด, 2554
- สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพรววิทยา, 2540.
- สนั่น สงนุ้ย. (2550). **การจัดทำบัญชีครัวเรือน รายรับ - รายจ่าย ของเกษตรกรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร สาขาตราด.ตราด.**
- โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบ ABC**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก:<http://www.chumchon.cdd.go.th/> . 20 กุมภาพันธ์ 2555.
- เศรษฐกิจพอเพียง**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก:<http://www.moac.go.th.1> ธันวาคม 2549.
- เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก:<http://www.sudyord.com.1> ธันวาคม 2549.
- หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฉบับที่ 11**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.nesdb.go.th>

ระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหาร
จัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า
The Level of Development of
Administration Based on Good
Governance of
the Sub-District Administration
Organizations in Thai-Myanmar

ณัฐพัชร์ สถิตพรธนะชัย¹

¹ นักศึกษาโครงการปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม และอาจารย์
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โทรศัพท์
034-633227 ต่อ 281 โทรสาร 034-633059 มือถือ 08-6540-5000 E-mail natta_phat@hotmail.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหาร ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านกระบวนการ/ด้านเทคโนโลยี ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ที่ตั้งอยู่ใน 10 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตราดบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และ จังหวัดระนอง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 356 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบความแม่นยำจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9895 (α coefficient = .9895) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับค่าเฉลี่ย สถิติสหสัมพันธ์ สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมมีระดับการพัฒนามาก เมื่อพิจารณาการพัฒนาการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ/เทคโนโลยี และด้านโครงสร้างองค์การ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาการบริหาร/ การบริหารจัดการที่ดี

Keywords: Development of Administration/ Good Governance

Abstract

The purposes of this research were to examine the level of development of administration, including organization culture, organization structure and process. The population of this research was chairperson of the sub-district administration organizations of 10 provinces along the Thai-Myanmar border, including Chiang Rai, Chiang Mai, Mae Hong Son, Tak, Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan, Chumphon and Ranong provinces. Data were collected by using questionnaires for targeted groups who were 356 chairmen of sub-district administration organizations. The instrument used for this research was questionnaire items developed to test the validity which was approved by experts with Item-Objective Congruence index at 1.00 and a confidence level at .9895 (α Coefficient = 0.9895). The statistical analysis used was descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation, mean sequence, correlation analysis and multiple regression analysis (stepwise selection). The result of the research on level of development of administration of sub-district administration organizations was of high level. When considering each item, the highest point was organization culture, the second was process/ technology, and the least point was organization structure.

Keywords: Development of Administration/ Good Governance

บทนำ

การบริหารการพัฒนาสมัยใหม่มีความสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าองค์ความรู้ด้านการบริหารการพัฒนาแบบดั้งเดิม การบริหารการพัฒนาแบบดั้งเดิมอยู่ในสภาพแวดล้อมที่การเปลี่ยนแปลงที่ไม่รวดเร็วทันนัก มักจะมุ่งเน้นการบริหารการพัฒนาเฉพาะด้าน ส่วนนักบริหารการพัฒนาสมัยใหม่จะต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ทฤษฎากรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบทั้งต่อองค์การ การให้บริการของภาครัฐ การกำหนดนโยบายการพัฒนา การพัฒนาธุรกิจ การบริหารชุมชน และทรัพยากรองค์ความรู้ พัฒนบริหารศาสตร์สมัยใหม่จึงต้องบริหารเพื่อให้มีการปรับตัวได้อย่างดี มองการพัฒนาในระยะยาวขึ้น รวมทั้งเห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ ที่ชัดเจนขึ้น การบริหารการพัฒนาสมัยใหม่จะมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่มองภาพการพัฒนาที่เป็นองค์รวม มองภาพกว้างขึ้น เช่น นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเดิมมุ่งเฉพาะการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การใช้กลไกตลาดและเปิดเสรี จึงเกิดกระแสแนวคิดการพัฒนาใหม่ เป็นการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพ ต้องเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะที่สำคัญ คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สม่ำเสมอ การเจริญเติบโตที่ต้องช่วยทำให้เกิดความกินดีอยู่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่กระจุกตัว การเจริญเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ดี สามารถรับมือกับปัจจัยเสี่ยงจากโลกภายนอกที่เข้ามากระทบได้ ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีคุณภาพนี้จะต้องคำนึงถึงสถาบันต่างๆ ในสังคมนอกเหนือจากทางเศรษฐกิจด้วย การบริหารการพัฒนาด้านอื่นๆ ก็เช่นกัน มีการขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมมากขึ้น การบริหารองค์การ ความรู้เดิมมององค์การแบบกลไก แต่ทฤษฎีการบริหารองค์การสมัยใหม่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนขององค์การกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ในการบริหารการพัฒนาภาครัฐแนวใหม่ เป็นการนำแนวคิดหรือตัวแบบการจัดการสมัยใหม่แนวธุรกิจมาประยุกต์

มาใช้กับภาครัฐ เพื่อให้การบริหารงานของภาครัฐเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการเสริมพลัง โดยเฉพาะแนวทางการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ มีแนวทางหลักๆ ได้แก่ การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ธรรมนูญศั ท้องภักดี (2550 :1-2)

การบริหารราชการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีเกณฑ์การ ประเมินกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติงานโดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ดังนั้น สำนักงาน ก.พ.ร. โดยความร่วมมือของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ จึงได้ดำเนิน โครงการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาระบบราชการโดยมีเป้าหมายเพื่อ ศึกษาและพัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการภาครัฐตามวิธีการบริหารบ้านเมือง ที่ดี และเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยใช้แนวทางซึ่งสามารถเคียงกับ การบริหารจัดการในระดับสากล เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้ รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นเกณฑ์ที่สามารถประเมินจุดแข็งและโอกาส ในการปรับปรุงของกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2549 :21)

นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดหลักการสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้เพื่อเป็นการกำหนดนโยบายด้านการ บริหารจัดการที่ดีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) กล่าวไว้ว่า รัฐได้มีแนวทางการสร้างระบบการบริหาร จัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ได้กำหนดแนวทางเพื่อสร้างการบริหารจัดการที่ดี ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตย คือการพัฒนาให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจที่ ดี มีความรับผิดชอบและความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และประชาชนดำเนินไปในเชิงสร้างสรรค์และเสริมสร้างสมรรถนะซึ่งกันและกัน การ พัฒนาประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างระบบการ บริหารที่ทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์ของคนในแต่ละชุมชน และประโยชน์

ของชาติ ที่ทำให้เกิดคุณภาพขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เน้นการปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจเอกชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดพันธกิจด้านธรรมาภิบาล ไว้ว่า “พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาล ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552 :118) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สาระของรัฐธรรมนูญด้านนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินด้านการพัฒนาระบบงานภาครัฐ ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2550 :22) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.1.2 “เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและสังคมมี ธรรมาภิบาล และได้กล่าวไว้ในเป้าหมายหลักข้อที่ 2.2.4 “สังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมาภิบาล” การวางแนวทางดังกล่าวไว้ มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ โดยที่รัฐต้องกำหนดขอบเขตและความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ที่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน สนับสนุนให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาโดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณให้จังหวัด มีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประชาชน ให้ความสำคัญแก่การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนาทุกด้านตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ไม่จำกัดเฉพาะเรื่องที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ในด้านบุคลากร ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ให้มีความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม จัดระบบงานเพื่อบริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ พัฒนาวิธีปฏิบัติราชการโดยยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559 :52)

การปฏิรูประบบราชการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง มีการออกกฎหมายมารองรับ อาทิ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเป้าหมายสุดท้าย คือ การบริการประชาชน เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุด รัฐบาลได้รับรองคอปยทุกส่วน ทั้งภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (good governance) พ.ศ. 2542 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล คือการกระจายอำนาจในการสนองความอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น มีการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงมีแนวนโยบายให้ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานจัดการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความพร้อมรับผิด หลักความคุ้มค่า หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการ

บริหารจัดการ และหลักการเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การกระจายอำนาจของประเทศไทยนั้นรัฐบาลในส่วนกลางจะกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยการปกครองในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะต่างๆ ด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายมอบให้ ซึ่งปัจจุบันหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการภารกิจด้านภารกิจ การ สาธารณะให้แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ตามที่รัฐบาลในส่วนกลางได้กระจายอำนาจให้นั้นมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ๆ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2545 :15) คือ

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ประกอบไปด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีพื้นที่ครอบคลุมเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดประสานงาน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ตลอดจนการดำเนินกิจการที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกิจการดังกล่าวเป็นกิจการที่ครอบคลุมพื้นที่กว้าง เป็นกิจการที่ต้องการความเป็นเอกภาพ และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นขีดความสามารถของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก และสำหรับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลถูกกำหนดให้เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง

2. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ประกอบไปด้วยกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการ

ปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีอำนาจหน้าที่เทียบเท่ากับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับเทศบาล และเมืองพัทยาเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กมีพื้นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เทียบเท่ากับเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จำนวน 3, 425 แห่ง (ร้อยละ 50.82) มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3, 314 แห่ง (ร้อยละ 49.18) และไม่มีองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งใดเลยที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ตลอดจนเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ได้ผ่านการร้องเรียนหรือไม่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานต่างๆ ก็ยังมีอีกมาก ซึ่งล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข (ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ, 2547 :31)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลของการศึกษาที่ได้จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแผนงานโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด (conceptual framework) ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้นำแนวคิดหลักการบริหารจัดการที่ดีของถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2549 :83-95) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในด้านตัวแปรหลักการบริหารจัดการที่ดี 10 หลัก ประกอบด้วยหลักนิติธรรม

หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความพร้อมรับผิด หลักความคุ้มค่า หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการบริหารจัดการ และหลักการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้นำแนวคิดการบริหารการพัฒนาของเว็ดเนอร์(Weidner, 1962 :254) ในด้านการพัฒนาการบริหาร เมืองค์ประกอบหลักๆ อยู่ 3 ด้าน คือ หนึ่งด้านวัฒนธรรมองค์กรการ แนวคิดของชาร์ล แฮนด์ (Charles Handy, 1978 :23) และติน ปรัชญพฤทธิ์ (2552 :75) สองด้านโครงสร้างองค์กรการ แนวคิดของรอบีร์ต เพรสตัส (Robert Pesthus, 1962 :4) และติน ปรัชญพฤทธิ์ (2550 :101) สามด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี แนวคิดของเจมส์ ทอมสัน (James Thompson, 1967 :15-17) และติน ปรัชญพฤทธิ์ (2550 :103)

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า โดยมีการกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ (independent variables : IV) และตัวแปรตาม (dependent variables : DV) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ หลักการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความพร้อมรับผิด ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตัวแปรตาม คือ ด้านการพัฒนาการบริหารประกอบด้วยด้านวัฒนธรรมองค์กรการ ด้านโครงสร้างองค์กรการ และด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี

2. ด้านประชากร ได้ทำการวิจัยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ประกอบด้วย 10 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย

เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และ ระนอง (มีอำเภอรวมทั้งหมด 111 แห่ง มีตำบลรวมทั้งหมด 1, 013 แห่ง) เมืองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 648 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 3, 240 คน

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีของ องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการ ดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธี การเชิงนิรนัย (deductive) ในการนำแนวคิดจากทฤษฎีต่างๆ ที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว มาสร้างสมมติฐานเพื่อพิสูจน์สถิติสหสัมพันธ์ (correlation) และเพื่อพิสูจน์สถิติการ ถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression) ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้ง อยู่ใน 10 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัด ตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง จำนวนทั้งสิ้น 648 แห่ง มีประชากรทั้งหมด จำนวน 3, 240 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 356 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้น ภูมิ (stratified sampling) โดยจะแบ่งประชากรออกเป็น 3 ชั้นภูมิ คือ อำเภอ ตำบล และตำแหน่ง แยกตามอำเภอ ตำบล และตำแหน่ง แล้วได้ตัวอย่างที่เลือกมา จากทุกๆ อำเภอ ตำบล และตำแหน่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรในแต่ละองค์การ บริหารส่วนตำบล หลังจากนั้นนำมากำหนดสัดส่วนแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random

sampling) โดยใช้การจับฉลากแบบไม่สุ่มประชากรที่ถูกสุ่มแล้วขึ้นมาอีก (simple random sampling without replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (research instruments) คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความพร้อมรับผิด ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกระบวนการ/ด้านเทคโนโลยี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎีแนวความคิดจากผลงานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดอันแสดงให้เห็นถึงตัวแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อการเลือกสรรตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่ดีมาใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัดได้อย่างถูกต้อง และหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการบริหาร เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percent) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดี และการบริหารการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปของระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาชุดตัวแปรของสมการและอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นนายก อบต. และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี
2. การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี ตามตาราง ดังนี้

ตาราง 1 ระดับและอันดับการพัฒนาการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม

ด้านการพัฒนาการบริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับการพัฒนา	อันดับ
1. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	3.73	0.91	มาก	1
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	3.30	1.05	ค่อนข้างมาก	3
3. ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี	3.66	0.92	มาก	2
ค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาการบริหาร	3.56	0.96	มาก	

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 1 พบว่า การพัฒนาการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาพรวม ด้านการพัฒนาการบริหาร มีระดับการพัฒนา **มาก** ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.91) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 1.05)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า มีการอภิปรายผลดังนี้

1. การพัฒนาการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในภาพรวม มีระดับพัฒนา **มาก** เนื่องจากองค์กรบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์และกฎระเบียบ ให้ความสำคัญกับการทำงานในหน้าที่ ให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความเร็วของการตัดสินใจ มีการอบรมแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีอยู่เสมอ มีกระบวนการทำงานที่รัดกุมและประหยัดเวลา มีการใช้ความรู้จากหลายศาสตร์มาใช้ในการดำเนินงาน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในดำเนินงานเชื่อมโยงระหว่างเจ้าหน้าที่กับ

ประชาชนที่มารับบริการ มีการบริหารงานเป็นไปตามขั้นตอนไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ ในบางครั้งมีผู้บังคับบัญชาหลายคนมีอำนาจในการสั่งการและควบคุม มีการสั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้มากกว่าผู้บังคับบัญชา มีการสั่งการหรือการใช้อำนาจต้องผ่านคณะกรรมการผู้บริหาร และมีการบริหารงานองค์การผสมผสานหลายรูปแบบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านวัฒนธรรมองค์การ ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีระดับการพัฒนาสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์และกฎระเบียบ ให้ความสำคัญกับการทำงานในหน้าที่ ให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความเร็วของการตัดสินใจ มีการจ้างงานคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถเข้ามาทำงาน ให้ความสำคัญกับความชำนาญของเจ้าหน้าที่ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความเป็นอิสระทางความคิด สอดคล้องกับผลการศึกษาของโมฮาน (Mohan, 1989) ได้เสนอแบบจำลองเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ เพื่อประเมินโครงสร้างวัฒนธรรมที่มีร่วมกันภายในองค์การ ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมขององค์การที่มีความมั่นคงมีความชัดเจนในเรื่องของวิสัยทัศน์และภาระงานขององค์การมีความตระหนักในการพัฒนา และมีแนวโน้มที่จะมองธรรมเนียมปฏิบัติขององค์การอย่างเป็นกลาง รวมถึงบุคคลที่จะขึ้นนำองค์การได้คือบุคคลที่สนับสนุนให้เกิดความแข็งแกร่ง การรวมกลุ่ม และความเป็นเลิศขององค์การ ในขณะที่วัฒนธรรมขององค์การที่ไม่มีความมั่นคงจะมีลักษณะของความกลัวการเปลี่ยนแปลง ยึดติดกับธรรมเนียมปฏิบัติขององค์การ เพิ่มระดับของการทำกิจกรรม รับรู้ถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่ม และมีขวัญกำลังใจต่ำในกลุ่มพนักงานที่อยู่ในชั้นหลักๆ ขององค์การ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของไฮ-เชน ฮัง (Hai-Shen Huang, 2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงประจักษ์ของผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การ และระบบสนับสนุนกลุ่มบนพื้นฐานผลลัพธ์การตัดสินใจแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่สนับสนุนโดยใช้ร่างกายและการทำงานแบบเผชิญหน้ามีคุณภาพการตัดสินใจและความพึงพอใจในกระบวนการตัดสินใจในระดับที่สูงแต่ไม่มีความแตกต่างอย่าง

มีนัยสำคัญในพันธกิจร่วมกัน ความพึงพอใจในการตัดสินใจ บรรยากาศแห่งความร่วมแรงร่วมใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันถูกพบเมื่อนำมาเปรียบเทียบในการเผชิญกับระบบสนับสนุนกลุ่ม ในขณะที่เปรียบเทียบกับกลุ่มที่สนับสนุนโดยใช้ร่างกายบนพื้นฐานของผลลัพธ์แบบกลุ่ม ผลกระทบของระบบสนับสนุนกลุ่มบนพื้นฐานของผลลัพธ์แบบกลุ่มเกิดความอ่อนแอเมื่อกลุ่มที่สนับสนุนโดยใช้ร่างกายเลือกปฏิบัติงานที่ตนเองชอบ วัฒนธรรมองค์การถูกพบว่ามีผลกระทบต่อผลลัพธ์แบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญเมื่อทั้งระบบสนับสนุนแบบเผชิญหน้าและแบบสนับสนุนโดยใช้ร่างกายถูกนำมาพิจารณา จากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์และกฎระเบียบ ให้ความสำคัญกับการทำงานในหน้าที่ ให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความรวดเร็วของการตัดสินใจ มีการจ้างงานคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถเข้ามาทำงาน จึงส่งผลให้ ด้านวัฒนธรรมองค์การ โดยรวมมีระดับการพัฒนา

1.2 ด้านโครงสร้างองค์การ ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีระดับการพัฒนาทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลในบางครั้งมีผู้บังคับบัญชาหลายคนมีอำนาจในการสั่งการและควบคุม มีการสั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้มากกว่าผู้บังคับบัญชา มีการสั่งการหรือการใช้อำนาจต้องผ่านคณะกรรมการผู้บริหาร มีการบริหารงานองค์การผสมผสานหลายรูปแบบ เปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจในการบังคับบัญชาและผู้มีความรู้ความสามารถร่วมมือกันในการบริหารองค์การ มีการบริหารงานเป็นแบบชั่วคราว ในลักษณะโครงการ สอดคล้องกับ วรากร สังข์วงษา (2553 :197) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การดำเนินงานผังเมือง : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การดำเนินงานผังเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ประกอบด้วย

ด้วย ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านนโยบาย กลยุทธ์ ยุทธวิธี ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี ด้านทรัพยากรการบริหาร และด้านสมรรถนะทางการบริหาร และผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การด้านงานผังเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวก จากตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านโครงสร้างองค์การ และด้านทรัพยากรการบริหาร จากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ในบางครั้งมีผู้บังคับบัญชาหลายคนมีอำนาจในการสั่งการและควบคุม มีการสั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้มากกว่าผู้บังคับบัญชา มีการสั่งการหรือการใช้อำนาจต้องผ่านคณะกรรมการผู้บริหาร มีการบริหารงานองค์การมีการผสมผสานหลายรูปแบบ และเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจในการบังคับบัญชา จึงส่งผลให้ด้านโครงสร้างองค์การ โดยรวมมีระดับการพัฒนามาก

1.3 ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีระดับการพัฒนาสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบล มีการอบรมแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีอยู่เสมอ มีกระบวนการทำงานที่รัดกุมและประหยัดเวลา มีการใช้ความรู้จากหลายศาสตร์มาใช้ในการดำเนินงาน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในดำเนินงานเชื่อมโยงระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนที่มารับบริการ มีการบริหารงานเป็นไปตามขั้นตอนไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ และมีกระบวนการทำงานมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพงษ์ หาญจนวนวงศ์ (2544 :214) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากปัจจัยของสถาบัน ความสามารถขององค์กร และความตระหนักถึงประโยชน์ที่มีต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้โดยบริษัทผู้ผลิตในประเทศไทย ผลของการศึกษาได้ข้อสรุปว่า บริษัทผู้ผลิตในประเทศไทยควรรับเอาเทคโนโลยีสะอาดมาใช้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการรับเอาเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ควรเป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดปรับปรุงกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่ององค์กรภาครัฐบาลควรเร่งกระจาย

ข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ผู้ใช้เทคโนโลยีสะอาดจะได้รับอย่างเต็มที่และทั่วถึง ทำการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีความสามารถในการชี้แนะให้บริษัทผู้ผลิตรับเอาเทคโนโลยีสะอาดไปใช้รวมทั้งปรับปรุงการตรวจตราโรงงานในด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ให้มีความถี่ที่สูงขึ้น ทางด้านผู้เกี่ยวข้องกับบริษัทผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น ฯลฯ ควรได้รับทราบแนวคิดด้านเทคโนโลยีสะอาดจากรัฐและองค์กรที่ส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดเพื่อที่ผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้จะมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการเรียกร้องให้บริษัทผู้ผลิตในประเทศไทยรับเทคโนโลยีสะอาดไปใช้ จากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีการอบรมแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีอยู่เสมอ มีกระบวนการทำงานที่รัดกุมและประหยัดเวลา มีการใช้ความรู้จากหลายศาสตร์มาใช้ในการดำเนินงาน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในดำเนินงานเชื่อมโยงระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนที่มารับบริการ และมีการบริหารงานเป็นไปตามขั้นตอนไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ จึงส่งผลให้ ด้านกระบวนการ/ เทคโนโลยี โดยรวมมีระดับการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่านี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ซึ่งประกอบด้วย 10 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และ จังหวัดระนองเท่านั้น ควรนำกรอบแนวคิดระดับการบริหารการพัฒนาตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่านี้ไปใช้กับจังหวัดอื่นๆ องค์กรบริหารส่วนตำบลอื่นๆ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่สูงกว่านี้อีก เพื่อเป็นการยืนยันความเชื่อถือได้ของกรอบแนวคิดการบริหารการพัฒนาตามหลักการบริหารจัดการที่ดีที่พัฒนาขึ้น

2. การวิจัยระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่านี้ ควรเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพให้มากกว่านี้ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพราะจะทำให้ทราบประเด็นที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณอาจไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างชัดเจนครบถ้วนเท่าที่ควร และเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ รวมทั้งการสังเกตการณ์ เพื่อทราบสภาพที่เป็นจริงในพื้นที่นั้นๆ

3. การวิจัยระดับการพัฒนาการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่านี้ มีข้อจำกัดในหลายประเด็น เช่น ข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล งบประมาณ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการทำวิจัยในประเด็นนี้ ควรทำการวิจัยความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้มุมมองในภาพรวมถึงการบริหารจัดการที่ดีและการบริหารการพัฒนา และความคาดหวังของประชาชนในที่ตรงกับความต้องการในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). การบริหารการพัฒนา :บูรณาการตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. บทความในการสัมมนาประจำปี 2 มีนาคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- ติน ประชัญฤทธิ์. (2531). “ข้าราชการกับการบริหารการพัฒนา”, เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารรัฐกิจ เปรียบเทียบและการบริหารการพัฒนา. หน่วยที่ 12 สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ติน ประชัญฤทธิ์. (2550). การบริหาร การพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ติน ประชัญฤทธิ์. (2552). การพัฒนาองค์การสมัยใหม่. เอกสารประกอบการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- ถวิลวดี บุรีกุล, วันชัย วัฒนศัพท์. (2549). โครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่การปฏิบัติ. นนทบุรี :สถาบันพระปกเกล้า.
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. (2547). การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปีที่ 7 ฉบับที่พิเศษ (ก.ย.- ธ.ค. 2547).
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. (2555-2559). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, (2550).
- วรากร สังข์วงษา. (2553). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การด้านงานผังเมือง : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา. ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

- สถาบันพระปกเกล้า. (2548). **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ :สถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2545). **การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมพงษ์ หาญวจนวงศ์. (2544). **ผลกระทบจากปัจจัยของสถาบัน ความสามารถขององค์กรและความตระหนักถึงประโยชน์ที่มีต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้โดยบริษัทผู้ผลิตในประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาพาณิชยศาสตร์ และการบัญชีดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **10 ปีชนบทไทย**. กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). **การพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- Frances Dery, K.(2003). **How Do Organizations Align Human Resource Management with Information Technology? An Exploratory Study of Four Australian Firms**. *Melbourne* :University of Melbourne.
- Handy. C. (1978). **Gods of Management**. Souvenir Press :London.
- Hai-Shen Huang. (2007). **An Empirical Study on the Impact of Organizational Culture and GSS on Group Decision Outcomes**. New South Wales :University of New South Wales.
- Mohan, M. L. (1989). **“A Triangulated Approach to the Assessment of Organizational Culture**. Dissertation Abstracts International,

50, pp. 1483-A.

Robert, Presthus. (1962). **The Organizational Society :An Analysis and a Theory**. New York : Publication.

Thompson, J. (1967). **Organization in Action**. McGraw-Hill. New York.

Weidner, E.W. (1962). “Development administration :A new focus for research”. In Heady, F. and Stokes, S.L. (eds.). **Papers in Comparative Public Administration**. Ann Arbor, Michigan :Institute of Public Administration.

หลักเกณฑ์การส่งผลงาน

1. โปรดส่งผลงานของท่านทางไปรษณีย์ได้ที่
วารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ถนนสดลมาร์ค
อ.วารินชำราช จ.อุบลราชธานี 34190
หรือ ส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (email) ได้ที่ lovetatam@hotmail.com
หรือ lovetatam@gmail.com
2. วารสารรับพิจารณาบทความหรืองานประเภทอื่นที่มีเนื้อหาด้านสังคมศาสตร์ หรือ
มนุษยศาสตร์ซึ่งเป็นผลงานยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ทั้งที่เขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษา
อังกฤษ พิมพ์ด้วยระบบ Microsoft Word บนกระดาษขนาด A 4 ความยาวไม่เกิน 25 หน้า
3. บทความหรือผลงานประเภทอื่นต้องประกอบด้วย
 - 3.1 ชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 3.2 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด
 - 3.3 คำสำคัญ (keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เกิน 6 คำ
 - 3.4 การอ้างอิงใช้การอ้างอิงในเนื้อหา (เชิงบรรณ) หรืออ้างอิงแบบนาม-ปี อย่างใดอย่าง
หนึ่ง และมีบรรณานุกรมท้ายบทความ
4. แนบประวัติผู้เขียน ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หน่วยงาน หรือที่มาของบทความ สถานที่ติดต่อ
โทรศัพท์โทรสาร หรือ e-mail
5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปรับปรุงแบบเพื่อให้เหมาะสมต่อการจัดพิมพ์

ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์หรือติดต่อสั่งซื้อได้ที่

วารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ถนนสดลมาร์ค อ.วารินชำราช จ.อุบลราชธานี 34190